

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

9'uncu Toplantı

2 Kasım 2022 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tınak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, bütçe görüşmelerinde uygulanan usul ve esaslara ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın HDP sıralarında sergilenen pankartla ilgili yaptığı açıklamaya ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerindeki konuşması sırasında yapılan müdahalelere ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Varlık Fonunun 2022 Yılı Denetim Raporu'nun ve eklerinin Komisyona havale edildiğine ilişkin açıklaması

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın HDP sıralarında sergilenen pankarta ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

9'uncu Toplantı

2 Kasım 2022 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.07'de açılarak üç oturum yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesi,

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı,

Kabul edildi.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Bütçe görüşmelerinde uygulanan usul ve esaslara,

Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın HDP sıralarında sergilenen pankartla ilgili yaptığı açıklamaya,

Varlık Fonunun 2022 Yılı Denetim Raporu'nun ve eklerinin Komisyona havale edildiğine,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerindeki konuşması sırasında yapılan müdahalelere,

İlişkin açıklama yaptı.

Trabzon Milletvekili Salih Cora, HDP sıralarında sergilenen pankarta ilişkin açıklama yaptı.

3 Kasım 2022 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 21.52'de toplantıya son verildi.

2 Kasım 2022 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.07

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 9’uncu Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi, sunumları için Sayın Bakanımıza söz vereceğim ama geçmeden önce, Komisyonumuza gelen Bakan Yardımcılarımızı ve bürokratlarımızı tanımak istiyoruz.

Buyurun lütfen, kendinizi bir tanıtırsanız...

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arka salonlarda da ekranlardan bizi izleyen çok sayıda arkadaşımız var, ben hepsine hoş geldiniz diyorum.

Sayın Bakanım, sununuza geçeceksiniz ama şunu ifade etmek istiyorum: Sunum kitapçığı çok çok kapsamlı, dağıtıldı. Herhâlde bazı bölümler kitapçıkta var deyip atlansa vakit açısından doğru olacak diye düşünüyorum.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı()*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, sunumlarını yapmak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanımız Sayın Derya Yanık’a söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sizin de ifade ettiğiniz gibi, konuşmamı sunum kitapçığımı takip ederek yapacağım ama son derece kısaltılmış bir biçimde yapacağım, onu ifade etmek isterim. Diğer teknik detaylar kitapçığımızda mevcut.

* (1/286) ve (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3’üncü Toplantı tutanağına eklidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun Kıymetli Başkanı, değerli üyeler, değerli basın mensupları, milletvekillerimiz, değerli çalışma arkadaşlarım; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

2023 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2023 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi'ne ve 2021 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ilişkin görüşmeler vesilesiyle huzurlarınızda bulunmaktayız.

Bakanlığımız tarafından 2022 yılında yürütülen faaliyetlerimiz ile 2023 yılına ilişkin hedeflerimiz ve projelerimiz hakkında bilgi arz etmeye çalışacağız.

Malumualiniz, Bakanlığımız, merkez teşkilatımızda 18 birimimiz, taşra teşkilatımız olarak sadece il müdürlüklerimiz var; yurt dışı teşkilatımız, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarımız ve bağlı kuruluş olarak da Darülacezem bünyesinde hizmetlerini sürdürmektedir.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; Bakanlığımızın ana hizmet alanlarıyla alakalı kronolojik olarak, alfabetik sırayla devam edeceğim.

Aile ve toplum hizmetleri kapsamında: Aile, yapısı ve işlevi itibarıyla alternatifi olmayan bir kurum. Ailenin sahip olduğu güç ve çözüm kabiliyeti toplumsal huzurumuzun da teminatıdır. Milletimize sunduğumuz hizmetlerin odağında ailenin desteklenmesi ve güçlendirilmesi yer almaktadır. Aileyi korumak ve aile değerlerimize sahip çıkabilmek için 2022 yılında "aile" temalı bir dizi etkinlik gerçekleştirdik. 16 Mayıs 2022'de Aile Haftası kapsamında 81 ilimizde farklı etkinlikler, yine Aile Haftası içerisinde 17 Mayıs 2022'de Aile Değerlerimiz ve Değişen Dünya çalıştayımızı -akademisyenler, sivil toplum temsilcileriyle beraber- 28 Eylül 2022'de "Yeni Medya Dili ve Aile" konulu çalıştayımızı gerçekleştirdik.

Bildiğiniz üzere, sosyal hizmetler bağlamında çatı kuruluşumuz sosyal hizmet merkezlerimizdir. Sosyal hizmet merkezlerimizle, tüm vatandaşlarımıza, tek çatı altında sosyal hizmet modelleri aracılığıyla ihtiyaç duydukları destekleri sağlıyoruz. Sosyal hizmet merkezlerini kurmaya başladığımız 2013 yılından bugüne kadar 393 sosyal hizmet merkezi açtık -17'si 2022 yılı içerisinde olmak üzere- ve yıl sonuna kadar inşallah 400'e tamamlayacağız sosyal hizmet merkezi sayımızı, 2023 yılı sonu itibarıyla da 410'a çıkarmayı hedefliyoruz.

Yine, vatandaşlarımıza arz odaklı hizmetlerimizin ana unsuru Aile Sosyal Destek Programı'mızla hane ziyaretlerimiz devam etmekte olup sahadaki 4.802 ASDEP görevlimizle bugüne kadar 4,6 milyon haneyi ziyaret etmişiz. Son dönemde sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarımızla, sosyal hizmet merkezlerimiz aracılığıyla yapılan hane ziyaretlerinde arkadaşlarımızın kullandıkları ayrı ayrı soru formlarını tekleştirerek ve revize ederek, standart ve bütüncül bir hizmeti de hizmetin altyapısını da oluşturmuş olduk.

Önemli bir çalışma, sosyal araştırmalar: Sosyal araştırmalarla elde ettiğimiz veriler aile ve topluma yönelik politikalarımızı şekillendirmekte önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye Aile Yapısı Araştırması'nın 4'üncüsüne, Türkiye Ergen Profili Araştırması'nın da 3'üncüsüne ait bulguları 2022 yılı sonu itibarıyla kamuoyumuzla inşallah paylaşacağız.

Ayrıca, 2022 yılında Türkiye Üniversite Gençliği Profil Araştırması'nın 3'üncüsünü, Türkiye Boşanma Nedenlerinin Mevcut Durum Araştırması ve Bölgeler İtibarıyla Sosyal Durum ve Yaşam Koşulları Araştırmalarımızı da gerçekleştirdik, bunların da sonuçlarını 2023 itibarıyla paylaşmayı ümit ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; yine sağlıklı nesillerin gelişmesiyle alakalı çalışmalarımız arasında bağımlılıkla mücadele çalışmalarımız önemli bir yer tutuyor. Gençlerimizi, ailelerimizi uyuşturucu ve madde bağımlılığına karşı korumak, önlemler almak hepimizin ortak sorumluluğu. Bakanlığımız, bağımlılıkla mücadele kapsamında kurulan kurullara aktif olarak katılarak bu konuda destek sağlamaktadır. Yine, Yeşilayla iş birliği içerisinde gerçekleştirdiğimiz Türkiye bağımlılıkla mücadele eğitimleri ve ayrıca bizim aile eğitim programları kapsamında madde kullanım riski ve madde bağımlılığından korunma eğitimleri kapsamında bugüne kadar 1 milyonun üzerinde kişiye eğitim vermişiz.

Roman vatandaşlarımızla ilgili çalışmalarımız da yine Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzün uhdesinde devam ediyor. Roman vatandaşlarımızın eğitim, sağlık, istihdam, barınma ve sosyal hizmetler alanlarında yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalarımız sürdürülmektedir. ROMSİD Projesi'nin sonuna yaklaştık. Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın 2016-2021 dönemini kapsayan plan, biliyorsunuz, sona erdi, Bakanlığımız yeni strateji belgesi ve eylem planı çalışmalarına başladı. Roman Vatandaşlara Yönelik Strateji Belgesi 2022-2030 dönemini kapsayan ve I. Aşama Eylem Planı 2022-2025 dönemini kapsayan eylem planlarımızı hazırladık ve tamamladık.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; güçlü bir toplumun temeli geleceğin sahibi olan çocuklarımızın iyiliğinden geçiyor. Çocuk hizmetlerimiz, çocuğun üstün yararı ön plana alınarak, aile odaklı bir anlayışla ve stratejiyle yürütülmektedir. Çocuklarımıza yönelik hizmetlerimizi 3 aşamada gerçekleştiriyoruz: 1'incisi, çocukların ailelerinin yanında, aile bütünlüğü içerisinde kalarak sosyal ve ekonomik destekle desteklenmeleri. 2'ncisi, eğer bu mümkün değilse, kurum bakımına alarak koruyucu aile ya da evlat edindirme yöntemiyle yine bir aile ortamına kavuşmalarının sağlanması. Bu da mümkün değilse, bir aile formatını yerleştirmeye çalıştığımız çocukevleri sitelerimizde, çocukevlerimizde kurum bakımında çocuklarımızın hayatlarını idame ettirmeleri. 2002'den bugüne kadar aile odaklı hizmetlerimizden yararlanan çocuk oranı yüzde 39'dan yüzde 91,8'e yükselmiştir bütün bu yaptığımız çalışmaların sonunda.

Sosyal ekonomik destek: Çocuk başına aylık ortalama 2.337,31 lira destek sağlıyoruz. 2022 Eylül ayı itibarıyla aktif olarak yararlanan çocuk sayımız 147 bin ve aynı zamanda SED desteği sağladığımız çocuklara, Okul Destek Projesi kapsamında da okul içinde ve dışındaki vakitlerini değerlendirmek noktasında destek sağlıyoruz, 81 ilde 31.643 çocuğumuza bu kapsamda ulaştığımız.

Bir başka çalışmamız, biraz önce de ifade ettiğim gibi, koruyucu ailelik. Koruyucu aile yanında kalan çocuklarımızın sayısı son yirmi yılda 17 kat arttı, 2022 Eylül ayı itibarıyla da sayı 8.793'e ulaştı ve 30 Haziranı da biliyorsunuz, Koruyucu Aile Günü ilan etmiştik geçtiğimiz yıl itibarıyla, bu anlamda da farkındalık oldukça arttı ve koruyucu aile sistemimizin daha da güçlenmesi için Türkiye'de Koruyucu Aile Sisteminin Güçlendirmesi Projesi'ni de ayrıca hayata geçiriyoruz.

Evlat edindirme hizmetlerimiz çocuk koruma sisteminin önemli ayaklarından birisi. 2022 yılında 388 çocuğumuzu evlat edindirmişiz. Son sayı bu anlamda, evlat edinme hizmetinden yararlanan çocuk sayımız 18.779 ve hem evlat edinme hem sosyal ekonomik destekten yararlanma hem koruyucu ailelik her hizmet modeline e-devlet üzerinden de talep alınmaktadır.

Çocuk bakım hizmetlerimiz tamamen bir ev formatına dönüşmüş olup 2002 yılında sadece 3 adet çocukevleri sitesi varken bugün bu sayı 113'e yükselmiştir. 6.639 çocuğumuz çocukevleri sitelerimizde, 1.191 çocukevimizde ise -bağımsız, tekil birimler bunlar- 6 bine yakın çocuğumuz kalmaktadır. Bunun yanında, çocuklar hakkında en uygun hizmet modelinin belirlenmesi amacıyla Çocuk Koruma ve

İlk Müdahale (ÇOKİM) birimlerini oluşturduk. 118 Çocuk Koruma İlk Müdahale ve Değerlendirme birimimizde çocuklarımızla ilgili en uygun hizmet modeli belirleniyor ve buralara kabulü yapılan çocuklarımızın yüzde 88'i ailelerine geri döndürüldüler süreç içerisinde.

Bunun yanında, yine, son düzenlemelerimizden biri, suça sürüklenen veya suç mağduru olan çocuklarla alakalı rehabilitasyon hizmetlerinin daha etkin bir biçimde yürütebilmek için ihtisaslaştırılmış çocukevleri siteleri kurduk ve kurmaya devam ediyoruz. Mevzuat çalışmamızı çocuk bakımında tamamladık. Farklı düzenlemeleri tek bir yönetmelik altında topladık. Çocuklarımızın tüm bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde mali haklarında gelişme sağladık. İllerimizin çocuk bakım kuruluşu ihtiyacını karşılayacak şekilde hizmet bölgesi anlayışı geliştirdik ve çocuklarımıza ilişkin kararların multidisipliner bir anlayışla alınabilmesi için de ayrıca kurullar oluşturduk. Bunların detaylarına müsaadenizle girmeyeceğim, kitapçıkta çok ayrıntılı bir biçimde yer veriyoruz.

Çocuklarımızın iyilik hâlleri bizim için önemli. İhtisaslaştırılmış çocukevleri sitelerimizde çocuklarımıza ve ailelerine yönelik Anka Çocuk Destek Programı'nı uyguluyoruz. Ayrıca, Gençlik ve Spor Bakanlığımızla birlikte çocuklarımızın sportif alanlardaki yetenek taramalarını yapıyor ve onları kendi yeteneklerine uygun alanlara yönlendiriyoruz. Çocukevleri ve çocukevleri sitelerimizde koruma ve bakım altında bulunan çocuklarımız için Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programı ÇODEP'i de ayrıca hazırladık.

Çocuklarımızın başarı hikâyeleri bizim için önemli, bunu sizlerle özellikle paylaşmak istiyorum çünkü bu çalışmalar işte, bu mekanizmanın aslında ürettiği sonuçlar. 2022 yılında 312 çocuğumuz üniversite sınavı sonrası bir yükseköğretim programına yerleşti ve aralarında derece yapacak kadar başarılı çocuklarımız var; bunlar bizim için gerçekten gurur verici. Çocuklarımızı yükseköğrenime yerleştikten sonra da gayet tabii ki yalnız bırakmıyoruz. Bakanlığımızca yükseköğrenim rehberi hazırladık ve çocukların yükseköğrenim sürecinde karşılaştıkları süreçlere onları hazırlamaya çalışıyoruz. Öbür taraftan, sportif alanda çocuklarımızın başarıları gerçekten oldukça dikkat çekici. 10 millî sporcu, 2.172 lisanslı sporcumuz var.

Çocuklarımızın eğer mümkünse örgün eğitime devam etmelerini sağlamak, örgün eğitime devamlı ilgili bir problemleri varsa açık öğretim üzerinden eğitimlerini sürdürmeleri veya eğer mümkünse mesleki eğitim, halk eğitim merkezlerine devamlarını sağlama noktasında onları teşvik ediyoruz. 2021-2022 eğitim öğretim yılında 1.511 çocuğumuz özel okullarda ücretsiz eğitimlerini sürdürdüler. Sosyal hizmet modellerimizden yararlanan ancak örgün eğitime devam edememiş çocuklarımızı, reşit olduktan sonra istihdamlarının sağlanabilmesi için özellikle mesleki eğitime yönlendirmeyi önemsiyoruz. İŞKUR'la birlikte yaptığımız protokol çerçevesinde 13-18 yaş grubunda bulunan çocuklarımıza iş ve meslek danışmanlığı eğitimleri sağlıyoruz. Bugüne kadar 615 çocuğumuz bu programdan yararlanmış.

Çocuklarımızın gelişimini her yönüyle sosyal anlamda da desteklemeye çalışıyoruz. Bu anlamda Benim Rehberim Programı kapsamında, daha önce kendisi sosyal hizmet modellerimizden yararlanmış, kurum bakımlarımızda yetişmiş çocuklarımızı hâlihazırda kurum bakımında olan çocuklarımızla buluşturuyoruz, aynı ortamda benzer yaşam deneyimini paylaşmalarını sağlıyoruz. Bu buluşmalarda bilgi ve tecrübe paylaşımı sağlanıyor; rol model olabilecek kişilerle buluşmalarda ise kurum bakımındaki çocuklarımızın üretken, topluma yararlı ve sorumluluk duygusuna sahip bireyler olarak yetişmelerini sağlamayı amaçlıyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığımızla iş birliğinde değerler eğitimini kurum bakımımızda ki bütün çocuklarımıza sağlıyoruz ve çocuklarımızın sosyal, psikolojik, bilişsel, fiziksel gelişimlerini desteklemeye devam ediyoruz. Öbür taraftan, gençlerimizin geleceğine yön vermek için Bakım Sonrası Rehberlik, İzleme ve Değerlendirme birimi kurduk ve çocuklarımızın kurum bakımından ayrıldıktan

sonraki sürecini bu birim eliyle takip ediyoruz. Yine, toplumsal yaşama uyum sürecini de desteklemek amacıyla, sosyal hizmet modellerinden yararlanan gençlere yönelik hayata hazırlama rehberiyle çocuklarımızı destekliyoruz.

Eğitime devam eden çocuklarımızın koruma kararları uzatılıyor. Bildiğiniz üzere, yine, kuruluştan ayrılan gençlerimize işe yerleştirilinceye kadar, talepleri hâlinde, sosyal ekonomik destek sağlıyoruz. Devlet korumasında yetişen kız çocuklarımıza da evlenme yardımı sağlıyoruz. Özellikle kurum bakımında yetişen çocuklarımızın istihdamını desteklemek bakımından öncesinde yılda 1 kez yapılan kamu kurumlarına yerleştirilmeleri, artık, yılda 3 kez yapıyoruz biliyorsunuz. 2002'den bugüne devlet koruması altında yetişmiş 37.821 gencimiz kamu kurum ve kuruluşlarında işe yerleştirilmiştir ve yapılan düzenlemeyle, gençlerin mezun oldukları bölümün özelliklerine göre, eğer bir meslek sahibi iseler o özelliğe göre de atamaları yapılıyor. Özel sektörü de bu anlamda teşvik etmek kabildinden destek ve teşviklerimiz var. Eğer özel sektör kurum bakımında yetişen çocuklarımızı istihdam ederse SGK primleri beş yıl süreyle bizim tarafımızdan, devlet tarafından karşılanmaktadır. Özel Sektör İstihdam Teşviki Uygulaması'yla 9.711 çocuğumuzu bugüne kadar özel sektörde istihdam etmişiz.

Çocuk koruma mobil ekipleriyle çocuklarımızın olduğu her yerdeyiz. Özellikle okul ve riskli alanlarda eşleştirdiğimiz okulları takip noktasında arkadaşlarımız aralıksız bu faaliyeti yerine getiriyorlar. Ailelerle, çocuklarla, okul rehberlik birimleriyle bu riskli bölgelerde gerekli çalışmaları yapıyorlar. Çocuk koruma mobil ekiplerimiz 13.478 kez okul ziyareti gerçekleştirmiş, 68 bine yakın çocuk ve aile görüşmesi yapmış. Sokakta çalıştırılan ve dilendirilen 37.052 çocuğumuzla ilgili önlem almışız. Çocuklar Güvende Programı kapsamında, riskle karşılaşmış ve sosyal hizmet sunulmuş çocuklarımıza yönelik izleme ve takipleri sürdürüyoruz, bu kapsamda da 129 bine yakın izleme ve takip yapmışız.

Kırsal bölgelerde yaşayan çocuklarımızı gayet tabii ki unutmuyoruz. Çocuk koruma mobil ekiplerimiz kırsal bölgelerde, farklı risk gruplarında olduğu değerlendirilen çocukları da takip ediyorlar; tespit, değerlendirme ve yönlendirme hizmet sunuyoruz. 22 ilde tamamlanan çalışmada ailelerin ve çocukların yanı sıra köydeki muhtar, okul idarecileri, belediye görevlileri, imamlar gibi farklı aktörlerle de görüşerek bu anlamda rehberlik ve yönlendirme hizmetini sağlamaya çalışıyoruz. 51 ile yaygınlaştırdığımız çalışmayla toplam 1.127 köy ziyaretinde 5.188 çocukla ve 2.640 aileyle görüşme sağlamışız. Öksüz ve yetimlerimize sahip çıkıyoruz. TÜİK verilerine göre, ülkemizde bulunan 23 milyon çocuğun yaklaşık 360 bini öksüz ve yetim. Bu 360 binin 167 bini Bakanlığımızın hizmetlerinden, sosyal hizmet ve sosyal yardımlarından doğrudan yararlanan çocuklar. Bunun dışında 14.319 ebeveyn kaybı yaşamış çocuğumuz ve ailesine de ayrıca ziyaret gerçekleştirmişiz.

Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni kabul etmiş bir ülke olarak Bakanlığımız çocuk haklarına özel bir önem veriyor. Çocuk katılımında dünyada iyi uygulama olarak gösterilen çocuk hakları komitelerimizi üye çocuk sayımız 32 bini aştı. Üyelerimizden 880'i engelli çocuğumuz ve 2021 yılında Dijitalleşen Dünyada Çocuk temasıyla yaptığımız Ulusal Çocuk Forumu'nun 23'üncüsünü de 20 Kasım'da inşallah, Dünya Çocuk Hakları Günü'nde gerçekleştireceğiz. Bu anlamda, özellikle çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddet vakalarına müdahale etmek amacıyla, 81 ildeki uzman müdahale ekiplerimiz, mağdur çocuk ve ailelerine hizmet vermeye devam ediyorlar.

Çocuk koruma hizmetlerimizi özellikle geliştiriyoruz. Çocuk Koruma Hizmetlerinde Karar Destek Mekanizmalarının Güçlendirilmesi Projesi kapsamında çeşitli rehberler hazırladık. Personelimizin, özellikle bu alanda çalışan personelin yetkinliğinin artırılabilmesi için meslek içi eğitim programlarımız aralıksız devam ediyor.

Çocuklarımıza özel kreşlerde ücretsiz destek sağlıyoruz. Özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk kulüplerinin açılış izinleri, malum, Bakanlığımız tarafından verilmektedir ve açılış izni verdiğimiz bu kuruluşları yılda en az 2 kez denetliyoruz. Özel kreş, gündüz bakımevi ve çocuk kulübü 2002 yılında 1.179 sayısında iken, bugün rakam 2.365 ve 86 bine yakın çocuk bu kuruluşlardan yararlanıyor. Ekonomik durumuna bakılmaksızın şehit ve gazi çocukları, kuruluş bakımı altında olan çocuklar, ekonomik gücü yetersiz olan ailelerin çocukları ücretsiz bakım hizmetinden yararlanıyor. 2022 yılında 3 bine yakın çocuğumuz bu hizmetten yararlanmış.

Çocuk hizmetlerine dair bir başka önemli çalışma, Sosyal Medya Çalışma Grubumuz. Sosyal Medya Çalışma Grubu, çocuklarımızın dijital ortamlarda karşılaşabilecekleri riskleri tespit etmekte ve bu riskleri önleyici çalışmalar yapmaktadır. Bugüne kadar 1.552 içeriğe bu anlamda müdahale etmişiz. Bu süreçte özellikle çocuklarımızın mahremiyet algısının doğru yerleşmesi önem arz ediyor. Bununla ilgili çalışmalar yapıyoruz ve Bakanlığımızca çocuklara mahremiyet bilinci kazandırmak için yetişkinlere yönelik hazırlanan eğitimler kapsamında da bugüne kadar 133 bin kişiye ulaştığımız.

Çocuk dostu kitap ve uygulamaları destekliyoruz bildiğiniz üzere. Çocukların erken yaşta okuma alışkanlığını elde etmelerinin ne kadar önemli olduğunu biliyoruz ve bu anlamda hem çocuklar hem de aileler için bir rehber ve sadece tavsiye niteliğinde olmak üzere, yayınları inceleyerek, çocuklara uygun olup olmadıkları hakkında değerlendirme yapıp bunu da kamuoyuyla paylaşıyoruz. Daha önce 0-6 yaş grubu çocuklarla başladığımız süreci 0-18 yaş grubuna yükselttik ve bu noktada da hem dijital ortamlarda hem de basılı yayınlarda çocuklar için çocuk dostu yayınlar faaliyetine devam ediyoruz.

Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kuruluyula bugüne kadar 22.197 süreli yayın ile 72 kitap değerlendirilmiş, 36 kitap hakkında zararlı olduğu yönünde kanaat belirtilmiştir. Öbür taraftan, müstehcenlik suçuyla ilgili 1.050 adet adli bilirkişi raporu hazırlanmış ve adli makamlara gönderilmiştir. Ayrıca vatandaşlarımızın çocuklar için zararlı olduğunu düşündükleri yayınları ve uygulamaları doğrudan Bakanlığımıza ulaştırabilmeleri için bir ihbar mekanizması da oluşturduk.

Yine, çocuklarımızla ilgili önümüzdeki süreçte yapacağımız çalışmaları belirlemek ve doğru tespit edebilmek ihtiyacı... Doğru tespit edebilmek için bu yıl yaptığımız önemli işlerden bir tanesi, Türkiye Çocuk Araştırması. 0-17 yaş bütün çocuklarımızı kapsayacak olan Türkiye Çocuk Araştırması, ülkemizde alanında ilk kez yapılmakta olup araştırma sonucunda çocuklara yönelik sunulan hizmetlere ilişkin göstergelerin bütüncül değerlendirilmesini ve sağlıklı tespitini amaçlamaktayız.

Yine, Türkiye’de Çocuk Haklarının Desteklenmesi Projesi’yle çocuk bakım ve koruma hizmetlerinin geliştirilmesi, çocuk işçiliğinin önlenmesi, erken yaşta evliliklerin önlenmesi ve korumasız durumdaki çocukların saptanması, yönlendirilmesi, rehabilitasyonu ve bakıma yönelik hizmetlerin geliştirilmesini amaçlıyoruz.

Türkiye’ye Gelen Sığınmacı Çocuklara Yönelik Müdahale Programı’mız kapsamında da ülkemize düzensiz göç yoluyla gelen ve kolluk birimleri tarafından yakalanan refakatsiz çocuklar hakkında yaptığımız çalışmalar, çocuğun üstün yararının gözetilmesi temelinde ilerliyor. 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla, çocuk bakım kuruluşlarımızda, 525’i Suriye uyruklu olmak üzere 1.147 yabancı uyruklu çocuk bulunmaktadır. Bu kapsamda, Ukrayna-Rusya krizi sebebiyle Ukrayna’dan ülkemize gelen çocuklarımızın bakımını da yine, Ukrayna’dan Türkiye’ye Gelen Çocuklara Yönelik Müdahale Programı kapsamında sürdürüyoruz.

Engelli ve yaşlı hizmetlerimiz, Bakanlığımızın önemli ana çalışma alanlarından biri. Sayın Başkan, değerli milletvekillerimiz; geliştirdiğimiz kapsayıcı, eşitlikçi ve sürdürülebilir hizmetlerle eğitimden sağlığa, ekonomiden sosyal hayata her alanda engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın yanındayız.

Engelli ve yaşı vatandaşlarımıza yönelik bakım hizmetlerimiz aile odaklı sosyal hizmet politikamız doğrultusunda geliştirilmekte ve çeşitlendirilmektedir. Bu hizmetlerimizin yanı sıra, kurum bakımı ihtiyacı olan vatandaşlarımıza güçlendirilmiş kurumsal bakım hizmeti de sunulmaya devam edilmektedir.

Özel ilgi, destek ve korunmaya gereksinim duyan 7.064 engelli bireyimize, fonksiyon kayıplarını gidermek ve toplum içinde kendi kendilerine yeterli olmalarını sağlayacak becerileri kazandırmak için, kendilerinin veya vasilerinin istekleri doğrultusunda, Bakanlığımıza bağlı 104 resmî bakım ve rehabilitasyon merkezinde hizmet veriyoruz.

2007 yılında 10 özel bakım merkezi, 915 kapasiteyle, 351 engelliye hizmet sunmaktayken; 2022 yılı Eylül ayında 304 özel bakım merkezinde, 30.693 kapasiteyle, 26.491 engelli bireye yatılı bakım hizmeti sunuyoruz. Bu 26.491 vatandaşımızın, engelli vatandaşımızın yüzde 94'ünün bakım ücreti Bakanlığımız tarafından karşılanmaktadır.

Sosyal devlet anlayışıyla yaşı bireylere Bakanlığımızca sunulan kurumsal bakım hizmetleri, ifade ettiğimiz gibi ya düşük ücretli yahut önemli bir kısmı ücretsiz sunulmaktadır. Eğitim ve sosyal yönden yoksunluk içinde bulunan yaşlılarımız ile İstiklal Madalyası sahibi büyüklerimiz kendiliğinden hizmetlerimizden ücretsiz yararlanıyorlar.

Değerli Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz, Kurul üyeleri; kuruluşlarımızı, yaşı bakım merkezlerimizi, yaşı bakım kuruluşlarımızı “site” “avlu” ve “küçük ev” tipi olmak üzere 3 proje tipinde tasarlıyoruz. Ülkemizde huzurevlerinin yatırım planlamasını illerin yaşı nüfus yoğunluğuna ve ihtiyacına göre yapıyoruz. Huzurevlerinde bakım hizmeti yükseköğretim kurumlarından mezun kişiler tarafından ve 3 vardiya hâlinde, 15 yaşlıya en az 3 bakım personeli düşecek şekilde icra edilmektedir.

2022 yılında 290 kapasiteli 3 huzurevimizi yeni hizmete aldık, açılışını yaptık. 2023 yılında ise toplam 420 kapasiteli 5 huzurevimizin de açılışını inşallah planlıyoruz.

Yine, bu yıl ilk kez yapacağımız çalışmalardan biri “Türkiye Yaşı Profili Araştırması”. Yaşı profili araştırmasıyla Türkiye’de yaşlılara yönelik hizmetleri ve yaşlıların ihtiyaçlarını bütünsel olarak ele alan sosyal göstergelerin oluşturulmasını, kanita dayalı verilerin elde edilmesini bekliyoruz, hedefliyoruz.

Darülaceze Sosyal Hizmet Şehri Projemiz: 2022 yılı Mayıs ayında Sayın Cumhurbaşkanımızın katılımıyla, tensibiyle temelini attığımız Darülaceze Sosyal Hizmet Şehri Projemiz devam ediyor. Dünyada tek örnek olacak şekilde tasarlanmış sosyal hizmet şehri, sağlıklı veya yatağa bağımlı kişiler, çocuklar için oluşturulan yaşam alanlarıyla, yine rehabilitasyon ünitesinden Darülaceze’nin o tarihî kimliğine uygun bir biçimde, caminin, kilisenin, havranın yer aldığı tüm birimlerin içinde olduğu bir modelde inşa ediliyor, inşallah önemli bir mesafe aldık orada da.

Toplum temelli bakım hizmetlerini geliştiriyoruz. Engelli ve yaşı vatandaşlarımıza yönelik bakım hizmetlerimizi aile odaklı sosyal hizmet politikamız doğrultusunda geliştirip şekillendiriyoruz. Kurumsal bakımla evde bakım yardımı, sosyal yardım ve gündüz bakım hizmetlerini birlikte birbirini tamamlayıcı şekilde sunmaya devam ediyoruz.

Kurum bakımından toplum temelli bakım hizmet modeline dönüşümde önemli rol oynayan 149 umutevinden 654 engelli vatandaşımız yararlanıyor. Yine, 130 kuruluşumuzda 1.467 engelli vatandaşımıza gündüz bakım hizmeti sağlıyoruz. Öbür taraftan çeşitli nedenlerle geçici süreyle ailelerinden ayrı kalan engelli bireylerimize yönelik mevcut yatılı kuruluşlarımızda sunduğumuz geçici misafir bakım hizmetinden 2022 yılı içerisinde 2.147 engelli vatandaşımız yararlanmış.

Evde bakım yardımı uygulamasından 560 bin kişi yararlanıyor hâlihazırda. Bu kapsamda, engellisine evde bakmak isteyen ailelere aylık 3.336 lira ödeme yapıyoruz ve yardımın başlangıcı olan 2006 yılından bugüne kadar yaklaşık 79 milyar Türk lirası, sadece bu kalemden, vatandaşlarımıza, evde bakım yardımı engelli vatandaşlarımıza yapılmış destek.

Yaşlı gündüz hizmet merkezlerimiz: Yine, 37 yaşlı gündüz hizmet merkezimizde 642 yaşlı bireye destek oluyoruz. Yaşlı bakım hizmet modellerimizi çeşitlendirdiğimizi ifade etmiştim. 2016 yılında başlattığımız Yaşlı Destek Programı'mız hâlihazırda devam ediyor. YADES programı kapsamında altı yılda toplam 36 milyon lira kaynak aktarmışız. YADES projeleri dâhil olmak üzere, altı yılda, toplam 31 farklı ilimizde, 55 farklı projeye, 76.497 hanede 111.559 yaşlı bireye ulaştığımızız. 2022 yılında yürütülecek projeler için 3 milyon lira daha kaynak aktarımıyla, böylece, aktardığımız toplam kaynak tutarını 39 milyona yükselttik. Bakım hizmetlerimizde kalite çok önemli ve kaliteyi yükseltmek de bizim için son derece önemli bir hedef. Engelli ve yaşlı bakım hizmetlerimizin bakım hizmetleri, kalite standartları ve uygulama rehberi alan deneyimi olan uzman ekip tarafından hizmet modellerine göre hazırlanmış ve faaliyete alınmıştır. Hedefimiz etkin bir değerlendirme sistemi olan Kalite Değerlendirme Sistemi'yle birlikte engelli ve yaşlılarımıza sunduğumuz hizmetin kalitesini artırmak.

Erişilebilirlik, bu anlamda önemli bir sorumluluk bizim açımızdan. Özel bakım merkezlerine yaptığımız teşvik ödemelerinin 2022 yılı itibarıyla devam ettirilebilmesi için erişilebilirlik belgesi alma standardı getirdik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz bitmiştir, on beş dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, hemen, hızlıca devam edeceğim.

Engellilerimizin toplumsal hayata aktif katılımını destekliyoruz. Bu anlamda, erişilebilirliğin desteklenmesini ifade etmiştim. Erişilebilirlik temalı yarışmalarla, kamu kurumlarındaki erişilebilirlik farkındalık çalışmalarıyla buna dikkat çekmeye çalışıyoruz. Çalışma hayatında engelli vatandaşlarımızın da istihdama katılımı için bu anlamda önemli teşvik ve desteklerimiz var, korumalı iş yerlerinden engelli vatandaşlarımızın istihdamının sağlanmasına kadar. 2002'den bu yana 11 katı aşan bir artış sağlanmış engelli vatandaşlarımızın istihdamında. Biliyorsunuz, EKPS's'yle, geçmiş yıllarda olduğu gibi, engelli vatandaşlarımızın atamaları sağlanıyor ve EKPS's ücretlerini de Bakanlık olarak biz karşılıyoruz.

Yine, engelli başlığında otizm spektrum bozukluğu önemli bir başlık. Otizmli çocuklarımıza yönelik geliştirdiğimiz hizmet ve politikalarla da gerçekten örnek ülke profilini yakalamaya çalışıyoruz. Ülke genelinde otizm spektrum bozukluğu tarama ve takip programını oluşturduk, 6 ilde ihtisaslaşmış gündüz yaşam merkezlerini hizmete açtık otizmle alakalı. Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarımızın hayatını değiştirecek, onları geleceğe hazırlayacak programların uygulanması, ailelerine yönelik desteklerin yaygınlaştırılması için 2'nci Ulusal Eylem Planı'nı en kısa sürede hayata geçireceğiz.

Güncel Türk İşaret Dili Sözlüğü'nü ve Türk İşaret Dili Dilbilgisi Kitabı'nı işitme engelli vatandaşlarımız için oluşturduk. AİLEM Engelsiz İletişim Merkezini Türk işaret dili tercümanı istihdamıyla oluşturduk, herkesin yararlanabileceği bir merkeze dönüştürdük.

Yaşlılarımızın aktif ve sağlıklı yaşlanmasını desteklemek için, sportif faaliyetlerini, dijital okuryazarlıklarını destekleyebilmek için farklı projeleri hayata geçirdik. Üçüncü yaş üniversiteleri ile tazelenme üniversitelerini hayata geçirdik. Engelsiz vizyonu hayata geçirmek üzere Engelli Hakları

Ulusal Eylem Planı'nı hazırlıyoruz, 2030'a kadar ülkemizin yol haritasını belirleyecek engelsiz vizyonu hayata geçiriyoruz. Engellilik alanındaki sorunları ilgili tüm paydaşların katılımıyla ele alıyor, çözüm önerilerini geliştiriyoruz. Engelli Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulunu oluşturduk ve özellikle Cumhurbaşkanlığı genelgemizle bu Kurulun yapısını güçlendirdik, 15 Kasım 2022'de toplantısını gerçekleştireceğiz. 2030 yaşlanma vizyon belgemiz, eylem planımız hazırlanıyor, hayata geçecek. Uluslararası iş birliklerimizi güçlendiriyor ve iyi uygulamalarımızı tüm dünyayla paylaşıyoruz. Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme'nin Taraf Devletleri Konferansı'nda da bu anlamda yaptıklarımızı anlattık.

“Kadına yönelik hizmetler” Bakanlığımızın önemli bir başka başlığı. Kadının insan hakkı vazgeçilmez, devredilemez ve ertelenemez haklardan. Öte yandan, toplumların gelişmelerindeki en büyük pay da şüphesiz kadınlara ait. “Güçlü kadınlar, güçlü toplumları oluşturur.” mottosundan hareketle hiçbir kadının kendini sahipsiz, güvencesiz ve yalnız hissetmemesi için çalışmaya devam ediyoruz, bunu en büyük sorumluluklarımızdan biri olarak kabul ediyoruz. Bu bakış açımız kadınların konularını daha da güçlendirecek ve her zaman ifade ettiğimiz “Güçlü Kadın, Güçlü Aile, Güçlü Türkiye” hedefine bizleri yaklaştıracaktır.

Kadınların güçlenmesi için eğitimin önemine inanan bir iktidar olarak 6 yaş üzeri nüfus içerisindeki kadın nüfus okuryazarlık oranını yüzde 79,9'dan yüzde 95,5'e; 2002-2003 kız çocuklarının net okullaşma oranı yüzde 45,2 iken 2021-2022'de bu oran yüzde 89,3'e; yükseköğretimde kadın net okullaşma 2002'de yüzde 13,5 iken 2021-2022'de yüzde 49,2'ye yükseldi.

Yine, sağlık altyapımızdaki iyileşmelerle kadınlarımızın sağlık hizmetlerine kolay erişimine imkân sağlıyoruz.

Çalışma hayatında kadınlarımızın yer almasını önemsiyoruz, istihdama katılımları için teşvik ve programlarımızla bunu artırmaya devam ediyoruz. Karar alma mekanizmalarında kadınlarımızın katılımcı ve daha etkin olması için gerekli destekleri sağlıyoruz. Kalkınan Türkiye yolunda kadın kooperatiflerinin varlığını önemsiyoruz ve kadınların kooperatifler yoluyla desteklenmesi projesini farklı başlıklar ve farklı metotlarla devam ettiriyoruz. Finansal Okuryazarlık, Türkiye'nin Mühendis Kızları, Türkiye'de Kadın-Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Uygulanması Projelerini ayrı ayrı yürütüyoruz Sayın Başkanım.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede “sıfır tolerans” ilkesi bizim için son derece önemli ve kadına yönelik şiddet her zaman kırmızı çizgimiz. Çok detaylı ve çok ayrıntılı çalışmalarımız var, sizlere sunduğumuz kitapçıkta mevcut. Ben kadına yönelik şiddetle mücadeledeki temel bakış açımızı bu anlamda ifade ederek cümlelerimi toparlayacağım çünkü detaylara girdiğimizde süreyi kullanamayacağım, öyle görünüyor.

“Sıfır tolerans” ilkesi çerçevesinde mevzuat çalışmaları; eğitim ve farkındalık artırma çalışmaları; kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonu artırma; şiddet mağduru kadınların korunmasına, desteklenmesine yönelik kurumsal mekanizmaların güçlendirilmesi; verilerin toplanması ve istatistiklerin geliştirilmesi başlıklarıyla bu alandaki çalışmamız geniş bir yelpazede devam ediyor.

Eylem planlarımız: Hâlihazırda Temmuz 2021 itibarıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 4'üncü Ulusal Eylem Planımız yürürlükte ve bu çerçevede de hizmetlerimizi sürdürüyoruz. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele 2022 Faaliyet Planı'nı yürürlüğe koyduk, 23 Mart 2022'de bunun sunumunu gerçekleştirmiştik.

Erken yaşta ve zorla evliliklerle mücadeleimiz aralıksız devam ediyor geçmiş yıllardan bugüne kadar ve bu konuda özellikle pilot iller üzerinden yürüttüğümüz çalışmalara etkin bir biçimde devam ediyoruz.

Kadına yönelik şiddetle mücadeledeki en önemli caydırıcı unsurlardan biri, elektronik kelepçeyle şiddet mağdurlarının etkin korunmasının sağlanmasına, buna İçişleri ve Adalet Bakanlığımızla tam bir eş güdümlü, iş birliği içerisinde devam ediyoruz.

Şiddetle mücadelede iş birliği... Yine, KADES programının hayata geçmesi ve Türkçe, Almanca, Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, Kırgızca, Kürtçe, Özbekçe, Rusça dillerinin de eklenmesiyle 11 ayrı dilde KADES uygulaması yedi gün yirmi dört saat hizmet vermeye devam ediyor.

ŞÖNİM'lerimizin sayısını artırıyoruz, 7/24 esasıyla kadına yönelik destek ve güçlendirme çalışmalarına aralıksız devam ediyoruz. Kasım 2019 itibarıyla 81 ile yaygınlaştırmıştık, 2022 itibarıyla 82 ŞÖNİM bulunmakta, 8 ilimizde ikinci ŞÖNİM'i hizmete alarak sayımızı artırmış olacağız. Yine, ŞÖNİM'lerin kapasitesini geliştirerek şiddetle mücadelemizi kararlılıkla sürdürmeye devam edeceğiz. Hizmete erişim noktasında sadece illerdeki ŞÖNİM'ler değil, ayrıca sosyal hizmet merkezlerimizde, 393 sosyal hizmet merkezimizde şiddetle mücadele irtibat noktası oluşturularak, şiddet mağduru kadınların hizmete daha etkin ulaşabilmeleri için, bu anlamdaki irtibat noktalarını, irtibat araçlarını çoğaltmaya çalışıyoruz.

Kadın konukevlerimizin kapasiteleri ve konukevlerimizde kalan kadınlarımızın hayata hazırlanma dezavantaj başlıklarını giderme noktasındaki desteklerimiz devam ediyor. Ayrıca kadın konukevlerimizi ihtisaslaştırıyoruz. Can güvenliği riski olan kadınlarımız için ihtisaslaşmış konukevlerimizde özel güvenlik önlemleri alınmaktadır. Destek ve danışmanlık hizmetlerimiz, eğitim çalışmalarımız konukevlerimizde dediğim gibi devam etmektedir.

Öbür taraftan, kadına yönelik şiddetle mücadelede politikalarımızı bilimsel verilerle temellendiriyoruz. 2022 yılında önleme, müdahale ve politika boyutlarıyla Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve Covid-19 salgınının etkileri araştırması hâlihazırda devam ediyor. Araştırma sonuçlarının bu yılın sonu itibarıyla kamuoyuyla paylaşılabilir hâle gelmesini öngörüyoruz. Şiddet uygulayanlara çok yönlü sosyal hizmet müdahalesini içeren bir modelin oluşturulma projesini de 2023 yılında gerçekleştirmek üzere hazırlık çalışmalarını tamamladık.

Yine, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasının 3'üncüsünü 2024 yılında yapmak üzere hazırlıklarını tamamladık çünkü bu araştırmanın on yılda bir yapılması gerekiyor dolayısıyla en son 2014 yılında gerçekleştirildiği için 2024'te de yapmak üzere gerekli altyapısını oluşturduk.

Şiddetle mücadele farkındalık eğitimleri zaten aralıksız devam eden çalışmalarımızdan biri; 2007'den bugüne 2,5 milyondan fazla vatandaşa, farklı muhtelif kamu görevi icrası yapan görevlilere ulaştığımız.

Uluslararası çalışmalara katılıyoruz. Bunu ayrıca ifade etmek isterim. En son, Kadına Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) savunması kapsamında, Cenevre'de 2022 yılı 14-15 Haziranda sunumumuzu gerçekleştirdik. Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu çalışmalarına her yıl mart ayında katılıyoruz.

Şehit yakınları ve gaziler Bakanlığımızın önemli bir başka başlığı. Gelir desteğinden istihdam hakkına, sağlık hizmetlerinden eğitime kadar pek çok alanda şehit yakınlarımızın, gazi ve gazi yakınlarımızın yanında olduk, olmaya devam ediyoruz. İstihdam hakkı bu hizmetlerin başında geliyor. 1995'ten 2002'ye kadar 6.315, 2002'den 2014'e kadar 10.187, bu görevin Bakanlığımızda devredildiği 2014'ten bugüne kadar da 30.935 şehit yakını, gazi ve gazi yakınımızın kamuda istihdamını sağlamışız. Toplamda 47.437 istihdam sayısı. Ücretsiz ulaşım imkânları var. Şehitlerimizin isimlerinin kamu kurum ve kuruluşlarına, okul, cadde, sokak, parklara verilmesi söz konusu. Kahramanlarımızın madalyalarını, özellikle Devlet Övünç Madalyalarının tevcihi süreci var. Protokollerle hizmet kalitemizi yükseltiyoruz.

Milli Savunma Bakanlığımız, İçişleri Bakanlığımız ve Türk Hava Yollarıyla veri paylaşımı, Ankara Üniversitesiyle de iş birliği protokolü yaptık. Bu anlamda şehit yakınlarının, gazi ve gazi yakınlarının hizmet standartlarını artırmaya devam ediyoruz. Eğitime destek ve faaliyetlerimizle de şehit yakınlarımızın, gazilerimizin çocuklarının yanındayız. Bu anlamada... Buraları müsaadenizle biraz hızlı geçiyorum.

Türkiye Şehit Yakınları ve Gaziler Dayanışma Vakfımız kapsamında şehit yakını ve gazilerimize yaptığımız ödeme 1.500 liradan 2.600 liraya çıkarılmıştı, son düzenlemeyle, geçtiğimiz hafta yönetim kurulunun aldığı kararla bu ödeme 4 bin liraya yükseltildi. 15 Temmuzta ithafen temmuz aylarında iki aylık ödemeler yapılıyor. Ayrıca dinî bayramlarda, geçmişte ikişer bin lira da destek sağlandı. Hak sahibi şehit yakını ve gazilerin hesaplarına bugüne kadar yaklaşık 195 milyon lira aktarıldı.

Sosyal yardımlar Bakanlığımızın önemli başlıklarından bir diğeri. Hizmetlerimizi, hak temelli, sosyal dayanışmayı teşvik eden, hesap verilebilir, nesnel kriterlere bağlı, sürdürülebilir bir sosyal yardımlaşma ve dayanışma sistemi kurarak bunun üzerine inşa ediyor ve böylece devam ediyoruz. Hükümetlerimiz döneminde büyüyen ve gelişen Türkiye'nin paylaşılan refahı sosyal yardımlarla, Türkiye'mizin refahını yaymak için var gücümüzle çalıştık, çalışmaya devam ediyoruz. 2002 yılında sadece 1,3 milyar lira olan sosyal yardım harcamaları 2021 yılında tüm kamu kurumlarıyla beraber 97,8 milyar liraya çıkarılmıştır. Sosyal devlet anlayışımızın bir gereği olarak sosyal yardımlara ayrılan kaynak artarken sosyal yardımların gayrisafi yıllık hasıla içerisindeki oranı da artmaktadır. 2002'de binde 4 olan sosyal yardım harcamalarının gayrisafi yıllık hasılaya oranı 2021'de 4 kat artarak 1,36'ya yükselmiştir.

İnsani gelişme düzeyi 2009 yılına kadar orta insani gelişme düzeyindeyken Birleşmiş Milletler normlarına göre, 2009'dan itibaren yüksek insani, 2021 bir yılı verilerine göre de çok yüksek insani gelişme kategorisine girdik ve Türkiye üst üste 3'üncü kez çok yüksek insani gelişme kategorisine giren bir ülke ve sıralamasında da son yirmi yılda yüzde 25'lik bir artış kaydetmiş durumda.

2002 yılında iktidara geldiğimizde 4 olan sosyal yardım programı sayımızı 50'ye çıkararak, ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza ihtiyaç duydukları her alanda çözüm sunmaya devam ediyoruz.

Tekil hane sayımız: Şu anda sosyal yardımlardan yararlanan tekil hane sayısı 4 milyon 332 bin 805.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, toparlamanız için beş dakika daha ek süre veriyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, hemen toparlıyorum, beş dakika, hemen toparlayacağım.

Sosyal destek merkezlerimiz, ADEM'lerimiz ve SODAM'larımız; 330 aile destek merkezimizi 636'ya 2023 sonu itibarıyla, özellikle Roman vatandaşlarımızın yoğun yaşadığı bölgeler için tasarladığımız sosyal dayanışma merkezleri şu anda 47, bunu da 116'ya çıkarmayı hedefliyoruz.

Ulusal hane ziyareti programlarımız, arz odaklı hizmetimizin sosyal dayanışma vakıfları ile sosyal hizmet personellerimizin ortak bir programı hâline dönüştürülmesi.

Türkiye Aile Destek Programı'mızla ilgili rakamlara girmeyeceğim, soru gelirse ayrıntılı açıklayabiliriz.

Anaokulu, ana sınıfı destek, doğal gaz tüketim desteği. Roman vatandaşlarımızın özellikle barınma ihtiyaçları çok önümüze çıkan meselelerden biri. Bu konuda sosyal yardımlarımız üzerinden yaptığımız hane başına 200 bin lira olmak üzere destekle Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızla ortak bir projemizi hayata geçiriyoruz.

Eşi vefat etmiş kadınlar için 2023 Adet Konut Projesi: Bununla ilgili inşallah birkaç soru gelir, biraz açıklama fırsatı bulurum çünkü bir ayrımcılık gibi bir iddiayla karşı karşıya kaldık ki sosyal yardımlarda böyle bir şeyin söz konusu olması mümkün değildir.

Yaşlı, engelli ve kişisel bakım projelerinin, vefa projelerinin ulusal programa dönüştürülmesi; Tip 1 diyabet hastası çocuklarımıza cilt altı glikoz ölçüm cihazı desteği; ulusal aşevi, aşevi programlarının ulusal programa dönüştürülmesi, vefat yardımı yapılması. Bunlar 2022 yılı itibarıyla hizmete aldığımız veya dönüştürdüğümüz, kapsamını genişlettiğimiz çalışmalar.

Sosyal yardımlarda dijital dönüşümü önemsiyoruz. Bununla ilgili özellikle dijital dönüşüm iş zekâsı ve veri ambarı oluşturulması yeni bir uygulama. Bu anlamda test aşaması devam eden projemizle, ileriye dönük sosyal risk tahminlerimizi, sosyal yardım ihtiyaç tespitlerimizi yapay zeka kullanımını da içine alacak şekilde gerçekleştireceğiz ve böylece önleyici, koruyucu sosyal yardım çalışmalarımızı daha etkin bir şekilde yürütmüş olacağız.

Sosyal yardım programlarımızın tutarlarında iyileştirmeler yaptık, birim tutarları artırdık, vakıflarımıza yaptığımız periyodik pay artışını sağladık. İstihdam dostu sosyal yardımı önemsiyoruz. Özellikle istihdama yönelebilecek kişileri, sosyal yardım yararlanıcılarını İŞKUR’la iş birliği çerçevesinde istihdama yönlendiriyoruz ama burada bir kez daha altını özellikle çizmek istiyorum, bizim sosyal yardım yararlanıcılarımızın yüzde 82’si istihdama katılamayacak gruplar, engelliler, yaşlılar ve çocuklar. Dolayısıyla sosyal yardım yapılmadığı takdirde hayatını idame ettirmekte güçlük çeken gruplara tam bir sosyal devlet refleksiyle destek sağlıyoruz. “Yani bunlar istihdama katılabilecekti de katılmıyorlar ve biz sosyal yardımlar marifetiyle bir şekilde hayatlarını idame ettiriyoruz.” diye bir şey söz konusu değil, yüzde 82’si istihdama katılamayacak gruplar. Geriye kalan yüzde 18’le alakalı da zaten dönemsel yoksulluğa onu sosyal yardımlarla bir süre sonra devam ettirmiyoruz veya İŞKUR’la istihdam bağlantısı sağlıyoruz.

Değerli Başkanım, kıymetli kurul üyeleri; sivil toplumla iş birliği, Bakanlığımızın önem verdiği çalışmalardan bir başkası. Strateji Geliştirme Başkanlığı altında 2021 yılında Sivil Toplumla İşbirliği ve Proje Daire Başkanlığını kurduk. Sosyal Taraflarla İş Birliği Kurulunu oluşturduk. Ana hizmet konularımızda sivil toplum kuruluşlarıyla kadın, çocuk, göç ve insani yardım, engelli ve yaşlı, şehit yakınları, gaziler alanında sivil toplum buluşmaları yaptık.

Yine, Sosyal Taraflarla İş Birliği Kurulunun ilk toplantısını “aile” temasıyla gerçekleştirdik.

Akademi buluşmalarını uzman akademisyenlerle Bakanlığımızın ana hizmet konularında yine buluşmalar gerçekleştirerek akademik bakışı da hizmetlerimize bu anlamda yansıtmaya çalışıyoruz.

Yurt dışı teşkilatımız ve sunulan hizmetlerimiz kapsamında, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yurt dışı temsilciliklerimizin çalışma alanına giren konular önem sırasına göre çocuklar ve gençler; yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç olanlar; aile ve kadın; sosyal yardımlar olmak üzere 4 ana başlık altında ele alınmaktadır.

Bakanlığımız ilk yurt dışı temsilciliğini 2015 yılında Düsseldorf’ta faaliyete geçirmişti. 2021 yılı itibarıyla Yurt Dışı Teşkilatının yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmalarımızı hızlandırdık. Şu anda Berlin Büyükelçiliğimiz nezdinde bir müşavirlik; Köln, Münih, Hamburg ve Stuttgart Başkonsolosluklarımız nezdinde birer ataşelik kurmak üzere bütün hazırlıklarımızı biz Bakanlık ve Hükümetimiz tarafı itibarıyla gerçekleştirdik. Sadece, Alman makamlarının resmî izin prosedürünü şu anda bekliyoruz. Ondan sonra hızlıca, arkadaşlarımız çalışmalarına başlamış olacaklar.

Uluslararası sosyal hizmet vaka çalışmalarında yer alıyoruz.

Yine, Bakanlığımızın eğitim ve yayım faaliyetleri kapsamında Sosyal Politika Çalışmaları Dergimiz ve Aile Çocuk Dergimiz bu anlamda Yılın Kamu Dergileri Ödülü'ne de layık görülmüş dergiler. Bunları da sizinle paylaşmak isterim.

Ayrıca, 2022 Ocak ve Ekim ayları arasında 56 adet yüz yüze eğitimle 5.822 personelimizin eğitimini tamamladık. Yine, 2022 yılının ilk yarısında 24 uzaktan eğitimle 2 uzaktan toplantı gerçekleştirerek 4.288 personelimizin de bu yolla eğitimini sağlamış olduk. Dolayısıyla, hizmet içi eğitim noktasında da personelimizin yeterliliğinin ve hizmet kapasitesinin artırılması için elimizden gelen çalışmayı yapıyoruz.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2023 yılı bütçe teklifi 149 milyar 868 milyon 618 bin Türk lirasıdır.

Bakanlığımız 2023 yılında tüm toplumu hedefleyen sosyal hizmetlere ve yardımlara ilişkin kapasite ve hizmetlerini iyileştirmeye, yeni hizmet modelleri ve alanları geliştirmeye, ortaya çıkacak yeni zorluklara ve risklere çözümler üretmeye devam edecektir.

Bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunda, Bakanlığımızın 2023 yılı bütçe teklifine ilişkin gerçekleştireceğimiz görüşmeler sırasında siz değerli üyelerimizin sunacağı katkılar için şimdiden şükranlarımı arz ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli üyeler; sözlerime son verirken 2022 yılındaki Bakanlık faaliyetlerimizin gerçekleşmesinde emeği geçen tüm Bakanlık çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyor, 2023 yılı bütçemizin ülkemize ve Bakanlığımıza hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Bana bu fırsatı verdiğiniz için ayrıca çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, arz ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım bu kapsamlı sunumunuz için.

Müzakerelere geçeceğiz.

Kameraman arkadaşlara teşekkür ediyorum.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, bütçe görüşmelerinde uygulanan usul ve esaslara ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Şimdi, kurallarımızı bir hatırlatmak istiyorum. Daha önce belirlediğimiz, bütün gruplarla istişare edip Komisyonumuzda oyladığımız kurallar gereği her bir gruptan -parti grubundan- 1 arkadaşımıza sözcü olarak yirmi dakika söz vereceğim. Ardından, Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak üzere ve değişik partileri dolaşarak mümkün merteye, buradaki üyelerimize ve burayı teşrif etmiş vekillerimize söz vereceğim. Günün sonunda da yapılan, ortaya konan görüşlere, eleştirilere, sorulara cevap vermek üzere yine Sayın Bakanımıza söz vereceğim. Yalnız, görüyorum, bugün çok sayıda konuşma talebi var. Çok önemli bir Bakanlık tabii. Sosyal hizmetlerle ilgili çok önemli bir gündemimiz var dolayısıyla normal talebin yüksek olması ama herkese söz verebilmem bakımından ben de Komisyon Başkanı olarak özellikle süreler riayet konusunda hepinizi hassas olmaya davet ediyorum. Bazen arkadaşlarımız bana tepki gösteriyorlar “Bir dakika niye uzatmıyorsun? diyorlar ama dün 60 konuşmacı söz aldı, bakın; bir dakikayı topladığınızda altmış dakika oluyor, bir saat oluyor; iki dakika olunca iki saat daha uzamış oluyor görüşmelerimiz. Dolayısıyla bir maratondayız tabii, sadece bugün çalışsak hadi bunu da tolere edelim ama bir maratону devam ettiriyoruz, bir aylık bir çalışma

süreci içindeyiz. Dolayısıyla herkesin sürelere hassasiyet göstermesini bekliyorum. Bu çerçevede de bir tavsiye olarak şunu ifade etmek istiyorum: En önemli gördüğünüz konuları konuşmanızın en başında ifade ederseniz sona kaldığında sıkıntı yaşamamış olursunuz. Takdir tabii ki sizin.

Değerli arkadaşlar, şimdi gruplara söz vereceğim ama Salih Bey, sizi görmemiştiniz; usulle ilgili bir söz mü istemiştiniz?

SALİH CORA (Trabzon) – Başkanım, ben usulle ilgili söz istemiştiniz ancak görmediniz ve Bakan Hanım'ın konuşmasına geçildi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın HDP sıralarında sergilenen pankarta ilişkin açıklaması

SALİH CORA (Trabzon) – Ben şunu ifade etmek istiyorum: Başta Aybuke Öğretmen olmak üzere yüzlerce öğretmenimizin, polisimizin, askerimizin katili olan, kadınları dağa kaçırıp tecavüz eden ve aynı zamanda bir bebek katili olan teröristbaşı Abdullah Öcalan'ın slogan hâline getirdiği bir sözün Komisyonumuzun huzurunda HDP sıralarında sergilenmesini doğru bulmuyorum. Bunun kaldırılmasını istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ne alakası var ya!

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Bula bula bunu mu buldun yani?

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Trabzon Milletvekili Salih Cora'nın HDP sıralarında sergilenen pankartla ilgili yaptığı açıklamaya ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bu pankartlarla ilgili bir müdahalemiz olmuyor yani Meclisimizde odalarda da genel olarak baktığımızda bulunuyor. Dolayısıyla biz Plan ve Bütçe Komisyonuyuz, teknik bir Komisyonunuz; Genel Kuruldaki siyasi ortamdan biraz daha farklı, daha teknik ağırlıklı bir ortam oluşturmaya çalışıyoruz. Buna da gruplarımız yardımcı olursa elbette seviniriz.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi gruplara söz vermeye başlayacağım. Önce isimleri okumak istiyorum kendilerini hazırlamaları bakımından: Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına sözcü olarak Sayın Gülizar Biçer Karaca konuşacak, HDP'den Sayın Ayşe Acar Başaran konuşacak, İYİ Parti'den Sayın Aylin Cesur konuşacak ama şu anda herhâlde salonda yok, biraz gecikmeli katılacak, onun konuşmasını sona bırakabiliriz; MHP Grubundan Sayın Mustafa Kalaycı konuşacak, AK PARTİ'den Sayın Ayşe Keşir konuşacak.

Şimdi CHP Grubundan başlayarak söz vereceğim. Süreniz yirmi dakikadır, hassasiyetinizi rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar; ben de Plan ve Bütçe Komisyonunda bugün Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe teklifi üzerine grubum adına söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, geçen yıl da burada sizinle birlikte -daha yeni Bakanlığa gelmişsiniz, devir teslim töreniniz gerçekleşmişti- Bakanlığınızın bütçesi hakkında konuşmuştuk ve bu konuşmamdaki notlarımı baktım, sizin sunumlarınıza baktım; 2022 bütçe teklifinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesi merkezî yönetim bütçesinin yüzde 3,77'sine karşılık geliyordu ve ben bunu eleştirmiştim, birçok arkadaşım eleştirmişti. Böylesi geniş alana sahip bir Bakanlığın bütçesinin bu kadar düşük olmasının doğru olmadığını ifade etmiştim. Eleştirdim, aslında "Keşke eleştirmeseydim." demek geliyor bugün içimden. Neden? 2023 yılı merkezî yönetim bütçesinde Bakanlığınızın bütçesi 2,98'e indirilmiş Sayın Bakan. 3,77'yi eleştirirken "Keşke eleştirmeseydim." demek geliyor içimden gerçekten.

Sayın Bakan, bütçede sosyal yardımların tamamı 258,4 milyar lira ama bu bütçede faize, faizcilere, faiz lobilerine ayrılan pay 565,6 milyar lira yani neredeyse yarısı kadar. Faize ödenecek para Bakanlığınızın sosyal yardımlara ayırdığı paranın 2 katı Sayın Bakan. 2023 bütçe taslağında faiz giderleri 565,6 milyar demiştim, kişi başına, 85 milyona böldüğümüz zaman Sayın Bakan, 6.508 lira kişi başına düşen yıllık faiz ödemesi yani bugün doğan bir çocuk 6.508 lira faiz borcuyla dünyaya gelecek. Geçtiğimiz yıl bu rakam nedir diye baktığımda, 2.875 liraymış Sayın Bakan, 3 katı neredeyse faiz giderlerine bu bütçede ayrılan pay var ama maalesef sosyal yardımlara ayrılan pay bunun yarısı kadar. Yani kişinin alacağı sosyal yardım, ihtiyaç sahiplerinin alacağı sosyal yardım ödeyecekleri faiz borcunun kat kat altında. Evet, bu bütçe ülkemizde derin ekonomik buhranın neden olduğu derin yoksulluğu çözecek olan bir bütçe değil, bu bütçe halkın sorunlarını değil faiz lobilerini daha da zenginleştirecek bir bütçedir Sayın Bakan.

Sosyal yardımları gerçekten az önce ifade ettiniz, dediniz ki: "4 olan sosyal yardım hanesinin sayısını 50'ye çıkardık. 4 milyon 333 bin tekil haneye sosyal yardımda bulduk." Sayın Bakan, gerçekten sosyal devlet vurgusunu çok yaptınız ama sosyal yardımları artırmak sosyal devlette övünülecek bir durum değildir, bence hesap verilecek bir durumdur. Çünkü sosyal yardımlardan önemli olan sosyal yardım alan yoksul vatandaş sayısını azaltmaktır, yoksul vatandaş sayısının yükselmesi ya da sosyal yardım kalemlerinin artması buna ihtiyacı olan vatandaş sayısının artmasıdır; bu da sizin ülkeyi yönetemediğinizin açık ve net göstergesidir Sayın Bakan.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kendi verilerine göre 2021 yılında 5 milyon 903 bin 515 hane sosyal yardım almış yani yaklaşık 6 milyon hane 2021 yılında sosyal yardım almış. TÜİK'in hane halkı büyüklüğüyle bunu çarptığımızda 23 milyon 614 bin 60 kişi sosyal yardım alıyor Sayın Bakan. Sizin açıklamalarınıza baktım. Tir de hani gözleri ışıl ışıl ışıldayan Nebati Bakan var ya, onun açıklamalarına baktım, diyor ki: 2002'de iktidara geldiğimizde 1 milyon hane sosyal yardım alıyordu, bugün bu sosyal yardım alan hane 6 milyona gelmiş Sayın Bakan. Yani 2002'de 1 milyon hane sosyal yardım alırken şimdi 6 milyona yaklaşmış, bununla neden övünüyorsunuz Sayın Bakan? Bu övünülecek bir durum değil; bu, sizin ülkeyi yönetemediğinizin, derinleşen yoksulluk ve yardıma muhtaç vatandaş sayımızın ne kadar çok arttığının göstergesidir. O nedenle bence övünmek yerine burada hepimizden özür dilemelisiniz, hele hele halktan özür dilemelisiniz Sayın Bakan.

Yoksulluk yirmi yıldır bu ülkenin kaderi hâline geldi, çözemediniz, çözmek de istemiyorsunuz çünkü sizin derdiniz yoksulluğu çözmek, derin yoksulluk yaşayan hane sayısını ya da yoksul hane sayısını, yardım alan hane sayısını, kişi sayısını düşürmek değil, sizin derdiniz yoksulluğu bitirmek değil, yoksulluğu yönetmek ve yoksulluk üzerinden geçici yardımlarla seçim dönemlerinde ortaya koyduğunuz sosyal desteklerle oy devşirmek; seçim biter, bu da biter Sayın Bakan. O nedenle aslolan

sosyal devlette yoksulluğu bitirmektir Sayın Bakan. İşte bu nedenle biz diyoruz ki verdiğiniz sosyal yardımlarla övünmeyin, övünmeniz inanın vatandaşı nezdinde çok ciddi ve derin tahribata neden oluyor Sayın Bakan.

Evet, sosyal yardımları siz ödemiyorsunuz Sayın Bakan, devlet ödüyor. Sosyal yardımlar bir siyasi partinin yardımı değildir, sosyal yardımları siyasi parti temsilcileri cebinden ödemez; sosyal yardımlar, devlete vatandaşlık ödevini yerine getirerek vergi ödeyen vatandaşların bütçesinden ödenir yani sosyal yardımları ödeyen devlettir. İktidarlar gelip geçicidir, devlet bakidir. Bu nedenle, sosyal yardımlar A iktidarında, B iktidarında kesilmez; sosyal yardımlar ancak ve ancak o iktidarlar döneminde, değişen iktidarlar döneminde sadece ve sadece yönetilmez, bitirilir ve bitirildiği için de her yıl bütçe konuşmalarında “Şu kadar sosyal yardım alan hane sayısını şuna düşürdük. Bu kadar sosyal yardımla geçinmek zorunda kalan vatandaş sayısını da şu kadara indirdik.” diye o koltukta oturan bakan övünür Sayın Bakan.

Evet “Türkiye Aile Destek Programı’na girmeyeceğim, soru gelirse gireceğim.” dediniz. Sayın Bakan, 21’inci yıl iktidarınızdasınız. Cumhuriyet Halk Partisi olarak, Aile Destekleri Sigortası’nı 2015’ten bu yana halkımıza anlatıyoruz. Hele hele son iki yıldan bu yana Aile Destekleri Sigortası’nı -o kadar etkili- hane hane girip kadınlara anlatıyoruz çünkü yoksulluk önce kadınları vurur Sayın Bakan. Çünkü kadınlar evde çocuğunun karnını doyurmak zorundadır; çocuğu açsa kadın gerçekten mutsuzdur, çocuğu mutlu ederseniz kadını mutlu edersiniz. O nedenle, kadınlara gittik, ev ev dolaştık. Dolaştığımızda, Amasya’da bir evde -tek odalı bir evdi Sayın Bakan; vekillerinize talimat verin, o evlere gitsinler- bir anne çocuğuna salçayı suyla karıştırıp ısıtarak ekmek banıp çorba niyetine yediriyordu Sayın Bakan. İşte, bu nedenle, o evlerde Aile Destekleri Sigortası Programı’mızı anlattık, anlatmaya devam ediyoruz. Ama ne oldu? “Aile Destek Programı” diye -ismimizi de taklit ederek- geçici bir program hayata geçirdiniz. Önce 400-600 lirayla başladınız, sonra 800-1.200 civarlarına yükselttiniz. Bunun süresi mayısta başladı Sayın Bakan, ne zaman bitiyor? Temmuzda bitiyor yani 2023 seçimlerinden sonra bitiriyorsunuz. Hani diyorsunuz ya: “Biz gidersek yardımlar kesilecek.” Siz zaten seçim dönemine kadar bu yardımları yapıp seçimden sonra bu yardımları keseceğinizi kendiniz itiraf etmişsiniz Sayın Bakan, daha ne diyelim. O nedenle, biz yoksulluğu yönetmeye değil, yoksulluğu bitirmeye talibiz. O nedenle, Aile Destekleri Sigortamızı taklit ederken keşke içeriğini okusaydınız ve doğumdan ölüme kadar kesintisiz -bunun bir siyasi partinin sadakası, lütfu değil; devletin asli görevi olarak- ve hiçbir çocuğunun yatağa aç girmeyeceği bir program, topyekûn bir program olduğunu görseydiniz ve ona göre, keşke, bunu hayata geçirebilseydiniz Sayın Bakan.

Evet, geçtiğimiz günlerde bir açıklama yaptınız: “Türkiye Aile Destek Programı’nda hane başına düşen aylık gelirin net asgari ücretin üçte 1’inden az olması koşuluyla 4 milyon haneye yardım yapacağız.” dediniz. İşte, bu, yoksulluğun tam da itirafıdır Sayın Bakan. Yani bu ülkede “Özel sektöre de vereceğiz.” dediniz, özel sektörün durumunu da ilk defa itiraf ettiniz. Siz, asgari ücretin üçte 1’inden az gelire sahip 4 milyon aile olduğunu kendiniz ifade ettiniz Sayın Bakan. Bu da yoksulluğun bitirilmediğinin, bitirilmeyeceğinin açık ve net bir itirafıdır.

Evet, emeklilerin durumuna gelelim. Biz yıllardan beri şunu söylüyoruz: “Emekli aylıkları en az asgari ücret kadar olmalıdır.” Geçtiğimiz günlerde basında bir haber okuduk, saraydaki tek kişilik Hükümet “Emekli aylıklarının en az asgari ücret kadar olması için bir çalışma başlattık.” dedi. Sayın Bakan, bizi takip etmeye devam ediyorsunuz, takip edin; inanın, çok daha iyileri gelecek, merak etmeyin. Ayrıca, bunları hayata geçirmeye vesile olduğumuz için de Cumhuriyet Halk Partisi Grubumuz adına gerçekten halkımızın nezdinde ciddi bir itibar ve destek gördüğümüzü, bizlere de bunun gurur verdiğini burada ifade etmek isterim.

Evet, en büyük problem çocuklar demiştim Sayın Bakan. Evet, çocuklar gerçekten yatağa aç giriyor Sayın Bakan. Ziyaretlerimizde eğitim sendikalarını ziyaret ediyoruz; oradaki öğretmenlerin anlatımları bir anne olarak içimi parçalıyor, inanın göz yaşlarımızı tutamadan dinliyoruz onları. Öğretmen arkadaşlar diyor ki: “Sınıfta sabah öğrencilerimiz karın ağrısı, baş ağrısı şikâyetiyle başını sıradan kaldıramıyor. Önceleri gerçekten hasta zannettik bunları ama onların hasta olmadığını sonradan fark ettik. Çocuklara bir şeyler yedirdiğimizde on-on beş dakika sonra, yarım saat sonra baş ağrısı ve karın ağrısı geçiyordu.” Artık çocukların “Açım.” demekten utandığı, “Başım ağrıyor, karnım ağrıyor.” dediğinde öğretmenlerin o çocuğun aç olduğunu tespit ettiği ve tedbir aldığı, kişisel tedbir aldığı bir süreç sizlerin eseri Sayın Bakan.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Nerede bu?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Hangi ilde?

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Söylerim ili size, isimleri de vereyim istiyorsanız, olur mu?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Olur.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Tamam.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Nerede olduğunu merak ediyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sözümlü kesmeyin lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmalıyım.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sayın Bakan, birkaç bakanlık ortaklaşa bir proje hayata geçirecektiniz; okullarda beslenme programıydı; neden hayata geçirmediniz? Kur korumalı mevduata 155 milyar lira para harcayabiliyorsunuz ama okulda çocuklara sabah kahvaltısı, öğlen yemeği vermeyi neden düşünmüyorsunuz Sayın Bakan? Neden çocuklar “Açım.” demekten utanıyor? Neden çocuklar açlığını “Karnım ağrıyor, başım ağrıyor.” diye ifade etmek zorunda kalıyor? Neden kahvaltı ve öğlen yemeğini ücretsiz bu çocuklara okullarda vermiyorsunuz Sayın Bakan?

Şimdi baktım, şartlı eğitim yardımından bahsetmişsiniz. İlkokuldaki erkek çocuklarına ayda 45 lira, kızlara 50 lira; ortaöğretimdeki erkeğe 55 lira, kız çocuklara 75 lira.

Sayın Bakan, geçtiğimiz günlerde Denizli'nin Pamukkale ilçesinde Aktepe Mahallesi'nde saha çalışmasındaydım. 9 yaşındaki çocuk “Siz kimsiniz?” dedi. “Ben dertlerinizi dinlemeye geldim. Var mı bir sıkıntın?” dedim. “Kantinde tost 20 lira, harçlığım yetmiyor, aç kalıyorum.” dedi. Yani ayda 45 lira, 50 lira verdiğiniz ilkokul öğrencisi çocuk doymak için ince kaşarlı tosta günlük 20 lira para vermek zorunda Sayın Bakan. Bu yardım ne işe yarar? Yani toplumun gerçeklerinden bu kadar uzak olmamalısınız. Siz bu ülkede çocukların yatağa aç girmemesi, kadınların yüzünün gülmesi için -ve gerçekten sosyal hizmet anlamında- bunların mücadelesini verecek koltukta oturuyorsunuz Sayın Bakan.

Evet, ayrıca, şöyle bir durumu daha ifade etmek isterim: “Konut yardımında 3 çocuk şartı.” dediniz Sayın Bakan yani 3 çocuğu yoksa yoksul kadınlar, ihtiyaç sahibi kadınlar bu yardımdan faydalanamayacak mı? Böyle bir açıklama sizin Bakanlığınıza, üstelik bir kadın olarak yakışmadı Sayın Bakan. Kadınlar kuluçka makinesi değildir, kadınlar insandır, kadınlara insan gözüyle bakın. Çocuğunun olup olmaması değil, kaç çocuk şartı değil, göreviniz ve üstelik de bir kadın Bakan olarak göreviniz, kadınları kuluçka makinesi gören zihniyetten, tamamen reddederek uzaklaşmaktır Sayın Bakan. Evet, Sayın Bakan, gerçekten çocuk konusu gündeme geldiğinde insanın yüreği parçalanıyor.

Engelli atamalarından bahsettiniz. Sayın Genel Başkanınız Şubat 2022’de “Kamu kuruluşlarına 12 bin engelli kardeşimizi atayacağız.” demişti. 2022 Şubat, 2022 Kasım; hâlâ tık yok Sayın Bakan. Engellilere umut verdiniz, bu umutları yerine getirmiyorsunuz.

Az önce ASDEP’lilerden bahsettiniz. Devir teslim töreninde siz ASDEP’lilere söz vermişsiniz “Statü farklarını gidereceğiz.” diye. Geçen yıl bütçe görüşmeleri sırasında sizin tutanaklardaki ifadeleriniz açık Sayın Bakan. “Bu arkadaşlarımızın -hani ‘kırmızı yelekli kahramanlarımız’ diyorsunuz ya, işte o kahramanlarımızın- özlük hakları arasındaki bu farklılığı ve eşitsizliği gidereceğiz.” dediniz Sayın Bakan “2022’nin ilk ayından başlayacağız.” dediniz, kasım ayındayız, ASDEP çalışanlarının bu sorunları giderilmedi.

Sayın Bakan, 19 Eylül 2022’de Polatlı’da bir konuşma yaptığımız ifade edildi. Bunu sormak istiyorum, belgem yok, soracağım sadece. Şunu ifade ettiniz mi Sayın Bakan? Sizinle aynen bunu paylaşacağım. “Savaşta, çatışmada bacağı, kolu kopmayana ‘gazi’ demeyiz.” demişsiniz. Böyle bir şey söylediniz mi Sayın Bakan? Evet, bu, orada bulunan gazi arkadaşlarımız tarafından bize iletildi. Dediler ki: “Videosu da var ama inanılmaz baskı görüyoruz. Bu videoyu sizinle paylaşamayız Sayın Vekilim. Lütfen bu derdimizi orada ifade edin.” İnanılmaz kırılğan... Bu cümle gerçekten çok yaralamış onları Sayın Bakan eğer söylediyse. Bu bir iddiadır, soruyorum sadece çünkü ben yoktum, gazilerimiz bunu bana bu şekilde ifade etti.

Sayın Bakan, uyuşturucu konusunda çocuk ve ergen bağımlılığı tedavi merkezleri var. 7 merkezde 10 ÇEMATEM açılmış durumda. 2021 verilerinde 6.788 çocuk emniyet güçleri tarafından gözaltına alınan... Emniyet güçlerine getirilen çocuklardan 6.788’inin uyuşturucu kullandığı ya da uyuşturucuyla ilintili bir suçtan dolayı Emniyete getirildiği Emniyet Genel Müdürlüğü verilerinde var. Bu çocuklarla ilgili Bakanlığınız bir çalışma yapacak mı Sayın Bakan? Bunu duymak isteriz işin açıklçası.

Sayın Bakan, sanıyorum sürem de doluyor.

Evet, Bakanlığımızın yapmadığı, daha doğrusu iktidarımızın yapmadığı o kadar çok şey var ki inanın burada sözler kâfi gelmiyor, süre de yetmiyor.

Kadınlardan bahsettiniz. Koruma altındaki kadınlar ölürken sadece mahkemelerine avukat göndermek kadınları korumak değildir Sayın Bakan.

Şüpheli kadın ölümü... Ekim ayına kadar 181 şüpheli kadın ölümü gerçekleşmiş bu ülkede 2022 yılında. Bu konuda bu şüpheli ölümlerin aydınlatılması için ya da bu şüpheli ölümlerin engellenmesi için Sayın Bakan, bir çabanız oldu mu? Bunu bilmek istiyoruz işin açıklçası.

Evet, çok fazla sürem de kalmadı.

Tek tesellimiz ya da tek mutluluğumuz, tek hedefimiz ve umudumuz nedir biliyor musunuz Sayın Bakan? 2023 yılında o koltukta eşitlik, özgürlük ve adalet taleplerini, kadın cinayetlerini ve kadına yönelik her türlü şiddeti önleyemeyen, erken yaşta zorla evlilikleri sonlandıramayan bir bakan değil, tam tersini yapan bir bakan oturacak Sayın Bakan. O koltukta tek adama meşruiyet kazandırmak için İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasını savunan değil, “O sözleşme geri gelecek, geri geldi.” diye burada konuşma yapacak bir bakan oturacak Sayın Bakan. Evet, “kadına yönelik şiddetle mücadele ve kadın hakları kazanımlarının çöpe gittiğini söylemek büyük haksızlık olur.” diyen değil, tam tersine kadına karşı şiddette, kadın hakları mücadelesinde ve kadın cinayetleri konusunda en duyarlı ve bunun önüne geçmek için koltuğunu feda etmeyi göze alan bir bakan oturacak Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Kısaca 2023’ün Plan-Bütçe görüşmelerinde o koltukta siz oturmayacaksınız Sayın Bakan.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi HDP Grubuna söz vereceğim.

Sayın Ayşe Acar Başaran, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ben de herkesi saygıyla selamlıyorum.

Aslında birkaç gündür arkadaşlarımız burada defaten ifade etti. Bu bütçe tıpkı diğer bütçeler gibi halkın, kadınların, çocukların, engellilerin, yoksulların bütçesi değil, bu bütçe faizin ve aslında seçimin bütçesi olarak karşımızda duruyor. AKP iktidarı seçime giderken bir taraftan bütün yaptığı yanlışların sorumluluğunu toplumun sırtına yükleyerek büyük bir faiz bütçesi hazırlıyor, bir taraftan da yine seçimin bütün yükünü toplumun sırtından gidermeye çalışıyor.

Şimdi, incelediğimiz kadarıyla şu anda mevcut bütçenin en önemli ve büyük kalemlerinin arasında faize ayrılan kalem 566 milyar lira. Az önce Bakanın sunumunda yaptığı değerlendirmede Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının toplam bütçesi 149 milyar lira. Şimdi, bu 149 milyar liranın içerisine personel giderlerini, çoklu bir Bakanlık olduğu için içerdeki bütün giderleri hesapladığımızda aslında neredeyse burada esas hizmet vermesi gereken alanların hiçbirine hizmet vermemiş oluyor. Aslında bu konuda da bir bütçe hazırlamamış oluyor gördüğümüz kadarıyla çünkü aradaki farka baktığımız 566 milyar lira ve 149 milyar lira, neredeyse 4 katına yakın bir faiz bütçesi var bu, şu anda, mevcut 2023 bütçesinin içerisinde.

Evet biz aslında halkın, kadınların, yoksulların, emekçilerin, çocukların bütçesi olmadığını ifade ettiğimizde, bir, bu verilere dayanarak söylüyoruz bir de gerçekten bütçenin yapım süreciyle ilgili daha önce de defalarca eleştiri yapmıştık, defalarca aslında bu bütçe yapım sürecinde toplumu da dâhil etmenin, kendisiyle ilgili meselelerde kendi görüş ve önerilerinin de alınması konusunda çokça değerlendirmeler yapmıştık. Aslında bir dönem Mecliste özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçe çalışması olabilmesi için KEFEK’te bir Komisyon kuruldu ama maalesef o, rafa kalktı ve yine burada bütçenin tümüne baktığımızda Bakanın sunumunda da son dakikalara sıkıştırdığı bir “kadın” kısmı vardı ama onun haricinde bu bütçenin tümünde aslında kadının adı yok.

Biz tam da aslında iktidarın yapması gereken, Bakanlığın yapması gereken işi yaptık, iki yıldır yoksulluk kampanyası gerçekleştirdik “Kadın yoksulluğuna hayır, kadınlar için adalet” diye Türkiye’nin dört bir yanından her kesimden kadına ulaştık; tarım işçisi kadınlardan engelli kadınlara, KHK’yle ihraç edilmiş kadınlardan göçmen kadınlara, Kürt kadınlardan Roman kadınlara, tekstil işçisi kadınlara gibi yani aslında toplumun bütün kesimlerindeki kadınlara ulaştık geçen sene ve iki yıldır artık bir gelenek hâline getirdiğimiz toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe çalışmaları gerçekleştiriyoruz. Burada bu bütçeyi nasıl toplumsal cinsiyete duyarlı hâle getirebiliriz tartışmasını yürütüyoruz ve çözüm yöntemlerini açığa çıkartıyoruz.

Ben bunda çok geniş bir değerlendirme yapmayacağım, bununla ilgili Filiz Vekilimiz hem orada çıkan sonuçları hem de aslında ne yapabileceğimiz konusundaki verileri sizlerle paylaşacak. Çünkü bunun için keşfetmeye gerek yok, bu konuda deneyimlerimiz var. Bizim özellikle kayyum atanan DBP ve HDP belediyelerimizde bu konuda çokça aslında deneyim, tecrübe ve örnek var karşımızda.

Aslında kadınların bütçesi hâline getirmek çok zor değil ama tabii iktidarın bunu istemediğini çok iyi biliyoruz. Çünkü iktidar, AKP neredeyse başa geldiği, iktidar olduğu günden bugüne hiçbir zaman zaten kadın-erkek eşitliği konusunda bir iddiasının olmadığını ifade etti yani kadınların, erkeklerin eşit olmadığını en fazla adil bir yaklaşım olabileceğini, fitraten bunun mümkün olmayacağını ifade etti. Bir

dönem bir demokratikleşme adımları, Avrupa Birliğiyle yakınlaşma süreci içerisinde birtakım adımlar atılmış olsa da aslında ilk günden bugüne neredeyse bütün kadın kazanımlarını, kadınların toplum içerisindeki varlığını yavaş yavaş geriye çeken bir yaklaşım içerisinde oldu sadece birkaçını sayacağım söylemler değil, bunlar yapılan düzenlemeler ve işler.

Şimdi, 2007 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da bazı maddeler değiştirildi. Bu maddeyle engelli bakım hizmeti kamusal sorumluluk alanından hane içerisinde devredildi, bu çok övülen bir şey yani "Biz engelli yardımı yapıyoruz, sosyal yardım yapıyoruz." diye Bakanın da ısrarla altını çizdiği meseleydi ama şöyle bir handikabın olduğunu biliyoruz biz zaten o engellilerin, yaşlıların bakım hizmeti alması gerektiğini evet düşünüyoruz, bakım hizmeti almalı ama burada esaslı mesele bu bakım hizmetinin kadınlara bir yükümlülük, bir görev olarak verilmesi. O insanlara yardım yapılırken bir de bir bakım koşulu aranıyor ve hatta mümkünse evde bu bakımı gerçekleştirenler kadınlar oluyor ve kadınlar bu bakım işlerini yaptıkları için sanki istihdama katılmış ve çalışmış gibi istatistiki verilerin paylaşıldığını biliyoruz. Tam da buna itiraz ediyoruz biz; engelli, yaşlı ve çocuk bakımı kamusal alanlarda olmalı yani bu, kadına bir görev ve sorumluluk olarak yüklenmemeli; kreşler açılmalı, yaşlı bakım merkezleri açılmalı, engellilerin toplumsal yaşam içerisinde varlıkları desteklenmeli yani eve kapatan bir engelli politikası gerçekleştirilmemeli çünkü engellilerin bu konuda çokça eleştirilerinin olduğunu biliyoruz.

Bakın, Türkiye'de sokağa çıktığımızda neredeyse 1 engelliyle karşı karşıya kalmıyorsunuz çünkü engellilerin yardım almasının temel kriterlerinden bir tanesi evde bakım, evde olacak, evde durduğu müddetçe bu bakımdan yararlanabilecek; doğasında aslında engelliler bu bakımdan yararlanınca eve kapatılmış oluyorlar, evin dışına çıkmamış oluyorlar ve kadınlar bu meseleden daha çok etkileniyor çünkü 2 defa bir ayrımcılıkla, 2 defa bir eşitsizlikle yüz yüze kalıyorlar. Kadın engelliler bu yaşadıkları eşitsizlik nedeniyle aslında toplumdaki izole olmuş oluyorlar ve aslında bir biçimde daha fazla eşitsizlikle yüz yüze kalıyorlar.

Yine, bakın, en son 2009 yılında bir şiddet verisi açıklanmış. Yine, bugün yapılan sunumda da kadına yönelik şiddet verileri açıklanmadı yani biz bir istatistiğe ulaşamıyoruz. Evet, belki kamuoyunda, basında takip ettiklerimiz var, kamuoyuna yansıyan biçimde bazı istatistikleri takip edebiliyoruz. Buna göre bizim en azından edindiğimiz istatistik, 2008 ile 2021 yılları arasında en az 3.765 kadın, erkek şiddeti sonucunda yaşamını yitirmiş. 2022 Eylül sonuna kadar -burada da zaten pankartlardan bir tanesinde o var- en az 248 kadın yaşamını yitirmiş, en az 145 kadın şüpheli bir biçimde yaşamını yitirmiş. Biz bu şüpheli ölümlerin aslında birazcık arkasını kazdığımızda büyük çoğunluğunun benzer bir biçimde katledilme, cinayet olduğunu biliyoruz ama bunun açığa çıkması için kadınların büyük bir çabasının, büyük bir emeğinin, büyük bir itirazının olması gerekiyor.

İçişleri Bakanının Meclise sunduğu bir veri var yine bu meseleyle ilgili çünkü Bakanlık yine koruma tedbirleri, mekanizmalarla ilgili çokça değerlendirmeler yaptı. İçişleri Bakanlığına göre 2016-2021 yılları arasında öldürülen kadınların yüzde 8,5'i katledildikleri sırada koruma tedbiri altındaymış. Bakın, en son kamuoyuna çokça yansıyan bir olay vardı, onu sizinle paylaşacağım: Kadın, koruma tedbiri için defalarca gidip başvuruda bulunuyor, defalarca koruma tedbiri talebinde bulunuyor ama gerçekleştirilen bu koruma tedbirlerini her defasında ihlal ediyor bu erkek ve en nihayetinde kadın katlediliyor. Şimdi onu bulabilirsem sizinle paylaşacağım: Hülya Şevvalcı. Yani bu bir örnek tabii ama çokça örnek var karşımızda. İzmir'de de bir kadın benzer bir biçimde koruma tedbiri altındayken katledilmişti, hatta annesi yaptığı açıklamada isyanını dile getiriyordu. Bakın, defalarca koruma tedbiri için başvuru yapmış, defalarca bu erkek koruma tedbirini ihlal etmiş ve en nihayetinde, 5'inci ihlalden sonra Kaffar Yeğin 22 Ekim tarihinde kadını iş yerinde katletmiş yani koruma tedbiri altındaki kadını.

Şimdi, mekanizmaların işleme meselesi... Evet, görünürde mekanizmalar var ama kadınlar gittiklerinde aslında bu mekanizmalara çok sağlıklı bir biçimde ulaşamıyorlar; defalarca aramalarına rağmen, koruma tedbiri olmasına rağmen hızlı bir müdahale olmuyor. Kadınlar gittiklerinde evet, görünürde var ama kendi ana dilleriyle, gerçekten bir ayrımcılığa uğramadan, orada kendileri suçlanmadan bu mekanizmalardan yararlanamıyorlar. Bununla ilgili kamuoyuna ve basına yansıyan onlarca örnek var. Ama dediğim gibi, bakın, Bakanlık en son 2009 yılının ilk yedi ayında öldürülenlerin rakamını kamuoyuyla paylaşmış, bunu da yine o dönem DTP Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın -şu anda da bizim HDP Mersin Milletvekilimiz- verdiği soru önergesi üzerine bir cevapla ifade etmiş. O dönem öldürülen kadın sayısı 953. Şu anki istatistikleri bilmiyoruz çünkü şu an biz basın üzerinden bunları takip ediyoruz. Neden paylaşılmadığı konusunda da bir fikrimiz yok. Aslında bir fikrimiz var çünkü kadın cinayetleri ya da kadın katliamları, kadına yönelik şiddet iktidara göre azalmış, hatta İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddeti artıran bir meseleymiş, geri çekildiğinde bu şiddet vakalarında büyük oranda azalma olmuş gibi aslında bir politika gerçekleştiriyor ama sahada bu mücadelenin içerisinde olan kadınlar için esasının böyle olmadığını çok iyi biliyorlar. Kadınlar çoklu şiddet biçimiyle yüz yüze, sadece fiziki şiddetten söz etmiyoruz, sadece katledilmekten söz etmiyoruz. Kadınlar ekonomik olarak şiddete maruz kalıyorlar, kadınlar etnik kimlikleri nedeniyle -sadece kadın değil, bir de kimlikleri nedeniyle- ayrımcılıkla yüz yüze kalıyorlar, engelli olmaları nedeniyle ayrımcılıkla yüz yüze kalıyorlar; kadınlar, özellikle göçmen kadınlar, mülteci kadınlar oluşturulan bu nefret atmosferi nedeniyle çoklu eşitsizlikle yüz yüze kalıyorlar.

Devam edeyim, yine, AKP'nin politikalarından. 2009'da ilk defa, AKP, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde aile içi şiddet konusunda açılan bir davada mahkûm edildi. Aslında bu, İstanbul Sözleşmesi'nin bir alt zemini olarak da ifade ediliyor çoğu zaman, tabii ki kadınların büyük mücadelesi vardı ama bu da İstanbul Sözleşmesi'ne götüren adımlardan bir tanesiydi. 2012'de HSK, -HSYK o zaman- kadına yönelik şiddet eylemlerinin, şikâyet olmadığı durumlarda cezalandırılmaması ve basit yaralama suçunun da uzlaşma kapsamına alınması konusunda bir talepte bulunmuş.

Şimdi, biz, kadına yönelik şiddet vakalarında, kadınların ne kadar zor gidip şikâyetinde bulunduğunu çok iyi biliyoruz, kadınlar için çok kolay değil çünkü kadınların büyük bir çoğunluğu en yakından şiddet görüyor; eşinden, kardeşinden, babasından yani hane içerisindeki erkeklerden şiddet görüyor ve koruma mekanizmaları onlara çok da istenilen düzeyde sağlanmadığı için dönüp tekrar o şiddet ortamına geri dönme olasılıkları var. Onun için, kadınlar çok rahat değil, kadınların gidip şikâyetinde bulunması. Bu uzlaşma meselesini daha da problemlili bir hâle getirir ama her dönem bu tartışma dönüp dolaşıp tekrar önümüze geliyor.

2012'de 4+4+4 kademeli eğitim yasasına geçildi. Şimdi, bu kademeli eğitim yasasında o zaman da çokça itirazlar yapılmıştı; bakın, bu kademeli eğitim kız çocuklarının okullaşmasını en fazla engelleyen bir mekanizma hâline gelecek, kız çocukları okullaşmadan uzaklaşacak diye eleştiriler yapılmıştı. Bakın, Bakanlık burada 80'inci sayfada kız çocuklarının nasıl okullaştığı, bu konuda nasıl destekler verildiği konusunda birtakım belirlemelerde bulunmuş ama Millî Eğitim Bakanlığı da bir veriyi kamuoyuyla paylaşmış, buna göre, 866 bin kız çocuğu okula gidemiyor yani hiç okula gidemiyor. MEB istatistiklerine göre, ilköğretimde 195 bin, ortaokulda 298 bin, lisede 373 bin olmak üzere toplamda 866 bin; bu, okula gidemeyenler ama bir de uzaktan eğitim meselesi var. Açık öğretim meselesi de aslında kız çocuklarının okula gidememesinin bir nedeni hâline gelmiş durumda. Bunu da eklediğimizde -çünkü burada toplam rakam 636 bin 270, bu sayıyı da eklediğimizde- neredeyse 1,5 milyon kız çocuğu aslında okul yüzü görmüyor.

Şimdi, tabii, bunun çoklu nedenleri olduğunu biliyoruz. Bir; aslında bu dediğim gibi, 4+4+4 sisteminin getirdiği handikap. İkincisi; kız çocuklarının birçoğu evin içerisinde de cinsiyetçi iş bölümlerine maruz kalarak -aslında evin yükümlülüğü biraz kız çocuklarının da tıpkı kadınlar gibi, omzuna yüklenmiş durumda- yine, ekonomik krizin, yoksullaşmanın da büyük bir neden olduğunu ifade edebiliriz. Biz, geçen sene, yoksulluk kampanyamızda burada, çok yakında, Ankara’da, Konya’da tarım işçilerini ziyaret etmiştik. O dönem uzaktan eğitim corona nedeniyle devam ediyordu, çocukların birçoğu tablet ve bilgisayar, internet ortamına ulaşamadığı için -ve büyük çoğunluğu kız çocuklarıydı- okullaşmadan uzak kalmışlardı. Ekonomik kriz söz konusu olduğunda maalesef yine ilk gözden çıkarılanlar kız çocukları olabiliyor.

Yine, şimdi, çocuklarla ilgili birçok düzenlemenin ve çalışmanın olduğu söylenmiş ama bir de çocukların aslında çocuk işçiliği meselesinin bu süreç içerisinde nasıl, ne kadar arttığının da hepimiz şahitliğini yapıyoruz çünkü gittiğimiz, ziyaret ettiğimiz her yerde özellikle kız çocukları, çocukların tümünün bir biçimde işçi olarak çalıştırıldığını gördük, bu tarım meselesinde de vardı ama diğer bütün alanlar açısından da vardı. Şimdi, TÜİK verilerine göre, çocuk işçilerin yüzde 70,6’sı erkek, yüzde 29,4’ü kız çocuğu olmak üzere, 770 bin çocuk işçi var. Buraya çırak, kalfa gibi mesleki eğitimleri de katmıyor. Şimdi, bu toplamı değerlendirdiğimizde, aslında, ifade ettiğimiz gibi, burada ne kadınların can güvenliği, kadınların eşit, özgür bir ortamda yaşayabilecekleri konusunda bir düzenleme ya da bir bütçeleme söz konusu; ne çocukların korunması, çocuğun üstün yararını gözeten bir yaklaşım söz konusu ne engellilerin ne de toplumun diğer kesimlerinin. Burada çok güzel kitapçıklar yapabiliriz, çok güzel söylemlerde bulunabiliriz ama işin esası çok daha farklı.

Bakın, bunların tümü yaşanırken bunun karşısında büyük mücadele eden de kadınlar var. Bu kadınlar da saldırı ve yönelimle karşı karşıya kalıyorlar. Ya, biz şunu isterdik: Kabinenin tek kadın Bakanı... 25 Kasım’da Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nde kadınlar sokağa çıktıkları için polis şiddetiyle yüz yüze kalıyorlar. Dünyanın tümünde kutlanan 8 Martta, kadınlar kendi taleplerini ifade etmek için sokağa çıktıklarında, gece yürüyüşü yapmak istediklerinde polis şiddetiyle yani erkek şiddetinin başka bir biçimi olan devlet şiddetiyle yüz yüze kalıyorlar ve Bakanlıktan tek bir cümle duyamıyoruz; hatta, neredeyse “İyi olmuş.” denilen açıklamalar peşi sıra sıralanırken, sanki orada marjinal bir grup varmış; toplumun tümünün, kadınların talepleri değilmiş gibi bir yaklaşımla oradaki talepler de bastırılıyor; bırakın böyle bir düzenleme, böyle bir politika gerçekleştirmeyi. Kadınlar 8 Martta, 25 Kasım’da taleplerini dile getirdikleri için mahkeme salonlarında yargılanıyorlar.

Rosa Kadın Derneği, Diyarbakır’da kadına şiddetle mücadele eden derneklerden bir tanesi. Aslında Bakanlığın, en fazla eşgüdümlü çalışması gereken Bakanlıklardan bir tanesi. Çünkü orada -şunu net söyleyelim- kadınlar, devlete ya da resmî mekanizmalara güven problemleri yaşadıkları için, çoğu zaman gittiklerinde geri döndürdükleri ya da işte, o “kutsal aile” denilerek, “ailenin birliği bozulmasın” işte “aileyi koruyalım” adı altında bir yaklaşımla tekrar şiddet gördükleri evlere geri gönderilme telkiniyle karşı karşıya kaldıkları için, koruma tedbirleri yeterli düzeyde uygulanmadığı için, kadınlar, daha bağımsız kadın örgütlerinden destek alıyorlar. Bunlardan bir tanesi de Rosa Kadın Derneğiydi. Rosa Kadın Derneğine defalarca operasyon yapıldı; defalarca aktivistleri, çalışanları gözaltına alındı, Bakanlıktan tek bir cümle duymadık.

Şimdi, buna benzer bir biçimde Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, yine benzer bir biçimde... Bu arada, bu verilerin bir kısmı Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verileri, bir kısmı da yine basın üzerinden Bianet ve diğer basın kuruluşlarının yaydığı bilgiler. Şu anda Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu kadına yönelik şiddetle mücadele ettiği için, bu verileri

kamuoyuyla paylaştığı için, iktidarın politikasını benimsemediği için kapatma davasıyla yüz yüze. Geçenlerde 2'nci davası görüldü ama önümüzdeki günlerde bu meselede kapanmayla yüz yüze kalan bir dernek. Bununla ilgili Bakanlıktan herhangi bir cümle duymadık.

İşte “Feministlik ahlaksızlıktır.” dendiğinde, işte “Erkekler kadınlar eşittir.” iktidar “Değil!” dediğinde, “Fıtraten eşit olamaz.” dediğinde, sürekli kadının yerini ev olarak, aile olarak tanımlayan bir tabloyla karşı karşıyayken Bakanlık da ailenin daha çok geliştirilmesi üzerine eğitimler vermesiyle övünüyor. Şu an esaslı çalışmalardan bir tanesini, bu katalogda bunu görüyoruz: “Kadınlar aile içerisinde nasıl davranacak?” ya da “Aile ve evlilik ilişkisi daha sağlıklı nasıl giderilecek?” Gerçekten esas problem bu mu? Yoksa bu ülkede her gün en az bir kadın katledilirken; kadınlar derin bir yoksulluk, işsizlikle yüz yüzeyken, emek sömürüsünün en büyüğüyle yüz yüzeyken...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) - ...esas problem gerçekten bu ülkede kadın-erkek eşitliğini, kadınların özgürlüğünü oluşturmak mı diye sormak lazım Kabinedeki tek kadın Bakana?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Mustafa Bey, hazırsanız size söz vereceğim.

MHP Grubu adına Sayın Mustafa Kalaycı.

Buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile kurumu, millî ve manevî değerlerin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılmasında, millî bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Toplumsal aidiyeti ve birlikteliği pekiştirerek geçmişten günümüze zorluklara karşı sosyal dayanıklılığı artıran aile kurumunun güçlendirilmesini amaçlayan politikaların geliştirilmesi ve aileye yönelik hizmetlerin kalitesinin ve etkinliğinin artırılması gerekmektedir.

Ülkemizde boşanan çiftlerin sayısı 2021 yılında yüzde 27,5 oranında artarak 174.085 olmuştur. Bin nüfus başına düşen boşanma sayısını ifade eden kaba boşanma hızı 2021 yılında 0,45 puan artarak 2,07 olarak gerçekleşmiştir. Boşanma sayısında ciddi oranda artış bulunmaktadır. Türk toplumunun temel taşı olan aile, ekonomik ve sosyal gelişmelerin yol açtığı olumsuz gelişmelere karşı korunmalı, aile bireyleri arasındaki bağlılığı ve aile bütünlüğünü koruyucu politikalar geliştirilmelidir. Aileyi ve sosyal fonksiyonlarını zayıflatıcı unsurlar ortadan kaldırılmalıdır. Bu kapsamda, gündeme gelen başörtüsünün anayasal güvenceye kavuşturmayı ve aile müessesesini korumayı amaçlayan Anayasa değişikliğini Milliyetçi Hareket Partisi olarak destekliyoruz. Cumhurbaşkanımızın hayırlı teşebbüsüyle ortaya konulan Anayasa değişikliğine Meclisteki bütün siyasi partilerin destek vermesini de bekliyoruz; bu, bir yandan da samimiyet testi olacaktır.

Kadınların ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesi, ülke kalkınmasına olumlu etkisinin yanında, gelecek nesillerin sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesiyle ailenin ve toplumsal yapının sağlam temeller üzerinde yükselmesi ve kuvvetlenmesine katkıda bulunması açısından büyük öneme sahiptir. Kadına yönelik şiddet günümüzün önemli insan hakları ihlallerinden biri olması yönüyle ciddi bir sorun alanıdır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair düzenlemeler etkin uygulanmalı ve kadına yönelik şiddet konusunda toplumsal farkındalık daha da artırılmalıdır. Ailenin korunması, şiddetin önüne geçilmesi konusunda kapsamlı bir ruh sağlığı yasasına ihtiyaç duyulduğu tartışılmazdır. Şiddetin ruhsal

ve psikolojik yönü mutlak surette analiz edilmelidir. Bunun yanında yasal güvenceye kavuşturulmalıdır. Üniversitelerin sosyoloji, psikoloji, psikiyatri, felsefe, ilahiyat gibi bölümlerinde görev alan değerli akademisyenlerin öncülüğünde ülkemizin şiddet haritası çıkarılmalı, şiddetle mücadelede ufuk ve yol açıcı çalışmalar tavsamadan yerine getirilmelidir.

Medyada kadınlara yönelik cinayetlerin tekrar tekrar gösterim ve ifşasına kesinlikle son verilmeli, şiddeti özendirip teşvik edecek her türlü yayın ve haberden kaçınılmalıdır. Millî ve manevî değerlerimizi hedef alan bazı dizi filmler geldiğimiz bu aşamada toplumsal hayatımızı zehirlemektedir. Bizi bize anlatan değerlerimizle beslenen aldatmanın, cinayetin, şiddet dilinin gösterilmediği dizi filmlerin hazırlanması aynı zamanda senaristlerin, oyuncuların, ajansların ve medya patronlarının yegâne sorumluluğudur.

Türk toplum yapısında, Türk devlet geleneğinde kadının inkâr edilemez yeri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Kadınlar evden tarlaya, iş yerinden sivil toplum kuruluşlarına, siyasetten ticarete, spordan sanata, ekonomiden kültürel hayatın her veçhesine kadar adından, ahlakından gururla bahsettirecek düzeydedir. Kadınların istihdam ve iş gücüne katılım oranlarında son yıllarda önemli ilerlemeler kaydedilmekle birlikte hâlen erkeklere göre oldukça düşüktür. Kadınların iş gücüne katılma oranı 2021 yılında yüzde 32,8 olup 2022 yılında yüzde 35,2'ye yükselmesi beklenmektedir. Kadın istihdamı oranı 2021 yılında yüzde 28 olup 2022 yılında yüzde 30 düzeyine çıkması beklenmektedir. İşveren olarak çalışanlar içindeki kadın oranı yüzde 13,2; kendi hesabına çalışanlar içindeki kadın oranı ise yüzde 17,3 seviyesindedir. Kadınların çalışma hayatına katılımlarının artırılması, ülkemizin sürdürülebilir kalkınması ve ülke refahının adil bir şekilde paylaşımı açısından kritik öneme sahiptir. Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi, sürdürülebilirliklerinin sağlanması, kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi ve görünürlüklerinin artırılması konusunda yapılan çalışmalar geliştirilmeli ve ivme kazandırılmalıdır.

Kadınlar sigortalılık döneminde, hatta stajyer olarak çalışırken yaptığı doğumu borçlanarak hizmetine saydırabilmekte iken sigortalılık öncesi doğumu hizmetine saydıramamaktadır. Kadınların sigortalılık öncesi doğumlarına da borçlanma hakkı verilmesini gerekli görüyoruz. 2021 yılı sonu itibarıyla ülkemiz nüfusunun yüzde 26,9'unu 0-17 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. AB-27 ülkeleri ortalaması olan yüzde 18,2'yle karşılaştırıldığında ülkemiz çocuk nüfus oranının en yüksek olduğu ülke konumundadır. Çocuklara ilişkin hizmet ve politikalarda önemli gelişmeler sağlanmakla beraber mevcut sosyoekonomik ve bölgesel eşitsizlikler, suça sürüklenme, çocuğa yönelik şiddet, cinsel istismar, çocuk evlilikleri, sigara, alkol, uyuşturucu bağımlılığı ve teknolojinin sorunlu kullanımı gibi alanlar çocuklar için önemli risk faktörleri olmaya devam etmektedir. Çocuklar şiddet, cinsellik ve istismar içeren, madde bağımlılığını ve sigara kullanımı özendiren yazılı, görsel ve internet ortamındaki her türlü zararlı yayınlara karşı korunmalıdır. Bağımlılıkla mücadele amacıyla çocuklara ve ailelere yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve eğitimler sürdürülmelidir. Zorla çalıştırma, dilendirme, kapkaç yaptıрма, terör eylemlerinde kullanma gibi gayriahlaki ve yasadışı baskılara ve şiddete maruz kalan çocuklar devletin etkin koruması altına alınmalıdır. Çocuklara özgü tedbirlerin uygulanması ve tedbir kararlarının izlenmesine ilişkin mekanizmalar geliştirilmelidir. Çocukların sağlıklı gelişiminde önem taşıyan okul ve okul sonrası sanatsal, sportif ve kültürel etkinlikler için mekânların ve uygulamaların artırılması gibi konularda politikaların geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam ettirilmelidir. Koruyucu aile hizmet modelinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik eğitim, bilinçlendirme ve tanıtım faaliyetleri etkin bir şekilde sürdürülmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 21'inci yüzyılda insanlığın karşı karşıya olduğu en önemli sorun, yoksulluk ve gelir eşitsizliğidir. Küresel salgınla beraber Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş ne yazık ki dünyamızda yaşanan açlık ve yetersiz beslenmeyi daha da artırmıştır. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütünün raporuna göre, dışarıdan gıda yardımına ihtiyaç duyan ülke sayısı 45'e yükselmiştir. 2021 yılında 828 milyon insan yetersiz beslenmiş ve açlık yaşanmıştır. Yine, 2021'de dünyada yaklaşık 2,3 milyar insan yani dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 30'u orta veya ciddi düzeyde gıda güvensizliği yaşamıştır.

Ülkemizde muhtaç durumda bulunan kişilere yardım etmek ve gelir dağılımı adaletini sağlamak amacıyla sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamaları yapılmaktadır. Sosyal yardım ağıyla sosyal yardıma ihtiyaç duyan her kesime ulaşılması sağlanmaktadır. Başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen sosyal yardım programları kapsamında 2021 yılında yapılan sosyal yardım harcaması tutarı Cumhurbaşkanlığı yıllık programına göre 93,7 milyar lira olup gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 1,3 düzeyindedir. Söz konusu geniş yardım ağı küresel salgın döneminde ortaya çıkan sorunların giderilmesinde ve ilave yardım ve destek programlarının etkin bir biçimde uygulanmasında önemli rol oynamıştır. İhtiyaç sahibi ailelere pandemi döneminde oluşturulan Sosyal Koruma Kalkanı kapsamında ilave destekler verilmiş ve belli kriterler doğrultusunda doğrudan nakit destek sağlanmıştır. Mevcut bazı sosyal programlar çerçevesinde eşî vefat etmiş kadınlara yardım, muhtaç asker çocuklarına yardım, öksüz ve yetim yardımı, şartlı doğum yardımı gibi aylık ödemeler önemli oranlarda artırılmıştır.

Kamu harcama politikaları, ücret politikaları ve sosyal yardım politikalarına ilave olarak sağlanan yapısal dönüşümler sonucunda ülkemizde gelir dağılımı göstergelerinde nispeten iyileşme sağlanmıştır. TÜİK tarafından 6 Mayıs 2022 günü açıklanan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması ülkemizde gelir dağılımı ve yoksulluk durumuna dair gelişmeleri ortaya koymaktadır. Bu araştırmada gelir bilgileri bir önceki takvim yılı olan 2020 yılını referans almaktadır. Buna göre en yüksek eş değer hane halkı kullanılabilir fert gelirlerine sahip yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay azalırken en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun aldığı pay artmıştır. Toplumun gelirden en fazla pay alan yüzde 10'unun elde ettiği gelirin en az pay alan yüzde 10'unun elde ettiği gelire oranı 14,6'dan 13,7'ye düşmüştür. 2020 yılında 0,410'a yükselen Gini katsayısı, 2021 yılında 0,401'e gerilemiştir. Gelir dağılımı eşitsizliği ölçütlerinden olan Gini katsayısı sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, 1'e yaklaştıkça gelir dağılımındaki bozulmayı ifade etmektedir. 2021 yılında kısmi bir iyileşme söz konusudur.

Toplumun genel düzeyine göre belirli bir sınırın altında gelire sahip olan bireyler görelî anlamda yoksul sayılmaktadır. Eş değer hane halkı kullanılabilir fert geliri medyan değerinin yüzde 60'ı dikkate alınarak belirlenen görelî yoksulluk oranı 2021 yılında 0,6 puan azalarak yüzde 21,3'e gerilemiştir. 8 Eylülde yayınlanan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2022 İnsani Gelişme Raporu'nda dünyanın krizden krize savrulduğu, karşı karşıya kaldığı sorunlarla başa çıkamadığı ve rotada keskin bir değişiklik olmazsa daha fazla yoksulluk ve adaletsizliğe sürükleneceği uyarısı yer almıştır. Covid-19 salgını, Rusya-Ukrayna savaşı ve yaşanan küresel krizler nedeniyle son iki yılda İnsani Gelişme Endeksi'nin küresel boyutta gerilediğine işaret edilmiştir. Türkiye, İnsani Gelişme Endeksi'nde en yüksek kategori olan çok yüksek insani gelişme kategorisine üst üste 3'üncü kez girmiş ve 2021 yılında 191 ülke arasında 48'inci sıraya yerleşmiştir. İnsani Gelişme Endeksi'nde uzun ve sağlıklı yaşam, bilgiye erişim ve insana yakışır yaşam standardı temel alınmaktadır. Türkiye'nin üç yıldır çok yüksek insani gelişme kategorisinde yer aldığını milletimize sürekli kötümserlik aşılardan duyamazsınız. Bunlara kalırsan herkes aç, millet açlıktan kırılıyor. Sürekli kriz edebiyatı yapanlar ekonomik ve sosyal göstergelerde olumlu veriler geldikçe kendileri krize giriyorlar. Yapılan her eseri, her millî başarıyı gölgelemek için çaba ediyorlar. Bunlar "Salgın döneminde istihdamı korumak için getirilen işten çıkarma

yaşağı kalktığı zaman işsizlik patlayacak.” dediler. İşten çıkarma yasağı 2021 yılı Temmuz ayı itibarıyla kalktı. Peki, ne oldu? İstihdam patladı. İstihdam, 2022 yılı Ağustos ayı itibarıyla bir yılda 2 milyon 22 bin kişi artarak tarihî seviye olan 31 milyon 14 bin kişiye ulaşmıştır. İşsizlik oranı da bir yılda 2,2 puan düşerek yüzde 9,6’ya kadar gerilemiştir. Türkiye, OECD ülkeleri arasında en fazla istihdam sağlayan ülkelerden biri olmuştur. Tok gezip açlık edebiyatı yapanlar bunları görmezler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi istikrarlı ekonomik büyüme ve güçlü üretim ekonomisiyle üreten, istihdam yaratan ve üretilen değerden herkesin adil pay almasını sağlayan bir sosyal refah düzeni oluşturmayı savunmaktadır. Ayrıca, ülkemizde herkese asgari gelir garantisi verilmesi ve bunun hak temelli olarak yasal bir güvenceye kavuşturulmasının uygun olacağı görüşündeyiz.

Engelli bireylerin haklarını geliştirmek, eşit fırsatlara sahip olmalarını güvence altına almak, engellilerin yetenekleri ve potansiyelleri doğrultusunda gelişmelerini, onların ekonomik ve sosyal refahını sağlamak devletin görevlerinden biridir. Engellilere yönelik bugüne kadar birçok hizmet uygulamaya konulmuş ve engelli memur sayısında önemli artış sağlanmış olmakla birlikte hâlen engellilerin bazı talepleri bulunmaktadır. Engelli ve engelli yakını aylığının artırılması, engelli aylığı ödemesinde aile geliri yerine engellilerin kendi gelirlerinin esas alınması istenmektedir. Engellilerin genel ve mesleki eğitim, mesleki rehabilitasyon, kendi işini kurma, hibe desteği, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri daha da geliştirilmelidir. Çevresel ve fiziki şartlar tümüyle engellilere uyumlu hâle getirilmelidir.

Şehitlerimiz ve gazilerimiz millet olarak varoluşumuzun manevi sırrı ve güvenceleri, milletimizin hayır duayla andığı kahramanlarımızdır. Aziz şehitlerimizi rahmetle, hürmetle anıyor, gazilerimize sağlıklı ve uzun bir ömür diliyorum.

Şehitlerimizin emaneti ailelerine ve gazilerimize sahip çıkmak, korumak ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlamak devlet ve millet olarak vazifemizdir. Son yıllarda gazilerimize ve şehit ailelerine yönelik çok önemli haklar ve imkânlar sağlanmıştır. Elbette sağlanan hak ve imkânların onların hizmetleriyle ölçülmesi söz konusu dahi edilemez. 1005 sayılı Kanun’a göre muharip gazilerimizden sosyal güvencesi olmayanlara net asgari ücret, sosyal güvencesi olanlara 6503 gösterge rakamı üzerinden şeref aylığı bağlanmaktadır. Muharip gazilerimize bağlanan şeref aylığının farklılaştırılması asla kabul edilemez olup bu uygulama yıllardır gazilerimizi üzmektedir. Kore ve Kıbrıs gazilerimizin gelir ve iş durumuna bakılmaksızın hepsine aynı tutarda şeref aylığı bağlanmalı, ilave bazı hak ve imkânlar sağlanmalıdır. Şehit aileleri milletimizin engin ferasetine, emsalsiz maneviyatına emanettir. Şehitlerimizin eş ve çocuklarından biriyle, anne-baba ve kardeşlerinden biri olmak üzere toplam 2 yakınına kamuda istihdam hakkı sağlanmıştır. Şehit çocuklarımızın hepsine sahip çıkılmalı ve tamamına istihdam hakkı verilmelidir. Ayrıca, şehitlerimizin anne ve babasına bağlanan aylıklar mutlaka artırılmalıdır. 15 Temmuz şehitlerimizin hak sahiplerine bağlanacak aylığın, şehidin kendisine bağlanacak aylıktan az olmaması sağlanmıştır. Terörle mücadele şehitlerimizin dul ve yetimleri ile ana ve babalarına bağlanan aylığın toplam tutarının da şehidin ya da malulün kendisine bağlanacak aylıktan az olmaması sağlanmalıdır. Şehitlerimizin eş veya çocuklarından biri, eşi veya çocuğu yoksa anne veya babasından biri kanunla belirlenmiş araçlardan ÖTV’siz alma imkânından bir defaya mahsus yararlanabilmektedir. Terörle mücadele gazilerimiz de bir defaya mahsus ÖTV’siz araç alma imkânından yararlandırılmalıdır.

Terörle Mücadele Kanunu’na 2017 yılında eklenen maddeye göre, terörle mücadelede yaralanmış olup ilgili mevzuatına göre malul sayılmayanlardan vazife malullüklerinin neveleri ile dereceleri hakkında nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılanlara bu dereceler esas alınarak belirlenen

göstergeler üzerinden aylık bağlanmaktadır. Aylık bağlananlar, vazife malullerine sağlanan istihdam hakkı, faizsiz konut kredisi, sağlık hizmetlerinden katılım payı alınmaması, elektrik ve su ücreti indirimi, ücretsiz ulaşım gibi haklardan yararlanmaktadır ancak bazı gazilerimizin talepleri söz konusu nizamname hükümlerine göre derece tespiti yapılmadığı gerekçesiyle reddedilmektedir. Zira, genel olarak yüzde 30 üzeri çalışma gücü kaybı olanların derece tespiti yapılabilmektedir.

Terörle mücadele esnasında yaralanmalarına rağmen mevzuata göre vazife malulü veya gazi sayılmayan gazilerimiz hiçbir haktan yararlanamamakta, gazi sayılmamaktadır. Diğer taraftan, 7091 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi ve 7082 sayılı Kanun'un 14 ve 17'nci maddeleriyle, 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi esnasında yaralananlara, yaralanma derecesine bakılmaksızın "gazilik" unvanı verilmiş, istihdam hakkı tanınmış ve diğer haklardan yararlanmaları sağlanmıştır.

Bakınız, 7082 sayılı Kanun'un "Gazilik unvanı verilenler" başlıklı 14'üncü maddesi şu şekildedir: "Madde 14- (1) 15/7/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsü ve terör eylemi ile bu eylemin devamı niteliğindeki eylemler sebebiyle malul olan kamu görevlileri ve siviller ile bu eylemlerin devamı niteliğindeki eylemlerin ortaya çıkarılması, etkilerinin azaltılması veya bertaraf edilmesinin sağlanmasında yardımcı ve faydalı oldukları sırada yaralanan kamu görevlileri ve sivillere, yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik unvanı verilir." Doğrusu da budur. Bu sebeple, terörle mücadelede yaralanmalarına rağmen malul sayılmayan gazilerimize de yaralanma derecesine bakılmaksızın gazilik unvanı verilmelidir. Gazilik onların haklarıdır, onurla taşıyacakları ve çocuklarına gururla anlatacakları gazilik unvanı mutlaka verilmeli, istihdam ve diğer haklardan yararlanmaları sağlanmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bitiriyorum.

Bakanlık ve kurumlarımızın 2023 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyor, teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ (Konya) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Aylin Cesur, İYİ Parti Grubu adına.

Buyurun lütfen, süreniz yirmi dakikadır.

AYLİN CESUR (Isparta) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle şunu belirtmek isterim ki demokratik rejimle yönetilen tüm ülkelerde bütçeyi onaylama ve denetleme yetkisi halka aittir ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle Meclisin bütçe üzerinde değişiklik yapma yetkisi elinden alınmıştır. Ayrıca, OECD'nin bütçe görüşmeleri için en az üç ay süre tanınması kriterini de karşılamıyor bugünkü durum. Birazdan Sayıştay raporlarına göre Bakanlığınızca vatandaşın parası nasıl çarçur edilmiş, har vurup harman savrulmuş, anlatacağım ama şimdi biraz sizin sorumluluk alanlarınızdan bahsetmek istiyorum.

Sayın Bakan, görüşülen 2023 Merkezi Bütçe Yönetim Teklifi'nde 4 trilyon 470 milyar liralık merkezi bütçenin sadece yüzde 3,35'i Bakanlığımıza ayrılmış; bu çok yetersiz, yetersiz buluyoruz. Hükümetiniz, aile ve sosyal hizmetleri 3,35'lik Bakanlık yapmış desek aslında yanlış olmaz.

Yirmi yıllık iktidarınızla halkın geniş bir kesimi ciddi bir yoksulluk içerisinde; TÜRK-İŞ'in ekim ayı verilerine göre 4 kişilik bir aile için 7.425 lira ve asgari ücretin de 1.925 lira üzerinde bu rakam, yoksulluk sınırı 24 bin 185 lira; bu, ne demek? Asgari ücret alan bir vatandaş eşi ve 2 çocuğuna

bakamıyor, eve eklemek getiremiyor demek ve 4 kişilik bir ailenin tüm fertleri asgari ücretli bir işte çalışsa bile yoksulluk sınırında gelir elde edemiyor demek. Yoksulluğu pandemiyle başlamış gibi lanse ediyorsunuz sürekli ama Meclis tutanakları var; pandemiden önce, “Aman ha! Pandemi geliyor, durum vahim, şimdi, ‘Bundan oldu.’ demeyin gelince.” demiştik ve o zamanki ekonomik durumu detaylarıyla Meclis tutanaklarına geçirmiştik, o yüzden buna sığınmayın lütfen. OECD üyeleri arasında gelir dağılımı adaletsizliğinin en yüksek olduğu 4’üncü ülkeyiz ve TÜİK’e göre halkın yüzde 40’ı gelirin yüzde 16,5’ini alıyor, en zengin yüzde 20’si gelirin yüzde 47,5’ini alıyor.

Bakanlığınıza bağlı Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı’na 2023’te 136 milyar lira ödenek ayrılmış. Bu programa bağlı bir alt program var, bunun adı: “Yoksullukla Mücadele” Bu alt program tabiri caizse çuvallamış Sayın Bakan. Bu program, ihtiyaç sahibi engellilerin desteklenmesi için 2021’de 5,8 milyar lira, ihtiyaç sahibi yaşlıların desteklenmesi için 2021’de 6,8 milyar lira, sosyal güvenliği olmayan vatandaşların sağlık primlerinin karşılanması için 2021’de 15,9 milyar lira ayırmış. Şimdi, bu rakamlar ne biliyor musunuz? İhtiyaç sahibi vatandaşlarımıza iktidar olarak verdiğiniz değer bu. Koskoca Türkiye Cumhuriyeti’nin, ihtiyaç sahiplerine çok daha fazla ödenek ayırması gerekiyor. 2021 faaliyet raporlarına göre Yoksullukla Mücadele Alt Programı’na 47 milyar lira harcama yapılmış; bu, 47 milyar harcamanın 34 milyarı sosyal güvenliği olmayanların sağlık primlerinin karşılanması adına harcanmış; 2021 yılında yaşlıların mali olarak desteklenmesi için 7,4 milyar lira, ihtiyaç sahibi engellilere 5,8 milyar lira harcanmış. Bu rakamlar engelli ve yaşlıları yoksulluğa ne denli sürüklediğinizin apaçık ispatı aslında, bugünkü durumu tartışmaya filan gerek yok.

Gini katsayısı var malum; 0 ile 1 arasında, ülkelerin gelir dağılımındaki adaleti gösteriyor bu; Türkiye’nin 2021 katsayısı, 0,397. Avrupa Birliği ülkeleri arasında Bulgaristan’dan sonraki en kötü ülke durumundayız ve görüşmekte olduğumuz teklife göre sosyal yardım harcamalarına 258 milyar 437 milyon lira ayrılmış.

Sosyal yardım bütçesinin millî gelirimize oranı 2002’de yüzde 0,4, 2023’te bu oran 1,4’e yükselmiş ve siz bununla sürekli övünüyorsunuz ya hani, işte, her seçim öncesi bu yardımları aslında iktidarınızın beceriksiz yönetiminde daha da yardıma muhtaç hâle gelen halktan oy almak için kullanıyorsunuz. Üzgünüm, bunları burada söylemeyeceksek ne zaman ve nerede söyleyeceğiz?

Sosyal devlet olmanın gerekliliği, yoksulluğu bitirmektir Sayın Bakan, yoksulluğu yönetmek ve sürdürmek değildir ve bu, sizin için aslında bir utanç kaynağı olmalıdır. Sizinle ne oldu biliyor musunuz? Halkımızın alım gücü her geçen gün değeri düşen Türk lirasıyla ve artan enflasyonla eridi, yoksulluk derinleşerek geniş bir tabana yayıldı ve Bakanlığımızın 2021 Yılı Faaliyet Raporu da zaten bunu destekliyor. Bakanlığın verilerine göre geçen yıl 5 milyon 913 bin 515 hanenin sosyal yardımlardan yararlandığı, 2 milyon 476 bin 457 hanenin ise düzenli sosyal yardım aldığı belirtiliyor, öz ailesinin bakımını sağlayamadığı için 141 bin 275 çocuğa sosyal ve ekonomik destek verildiği yazıyor. Bakımsız ve sağlıksız hane sayısı 30.363, genel sağlık sigortası borçlu sayısı 9 milyon 400 bin, gıda yardımı alan kişi sayısı 11 milyon.

Yoksulluğun en önemli sebeplerinden biri eşitsizlik Sayın Bakan. Sınıfsal olarak gelir dağılımının eşit olmamasıyla birlikte Bakanlığınızın sorumluluğu altında olan ve eşit haklara sahip olmayan dezavantajlı grupların en önemlilerinden bir tanesi de kadınlarımız. Özellikle kadın yoksulluğu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak karşımızda; kadınlar güvencesiz, kayıt dışı, düşük ücretli işlerde çalıştırılıyorlar. Ev işlerinden çocuk bakımına, yaşlı bakımından engelli bakımına kadar birçok bakım ekonomisine giren konularda yük kadınların omuzlarında. TÜİK’e göre çalışan kadınlar hane halkı ve ev bakımına üç saat otuz beş dakikalık bir süre ayırırken erkekler kırk altı dakika harcıyor. Türkiye, bu bakımdan cinsiyetler arası bakım emeği bölüşümünde dünyadaki en eşitsiz üç ülkeden

bir tanesi ve Dünya Ekonomik Forumunun 2022 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'na göre Türkiye 146 ülke arasında 124'üncülüğe düşmüş; Bangladeş, Etiyopya, Endonezya, Gana ve Nijerya gibi ülkeler bizden önceler. Rapora göre Türkiye, Eğitim Düzeyindeki Cinsiyetler Arası Eşitlik Endeksi'nde 101'inci, Sağlık ve Yaşam Süreci Konusunda Cinsiyetler Arası Dengeyi Ölçme Endeksi'nde 99'uncu, siyasette kadın temsiline 112'nci, ekonomiye katılımda 134'üncü; bununla övünüyor olamazsınız.

Yine, ülkemiz Toplumsal Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi sıralamasına göre 162 ülkede 68'inci sırada ve OECD ülkeleri arasında da en alt sırada. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında eşit değerlerde eşit iş, eşit ücret önemli bir rol oynuyor, Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranı Avrupa ülkelerine göre çok çok düşük. ILO-TÜİK tarafından yayınlanan Cinsiyete Dayalı Ücret Farkının Ölçümü Raporu'nda OECD ülkelerinde kadınlar erkeklere göre yüzde 12,9 az ücret alıyor, ülkemizde yüzde 15,6 bu. Ve İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 23'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre herkesin herhangi bir ayırım gözetmeksizin eşit iş için eşit ücret hakkı vardır. "Eşit değerlerde eşit ücret" ILO Sözleşmesi'ne göre temel bir insan hakkıdır, Türkiye ILO 100 No.lu Sözleşmeye 1967'den beri de taraftır.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının paylaştığı veriye göre düzenli sosyal yardım hak sahiplerinin yüzde 65'i yine kadınlar. Sayın Bakan, verilen bu sosyal yardım kadınlar için harcanmıyor, kadın yoksulluğunu bitirmek ya da kadını güçlendirmek için de kullanılmıyor. Uzmanlara göre bu veri sosyal yardımın direkt kadına bağlanmasıyla ilgili çünkü kadınlar evde bakım hizmetinin daha fazla sorumluluğunu almasından kaynaklı bu yani bu yardımlar kadınlarımız için eve hapsolmek, toplumsal hayattan kopmak ve daha yoksul olmak anlamına geliyor. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önündeki bu engelleri bu şekilde kaldıramazsınız Sayın Bakan.

Kadınların tek sorunu yoksulluk, eşitsizlik değil. Toplumumuzun kanayan yarası olan, bir tür durmak bilmeyen kadın cinayetleri ve bunları biz tolere etmiyoruz Sayın Bakan. Kadınlar her gün erkekler tarafından şiddet görüyorlar, öldürülüyorlar; Genel Başkanı kadın olan bir partinin kadın milletvekili olarak size soruyorum Sayın Bakan: Kadın cinayetlerini ne zaman bitireceksiniz? Her gün kadınlarımız öldürülüyor; doğudan batıya, kuzeyden güneye; şehir fark etmeksizin, yaş fark etmeksizin öldürülüyor kadınlarımız. Sadece eylül ayında 26 kadın öldürüldü, 2022'de 331 kadını öldürüldü Sayın Bakan, sorumlusunuz, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmayın, 6284'ü etkin uygulayın diye bas bas bağırdık, konuşmadığımız platform kalmadı "Aile yapısını bozuyor." dediniz ve bir gecede hukuksuz bir şekilde çıktınız sözleşmeden, sonuç: 331 kadını bu sene hayatta değil ve 176 kadın şüpheli ölü. Ve İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeyi protesto eden kadınlar da gözaltındalar. Son dönemde artan şüpheli kadın ölümlerinde soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin etkin yürütülmediği de ortada. Şüpheli kadın ölümleri dosyaları "intihar" denilerek görmezden geliniyor ya da delil yetersizliği gerekçesiyle beraat kararları karşımızda. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenizle kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin artan boyutları endişe verici Sayın Bakan. Devletin görevi kadın cinayetlerindeki failleri yakalamak, veri örtmek için STK'leri kapatmak yerine cinayetleri önlemelisiniz eğer devleti yönetiyorsanız.

Son zamanlarda hedef gösterilen uluslararası sözleşmelerden bir tanesi de Çocukların Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi yani diğer adıyla Lanzarote Sözleşmesi. Bu sözleşme 2011'de ülkemizde yürürlüğe girdi ve İstanbul Sözleşmesi'nin feshinden sonra hedefte bu ve bunu da endişe verici bulduğumuzu ifade etmek isterim çünkü bu sözleşme çocuklara karşı cinsel suçların önlenmesi, faillerin kovuşturulması ve çocuk mağdurların korunmasını öngörüyor.

Adli sicil istatistiklerinin 2013-2021 verilerine göre 2021’de çocuğa cinsel istismar suçundan 16.161 mahkûmiyet kararı alınmış, ceza mahkemelerinde görülen davalardan toplam 29.822 karar çıkmış; son sekiz yılın en yüksek sayıları bunlar, altını çiziyorum.

TÜİK doğum istatistikleri verilerine göre geçen sene 7.190 çocuk doğum yapmış, bunun 117’si 15 yaş altı, 7.073’ü 15-17 yaş grubu. 2001-2021 yıllarında 15 yaş altı 20.895 çocuk doğum yapmış Sayın Bakan ve son yirmi yılda 15-17 yaş arası doğum yapan çocukların sayısı 548.488; feci bir tablo bu. Bu utanç tablosu karşısında taraf devletlere çocukların korunması yükümlülüğünü veren bir sözleşme etkin uygulanmalı ve tehlikeye atılmamalı. Bu vesileyle, İstanbul Sözleşmesi’nden, 6284 sayılı Kanun’dan, Lanzarote Sözleşmesi’nden ve kazandığımız hiçbir haktan vazgeçmeyeceğimizi ifade ediyorum Sayın Bakan ve az kaldı diyorum.

Sayın Bakan, açıklamalarınızdan birinde eşi vefat etmiş, sosyal yardım faydalanıcısı kadınlara yönelik yeni bir desteği hayata geçireceğinizi belirttiniz, “Eşi Vefat Etmiş Kadınlara Yönelik Konut Destek Programı kapsamında 2.023 adet konut temini saylayacağız, toplamda 607 milyon lira bütçemizle hane başına 300 bin lira destek vereceğiz.” dediniz ama şart koşmuşsunuz, 18 yaşından küçük en az 3 çocuğu olan kadınlar bundan yararlanacak diye. Şimdi, en az 3 çocuk istediğiniz artık devletin imkânlarından yararlanmak için bir şart hâline geldi, bunu biz biliyoruz da ekonomik krizle artan enflasyon ve gıda fiyatı artışlarından en çok etkilenen grup zaten çocuklarımız. Bunu özendirici yaklaşımlarınızı tekrar dikkate alıp düşünmenizi size tavsiye ediyorum.

TÜİK rakamlara göre, 30 Avrupa ülkesi arasında en yüksek çocuk yoksulluğu oranına sahip 2 ülkeden 1’i Türkiye sizin Hükûmetinizle artık ve şiddetli yoksulluk yaşayan 16 yaş altı çocukların sayısı 6 milyon 500 yüz bin. Aileler, sürekli yapılan zamlar ve alım gücünün azalmasıyla çocuklarının sağlıklı ve yeterli beslenmesini sağlayamıyor. Birçok gelişmiş ülke okullarda ücretsiz yemek verirken ülkemizde her 4 çocuktan 1’i okula aç gidiyor. Kamu Denetçiliği 2021 verilerine göre, gelir kayıplarından dolayı her 4 çocuklu aileden 1’i bir gün veya daha uzun süre gıdasız kalmış. Biz Rüzgârgülü Projemizle bunu çözeceğiz; isterseniz açık okuyun, proje size de faydalı olabilir.

2021’de Türkiye Aile Hekimliği Dergisi’nde yayınlanan çalışmaya göre, araştırmaya katılan çocukların dörtte 1’i çok düşük kilolu ve dörtte 3’ü kansızlıkla mücadele ediyor. Bakanlığımızın verilerine göre, ailesinin yanında temel ihtiyaçları karşılanamayan çocuk sayısı 150 bin olmuş ve bu da sizinle oldu Sayın Bakan. Çocuklarımıza okullarda bir öğün ücretsiz sağlıklı yemek sağlamak ve buna kaynak aktarmak bu kadar zor olmamalı. Yol ve köprü garanti ödemeleriyle şehir hastaneleri için 100 milyar lira, Suriyelilere bir o kadar ödenek ayırırken çocuklarımıza bu kaynağı ayırmamanız kabul edilebilir değil.

Okula gitmesi, oyun oynaması, hayal kurması gereken çocuklarımıza sefalet koşullarında çalışmayı zorunlu kıldı iktidarınız Sayın Bakan. Kaliteli ve eşitlikçi eğitim hakkından mahrum bıraktınız çocuklarımızı. TÜİK’e göre, 5-17 yaş grubunda ekonomik faaliyette çalışan çocuk sayısı 720 bin, üstelik bu verilere mevsimsel ve kayıt dışı çalıştırılan çocuklar dâhil değil. Dokuz ayda 900 bin öğrenci mesleki eğitim merkezi MESEM’lere kaydolarak iş gücüne katılmış 9, 10 ve 11’inci sınıf öğrencilerinden başarısız veya devamsız olanlar haftada bir gün okula gidip dört gün işletmelerde asgari ücretin yüzde 30’u karşılığında çalıştırılıyorlar.

Türkiye’de çocukların çalışma nedenlerine bakılınca, ilk sırada yüzde 35,9’la ekonomik faaliyetlere, aileye yardım geliyor maalesef ve İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi verilerine göre, 2021’de Türkiye’de en az 62 çocuğumuzun çalışırken hayatını kaybettiğini görüyoruz, 2013’ten bu yana ölen çocuk işçi sayısı en az 556. Bu utanç verilerini ne kader ne de fitrat olarak değerlendirmenize de müsaade etmeyeceğiz, onu da peşin peşin söyleyelim.

Gelelim engelli vatandaşlarımıza, her defasında “müjde” diyerek oyaladığınız vatandaşlarımıza yani. 2022 yılı EKPS’de 2.927 engellimizin ataması gerçekleştirildi; başvuran 46.454. Daha ne kadar oyalayacaksınız engelli vatandaşlarımızı? Ben sahadan geliyorum, engelliler bunu sordular Cumhuriyet Bayramı’nda, meydanda, geldiler ve ben de “Bakan Hanıma soracağım.” dedim.

Engellilerin toplumsal hayata katılımı ve özel eğitim programına 2023 yılı bütçesi için ayrılan ödenek 59 milyar lira tutarında, bunu arttırmalısınız. Engelli aylıklarına gelince, merak ettiğim cevap şu, engelli vatandaşlarımızla karşılaşınca yüzlerine nasıl bakabiliyorsunuz? Asgari ücretin yarısı dahi olmayan bu aylıklar reva mıdır engelli vatandaşlarımıza? Engelli aylıkları en az asgari ücret tutarına çıkarılmalı Sayın Bakan, defalarca gündeme getirdik “Aylıkları güncelleyin, ÖTV muafiyet sınırını artırın.” diye ama duymadınız bizi.

Yaşlıların Toplumsal Yaşama Aktif Katılımı isimli mühim bir programa 2021’de 228 milyon lira ayrılmış, bunun 222 milyonu ulaşım desteği. Yani yaşlılara diyorsunuz ki: “Sadece ulaşım desteği veriyoruz size, onun dışında ne yaparsanız yapın.”

Sayın Bakanım, Sayıştay raporlarından bazı bulguları halkımız adına sormak istiyorum vaktim elverdiğince. Bulgu 4 diyor ki: “Gerçek ve tüzel kişiler tarafından Bakanlığa bağlı birimlere yapılan bazı aynı yardım ve bağışların kayıtlarının hatalı yapılması.” Sayıştay rapor, sayfa 22, deniliyor ki: “...yapılan aynı yardımların, ilgili birimlerce kabulü aşamasında, taşınır işlem fişinin veya bağış makbuzunun her işlem için düzenlenmediği ve bağış kabul tutanaklarının seri numaralarının elle doldurulduğu tespit edilmiştir.” Yine, devamında, söz konusu bağışların bir kısmının resmî olarak muhasebe sistemine aktarılmadığı, bir kısmının ise kayıtlara dayanak oluşturacak bağış makbuzunun bulunmadığı tespit edilmiş. Aslında, yapılan şey gayet açık ama biz üstünden geçelim, hayırsever bir vatandaş, bir kurum, kim olduğu fark etmez, bir bağışta bulunuyor; kaç lira olduğu fark etmeksizin küçük ya da büyük bir meblağda bağış yapıyor ama bu bağışın Bakanlığın kasasına girip girmediğinin tespitinin yapılıp yapılmadığı, hatta yapılan bağışların bir kısmının muhasebe sistemine aktarılmadığı Sayıştay tarafından tespit edilmiş. Bu, çok korkunç bir şey ve Bakanlığın bu duruma cevabı ise, genelge yayınladığı ve personele eğitim verdiği şeklinde. Peki, biz Sayın Bakana soralım: Bağışlardan muhasebe sistemine aktarılmayan, nerede olduğu, kimin cebine girdiği dahi tespit edilmeyen meblağ ne kadardır, sorumlular tespit edip rücu edilmiş midir, bu sistem ne kadar zaman böyle devam edecektir?

“Bulgu 1: Bazı il müdürlükleri adına özel sermayeli bankalarda hesap açılması. (Sayfa 25)

Bulgu 2: 2 il müdürlüğü tarafından engelli evde bakıma destek yardımı ödemeleri için özel sermayeli bir bankayla sözleşmeler imzalanması ve bu sözleşmeler kapsamında il müdürlüklerine promosyon ödemesi yapılması. (Sayfa 26)”

Gerçekten hayret edilecek bir tespitte bulunmuş Sayıştay. Değerli milletvekilleri, Kayseri ve Bartın İl Müdürlükleri mevzuata aykırı olarak özel bir bankada hesap açtırıp engelli evde bakım ödemelerinin ilgili hak sahiplerine aktarılması amacıyla, özel bir bankayla yapılan sözleşmeyle promosyon hesabı açılmış. Yani devlet bankasına aktarılması gereken engelli aylıklarını özel bir bankada hesap açarak oraya yatırmışlar ve bir de üstüne bu paranın banka tarafından işletilmesi karşılığında bankadan promosyon almışlar; pes ki pes yani! Bu promosyon rakamları da öyle az buz rakamlar değil. Sayıştay raporuna göre, Kayseri İl Müdürlüğüne 2012’den 2021’de kadar 1 milyon 788 bin 876,78 lira, Bartın İl Müdürlüğüne 2018’den 2020’ye kadar 390 bin lira tutarında promosyon ödemesi yapılmış. Promosyon geliri elde etmenin mali mevzuata aykırılık teşkil ettiği belirtilmesine rağmen Kayseri İl Müdürlüğü tarafından ilerleyen süreçte promosyon geliri elde edilmeye devam edilmiş, gerçekten bravo (!) Bir il müdürlüğü düşünün, ne mevzuatı umursuyor ne yapılan uyarıları.

Peki, ben sormak istiyorum Sayın Bakana: İlgili il müdürlüğünün ilgili personelleriyle ilgili herhangi bir işlem yapılmış mıdır?

Bununla da kalmamışlar, bankalarla yaptıkları sözleşme gereğince Kayseri’de iki ila üç, Bartın’da bir ila beş gün arası paraların banka tarafından işletilmesine karar verilmiş. Yine, engelli aylıklarının vatandaşa gönderilmesi geciktirildikçe gecikmiş; bu gecikmeyle de kalınmamış, tabii, çoğunlukla sistematik bir şekilde on bir güne varan sürelerde banka hesabında bekletildiği Sayıştay tarafından tespit edilmiş. Bu on bir günlük gecikmeler tabii ki hak sahibi vatandaşlarımızın ödemelerini geç almalarına, dolayısıyla mağdur olmalarına yol açmış.

Peki, alınan promosyonlar ne olmuş? Sayıştay, raporunda demiş ki: “Kamu kaynağı niteliğinde olan promosyon hesaplarıyla ilgili banka şubeleri tarafından aktarılan tutarlar ile bu hesaptan yapılan harcamalar muhasebe kayıtlarına alınmamış.” Yani hazineye ait bir parayı işleten il müdürlükleri elde ettikleri promosyonları nasıl ve nerede harcamışlar bir muhasebe kaydı yok, gerçekten bravo (!) Söyleyecek bir söz bulamıyorum. Bakanlık da cevabında demiş ki, ilgili personel hakkında herhangi bir işlem yapıldığına dair bilgi vermemekle beraber...

Ben tekrar sormak istiyorum: İlgili olayda kusuru bulunan personele bir işlem yapıldı mı?

Sürem yetmeyecek, bir bulgu daha var, onu daha sonra sorular bölümünde inşallah soracağım ama her şey çok açık değil mi arkadaşlar? Hayırsever bir vatandaş diyor ki... Onu geçelim, özür dilerim, bir sonraki bulguda olan bir konu.

Şimdi, baştan savma, mevzuata aykırı bu kadar çok iş yapıyor; devletin kasasından ve halkın cebinden milyonlar çıkıyor, kamu zarara uğrattılıyor ama kimse hesap vermiyor, kimse verdiği zararı karşılamıyor. Böyle liyakatsizlik, böylesine denetimsizlik olmaz değerli arkadaşlar. O har vurup harman savurduğunuz paralar çiftçinin, memurun, emeklinin verdiği vergiler ve böyle savuramazsınız; biz buna müsaade etmeyeceğiz.

Bu, artık yaptığımız son bütçeniz, seneye inşallah bu bütçeyi biz yapacağız. Halkın parasının böyle savrulmasına elbette müsaade etmeyeceğiz, liyakat ve şeffaflık doğrultusunda yapılacak bizim bütçelerimiz ve böyle nereye gittiği belli olmayan paralar, halkın parasını bankada değerlendirip promosyon kazanmalar falan olmayacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

AYLİN CESUR (Isparta) – Ben bu bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakana sorduğum soruların umarım cevabını alabilirim.

Ancak, biraz önce şehit aileleri ve gazilere yardımlarla ilgili arkadaşlarımızın beyanları oldu; sürem bitti, sorular bölümünde fırsat olursa dile getireceğim. Lütfen, şehit ve gazi aileleri derneklerini ve vakıflarını, onların taleplerini dikkate alınız; bundan daha önemli de bir konumuz yok diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Aşşe Keşir, AK PARTİ Grubu sözcüsü olarak, buyurun lütfen.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlık çalışanları, basın mensupları; Aile Bakanlığının bütçesinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Grubum adına söz aldım.

Şimdi, aslında o kadar geniş bir Bakanlık ki ve sürem yirmi dakikada bunların hepsine değinemeyeceğim; kendimce bir sıralama yaptım, sürem kaldıkça inşallah daha geniş kapsamlı değinmek istiyorum.

Şimdi, bu yoksullukla ilgili, konuşmacıları dinlediğimde hayretle izledim çünkü hiçbir akademik altyapıya dayanmayan, ezberler, işte, birkaç rapordan bulunan birkaç cümle üzerinden siyaset yapamayız; bunu açıkça söylemem lazım.

AYLİN CESUR (Isparta) – Bakanlık verileri...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ben sizi dinledim, ben sizi dinledim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşma usulümüz yok. Rica ediyorum, herkes sırası gelince fikrini ifade etsin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Şöyle: Yoksulluk, üç temel anlamda tanımlanır. Bakın, ben yoksulluk konusunda otuz yıldır hem akademik çalışma yapan hem sivil toplum çalışması yapan, sekiz yıldır da siyaset yapan bir milletvekiliyim. Bu ülkede 2002 yılında “mutlak yoksulluk” diye bir kavram vardı. Dünya Bankası verileriyle söyleyeceğim, bilmiyorum sizin için bir anlam ifade ediyor mu? Dünya Bankası günlük yaşam kriteri üzerinden yoksulluğu mutlak yoksulluk olarak tanımlar. Bu ülkede 2002 yılında günlük 2,15 dolar altında yaşayan 1,3 milyon vatandaş vardı, o günkü nüfusla söylüyorum. Yine bir başka veri: Günlük 4,3 dolar -“Niye dolarla veriyorsunuz?” demeyin, Dünya Bankasının verisi çünkü Dünya Bankası mutlak yoksulluğu böyle tanımlıyor- o günkü nüfusa oranı yüzde 30,3 yani yaklaşık 18 milyon vatandaş 2002 yılında mutlak yoksullukla yaşıyordu. Yaptığımız sosyal yardım programları, sosyal devletin ete kemiğe bürünmesi, Anayasa’daki sosyal devlet ilkesinin ete kemiğe bürünmesiyle bu oran 2,15 zaten yok oldu, 4,3 de yok denilecek kadar azaldı; bu, AK PARTİ iktidarlarının başarısıdır, mutlak yoksulluk için söylüyorum bunu. Bugün Türkiye’de konuştuğumuz, kısmen göreceli yoksulluktur yani bölgesel gelişmişlik farklarıdır; lütfen biraz açın makaleleri, araştırmalara bakın. Asıl konuşulacak konu belki bugün için, Türkiye için konuşulacaksa İnsani Yoksulluk Endeksi’dir. Peki bu endeks neyi içerir? Eğitime erişimi içerir, uzun yaşam sürmeyi içerir, sürdürülebilirliği içerir. Öyle anlatıyor ki benden önceki konuşmacılar, yoksulluk denilen kavramı sanki mutlak yoksulluk devam eder gibi anlatıyorsunuz; şimdi sapla samanı birbirine karıştırmayın, ne olur bir araştırın, bir bakın.

Yine, benden önceki konuşmacılar ve Sayın Bakan söyledi, yine Birleşmiş Milletler, sizin için anlam ifade ediyor mu bilmiyorum ama Birleşmiş Milletler üzerinden bir endeksten bahsedeceğim, söylendi ama tekrarında fayda görüyorum. 2009 yılına kadar Türkiye Orta Gelişmiş İnsani Gelişmişlik Endeksi’yle, kriteriyle ölçülüyordu, 2009’dan sonra yüksek insani gelişmişliğe ulaştı, 2021’den sonra da çok yüksek insani gelişmişlik seviyesine ulaştı. Şimdi, Birleşmiş Milletler raporları ve Dünya Bankası verileri üzerinden söylüyorum; lütfen, konuşurken öyle kulaktan dolma verilerle ya da kulaktan dolma tanımlarla istihdam ediyorum siyaseti karıştırmayın.

Bir başka şey daha söyleyeceğim: Bu, bugün için değil, çok sıklıkla gelen bir eleştiri. İşte, Sayın Bakan da ifade etti “4 kalem sosyal yardım kalemini 50’ye çıkardık.” diye. Bakınız, sosyal yardım kalemlerinin artması yoksulluğun arttığını göstermez. Az önce Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler verileri üzerinden bir tanımlama yaptım. Refah arttıkça... Bakın, mutlak yoksulluk en alt kesim; refahın düşük olduğu seviyede siz en alt kesime hitap edersiniz, onun için 4 kalemdir sosyal kalemi ama refah arttıkça bir üst basamağa, bir üst basamağa, bir üst basamağa çıkarsınız ve daha önce öngörmediğiniz, öngörülemeyen ya millî gelire bağlı olarak öngörülemeyen yardım, tematik yardım kalemleri geliştirirsiniz, yirmi yılda yapılan budur. Eşi vefat eden aylığı bunlardan biridir, asker aileleri yardımı bunlardan biridir; şimdi 50 kalemi saydırmayan bana, bunu hepimiz çok iyi biliyorsunuz. Onun için, yoksulluğun arttığı anlamına gelmez, refahın tabana yayıldığı anlamına gelir 50 kalem sosyal yardım kalemi, bunu da özellikle belirtmek isterim.

Diğer bir konu -süreme de bir yandan bakıyorum- engelliler konusuna kısaca girmek istiyorum çünkü mesleğe ilk başladığımda da çalıştığım bir alan, 1989'dan beri bildiğim bir alan, onun için bu konudaki ifadeleri de çok talihsiz bulduğumu söylemem lazım. Bu ülkede engelliler yasası 2005 yılında çıktı. Kim çıkardı? AK PARTİ çıkardı. Doğru mu? Doğru. Engellinin adı ondan önce var mıydı? Bakın, 1989'da başladım ben bu alanı çalışmaya. Birleşmiş Milletlerden misafirlerimiz geldi "Türkiye'de engelli yok." derlerdi çünkü sokakta görmezlerdi. Az önce bir konuşmacı "Sokakta engelli yok, yardım aylıklarıyla eve kapatıyorsunuz." dedi, tabii onları da bilmiyorsunuz, bilmeden konuşuyorsunuz.

(HDP sıralarından gürültüler)

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Müsaade edin, ben sizi dinledim, ben sizi dinledim. Ben sizi dinledim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok, söz aldıkça herkes fikrini ifade etsin. Farklı fikirlere de tahammül edeceğiz, rica ediyorum.

(HDP sıralarından gürültüler)

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ben sizi dinledim.

Evde bakım aylığı ağırlıklı yatağa mahkûm olana verilir, onlar sokağa çıkamaz zaten yani o engelli sokağa çıkamaz, ağırlıklı evde bakım aylığı yüzde 90 ve üzeri bire bir bir bakıma muhtaç olan engelli için verilir, o engelli sokağa çıkamaz. Ama ne yaptık 2005'ten sonra biz? Ücretsiz rehabilitasyon programı geliştirdik. O rehabilitasyon programı için engellinin evinden alınarak en yakın özel rehabilitasyon merkezine ücretsiz transferini yine bu politikalarla sağladık yani engelliler eğitim başta olmak üzere, rehabilitasyon başta olmak üzere... Az önce Sayın Bakanın da söylediği kamu istihdamında 5.700 olan -2002 verisini söylüyorum- bugün 65 bine ulaşan engelli istihdamıyla üretime dâhil edilen bir engelli politikasından bahsediyorum. Şimdi bu rakamları bilmeyince ezbere konuşmanın doğru olmadığı kanaatindeyim.

Gelelim kadın konusuna. Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanımız Türkiye Yüzyılı Programı'nda da şöyle bir cümle söyledi ve bizim aslında yirmi yıllık kadın politikalarımızı da çok net ifade eden bir cümle: "Kadın politikaları, aile politikaları birbirinin alternatifi değildir." Şimdi, bunun üzerinden birileri polemik yapmaya kalktı fakat yirmi yıldır bu alanda politika üreten bir iktidar var. 2002 Seçim Beyannamemize fırsat olursa bir bakmanızı isterim, kadın bölümüne özellikle. Töre, namus saikiyle işlenen cinayetlerle nasıl mücadele edeceğimizi, kadın yoksulluğu ve kadına yönelik şiddetle nasıl mücadele edeceğimizi daha 2002'de ilk Seçim Beyannamemizde ortaya koyduk. Peki, bu ülkede 2004 yılında Anayasa'ya "kadın-erkek eşittir"i kim getirdi? Kimin iktidarında geldi? Oradan kadın-erkek eşitliği üzerinden konuşuyorsunuz. AK PARTİ iktidarında geldi Anayasa'ya bu ilke ve 2010 yılında, pozitif ayrımcılık yine AK PARTİ iktidarıyla geldi. Doğru mu? Doğru.

Şimdi, şunu söylemem lazım: Ben 67 doğumluyum. Çok şükür ailem -ailenin ilk çocuğuyum ben- kız çocuklarının eğitimini önemseydiği için, sırf beni okutmak için İstanbul'a göç eden bir ailenin çocuğuyum. Ben üniversiteye gittiğimde, 85 yılında bu ülkede kız çocuklarının sadece yüzde 7'si üniversiteye gidebiliyordu üniversite eğitimi çağında. 2001 yılında bu rakam yüzde 13,5'ti. Bakın, üniversite çağındaki kız çocuklarının sadece yüzde 13,5'u 2001 yılında üniversiteye gidiyordu. Niye gidemiyordu? Bir, yasaklar vardı; iki, katsayı uygulaması vardı; üç, büyük şehirlerde kümelenen üniversiteler vardı. Anadolu'nun şehirlerinden aileler bazen sadece kız değil, erkek çocuğunu da gönderemiyordu, 80 öncesi olaylar, terör olayları, büyük şehre göndermekten aileler çekiniyordu ve üniversiteleşme oranı da az önce verdiğim rakamlardı. Peki, bugün yasaklar kalktı, katsayı uygulaması kalktı ve 81 ilde açılan üniversitelerle -umarım bakmışsınızdır- üniversite çağındaki kız çocuklarının üniversiteleşme oranı yüzde 49. Bu, AK PARTİ'nin başarısıdır. Peki, bir soru sorayım, biraz da

rahatlayalım: Erkeklerde bu oran kaç, tahmin edin? Yüzde 40 yani bu ülkede üniversite çağındaki erkeklerden yaklaşık 10 puan daha fazla üniversite çağındaki kız çocukları üniversiteye gidiyor. Bu niye önemli? Niye üniversite eğitimini bu kadar anlatıyorum ben? Çünkü eğitim, en önemli fırsat eşitliği aracı, eğitimdeki fırsat eşitliğini cinsiyetler arası ya da sosyoekonomik yapılar arası -ya, bu kavramları açmama gerek yok herhâlde, bu kavramları biliyorsunuz- o kadar fırsat eşitliği aracı... Niye önemli eğitim? İş gücü piyasasına katılım, karar alma mekanizmasına katılım; bütün bunları konuşabilmemiz için önce, eğitimi konuşmamız lazım.

Bununla birlikte, birkaç veri vereceğim birazdan size, notlarımın arasında var, kadın istihdamıyla ilgili bazı oranlar ve muhtemel ki bunlara da bakmadınız. Bugün iş gücü piyasasına katılım oranında niye daha yükseğini arzu ederken bu seviyedeyiz? Bakın, yirmi yıldır iktidardayız biz... Bugün ağırlıklı olarak iş gücü piyasasına katılmayan kadınlar daha çok 40 yaş üstü kadınlar. Niye söylüyorum bunu, niye söylüyorum bunu?

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Öğretmeninizi dinlesenize ya!

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ben konuşmacılarınızı dinledim, sataşmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok Plan ve Bütçede. Genel Kurul değil burası, rica ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Böyle bir usul de yok; biz öğrenci onlar öğretmen değil.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bugün...

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz konuşurken size müdahale edilse hoşunuza gider mi? Rica ediyorum, bir hakaret söz konusu değil, fikirlerini ifade ediyor Ayşe Hanım, dinleyeceğiz.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bugün, mesela, şunu da söylemem lazım.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Katılmayabilirsiniz, farklı fikirleriniz olabilir ama müdahale etmeye hakkınız yok, rica ediyorum.

(Gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz kendinizi öğrenci olarak görmeyin, bize öğretiyor, biz öğrenciyiz. Biz öğrenciyiz farz edin, kendinizi öğrenci kabul etmeyin.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, rica ediyorum, size sıra geldiğinde ifade edersiniz görüşlerinizi.

Ayşe Hanım, devam edin.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bugün kadın yoksulluğunu da konuştuğumuzda önce eğitimi konuşuyoruz çünkü üniversite eğitimini almış -yani iki yıllık yükseköğrenim de dâhil burada, sadece dört yıllık fakülte değil, yüksekokul da dâhil- kadınların yüzde 76'sı yoksullukla baş edebiliyor. Onun için üniversite eğitimini son derece önemsiyoruz.

Burada birkaç veri paylaşacağım sizinle, bugün kamuda çalışan kadın istihdamı oranı yüzde 40 yani bilmiyorum bu veriyi araştırıp baktınız mı? Kadın öğretmen oranı toplam öğretmenler içinde yüzde 60, kadın avukat oranı toplam avukatlar içinde yüzde 46 , kadın hâkim oranı toplam hâkimler içinde yüzde 45,9, 46.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Kadınların oranını da açıklar mısınız?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadın hekim oranı toplam hekimler içinde yüzde 44.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok, rica ediyorum. Sıra geldiğinde konuşacaksınız, lütfen.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sağlık sektöründe, kamuda çalışan kadınların oranı ise toplam çalışanlar içinde yüzde 56. Bunu şunun için söylüyorum: Eğitimi artırdıkça -özellikle kamuda oranları görüyorsunuz- istihdam oranlarınız da artıyor. Onun için biz ilk günden itibaren kadının üniversite eğitime erişimini son derece önemseyeceğimizi ifade etmek istiyorum.

Bu arada tabii şunu da söylemem lazım...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – İstanbul Sözleşmesi'nden neden çıktınız o zaman?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Ya kadının eğitimi sizi ilgilendirmiyor, istihdamı ilgilendirmiyor olabilir ama sabırla dinlemenizi öneririm tabii.

Bu arada şunu da söylemem lazım: Sadece kadının maaşlı, ücretli istihdamı değil diğer tarafta hem meslek eğitiminde hem de girişimcilikte ciddi anlamda teşvikler aldı. Belki Sanayi Bakanımız kendi bütçesinde bundan bir parça bahseder. Bugün KOSGEB'ten toplam destek alanların içinde yüzde 41'i kadınlar. Bugün, yine, İŞKUR'un İşbaşı Eğitim Programı kişinin meslek edindirilmesi, vasıflı eleman olması için son derece önemseydiğimiz bir program. Bu programdan faydalananların da yüzde 49'u kadın. Onun için rakamlarla konuşmayı her zaman önemsiyorum.

Gelelim kadına yönelik şiddetle mücadele. Konuşmamın başında söyledim, -muhtemel ki bana sataşanlar bunu kaçırmışlar- AK PARTİ 2002'deki ilk Seçim Beyannamesi'nde kadına yönelik şiddetle mücadele edeceğini ve özellikle töre, namus saikiyle olan cinayetleri açıklamış ve buna hedef olarak daha 2002 Seçim Beyannamesi'nde ortaya koymuştu.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – İstanbul Sözleşmesi'nden neden çıktınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bakın, aynı şeyi defalarca yapıyorsunuz. Sizi uyarmak zorunda bırakmayın beni; lütfen, rica ediyorum.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Tabii, gerçekleri duymak hoşunuza gitmeyebilir ama sabırla dinleyeceksiniz.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – İstanbul Sözleşmesi'nden çıktınız bunu biliyorsunuz değil mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir hakkınız yok, müdahale etme hakkınız yok. Rica ediyorum, lütfen, düzenini bozmayın Komisyonumuzun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz niye rahatsız oluyorsunuz bundan şu an anlamıyorum.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadına yönelik şiddetle...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Farklı fikirlerden rahatsız oluyorsanız bunu açıkça söyleyin. Bir hakaret yok, bir şey yok; fikrini ifade etmesin mi Ayşe Hanım? Fikrini ifade etmesin mi Ayşe Hanım? Siz fikirleri engelleyecek misiniz? Böyle şey olabilir mi ama defalarca yapıyor, lütfen uyarın. Bu da bir tür şiddet o zaman, bunu söylemek zorunda kalacağım şimdi.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadın kadını konuşurmuyor, kadın haklarından bahsediyorlar burada!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ne alaka!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Kadın kadını konuşurmuyor, bu da bir şiddet.

Bakın, 2005'te Türk Ceza Kanunu'nda yaptığımız köklü düzenlemeyle bugün töre, namus saikiyle işlenen cinayetler yok denecek kadar azalmıştır. Yine, AK PARTİ, 2005 yılında aile içi kadına yönelik şiddeti suç olarak tanımlamıştır; bunu AK PARTİ yapmıştır. Yine 2005 yılında yaptığımız düzenlemeyle cinsel saldırı fiili tanım olarak yasaya girmiştir; kadına yönelik şiddeti konuşuyoruz burada. Aynı zamanda KADES uygulaması son dönemde yaptığımız, 2018 yılında gerçekleşen bir uygulama. Hızlı şekilde emniyet teşkilatlarıyla şiddet riski altındaki kadını buluşturmayla ilgili ki bugün 3 milyon 713 bin kadın bu programı indirdi ve bu program, bu uygulama Avrupa Birliği ülkeleri içinde en iyi uygulama olarak seçildi. Fransa, Almanya şu an bu uygulamanın kendi modellerini geliştiriyorlar.

Şimdi, özellikle şunu söylemem lazım kadına yönelik şiddeti konuştuğumuzda; bakın, burada ben de bazı dokümanlar getirdim, yani çalıştım. Kız çocuklarını görmenizi istiyorum, bu kız çocuklarını görmüyor kimse. Bu kız çocukları 13-15 yaşındalar ve burada elimde koca koca raporlar var. PKK'nın kadına yönelik şiddet...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – İstanbul Sözleşmesi de çok gerçek...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Konuşturuyorsunuz ya! Bu nasıl bir demokrasi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen sıra geldiğinde fikirlerinizi ifade edin. Böyle şey olmaz yani.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sizin açtığınız kadar benim de bunu açma özgürlüğüm var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size iki dakika ek süre vereceğim bu müdahalelerden dolayı. Sürenizi aldıkları için iki dakika ek süre vereceğim.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Başkanım, on dakika verin, anlayamadık dersimizi!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bunu niye söylüyorum? Buna değinmeyen herkese söylüyorum. PKK'nın kadın ve çocuk cinayetlerine değinmeyen herkese söylüyorum bunu. Bugüne kadar kadına şiddetle ilgili mangalda kül bırakmayanlar Birleşmiş Milletler raporlarına, Uluslararası Af Örgütü raporlarına giren bu cinayetleri, çocuk cinayetlerini, intiharları, istismarları, tecavüzleri bir kere olsun konuşmadılar ve görmediler; bu ikiyezlülüktür. Bunlardan bahsetmemek ikiyezlülüktür, samimiyetsizliktir; kadına yönelik şiddetle mücadelede samimiyetsizliktir. 15 yaş altı kız çocuklarından bahsediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sürekli uyarmak zorunda bırakmayın beni, sırası geldiğinde fikirlerinizi ifade edeceksiniz. Niye böyle yapıyorsunuz anlamıyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Siz şu anda ayrımcılık yapıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Onun için, bugün sınır ötesi operasyonlar dâhil yapılan bütün operasyonlar, terörü bitirmek için yapılan tüm operasyonlar bu kız çocuklarını da kurtarmak için yapılan operasyonlardır, kadın haklarıyla ilgili mücadeledir.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, rica ediyorum... Böyle bir hakkınız yok, müdahale etmeye hakkınız yok. Rica ediyorum, sıra geldiğinde fikirlerinizi ifade edersiniz. Sıra geldiğinde fikirlerinizi ifade edersiniz, kimse size müdahale etmedi konuşurken. Bu kadar olmaz! Rica ediyorum...

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Demokrasi tahammül rejimidir Sayın Başkanım, tahammül edemeyenler... Demokrasi derken mangalda kül bırakmazlar ama... Ben de burada bunların bulunmasını istiyorum, ben de özgür hakkımı kullanıyorum.

Şimdi, gelelim İstanbul Sözleşmesi'nden sonra yaşadığımız sürece.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Niye çekildiniz önce onu açıklar mısınız?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, size mi soracak!

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sana mı soracağım? Senin her soruna cevap vermek zorunda mıyım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya, rica ediyorum, siz niye böyle defalarca uyardığım hâlde... Grup sözcülerinden rica ediyorum, lütfen, uyarın, yani siz de uyarın.

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Bakın, sizin de içinde bulunduğunuz, tanıklık ettiğiniz 22 Mayıs 2022 tarihinde bir düzenleme geldi –bugün kadına yönelik şiddetle mücadelede kararlılığımızı ifade etmek için söylüyorum- bugün, boşanmış eşe karşı işlenen şiddetin de tıpkı nikâhlı eşe karşı işlenen şiddet mesabesinde cezalarını aynı seviyeye getirdik.

Bugün iyi hâl uygulamaları, bakın, kadına yönelik şiddette en çok konuştuğumuz konu. İyi hâl uygulamaları nedeniyle yaşanan sorunlar, tekrarlanan şiddetler ya da ne yazık ki ölümle sonuç bulan şiddet olayları. İyi hâl uygulaması yine AK PARTİ'nin girişimleriyle bu Parlamentoda kaldırılmıştır ve cezalar artırılmıştır. Özellikle eşe karşı işlenen suçların katalog suç düzenlemesi içine alınmasının bu konuda AK PARTİ'nin kararlılığını gösteren en önemli gösterge olduğunu söylüyorum. Bugün daha yeni görüştüm Almanya'dan bir grup heyetle. Farklı ülkelerden farklı gruplarla, heyetlerle özellikle bu iyi hâl uygulaması başta olmak üzere, bunun son derece doğru bir uygulama olduğunu ve kendi ülkelerinde olmadığını ifade eden görüşmeler yaptım. Onun için kadına yönelik şiddetle mücadelede yaptığımız yasal düzenlemeler Avrupa'da pek çok ülkenin önünde yasal düzenlemelerdir, siz kabul etmeseniz de bu böyledir. Kaldı ki diğer taraftan, tabii ben hepsini sayamıyorum, vaktim çok azaldı, süremi de vaktinde kullanmak istiyorum. Sadece bu ücretsiz avukat konusunu özellikle ifade etmek istiyorum. Şiddet mağduru kadına da ücretsiz avukat konusu...

Sağlık konusuna girmek isterdim, anne bebek ölümlerine... Özellikle uzun yıllar çalıştığımız ve önemseydiğimiz bir alan. Ne yazık ki vaktim kalmadı.

Şehit, gazi yakınlarıyla da ilgili söyleyeceklerim var fakat vaktimi efektif kullanmak adına o konulara da girmiyorum. Ama şunu ifade etmem lazım: Özellikle “elektronik kelepçe uygulaması” -burada hızla gideyim derken bazılarını atlamışım- 2015 yılında yine AK PARTİ tarafından getirilen ve bugün titizlikle uygulanan bir program. Tekrar tekrar söylüyorum: 2002 yılındaki ilk seçim beyannamemizden itibaren biz kadına yönelik şiddetle mücadelede her alanda mücadelede kararlıyız, ezber cümlelerle değil... Şunu niye söylüyorum? Tekrar en başa dönmek için. Kadın haklarıyla mücadele ve aile bütünlüğünün korunması –çünkü biz aileyi de önemsiyoruz; ona da vakit kalmadı, giremiyorum- birbirinin hasmı -bakın, ne olur, buranın altını çiziyorum- rakibi, alternatifi değildir. AK PARTİ “hem hem de” diyebilen bir partidir; hem kadın haklarıyla mücadele edeceğiz, kadın hakları için mücadele edeceğiz, kadına yönelik şiddetle mücadele edeceğiz hem de aile bütünlüğünün korunması için politikalar geliştireceğiz, uygulamalar geliştireceğiz. Tabii bu, siyasetin zihin kodlarına biraz aykırı geliyor. Tipik bir Aristo düalizmi, siyah ya da beyaz “kadın haklarını savunuyorsanız aileye karşısınız, aileyi savunuyorsanız kadın haklarına karşısınız” ezberinden siyasetçilerin bir kurtulması lazım ve biz AK PARTİ olarak yirmi yıldır “hem hem de” diyoruz; hem kadın hakları için mücadele edeceğiz, ediyoruz yirmi yıldır hem de ailenin bütünlüğünün korunması için düzenlemeler getireceğiz ve yanlış uygulamaları kaldıracacağız, ikisi için de aynı anda kararlılıkla politikalarımızı sürdüreceğiz diyorum.

Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Böylece grupların, grup sözcülerinin konuşmaları tamamlanmıştır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Biraz da kadının kariyerinden bahsedin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Komisyon üyelerimize öncelik vermek kaydıyla müzakerelerimize devam edeceğiz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kadınların kariyerlerinden de bahsedin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Onu özel anlatsın size.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Saat şu anda bire on var, saat bir buçuğa kadar devam ettirmeyi düşünüyorum, bir buçuk civarında bir yemek arası vereceğim ardından tekrar görüşmelerimize devam edeceğiz.

Yine, sırayla, geliyorum.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Bülent Kuşoğlu, buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sosyal politikalar bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı adı üstünde kimlerin sosyal desteğe muhtaç olduğu, bunların bölgesel dağılımı, cinsiyetleri, gelir durumları, yaşları, eğitimleri bunun gibi bilgilere ihtiyacımız var sizin; bizim de ihtiyacımız var sizinle ilgili bu görüşmeleri yapabilmek için. Bunlar konusunda çok ayrıntılı bilgiler, bunları derli toplu verebilerseniz ki bazıları tabii ki sizin elinizde değil özellikle Türkiye’de gelir istatistikleri, maalesef gelir tabloları yeterince düzgün yapılmadığı için onları sizin tespit etmeniz... Ve yardımları da tabii ki o gelire dayandırılıyorsunuz. Gelir esas alınarak, baz alınarak yapmanız çok zor ancak Türkiye’de ne kadar yardıma muhtaç kişi var, bunların bölgesel dağılımları, cinsiyetleri, eğitimleri vesaire gibi ayrıntılı bilgilere ihtiyacımız var, sizin de ihtiyacımız var. Bunlar bilinmeden bizim burada, Mecliste sizi, yaptıklarınızı eleştirmemiz eksik kalır ancak bunlarla ilgili bilgileri alacağız, yıllara göre karşılaştırma yapacağız; bir artış var mı, azalış var mı, hangileri azalıyor, hangileri artıyor buna göre başarılı olup olmadığınızı da söyleyeceğiz. Ayşe Hanım’ın dediği gibi sosyal destek programlarının çoğalması olumsuz bir gösterge değil, tam tersine olumlu da olabilir ancak yıllara göre bu tür tabloların olması lazım. Derli toplu bir tablo hâlinde bu bilgileri verebilerseniz çok memnun olurum.

Yardım alanların artması iyi midir, kötü müdür? Şimdi, yıllara göre yardım alanların artmasının iyi olacağını savunmamız mümkün değil, demek ki çok başarılı mücadele etmiyoruz demektir. Muhtaç olanların artması kötü bir gösterge. Mesela, nüfusun yarısının çalışıyor olması, yarısının da muhtaç olması, sosyal yardımlara muhtaç olması iyi bir durum değil muhakkak ki.

Şimdi, 2023 bütçesinden ayrılan pay 258 milyar liraya çıkmış, bu rakam 2 trilyon olsa daha mı anlamlı ya da şöyle bir rakam vereyim: Mesela, kur korumalı mevduat hesabından, gelecek yıl eğer bu yılki trend devam ederse 1 trilyonu bulabilecek kur korumalı mevduat hesabından yararlananlar! Yararlanan hesap sahibi sayısı değil de hesap sayısı 2 milyon 279 bin Sayın Bakanım, Maliye Bakanlığının verdiği bilgiye göre. Takdir edersiniz ki kur korumalı mevduat hesabı servet sahiplerinin, altın, döviz gibi parası olanların; nüfusun yüzde 1’lik, 2’lik kesiminde olanların hesapları; her bir hesap da birkaç kişiye ait olabilir yani dolayısıyla birkaç yüz bin kişi Türkiye’de... Bu büyük bir meblağ alıyor. Bu sene sizin 200 milyarı bulmadı, 100 küsur milyar yardımlarınız; o kur korumalıdan alınacak rakam 400 milyar lirayı bulabilecek mesela; böyle çelişkiler var. Onun haricinde mesela, gelecek sene için vergi harcaması -vergi harcaması demek vergi istisnaları demek- 995 milyar lirayı bulacak, gelecek

sene 995 milyar. Bununun 170 milyarını asgari ücretle ilgili ya da sosyal destek alması gereken kişilerin ücretleriyle ilgili, 170'i; geri kalan 800 milyarını sermayeyle geçinenlere ait. Mesela, böyle çelişkiler de var, bunları da net olarak görebilmemiz lazım bu istatistiklerde.

Sayın Bakan, sizin konularınızla ilgili olarak çok fazla eleştiri yapacak olanlar var, ben kesin hesap konusuna girmek istiyorum. Kesin hesapla ilgili şöyle bir eleştirim olacak en başta: Bakın, geçen yıl 13 bulgu söz konusu olmuş, Sayıştay tarafından eleştirilmiş, 13 konunuz izlemeye alınmış. İzlemeye alınan konular arasında çözülen tek bir tane yok, hiçbir konu çözülmemiş. Sayın Başkanım, size de bunu özellikle not almanızı rica ediyorum. Geçen yıl Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde Sayıştay tarafından eleştirilen ve sonra izlemeye alınan 13 konunun hiçbirisi halledilmemiş.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanımız mutlaka en sonunda cevap verecektir bunlara, bildiğim kadarıyla bir çalışma yapıldı ama kendisi tabii, bunu Komisyonumuza arz edecektir.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Yani hiçbirisi yerine gelmemiş, bunların yerine gelmesi lazım, bu konuda hassas olmak lazım.

Bu yıla gelelim. Bu yıla ilgili olarak da 6 tane mali tabloları etkileyen, 18 de etkilemeyen bulgu tespit etmiş Sayıştay denetçileri ve önemli tespitler. Bir kısmından arkadaşlarımız bahsetti ancak Sayın Bakanım, her şeyden önce, yeni bir Bakanlıksınız, iç kontrol sistemiyle ilgili eksikliğinizi var. İç kontrol sistemini kurmanız lazım, bu kadar harcama yapan bir Bakanlık, tüm Türkiye'ye hitap eden bir Bakanlıksınız, muhakkak iç kontrol sistemini kurmanız lazım. Verdiğiniz cevaplara şöyle demiş Sayıştay denetçisi: "Kontrol ortamı, risk değerlendirmesi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme bileşenleri çerçevesinde ulusal mevzuat hükümlerinde öngörülen birtakım gereklilikler yerine getirilmiş ve bunlara ilişkin bilişim sistemleri geliştirilmiş olmakla birlikte..." Yani güzel, kapsamlı bir şey yapıyorsunuz, teknolojiyi de kullanarak, işin içine katarak bir şeyler yapmaya çalışıyorsunuz ama sonuçta ikinci yıla, üçüncü yıla giriliyor, iç kontrol sistemi henüz kurulamamış, yapılandırma çalışmaları devam ediyor. Bunun bir an önce yapılması lazım ki bu hatalar söz konusu olmasın.

Hatalara gelince, mesela, bulgu 1'de hizmet ihalelerinde hak edişlerden, fiyat farkı olan hak edişlerden yüzde 6 kesinti yapılması gerekiyor. Bu, muhasebe sistemine yansıtılmıyor; bu sorun, Sayın Bakan. Mali tablolarınızı etkiliyor, bunların muhasebe sistemine yansıtılması şart.

Amortisman işlemlerinde hatalı iş yapılıyor, işlem yapılıyor; bunu anlıyorum ama yapılmakta olan yatırımlar hesabından maddi duran varlıklar hesabına aktarılmayan tutarların olmasını yadırgıyorum, bunun olmaması lazım. Amortismanda yanlış yapılabilir, özel işletmelerde de kamuda da bunlar normal ama yatırımlar hesabının yanlış yere kaydı doğru değil; bu, mali tabloları etkileyen bir durum, yanlış politikalara, usulsüzlüklere, yolsuzluklara da sebebiyet verebilecek bir durum aynı zamanda.

Bir de Bakanlığınız yeni, bilgisayar teknolojisi kullanıyorsunuz, buna rağmen gayrimenkullerinize ilgili envanter kayıtlarını doğru yapamıyorsunuz, yanlış kaydediyorsunuz, cins tahsislerini yanlış yapıyorsunuz, diğer tespitleri yanlış yapıyorsunuz, yeşil alanları, otoparkları, spor alanlarını kayda almıyorsunuz. Bu tür eksiklikler tespit etmiş Sayıştay.

Diğer bulgular yani bu mali tabloları etkilemeyen ancak önemli bulgular da 1 ve 2'nci bulgu özellikle gösteriyor ki liyakatli atamalar yapmamışsınız bazı yerlerde Sayın Bakan çünkü liyakatli atama olsaydı en başta, işin alfabesi, bir kamu bankasıyla çalışılması gerektiğini bir müdürün, muhasebe müdürünün, oradaki yöneticilerin bilmesi gerekirdi. Özel bankalarla çalışmışlar -demin Aylin Hanım eleştirdi onu ayrıntılı olarak- bunu gerçekten de mevzuatı bilmediklerinin, liyakatli olmadıklarının bir göstergesi diye düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız kaldı, hatırlatma anlamında söylüyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bakıma Muhtaç Engellilerin Tespiti ve Bakım Hizmeti Esaslarının Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik’in düzenlenmemiş olması konusunu da Sayıştayın epey eleştirilerinin sebebiydi diye düşünüyorum.

Diğer bulgular, 6, 7, 11 de önemli ancak bir konuyu daha belirteyim Sayın Bakanım, mesela, Polatlı’da 2015’de yapımına başlanan bir huzurevi var Ankara’daki yatırımlarınız arasında, 2018’de bitecekti -100 yataklı bir huzurevi- hâlâ bitmedi. “2017’de yüzde 60’ı tamamlandı.” diye bir tespit var; 2022, öyle duruyor. Bu, tabii, o yapılan harcamaların da boşa gitmesi, israf olması anlamına geliyor. Onun bir an önce bitmesi lazım. Polatlı’da bir de bir derneğe ait özel huzurevi vardı, 52 sakini vardı, kapandı, maliyetleri karşılayamadı; çok ihtiyaç var, onun da halledilmesi gerekir.

Not alırsanız memnun olurum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi HDP Grubundan Sayın Filiz Kerestecioğlu’na söz vereceğim.

Şimdi, Anayasa’ımızda “Kadına dönük pozitif ayrımcılık ayrımcılık sayılmaz.” diye bir ilkemiz var. Diğer günlerde bu uygulamayı yapmıyoruz, sadece bugüne has ve emsal olmamak kaydıyla on dakika süre vereceğim. Rıdvan Bey konuşmayacak bugün, Filiz Hanım konuşmuş olacak.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan. Katılımcıları, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, önceki yıllarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe oluşturmayı vadederken –burada, bütçede birçok kez bu sözleri duymuştuk- şimdi “toplumsal cinsiyet” sözünü nerelerden nasıl çizeceğinizi bilemediğiniz bir noktaya vardınız maalesef. “LGBTİ+’ların hakları tabii ki olmalı olmaz mı” dediğiniz en asgari bir noktadan neredeyse onların varlığını yasaklayacağınız bir noktaya geldiğiniz için sizi eleştirmek ya da öneri sunmak, gerçekten, aslında biraz anlamsızlaştı. Zaten yurttaşlara kulak verseniz sorunlarını da isteklerini de gayet net, açık anlattıklarını görürsünüz. Biz onlara biraz kulak verdik ve geçtiğimiz hafta sonu Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe Çalıştayı düzenledik, geleneksel olarak yapıyoruz bunu. Hem alanda hem de alanla eş güdümlü olarak akademik çalışma yürüten kadınlar bakın, neler diyorlar: Bu ülkede her 3 kadından 2’sinin kendine ait geliri yok. Kadınlar ev içindeki işlere dört buçuk saat harcarken erkekler elli dakika harcıyorlar. Kadınlar ev işlerinden, hanedeki çocuk, engelli, yaşlı ve hastalara bakmaktan fırsat bulup ücretli bir işte çalışsa dahi erkeklerden daha az kazanıyorlar. Gündelik işlerde güvencesiz çalışan kadınlar bel fitiği, menüsküs gibi mesleki hastalıklar edinirken diğer yandan sağlık hizmetlerinden faydalanamıyorlar ve güvence istiyorlar. Bakanlığımızdan sosyal yardım alan kadınlar vakıf görevlilerinin denetimine tabi tutuluyor ve görevliler tarafından “Bu eve erkek giriyor mu?” “Çocuğu kreşe gönderme.” “Çalış da mahkûm olma.” “Bu evde biz erkek ayakkabısı gördük.” ya da “Neden ailenin yanına dönmüyorsun?” gibi özel hayatı ihlal eden sorulara maruz kalabiliyorlar. Kırsaldaki ekolojik yıkımla tarlası, bağı bahçesi elinden alınan, mülksüzleştirilen, kendi kendine geçinebilme yetisi elimden alınan kadınlar aynı zamanda çevre kirliliğine bağlı hastalıklarla da baş başa kalıyorlar. Roman kadınlar, sigortasız çalışma oranının çok yüksek olduğunu ifade ediyor ve “İş bulma serüvenine üç adım geriden başlıyoruz.” diyorlar. Göçmen kadınlar evde şiddete, sokakta ayrımcılığa uğradığında başvuracak kurum bulamıyor ya da başvuru yaptıklarında geri gönderilme korkusu yaşıyorlar.

Şimdi, çalıştayda bana çok çarpıcı gelen bir bilgi de şuydu: Çoğunluğu Latin Amerikalı, Afrikalı, yabancı uyruklu mahpus kadınlar hapisanelerde güvencesiz ve çok fazla çalıştırılırken ayda sadece 338 ila 400 lira arasında kazanabiliyor. Bu kadınlar, ülkelerini telefonla aramak istediklerinde ise dakikasına 100 lira ödemek zorunda. Ayda sadece 1 kere ve altı dakika yakınlarıyla haberleşebiliyorlar yani kazandıkları parayı aslında telefona veriyorlar. Cezaevlerinde 3 öğün yemek ve musluk suyu dışında her şey ücretli. Mahpus kadınlar sadece kettle, mini buzdolabı ve belki küçük bir televizyona ayda 400 ila 500 lira elektrik faturası ödüyor. Bir yıl önce 400 lira olan kantin masrafı şu anda kaç lira? 2 bin lira, üstelik bir ürün kantinde varsa dışarıdan daha ucuza istemek de yasak.

Şiddet gören kadınlar karakola, savcılığa, adliyeye defalarca şikâyetinde bulunduğu hâlde öldürülmeye devam ediyor. Son örneklerden biri -Ayşe Vekilimiz de anlattı- Hülya Şellavcı.

Engelliliğin bireysel değil, toplumsal bir sorun olduğu görmezden geliniyor. İşte, evde, eğitimde engelli kadınlara bariyerler örülüyor. Ayrıca, şu anda bu Mecliste iki gündür bastonla dolaşarak bu Meclisin fiziki koşullarının da ne kadar engelli dostu olmadığını bizzat kendim de görmüş oldum; bunu da ifade etmek isterim Sayın Bakan.

Her yurttaş gibi sorumluluklarını yerine getiren ama haklarından mahrum bırakılan LGBTİ+'lar ne diyor biliyor musunuz? "Vergi veriyoruz, nefret alıyoruz." diyorlar. Daha çok fazla sorunu ifade etti tüm katılımcılar ancak süre kısıtlı, hepsini anlatmam mümkün değil.

Peki, bütün bunlar neden oluyor? Bütün bunlar, aslında bütçeler bürokratlarla masa başında yapıldığı için oluyor. Yani gerçekten halkın bütçesi olmadığı zaman bir bütçe, masa başında yapıldığında o bütçe gerçek insanlara karşılığını veremiyor. Onun için ben size bugün farklı bir şey anlatmak istiyorum. Halkın vergilerini halkın ihtiyaçları için değil, politik öncelikleri için kullananlara, alın terinin ve emeğin hakkını savaşa ve talana ayıranlara, açılığa mahkûm ettiği halkı "nankörler" diye azarlayanlara, kadınları yalnızca aile içinde varsayarak bütçe oluşturanlara karşı bir yerel yönetim örneği üzerinden halk temelli bir bütçe anlayışı nasıl oluru anlatmak istiyorum, çalıştayda da biz bu örnekleri dinledik.

Şimdi, 2019'da kazandığımız 65 belediyenin 59'una el konuldu, kalan 6 belediyemiz ise katılımcı, eşitlikçi, cinsiyete duyarlı bütçe hazırlamada örnek oluyorlar. Örneğin Silopi Belediyesi, masa başında hazırlamak yerine bütçesini halkın tüm kesimleriyle bir araya gelerek yapıyor. Kayyumlar binlerce kadını işten çıkarırken Silopi'de belediye çalışanlarının en az yarısının kadın olması şartı var çünkü karar alma mekanizmalarındaki kadınların varlığı tüm bütçelediği ihtiyaçları da görünür kılıyor. Kadın yoksa bütçede kadını da yeterince göremezsiniz. Hak öznelerinin kararlara doğrudan katılımı sağlanıyor. Ülkenin her yerinde ulaşım ve seyahat hakkı ekonomik krizle imkânsızlaşırken Silopi'de kadınlar "Jinkart" uygulamasıyla 25 kuruşa toplu taşıma kullanıyorlar, yanlış duymadınız 25 kuruşa. Yine suya erişim de öyle; aylık 8 liraya kadınların su ihtiyacı karşılanıyor. Silopi'deki yönetimde projeler kadın kurullarında değerlendirilip ona göre kararlar veriliyor. Yine mahallelerde kadın toplantıları yapıyorlar, bu toplantılara kadınlarla beraber çocuklar da gelerek taleplerini dile getiriyorlar. Kadın esnaflara da kamuda çalışan kadınlara da gidip bir önceki yıl belediye bütçesiyle kadınlar için yaptıklarını ve ileride yapacakları çalışmalarını aktarıyorlar. İstihdam konusunda kadınların her alanda çalışabileceğini düşünerek ilerliyorlar yani "Kadın işi, erkek işi." diye bir ayrım yok. Örneğin, kadınlar temizlik, bahçe, fen işleri müdürlüğü, imar işleri müdürlüklerine kadar her alanda çalışıyor ve şöyle diyorlar: "İlk başta özellikle fen işleri, imar gibi müdürlüklere kadınları seçtiğimizde erkekler tarafından çok tepki almıştı çünkü onlar için kadınlar arabadan da malzemeden de araçtan da paradan da anlamazdı ama biz eşit temsiliyet getirdik." Silopi'de hanelerin maddi durumunu tespit etme anketi yaparak 100 bin nüfusun, 15 bin hanenin tüm maddi durumunu biliyorlar ve sosyal yardımları bu şekilde ulaştırıyorlar. Üniversitelerde ve birçok yerde petmatiklerin olması için öneriler

geliştiriyorlar, gençlerin ulaşımını sağlıyor ve ilk kez üniversiteye giden öğrencilere bir kez olmak üzere burs veriyorlar. Evet, belediyelerimiz gasbedilmesinden önce bütün HDP’li belediyelerde kadın müdürlükleri vardı ve belediyelerimizde kararları yönetimler vermiyor kısacası, bütçeyi genç, kadın, çocuk birlikte yapıyorlar ama ne oluyor? AKP yargısı şöyle algılıyor, Van’da Edremit Belediyesi Eş Başkanı Rojbin Çetin’in duruşmasında Mahkeme Başkanı şunu soruyor, toplumsal cinsiyet eğitimleri verdikleri için “Bunu kimin talimatıyla yaptınız?” diyorlar. Örneğin, Van’da Kadına Yönelik Şiddet İstasyonu, sığınmaevi ve bunlarla ilgili alt müdürlükler vardı, tüm bu yerler kapatılıp Ensar Vakfına devredildi. Olsun, biz biliyoruz ve olması gerekeni her yerde hayata geçireceğimizi biliyoruz.

Bütün bu herkesin gardını aldığı ve birbirini ötekileştirdiği, düşmanlaştırdığı dönem bitince ulaşabileceğimiz gerçek bir bütçe ve halkın bütçesi olması dileğiyle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) - Burada Salih Cora yok ama ben “Buraya yazmak yetmez.” diyorum, dünya haykırıyor “...”(**) “x” olarak geçmesin diye Türkçesini de söyleyeyim: “Kadın, yaşam, özgürlük” Kadınlar olarak biz bunu istiyoruz.

Teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şu anda söz talebinde bulunan sadece bir arkadaşımız var Sayın Burhanettin Bulut, kendisine söz vereceğim. Başka söz talebi olmazsa öğlen arasını daha erken verebilirim veya söz talepleri olursa karşılayabilirim.

Sayın Burhanettin Bulut, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

BURHANETTİN BULUT (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanımızı dinledik. Burada açıkçası iktidar açısından değerlendirme yapıldığında özellikle ekonomi açısından çok kötü bir yönetim var; bu yönetim sonucunda da çok ciddi bir yoksulluk, artık derin yoksulluktan bahsedilir hâle geldi.

Bir ikinci önemli mesele de kadın meselesi. Özellikle İstanbul Sözleşmesi sonrası kadına şiddet ve orada yaratılan vakalara baktığımızda orada bir artış söz konusu. Tüm bunlar, yani iktidarın açıkçası siyasi erk olarak yarattığı hasar ve sonrasında oluşan yoksulluk bunların hepsi Sayın Bakanın görev alanı içerisinde. Biz açıkçası Sayın Bakanın böylesi bir iktidar döneminde daha çok direnmesini, daha çok söz söylemesini ve gerekirse de özellikle bütçe hazırlanırken bu alana müdahale etmesini beklerdik ama nafile. Bugünkü konuşmasından bunun aksine 2002’den örnek vererek, 2002’yle günümüzü mukayese ederek bırakın dönemini anlatmayı mevcut o yapılan politikalarda kendisini bizzatıhi içinde gördüğünü de ifade etmiş oldu. Açıkçası beklerdik yani mesela, bu bütçede faize ayrılan paya baktığımızda geçmiş yıllara mukayese edildiğinde tam 3 katına çıkmış kişi başına faize ayrılan pay ancak bu bütçede Bakanlığa ayrılan paya baktığımızda hemen hemen 2 katına çıkmış. Bu dönem seçim dönemi olmasına rağmen başlı başına bu, Bakanlığın ne kadar yetersiz ve nafile sonuçlar çıkartacağını da göstergesidir. Bunu şu açıdan söylüyorum yani elbette seçim yıllarında bu iktidar genel özellik olarak yardımları arttıracak ve nihayetinde de bakıyoruz, bu yardımlar da artmış durumda ama mukayese edildiğinde bu yardımların hiçbirinin kıymetiharbiyesi olmadığını görürüz. Örnek de vereyim, kişi başına yapılacak yardımlar 450 ila 600 arasında olacak yani kişi başına aylık destek tutarı. Biz 600 lira üzerinden bakalım yani teferruatını söylemiyorum, kime ne kadar yardım yapılacağını. Bununla hemen bir önceki yıl; örneğin, süte baktığımızda 6,45 TL’ye alınan süt bugün 29,95; bir yıl önce kolisi

**

Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

26 lira olan yumurtanın şimdi kolisi 62 lira, yine, ayçiçeğine baktığımızda bu tutar 20 liradan 40 liraya çıkmış. Bunlara baktığımızda eğer biz bu yardımı yani 600 lirayı şayet geçen sene veriyor olsaydık 35 litre süt alırken şimdi 19 litre alıyor; ayçiçeği keza 33 litre alırken şimdi 12 litre almak durumunda kalacak; şeker, en önemli göstergedir bence, 120 kilo şeker alırken şimdi 21 kilo alıyor. Şimdi, sizin, bu konulardan sorumlu bir Bakan olarak en azından bu örnekler dâhilinde bu yardımların artırılması noktasında bir çaba sarf etmeniz gerekmiyor muydu? Ya da bugünkü sunuşunuzda “Ya, arkadaşlar, evet, böyle bir bütçemiz var ama bu bütçe yetersiz, bu bütçeyi artırmamız gerekiyor.” diye en azından buradan böyle bir söylemde bulunabilirdiniz ama aksine bu siyasi erkin toplumu fakirleştirmesinin, derin yoksulluğa itmesinin yanında maalesef siz onlara bir derman olmaktan uzaklaşmış durumdasınız.

Yine, bizim açımızdan en önemli göstergelerden biri de bebekler; 350 lira destek sunuluyor bebeklere de ailedeki çocuk sayısına göre. Buna baktığınızda 350 lira Allah aşkına yani ek mamalar bile almaya yetecek bir rakam değil, çocuk bezi almaya yetecek bir rakam değil. Yani hiç mi çevremizde ailelerin ne durumda olduğuna, çocuklara 350 lirayla neler alınabileceğine ilişkin bir düşünce hasıl olmadı? Yani biz yenidoğan çocuklarda bebek bezinin 220 liradan başladığını, mamaların keza aynı şekilde 200 liradan başladığını bilmiyor isek bu yardımları yaparken ya bunların hiçbir derde derman olmayacağını da açıkçası burada itiraf da etmemiz gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BURHANETTİN BULUT (Adana) – “Evet, bizim böyle bir durumumuz var ama daha çok, en azından daha çok vermemiz gerekiyor”u kabul etmemiz lazım.

İşte, “astronot” diye bebeklerde kullanılan kaban var, o bile 350 lira olmuş. Şimdi, sizin yapmanız gereken, öz itibarıyla, bu politikalara karşı olmak. Yani iktidarın bütünlüğü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Daha süre var Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir cümlelizni...

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Tamam, bitireyim ya, oradan zaten göreceğiz, süre “sıfır” olunca söylersiniz, en azından teşekkür edersiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun, kullanın beş saniye daha.

BURHANETTİN BULUT (Adana) – Bir Bakan olarak en azından bu bütçede böyle bir müzakere içerisine girmenizi beklerdik diye ifade edeyim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, 2 arkadaşımıza söz vereceğim, söz talebinde bulundular. Sonra ara vereceğim.

Önce İYİ Partiden Sayın Arslan Kabukcuoğlu’na, sonra CHP’den Sayın Abdüllatif Şener’e söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ARSLAN KABUKCUOĞLU (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, sayın üyeler, Sayın Bakan, Değerli Bakanlık bürokratları, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlarım.

AK PARTİ hükümetleri, her türlü kurumsal, kendiliğinden sağlıklı bir şekilde yürüyen yapıya karşıdır. Elinden gelse, Hükümet, memurlara ayda bir değil de her gün maaş vermek ister. Amaç, Hükümetin kendini vatandaş için sadaka veren bir kurum hâline getirmesidir. Hükümetin vatandaşa yardım dağıtma işini Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı üstlenmiş görünüyor. AK PARTİ'nin taşra yöneticileri de aynı mantıkla çalışır; ellerinde bir broşür, bir para çeki, kapı kapı dolaşırlar. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında veya Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfından yardım alan insanların hepsine görevliler, yardımın Sayın Cumhurbaşkanı tarafından verildiğini açıklar. Yardımı alanların hepsi “Bize yardımı Tayyip yapıyor.” derler. Bir hükümetin siyasi mülahazalarla toplumu materyalistleştirmesi trajikomik bir durumdur. Hâlbuki yüce kitabımız Kur’an’da dahi sadaka dağıtmanın bir kuralı vardır: “Bir elin verdiğini diğer el görmesin.” diye emredilir. Hükümet, yardımları vatandaşlarımızın gözüne soka soka yapmaktadır. Örneğin, doğal gaz tüketimi için yoksul vatandaşa indirim mi yapacak; vatandaş gazı yakacak, faturayı alacak ve kaç ay sonra gidip bunun karşılığında parayı alacak. Veya doğum parası mı verecek? Çağırır, orada verir. Bunu vermenin değişik yolları da vardır. Örneğin, doğum parası; vatandaşın adresi belli, yeri belli, PTT aracılığıyla vatandaşa yollanabilir.

İYİ Partinin yoksullukla mücadele programları hazırdır; Kalkınma Politikaları Başkanımız Profesör Doktor Ümit Özlale konuyu her yönüyle incelemiş ve ayrıntılı bir program sunmuştur.

İYİ Parti fırsat eşitliği sağlayıp yoksulluk döngülerini kırmayı taahhüt etmektedir. Yoksulluğu azaltacak ve derin yoksulluğu ortadan kaldıracak tedbirlerimiz hazırdır. İyi Yaşam Geliri Modeli’ mizle 18-20 yaş tüm gençlere ve yoksulluk çeken kadınlara her ay düzenli maaş ödenecektir. Çocuklarımız için Rüzgârgülü Projemizi hayata geçireceğiz. Ülkemizde 1’inci sınıfa giden çocukların yüzde 40’ı sabah kahvaltısı yapmadan gelirken 4’üncü sınıfa giden çocukların yüzde 40’ı hem aç hem de yorgun olarak okula gelmektedirler. İYİ Parti bu yoksulluğa göz yummuyor. Demre ilçemizde uygulamaya koyduğumuz Rüzgârgülü Projesi’ni Hükümet engellemiştir.

Ülkemizdeki sığınmacılara yapılan 70-80 milyar dolar civarındaki yardım, Hükümetin kendi vatandaşlarından kestiği nafakadır.

Hükümet, toplumda hem kredi kartı borcunu hem de icra dosyalarını 3’e katladı, insanların fakrüzarurete düşürdü. Milletlin fakirleşmesi, garibandan varlıklılara servet transferi şeklinde devam etmektedir.

Hükümet, altı yılda, ücretlilerin millî gelirden aldıkları paydan numerik olarak 1 trilyon Türk lirasından fazla kesintiye gitmiştir. Hükümet bu kadar büyük gelir adaletsizliği yapıp çalışanları fakirleştirerek yaptığı sosyal yardımları marifet sanıyor, ondan sonra da böbürlenerek “5 milyon ailenin 30 milyon Türk lirası borcunu sileceğiz.” diye övünüyor veya sosyal yardımlar için bütçeden 145 milyar Türk lirası pay ayırdığından bahsediyor. Başarılı bir Hükümet olsa olsa bütçeden sosyal yardımları azaltmakla övünür, der ki: “Biz halkımızı o kadar refaha ulaştırdık ki halkımızın sosyal yardıma ihtiyacı azaldı; borç yapmıyor, hayatını rahat devam ettiriyor.” Ve Hükümetin “Geçen yıllara göre de sosyal yardımı azaltacağız ya da artırma gereği duymuyoruz.” diye övünmesi lazım ancak bu topraklarda hükümet etmek için milletimiz tarafından seçilmiş AK PARTİ iktidarı, bu topraklar üzerinde yaşayanlardan bağlarını koparmıştır. Milletimize yoksulluktan başka verecekleri bir şey kalmamıştır.

Hepinizi saygıyla selamlarım.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Her şeyden önce, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 bütçesinin hem Bakanlığımıza hem de ülkemize hayırlar getirmesini diliyorum.

Değerli arkadaşlar, bir ülkede aile ve sosyal hizmetlerin iyi olmasının genel ortamla son derece yakın ilişkisi vardır. Bakanlık olarak, kurumlar olarak Bakan da bürokratlar da iyi niyetli, mümkün olduğunca yüksek bütçeyle mücadele verebilirler, bazı sorunları ortadan kaldıracaklar ama eğer ülkedeki ekonomik performansta yanlışlar varsa, ekonomi kriz ortamındaysa, kültürel atmosfer şiddete dayalıysa orada Bakanlığın yapabileceklerini de aşan sorunlar var demektir. Onun için, öncelikle genel koşulların iyileştirilmesi Bakanlığın hizmetlerini daha etkin ve iyi sunabilmesi için de gereklidir diye bakıyorum.

Bakın, son beş yıldır ekonomi gerçekten büyük bir sıkıntı içerisinde, bu sıkıntıdan etkilenmeyen kimse yok. Netice itibarıyla açlık sınırı 7.400 liraya çıkmıştır TÜRK-İŞ araştırmalarına göre, yoksulluk sınırı 24 bin liraya çıkmıştır, tek bir bekâr kişinin yaşam maliyeti bile 9.700 lira civarındadır. Asgari ücretin 5.500 lira olduğu bir Türkiye’de, çalışanların yarıdan fazlasının asgari ücret düzeyinde gelire sahip olduğu bir Türkiye’de bu yaşamla ilgili gerekli maliyetlerin, fiyatların daha yüksek olması karşısında toplumda büyük bir ekonomik ve sosyal problemin olduğunu düşünmemiz ve kabul etmemiz gerekmektedir.

Bakın, en son yapılan araştırmalarda bir aileye girmesi gereken temel gıdalla ilgili maddelerin kaç lira tuttuğu hesaplanmıştır. Sağlıklı beslenebilmek için bir ayda et, süt, peynir, yumurta, kuru baklagiller, meyve, sebze, ekmek, makarna, pirinç, katı, sıvı yağ, şeker, yağlı tohum, toplam 243 liraya ihtiyaç var. Şimdi, bu, aylık 7.290 lira yapar. Asgari ücret 5.500 lira olduğuna göre bir asgari ücretlinin en temel, en doğal gıda ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için bile 1.790 lira ilave ihtiyacı var demektir. Durum bu olunca elbette ki sorunlar da büyük demektir, Bakanlığın omuzundaki yük de fazla demektir.

Ankara’da yapılan bir araştırmada okula giden her 4 çocuktan 1’inin aç gidip geldiği ifade edilmişti. Bunu gözlemlerimizle de kent, köy, kasaba gezerken de hissettiğimizi rahatlıkla söyleyebilirim. Bu bakımdan belki okullarda yani çocuk beslenmesinin her şeyin önünde ve önemli olduğunu düşündüğüm için devletin, özellikle ekonominin çok bozulduğu dönemlerde okullarda en azından bir öğün ücretsiz ve sağlıklı yemek vermesinin gerekli olduğunu düşünüyorum çünkü Bakanlığın kullandığı bütçeye, rakamlara bakıyoruz, gerçekten büyük rakamlar. Bu rakamların içerisinde okula giden çocukların açlık sorununun ortadan kaldırılması için böyle bir şeyin yapılmasının fazla bir yük ve sorun da oluşturmayacağı kanaatindeyim. Ama asgari ücretten ve hayat pahalılığından bahsetmişken Sayın Bakanın NTV’de bir televizyon programında söylediği sözler aklıma geldi -daha yakın bir tarihte, bir on beş gün falan önceydi sanırım- “Artık bordrolu çalışanlar, dul ve yetim maaşı alanlar ve kamu işçileri de sosyal yardım alabilecek.” diye ifade etmişti. Bu doğru yani çalışanların bile bir kısmının asgari ücret düzeyinde yaşadığını düşünenecek olursanız yani bu bir bakıma vaktiyle Diyanetin bir fetvası vardı “Memura da zekat verilir.” diye ona benziyor. Zaman zaman zorluk dönemlerinde bu algılar siyasetçinin de veya vatandaşın da zihnine takılıyor. O bakımdan içerisinde bulunduğumuz koşulların ne olduğu çok açık, net ve anlaşılır bir şekilde gözükmektedir.

Yalnız, Sayın Bakana şunu sormak istiyorum: Sayın Cumhurbaşkanımız ile Katar Emiri Şeyh Temim El Sani’nin başkanlıklarında 2020 yılında Ankara’da bir Türkiye-Katar Yüksek Stratejik Komite Toplantısı yapılmıştı, bu toplantıda 10 anlaşma imzalanmıştı, sonunda da geçen hafta bu anlaşmalar Sayın Cumhurbaşkanını kararıyla Resmî Gazete’de yayımlandı. Nedir bu anlaşma, bu mutabakat zaptı? Şu: “Türkiye ile Katar Arasında Aile, Kadın ve Sosyal Hizmetlere İlişkin Mutabakat Zaptı” diyor.

Şimdi Sayın Bakan, siz nasıl katılıyorsunuz yani yorumunuzu yapmak istiyorum yani bunda sizin bir dahliniz yok ama vaktiyle sizden önce de yapılmış bir anlaşma mutabakat zaptı. Biliyorsunuz Katar’da çok kadınla evlilik var yani Türkiye Katar’la aile ve kadın sorunlarıyla ilgili olarak mutabakat zaptı imzalarken hangi sonucu elde edebilir acaba? Yani merak ettim ben ne işe yarayacak bu diye. Yani bir işe yaradığı öngörülerek bunun, bu anlaşmanın yapılmış olması lazım diye düşünüyorum.

Sonra, bir de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla ilgili sosyal medyada paylaşıldı da bunu merak ettim yani 300 bin liralık konut desteği sağlanacağıyla ilgili bir haber vardı. Eşi vefat etmiş kadınlara 300 bin TL konut desteği sağlanacak ama bu destekten yararlanabilmek için eşin vefat etmiş olması lazım, bir; ikincisi de yaşı 18’den küçük en az 3 çocuğu bulunması lazım ilgili kadının. Böyle bir şey var mı? Yani koşullar tutunca... “18’den küçük 3 çocuğu olacak, eşi vefat etmiş olacak, ona göre bu desteği vereceğiz.” demenin pek mantıklı, rasyonel bir tarafımı bulamadım. Neden 1 çocuğu olan, 2 çocuğu olan, eşi vefat etmiş, konumu sorunlu, sıkıntılı, ekonomik darboğazda olan bir kadın bu kapsama girmez? Böyle bir yardım yapılacaksa onun da dâhil edilmesi gerekir diye düşünüyorum.

Ama şu var: Bu genel atmosfer gerçekten önemlidir. Mesela, kadına yönelik şiddetten falan bahsediliyor. İnanır mısınız, Türkiye’de bence ekonomik sıkıntılar, bunalımlar falan bu şiddeti artırıyor insanlar arasındaki ilişkilerde. Siyasetin üslubu da şiddeti tetikleyen bir hadisedir yani özellikle toplumun önünde görünen kişiler -yani başbakanıdır, Cumhurbaşkanıdır- konuşurken şiddet politikası uyguladığı takdirde, bu, toplumu da gerer veya toplumsal kültür ona özendiği için şiddeti bir kültür olarak benimsemeye başlar. Bana kalırsa, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yapabileceği en güzel hizmetlerden biri Sayın Cumhurbaşkanımızın böyle toplumu ayırıştırın, şiddete dayalı üsluptan vazgeçmesini salık vermesidir diye düşünüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, Genel Başkanları prensip olarak burada tartışmıyoruz. Birbirleriyle ilgili ifadeleri oluyor ama...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Toplumsal kültürden bahsediyorum ya, şiddetten!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani bu ifadelerinizi lütfen düzeltin, doğru ifadeler değil.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Hiç düzeltmiyorum, nereden takıldın bu söylediğim ifadeye?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – En büyük ayırıştırılmaları kendileri yapıyor.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şiddet toplumsal kültürü oluşturmaz mı? Bir parti yüzde 40 alıyor, yüzde 30 alıyor; kendi seçmeni kendi liderinin davranışı ve üslubunu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, dün daha burada tartışma yaptık.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ya, kardeşim, bunları konuşup...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakın, Plan ve Bütçe Komisyonundayız, siyaseti başka yerde yapalım, bütçeyi konuşalım burada.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bak, ben sana bir şey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Lüzumsuz müdahale ediyorsun Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bakın, benim Başbakan Yardımcılığım sırasında, o dönemin büyük bir gazetesinde 2 tane haber 1’inci sayfada yan yana verildi. Birinci haber: “Başbakan Erdoğan: ‘Öfke bir hitabet sanatıdır.’” Yanında “Başbakan Yardımcısı Şener: ‘Öfkeden sanat olmaz.’” Bu yayınlanmıştır ya. Ne var bunda?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, sürenizi bir dakika aştınız.

Teşekkür ediyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bana da ‘‘Bunu niye söyledin?’’ diye sormamıŐtır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, öğle arası veriyorum.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bir saygılar sunmamıza bile müsaade etmiyor ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – BitiriŐ cmleme bile müsaade etmiyor!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, gereksiz müdahalelerde bulunmayın, rica ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Saat 14.15’te kaldığımız yerden devam etmek üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.34

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.26****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 9’uncu Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Nilgün Ök, AK PARTİ Grubundan Komisyon üyemiz, kendisine şimdi söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Sayın Bakan Yardımcılarım, çok değerli bürokratlar, Komisyonumuzun değerli üyeleri, milletvekilleri; ben de hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Bakanlık bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Tabii, AK PARTİ olarak göreve geldiğimiz günden bu yana milletimizin adını, tarihini, değerlerini yüceltmek için, birçok projeye imza atmak için çalıştık. Sosyal devlet anlayışı ve sorumluluğuyla kimsesizlere kimse, çaresizlere çare olmak için gereken tüm adımları atmaktan bir an olsun çekinmedik. Milletimiz için sosyal refaha sahip bir toplum oluşturmak en büyük, en temel hedefimiz oldu. “İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.” anlayışıyla çıktığımız bu yolda, devleti, halka hizmet aracı olarak görmekteyiz. Tabii, bu hizmet anlayışımızla devletin, bir sınıfın veya bir kesimin değil, tüm vatandaşların refahını ve mutluluğunu sağlayacak, sosyal politikaları yürütmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Bizler toplumun her kesimini birbirinden ayırt etmeden benimsiyoruz.

Tabii, toplumumuzun en temel taşı aile. Bizi geçmişten bugüne öylesine büyük ve güçlü devlet yapan, bozulmayan bir aile yapımız var. Bugün dünyanın birçok ülkesinde Türkiye’nin aile yapısı ve güçlü sosyal yapısı araştırılarak uygulanmak da istenmektedir. Bence tarihin her döneminde siyasetin övmek ya da yermek noktasında öznesi olan, toplumun en küçük birimi olan aile konu olunca söylenecek aslında çok da sözümüz var. Tekrar buradan yinelemek istiyorum: Biz o güçlü aile yapımızla belki işte o 15 Temmuzda, hani olur ya aileler, en zor anda birleşirler, bir araya gelirler; biz bunu 15 Temmuzda meydanlarda da o güçlü aile yapısıyla nasıl bir araya gelindiğini görmüş bulunmaktayız.

Tabii, bugün konuşmalar sırasında şöyle bir şey oldu, denildi ki Sayın Bakanımıza: “Talimat verin vekillere, evlere gitsinler.” Tabii, ben bunu talihsiz bir söylem olarak görüyorum vekillik açısından. Yani seçilmiş olan vekillerin atanmış bir Bakandan... Bilmiyorum, çok doğru olduğunu düşünmüyoruz. Kaldı ki ben bunun muhalefeti, iktidarı ya da 1’inci partisi, 2’nci partisi, 3’üncü partisi, hangisi olursa olsun, bugün Türkiye’de ben vekillerin her yere gittiğini, her yerde çalıştığını düşünüyorum, biz de onlarındız. Gittiğimiz evlerden biri... Engellilerle ilgili, bir konuşmacı söyledi, dedi ki: “Engellilerin yüzüne nasıl bakıyorsunuz?” Burdur’da bir ev ziyaretim sırasında, engelli 2 kızı olan bir aileyle tanıştım. Eşi yok, yıllar önce kadını terk etmiş. Aslında kadın da engelli, ayağında bir özürlü var, aynı zamanda da biraz boy olarak da -toplumda cüce dediğimiz- kısıtlı bir anne; ağır engelli 2 kızı var, kızlar şu an 40 yaşlarında. İlki doğmuş, ikincisi de engelli doğunca eşi de terk edip gitmiş, ailesi de kabul etmemiş, yıllarca kömürlükte yaşamış. “Ne var ki Hükümetimizin 2006 yılında engellilerle ilgili

çıkardığı yasayla birlikte engellilere bağlanan aylıklar sayesinde bugün ben burada oturabiliyorum, devletimiz sağ olsun, onun sayesinde almış olduğum bu maaşlarla, bakım ücretleriyle artık kimseye muhtaç değilim.” dedi. Kömürlükten kurtulduğunu söylüyor ve şunu söyledi: “Keşke bundan kırk yıl önceki sağlık imkânları olsaydı belki bu çocuklarım kendi işlevlerini de görebilirlerdi.” Birisi biraz böyle sürünerek hareket ediyor, ona çöpü verdiğinde dışarıya atabiliyormuş. “Belki en azından bu ev işlerinde bana yardımcı olabilirdi.” gibi çok etkileyici sözler söylemişti ama devletimize o kadar çok minnettar ki.

Yine Ankara’da bir kadın -maalesef kadın- yine böyle erkek tarafından nikâh da olmadan kandırılmış, 3 çocukla ortada bırakılmış; devletin verdiği SED yardımlarıyla hayatını geçindirmekte, aynı zamanda çocuklarının eğitimi için... Onu da ailesi kabul etmemiş. Bundan altı yedi ay önce gittim, 400 lira kira ödüyordu kaldığı yere ama ev şartları en azından iyi, 2’nci katta, güvenliği olan bir ev; orada çocuklarıyla birlikte yaşıyor ve çocukları devletin katkısıyla... Tabii ki çocukları küçük olduğu için çalışmıyordu ama devletten aldığı yardımlarla ayakta duruyor; bu, işte bizim ne kadar büyük sosyal devlet olduğumuzun göstergesi.

Tabii, Bakanlığın bir projesi var, eşi vefat etmiş kadınlara 300 bin liraya kadar ev yardımıyla ilgili bir destek. Aslında bu bir proje, ilk etapta 2.023 tane, konut almak için bir proje. Bunun için de kriterler belirlenmiş, oradaki çocuk sayısı ile ilgili eleştiriler oldu ama şimdi bazı şeyleri verirken de belli bir şartların olması gerekiyor. Tabii ki 2 çocuklu olup da yine ihtiyaç sahibi olabilir ama hane halkında 3 ve üzerinde çocuk varsa onlar daha çok ihtiyaç sahibi olmuş olabilir. Bu bir pilot proje, projeye baktıklarında bunun tabii ki ölçümlerini yapacaktır Bakanlık. Ben bu projenin çok olumlu olduğunu düşünüyorum ve maddi durumu kötü, sosyal yardımlardan yararlanan bütün kadınların gerçekten bundan faydalanması gerektiğini açıkçası ben de düşünüyorum.

Tabii, bu bütçeyle ilgili şöyle de bir söylemde bulunuldu: Bu bütçeye genel olarak “Faizin bütçesi.” denildi. Tabii, bütçelerde bu faiz oranlarını, rakamları tek başına söylemek mantıklı değil yani herhangi bir anlam ifade etmiyor, oransal olarak konuşmak lazım. Şimdi, biz baktığımızda o zaman şunu söylemek lazım: AK PARTİ iktidara geldiğinde 100 liralık verginin yüzde 85’i faize gidiyordu, bugün bu oran yüzde 15. Şimdi ne anlama geliyor? Geri kalan nereye gidiyor? Vatandaşımıza hizmet için, vatandaşımızın refahı, mutluluğu için bunlara ayrılmış durumda. Dolayısıyla, bu bütçe faiz bütçesi değildir, daha önceki dönemlerdeki bütçelere bakmak lazım.

Tabii, ben de bir kız çocuk annesi olarak -her ne kadar Ayşe Başkan söylese de- kız çocuklarının son yıllardaki okullaşma oranlarıyla ilgili gerçekten mutluluk verici rakamlar var. Demek ki imkân verildiğinde bu ülkenin vatandaşları erkek çocuklarını nasıl okutuyorsa kız çocuklarını da okutuyor. 2000’li yıllarda kız çocuklarının ortaöğretimdeki okullaşma oranları yüzde 39 iken bugün itibarıyla yüzde 95’e ulaştı; kız çocuklarının okullaşma oranı erkeklerin okullaşma oranını geçmiş durumda. Tabii, tüm bu süreçlerde özellikle kız çocuklarına yönelik sosyal destek kapsamında yaptığımız yardımlar, eğitimde demokratikleşme atılımları, yine başörtüsü yasağı ve katsayı gibi uygulamaların kaldırılmasıyla birlikte kız çocuklarının okullaşma oranlarında rekor seviyelere gelmesi mutluluk verici bir şeydir.

Tabii, şimdi bu 2023 bütçesindeki sosyal yardımlar için Bakanlık bütçesiyle ilgili rakamlara değinmek istiyorum, Sayın Bakanımız değindi ama ben de bir kez daha söylemek istiyorum. Aile ve toplumun tüm kesimlerini bütüncül bir yaklaşımla ele alarak 2022’de 104,2 milyar lira olan sosyal harcamaların bütçe tutarını 2023 yılı için 258,4 milyar TL’ye çıkartıyoruz. Bu tutar 2023 yılı bütçesinin yüzde 5,8’ine denk gelmektedir. 2002 yılında bu oran yüzde 1,3’ken ayrılan kaynak tutarıysa sadece 1,6 milyar liraydı. Tabii, bu konuda şöyle dediler: “Rakam yetersiz.” Daha sonra da işte “Çok fazla kişiye

bu rakamları veriyorsunuz, yoksullaştırıyorsunuz.” gibi eleştiriler oldu. Tabii, bu sosyal yardımların miktarının artması şu anlama geliyor: Şemsiyeyi genişletiyoruz. Ne kadar daha fazla vatandaşımızı bu şemsiyenin altına alabiliriz diye düşünüyoruz. Biliyorsunuz, pandemiyle birlikte, uluslararası enerji kriziyle birlikte, Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte ısınmayla ilgili ciddi anlamda sıkıntılar yaşamaktayız, ekonomik krizlerden dolayı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Tamam.

Yine, bir Bakanlığımız bütçesi içerisinde hane başına 900 ile 2.500 lira arasında değişen doğal gaz ve ısınmayla ilgili destekler verilmekte bu yıl. Dolayısıyla, bunların kapsamını artırıyoruz.

Çocuklarla ilgili bir şey söyleyeceğim: Çocuk evleri gerçekten Bakanlığın en başarılı olduğu konu, tebrik ediyorum. Oradaki çocuklarımızla ben bir araya geliyorum Denizli’de de zaman zaman, hatta kızımınla beraber.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Başkanım, çok önemli.

Oradaki çocuklar hem sanatsal faaliyetlerde hem müzikte hem sporda inanılmaz başarılılar. “6.000 çocuğumuzdan 2.000 sporcumuz var.” dedi. Bu bir başarıdır. Bu anlamda da teşekkür ediyorum Sayın Bakanımıza.

Hayırlı olsun bütçeniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi bir sıralama okuyacağım kendinizi hazırlamanız bakımından: Önce Sayın Tanal sadece bir dakika söz istediği için bir dakika söz vereceğim, sonra HDP Grubundan Sayın Tulay Hatunoğulları’na beş dakika söz vereceğim, ardından Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan Sayın Mehmet Bekaroğlu’na on dakika söz vereceğim, daha sonra İYİ Partiden Sayın Durmuş Yılmaz’a on dakika söz vereceğim.

Sayın Tanal, buyurun.

Süreniz bir dakika.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çok teşekkür ederim Değerli Başkanım, herkesi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Bu açıklamaların Sayın Bakanın şahsına özgü değil, lütfen kişiselleştirmesinler.

Değerli Başkanım, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 3 tane koltuk, milletvekillerinin oturduğu koltuklardan farklıdır. Geçmişteki parlamenter sistemde, bir, Meclise geldiğinde Cumhurbaşkanının oturduğu koltuk, iki, başbakanın oturduğu koltuk; üçüncüsüyse Meclis Başkanının oturduğu koltuk; milletvekillerinin ve gelen bürokratların koltuklarından yüksekteydi. Fakat başkanlık sistemine geçtikten sonra bu koltukların sayısı 3’ten 2’ye düştü. Bir tanesi Meclis Başkanının –kendi koltuğunuza bakmayın, söyleyeceğim ben- ikinci koltuk, geldiği zaman Cumhurbaşkanının oturduğu koltuktu. Fakat bu bütçede gördüğümüz kadarıyla gelen bakanların oturduğu koltuklar milletvekilleri ve bürokratların oturdukları koltuklardan yüksek. Hani yasama, yürütme, yargı eşitliği vardı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Benim koltuğum da yüksek ama Komisyon Başkanı olduğum için.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, onun için yürütmenin yasamaya hükmettirilmesi doğru bir hadise değil. Öncelikle, sizden istirhamım, bu, çalışmaların yürütülmesi açısından, şekil açısından önemlidir. Eğer siz düğmeyi yanlış iliklerseniz sonuç da yanlış olur, öncelikle bu hususun düzeltilerek çalışmalara öyle devam edilmesini talep ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Bu hususu bir tartışalım kendi aramızda.

Değerli arkadaşlar, şimdi HDP Grubundan Sayın Tulay Hatimoğullarına söz vereceğim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonunda kanun teklifi veren milletvekillerinin koltuğu da diğer koltuklardan biraz farklıdır. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, onu ayrıca bir değerlendirelim inşallah, konuşalım.

Teşekkür ediyorum Orhan Bey.

Sayın Hatimoğulları, buyurun lütfen.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim.

Ben şu an gündemde olan başörtüsünden bahsetmek istiyorum. Başörtüsü, kılık kıyafet özgürlüğü kapsamında temel hak ve özgürlükler şeklinde ele alınmalıdır ve bunun referandumu olmaz. 1979’da İran İslam Devrimi gerçekleştiği zaman kadınlara başörtüsü takma zorunluluğu getiriliyor ve başı açık kadınlar üzerinde uygulanan politikayı biz İran’dan yakinen takip ediyoruz. Türkiye’de 1934’te kılık kıyafet kanunuyla başörtüsü yasaklanıyor ama şimdi AKP iktidarı döneminde “Kamusal alana başörtüyü biz getirdik.” diye bir propaganda uygulamasıyla referanduma taşınması hedefleniyor. Biz şu konuda çok netiz: Ne 79’da İran İslam Devrimi’nde olduğu gibi ne de Türkiye’de başörtüsünü takan ya da yasaklayan anlayışla asla uyuşan bir anlayışa sahip değiliz. Kadınlar ister başörtüsünü takar, ister takmaz; bu, kadınların kendi bireysel tercihleridir ve bunu temel hak ve özgürlükler kapsamında ele alırız. Bir süre önce, bununla ilgili verdikleri mücadelede, Türkiye’de feminist hareket başörtülü kadınların yanında yer alarak onların bu taleplerini destekledi ama şu anda bakıyoruz ki iktidar bunu bir siyasal sembol hâline getirerek kullanmak istiyor. Bu kullanıma karşı yeterince... Kadınların bedenleri, kılık kıyafetleri, kaç çocuk doğuracaklarına dair bu iktidardan aldıkları telkinler bizim için yeter de artar. Hiç kimsenin bizim bedenimiz üzerinde politika yapma hakkına sahip olmadığını, kadınlarla ilgili bir politika belirlenecekse bugün kadınların kendisine sorulması gerektiği kanaatindeyiz. O nedenle bizler net olarak ifade ediyoruz ki: Kılık kıyafet özgürlüğü -bunun içinde başörtüsü özgürlüğü dâhil- temel hak ve özgürlükler kapsamındadır, bunun üzerine lehte ya da aleyhte hiç kimsenin siyaset yapma hakkı yoktur. Jina Mahsa Amini’nin yakın tarihte İran’da yaşadığına hep beraber tanıklık ettik. Biraz önce AKP sıralarından “...’(***) sloganını kaldırın.” diyorlar ya, bu şu an dünyanın dört bir yanında yankılanıyor; sadece İran ve Orta Doğu’da değil, her yerde bu slogan yankılanıyor, Türkiye’de de aynı şekilde bu slogan yankılanıyor.

Evet, demokratik cumhuriyetten bahsederek bizler Halkların Demokratik Partisi olarak ve şimdi cumhuriyet tartışmaları yoğun bir şekilde gündemdeyken, Sayın Ünal’ın da istifasını gerektiren şekilde yapmış olduğu açıklamalar -“2023’te biz cumhuriyet parantezini kapatıyoruz.” da kendisine aittir, bunu hatırlatmak isterim- aslında AKP’nin 2023’teki vizyonunu ortaya koymaktadır. Adalet Bakanı yakın zamanda şöyle bir açıklama yaptı: “Bizler hiç kimsenin yaşam tarzına müdahale etmiyoruz.” AKP iktidarı zamanındaki kadar insanların yaşam hakkına... Başta kadınlar olmak üzere insanların özel alanı, yatak odaları dâhil müdahale eden bir Cumhurbaşkanı ve bir Diyanet İşleri Başkanlığı var. Bunu

Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Kabul etmemiz mümkün değildir. Biz gerçek anlamıyla demokratik bir cumhuriyeti, evet, cumhuriyetin 2'nci yüzyılında inşa edeceğiz ve bu inşayı gerçekleştirirken İstanbul Sözleşmesi yeniden yürürlüğe girecek ve uygulanacak şekilde yürürlüğe girecek, sembolik olarak değil.

Türkiye’de kamu spotları dâhil olmak üzere -oldukça erkek egemen ve cinsiyetçi- bunlar ortadan kaldırılmalı, sığınma evleri ciddi bir biçimde, sembolik değil, ciddi bir biçimde yaygınlaştırılmalı, kadınlara temel gelir desteği sağlanmalı, kadınlar sağlık hizmetlerinden kolay ve ücretsiz bir şekilde yararlanabilmeli, ücretsiz sağlık taramaları -buna ruh sağlığı desteği de dâhil olmak üzere- ciddi hizmetler görülmelidir, yine sembolik olmamalıdır bu katkılar. Mahallelerde kamusal, ücretsiz kreşler, yaşlı ve engelli bakım kurumları açılmalı, kadın kurumlarına ciddi bir destek sağlanmalı ve kadın politikaları ülkedeki kadın kurumlarıyla ve kadın hareketiyle beraber belirlenmelidir. Neden ısrarla “Sembolik olmasın.” dedik çünkü bugün yapılan bütün çalışmalar -verilen rakamlarda da gördüğümüz üzere- oldukça sembolik rakamlardır. Oysa siz devlet yönetiyorsunuz Sayın Bakan. Devlet yönetenler bir STK gibi “Biz 10 bin kişiye destek sağladık.” diyemez. Bu ülkenin yarısı kadındır ve bu kadınların temel ihtiyaçlarının karşılanmasını sembolik rakamlarla açıklarsanız hakiki görevinizi yerine getirmiş olmazsınız.

Son olarak da şunu söylemeliyim: Meclis başta olmak üzere, milletvekili sayısı dâhil olmak üzere Türkiye’de bütün siyasi mecralarda kadınlara eşit temsiliyet getirilmek zorundadır. Temsilî düzeyde kadınların sembolik olarak temsil edilmesine bizler karşıyız, biz siyasetin her mecrasında yarı yarıya olmak zorundayız. Bunun mücadelesini vermek zorundayız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Şimdi, CHP Grubundan Sayın Mehmet Bekaroğlu’na söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, ben hem Sayın Bakanı hem de iktidar partisinden konuşan arkadaşları destekleyeceğim bu konuşmamda, şaşıracaklar.

Gerçekten sosyal yardımlarda müthişsiniz. Bu, bir araştırma sonucu yani doğru, yanlış; tam şey yapamıyorum 2022 yılında 27 milyon insana ulaştıysınız; dehşet bir şey bu. Bu, gerçekten dehşet bir şey arkadaşlar, sizin açınızdan da dehşet bir şey yani bu kadar insan sosyal yardım almak zorunda kalmış. Daha yüksek rakamları söyleyenler de ifade edenler de mevcut.

Bütçe yeterlidir, yetersizdir; onlar tartışılabilir. Yani 2021’de kesin hesapta 97,80 milyar ayrılmış, şimdi 2022’de -ne kadar kesinleşecek göreceğiz- 104 milyar, 2023’te 258 milyar ayrılmış. Bu tartışılabilir ama bunlarla ilgili bir karşılaştırma yapabilirim Sayın Bakanım.

Şimdi, 2023 bütçesinde sosyal yardımlara başlangıç ödeneği 258 milyar TL ayrılmış, faizlere 581 milyar TL ayrılmış. Başka... Bir 994 milyar TL var, bu da zenginlere ayrılmış. Bu 994 milyar TL vazgeçilen vergi harcamaları yani “teşvik” filan adı altında vazgeçtiğiniz vergi harcamaları. Yani öyle şişinmeye filan gerek yok, zaten söyledi. Çok insana çok yardım etmek, nasıl bir ekonomik düzen kurduğunuz da gösteriyor ama öyle şey yok yani. “Efendim, biz fakirlere şu kadar, 2023 yılı için 258 milyar TL ayırıyoruz, bu ne büyük bir şey.” demeyin, zenginlere 994 milyar TL ayırıyorsunuz yani manzara bu.

Başka, KÖİ’lere de -KÖİ var ya- kamu-özel iş birliğine de 102 milyar lira ayrılmış ama ne kadar gerçekleşecek; bu da ayrıca tartışılabilir.

Değerli arkadaşlarım, bunlar doğru, kalemleri var. Bu çalışmalarını yapmışsınız, çok değişik şeylere, aile yardımları, barınma, gıda, sağlık, eğitim yani bu rakamlara bir şey demiyorum. Fakat sizin yardım anlayışınızda bir problem var yani. Bu Bakanın bir şey ortaya koyması gerekirdi yani sosyal yardım konusunda böyle bir stratejimiz var, böyle bir anlayışımız var, bu şekilde biliriz bu işi, insanı, insanlığı; bu konuyla ilgili hiçbir söylemedi. Ben size söyleyeyim: “Yardım” kelimesi filan bile rahatsız edici bir kelime. Modern devlette, sosyal devlette böyle bir şey olmaz. Sosyal devlette yardım bu şekilde olmaz, sizin yaptığınız gibi olmaz.

Bakın, nasıl yapıyorsunuz? Örnek vereyim: Sizin partinizin bir ilçe yönetim kurulu üyesi aynı zamanda bu yardımların organize edildiği vakfın da üyesi oluyor, şeyin de. Bakın, onlarca örnek getirebilirim “İftira miftira” demeyin. Yani çağırıyorsunuz, işte, bir konuda bir yardım yapıyorsunuz “Gelecek ay bu yardımı almak istiyorsan şu kadar üye yapacaksınız.” “Gelecek sene de kömür almak istiyorsan bu kadar üye yapacaksınız.” Diyorsunuz. Başka bir şey daha var: “Biz verdik. Biz yaptık” diyorsunuz. Siz kimsiniz arkadaşlar? Sayın Cumhurbaşkanına söylüyorum: Sayın Cumhurbaşkanı, siz kimsiniz? Kimin cebinden veriyorsunuz? Babanızın kesesinden mi veriyorsunuz ya? Devletin vergileri ya. Bu millet hiçbir yurttaşını, hiçbir komşusunu aç bırakmaz; bu millet komşusu açken tok yatmaz. Bunu yapıyorsunuz. Siz burada aracılık yapıyorsunuz; biz verdik. Üstelik de bu vermeyi seçime tahvil etmeye çalışmak ne kötü bir şey.

Değerli arkadaşlarım, sosyal devlet şudur, modern devlet de budur, aslında devlet de budur: Herkese, her yurttaşına insan gibi yaşayabileceği, bir gelir elde edebileceği sosyal ve ekonomik işleyiş kurar. Buna rağmen işsiz kalanlar varsa bunlara devlet sosyal yardımda bulunur. Başka...Bir de çalışmayacak durumda olanlar var, engelliler, yaşlılar, onlara verir. Ve sağ elin verdiğini sol el görmeyecek şekilde yapar. Sizin yaptığınız gibi sosyal yardımını bağıra bağıra yapmaz, bağıra bağıra yapmaz, reklamını yapmaz; ayıptır bu ya! Bu çok ayıp bir şeydir yani. “2022 yılında şu kadar sosyal yardım yaptık.” diye seçim propagandası yapmak ayıptır; tek kelimeyle, en basit kelimeyle size söylüyorum.

Değerli arkadaşlarım, elbette yoksulluk çok derinleşmiş vaziyettedir de bunları yapmak durumunda kalıyorsunuz. Yoksulluk sınırı, açlık sınırıyla ilgili rakamlar her ay değişiyor. İşte, sendikalarımız yayınlıyorlar bu rakamları; 7 bin küsur lira açlık sınırı, 20 bin küsur lira yoksulluk sınırı, böyle bir ülkede yaşıyoruz ve...

Şimdi, hem Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bütçenin genelini sunarken hem de Sayın Bakan-başkaları da yapacaktır- “Gelir dağılımı endeksi Gini şöyle iyileşti.” Yapmayın ya, neye göre iyileşti? O rakamları kim, nereden verdi? TÜİK verdi değil mi?

Şimdi, “yalan” kelimesini söylüyorum, iktidar partisi milletvekilleri “Ya, devlet yalan söyler mi?” “Bakan yalan söyler mi?” Niye? Ya, doğru değil, bunlar doğru değil değerli arkadaşlarım. Niye doğru değil? Bakın, size anlatayım arkadaşlarım.

Bakın, şirket ve banka kârları açıklandı bu sıkıntılı dönemde yani pandemide falan açıklandı. Banka kârları yüzde 300’leri geçmiş vaziyette, tek tek bankalardan 600 kâr eden de var, yüzde 1.500 kâr eden şirketler de var ama ortalama -yukarıdaki şirketlerin, ilk 500 şirketin- şirket kârları yüzde 234. Evet, birileri zenginleşiyor, hiç şüphenez olmasın. Eğer, Gini katsayısı zenginleri gösteriyorsa, evet, zenginleşiyor.

Peki, garibanlar ne oldu? Garibanlar ne oldu? Asgari ücret yani net asgari ücret üzerinde konuşalım değerli arkadaşlarım. 2014’te 1.071 lira brütü, neti 846 lira değerli arkadaşlarım; bir sene öncesine göre yüzde 9 artmış. 2019’da 2.558 lira brütü, neti 2.020 lira; yüzde 26 artmış. 2021’de 3.577 lira brütü, neti 2.825 lira. Net 2022’de ilk altı ayda 4.253’tü; yüzde 50 artmış. Değerli arkadaşlarım, şirketlerle, şirketlerin elde ettikleri, bankaların elde ettikleriyle vatandaşa verilenleri -daha diğer memurları falan

saymıyorum, aşağı yukarı budur net gelirleri- karşılaştırdığınız zaman “Gelir dağılımı düzelmiştir.” filan, öyle bir şey yok, gelir dağılımı daha da kötüye gitmiştir. Sizin uygulamış olduğunuz ekonomik politikalar zaten sosyal devleti filan ortadan kaldırdı. “Neoliberal politikalar” derler bunlara, ezber bir şey değil arkadaşlar; açın, okuyun. Neoliberal politikalar 70’li yıllardan beri dünyayı kasıp kavuruyor. En son hedef olarak sosyal devleti önüne koymuştur. “Verme.” diyor sosyal devlete, “Bana vereceksin.” diyor. İşte, siz, bu verdiğiniz rakamlarla ona vermişsiniz, zengine vermişsiniz. Ne yapıyorsunuz? 250 milyar lira yoksula veriyorsunuz, 300 milyar küsur, 500 milyar lira faize veriyorsunuz, 900 milyarı da yine zengine vergi indirimi yaparak veriyorsunuz. Siz böyle bir politika uyguluyorsunuz. Yerli ve millî buysa battık yani. Böyle, yerli ve millî mi olur? Hani Türkiye ekonomik modeli bu ise batmış vaziyetteyiz; böyle değil.

Değerli arkadaşlarım, süre doluyor yani şeylere girmiyorum, çok ciddi problemler var. Çocuklar okula aç gidiyor, gelir dağılımı da çarpıklığın nerelere geldiğini gösteriyor. Beşikten mezara rehin çocuklar, yoksul çocuklar, yoksul çocuklar, değerli arkadaşlarım, yoksul çocuklar... İnsanlar yoksulluk dolayısıyla, ödemelerini yapamadığından dolayı intihar ediyor. Kaç sene oldu, Fatih’te intihar eden 4 kardeşi düşünün. Yani sayın milletvekili hanımefendi şeyi anlattı, kendisi teşekkür filan almış. Peki, bu ailelere de gitseydi ne diyecekti? 4 kardeş elektrikleri kesilmiş “Ekmek parası bulamadık, biz ne işe yarıyoruz bu ülkede?” diye birlikte intihar ettiler. Bu rakamlara, bunlara girmiyorum.

OECD’de 4’üncü ülkeyiz yani sokaktaki işte... Bu uyuşturucu bağımlılık, bağımlılıkla mücadele... Bağımlılıkla mücadele olur elbette, bilgilendirme de olur ama bağımlılığın -ben psikiyatri uzmanıyım- temelinde en önemli şey maddeye ulaşmadır, maddeye ulaşma. Bir ülkeye gemi gemi uyuşturucu madde geliyorsa ne yaparsanız yapın... Her gün Bakan açıklıyor, bugün Cumhurbaşkanı da açıkladı; bin tane uyuşturucu organize suç örgütü şey yaptık. Bin tane sadece uyuşturucuyla ilgili organize suç örgütü varsa bu ülke batmıştır değerli arkadaşlarım ya! Ya, ondan sonra da Kılıçdaroğlu şöyle dedi, böyle dedi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum, son yarım dakika.

Bakın “aile” filan dediniz değerli arkadaşlarım, aile, aile ne oluyor? İşte, aileyle ilgili düzenleme yapacağız. Ya, aile buraya mı kaldı? Boşanmaların temelinde, değerli arkadaşlar, İstanbul Sözleşmesi mi var, LGBT’liler mi var? Boşanmanın temelinde -demin de anlattığım- bu çarpık ekonomik model var değerli arkadaşlarım, uyuşturucunun temelinde de bu var ve sizin dindar ve muhafazakâr olmanız hiç kimsenin çocuğunu bu kötülüklerden maalesef kurtaramıyor değerli arkadaşlar. Sizin inandığınız değerleri artık çocuklarınız, bizim, hepimizin çocukları yetersiz buluyor. Niye? Uygulamış olduğunuz ekonomik ve sosyal politikalar sizi bu hâle getirmiştir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Lütfen, yoksulluğu hiç olmazsa seçim aracı hâline getirmeyin. Yoksulluğu yönetmeyin, yoksullukla mücadele yoksulluğu yönetmek değildir.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Mehmet Bey, sağ olun.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, Değerli Bakanımız, değerli bürokratlar ve basınımızın değerli mensupları; ben de önceki arkadaşlarım gibi hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, 60 küsur sayfalık sunumunuzda bize önemli bilgiler verdiniz.

Ama bizi herhalde dinlemiyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Dinliyorum.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Dinliyorsunuz, peki.

Ben bu sunumunuzdaki verilen bilgilerin doğru olduğu varsayımından hareket ediyorum ve dolayısıyla bunlar üzerinde şurası yanlıştır demeyeceğim ama eksik olanı elbette var. Fakat bu, realitenin tamamı değil; bu, realitenin çok cüzi bir kısmı. Dolayısıyla, eğer realite sizin burada söylediklerinizden müteşekkil olsaydı aslında bizim burada oturup, şu elektriği boşu boşuna yakıp, aşağıda yemeği yiyip, çay kahve içip kamuyu zarara sokmamızın hiçbir anlamı yoktu, buradan size teşekkür edip çıkıp gitmemiz yeterliydi. Fakat bu, realitenin tamamı değil ve realitenin de çok cüzi bir kısmı.

Sabahki oturumumuzda, iktidar tarafından bir arkadaşımız Dünya Bankasının yoksulluk tanımından, fakirlik tanımından hareketle birtakım sözde teorilerden söz etti. Evet, 2002 yılında Dünya Bankasının ortaya koyduğu açlık veya yoksulluk tanımı o dönemki Türkiye'ye bile uygun değildi. O dönemdeki uygunluk, Afrika ülkelerinde ayağında ayakkabı olmayan, sırtına giyecek elbisesi olmayan toplumu tanımlayan bir fakirlik ve günlük ortalama 1 doların altında ancak hayatını idame ettirebilen insanlardı. Kendi kendimize haksızlık etmeyelim, 2002'deki Türkiye, bu Türkiye değildi. Ama buradan hareketle, yine, MHP milletvekili bir arkadaşımızın söylediği gibi "Gerçekten, Türkiye'de açlık sorunu da yoktur." demek de doğru değil. Bu ülkede Nilgün Hanım'ın söylediği gibi devletin kendisine ulaşım onun ihtiyaçlarını giderdiği için devletine teşekkür eden insanlar olduğu gibi, bu ülkede gerçekten karnını doyurmadan, karnı doymadan yatağa giden ve çöplükten yiyecek toplayan insanlar da var. Bunun ikisi de bir realite. Dolayısıyla, sizin buradaki sunumunuz bu realitenin ancak dörtte 1'i. Her ekonomik üretim kararı, bir paylaşım kararıdır; her paylaşım kararı, bir üretim kararıdır. Dolayısıyla, şu andaki uygulanmakta olan ekonomi üretim modeli insanlara üretimden ortaya konulan katma değerden hak ettikleri payı vermediği için, alamadıkları için devlet kendisini sorumlu hissediyor ve bu aradaki farkı kapatmak için müdahale ediyor ve siz bu yardımları onun için yapıyorsunuz, o bozukluğu düzeltmek için yapıyorsunuz. Fakat aslolan, aslında üretim esnasında herkesin emeği karşılığı yarattığı katma değerden payını alabilmesi ve bunun karşılığında da eğer arada piyasanın işlemeyişinden, bozukluğundan vesairesinden dolayı gözden kaçanlar varsa onların haklarının iade edilmesidir. Fakat sistem, maalesef, üretirken bölüşmeyi sağlamıyor.

TÜİK'in verilerine göre -ben rakamları çok fazla zikretmeyeceğim çünkü sabahtan beri konuşan arkadaşlarımız o kadar çok rakam söylediler ki tekrarında da çok bir fayda yok- emeğin millî gelirden aldığı pay son çeyrekte, bu senenin üçüncü çeyreğinde yüzde 26'ya düştü. Sermayenin aldığı pay yüzde 50'ye yakın. Dolayısıyla ortada bir sorun var ve bu sorunun da mutlaka düzeltilmesi gerekir; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bunun için var. "Efendim, ülkede açlık yok." deniliyor. Ülkede maalesef açlık var ama Dünya Bankasının 2000 yılında yaptığı tanıma göre, ayağında ayakkabısı olmayan -biraz önce söylediğim gibi- sırtında giyecek elbisesi olmayan insanın tanımı yapılmıyor. Şunu hepimiz biliyoruz: TÜRK-İŞ'in yaptığı bir hesap var, "açlık sınırı" diye bir hesap var; bu, bugün 7 bin TL'nin üzerinde. "Yokluk sınırı" diye bir hesap var, o da 25 bin TL'ye yakın. Dolayısıyla demek ki ülkede bir sorun var. Bu sorunu görmemezlikten gelemeyiz. Dolayısıyla Bakanlık olarak sizin yaptığımız iş, bu üretimde sağlanamayan adalete devlet eliyle müdahale edip bu adaleti sağlamak. Şimdi, arkadaşlarımız buna kızacaklar ama kızsınlar ben yine söylemekten de geri kalmayacağım; siz bu düzeltmeyi yaparken önce fakirliği yaratıyorsunuz, onu yönetilebilir hâle getiriyorsunuz ve buradan da bu fakirliğin yönetilmesinden siyasi bir rant topluyorsunuz ve bu şekilde de toplumun hayatını idame ettirmeye çalışıyorsunuz. Buna itirazımız var, bu yanlış. Onurlu, hesap sorabilen, soru sorabilen bireyler olarak vatandaşlarımızın "Ben dezavantajlıyım, dolayısıyla bana verdiğin yardımdan dolayı kimseye, hiçbir siyasi iktidara teşekkür borcum yok. Benim teşekkür borcum devletimdir."

diyebilmesi lazım ama maalesef bu fakirlik sorunu yönetildiği için ve siyasi bir getiri de sağlandığı için vatandaş bugün yönetimdeki sisteme de değil, tek bir kişiye müteşekkîr hâle getirilmiş. Bu yanlış, yanlışın da ötesinde, istikbalimiz için çok yanlış çünkü hesap sormayan, soru sormayan, bireyselliğini ön plana çıkarmayan bir sistemin müşterisi hâline gelen yurttaştan ileriye yönelik olarak bir şey çıkmaz. Biz sistemin müşterisi olan yurttaş istemiyoruz. Biz soru soran, hakkını arayan ve bütün teşekkürünün kendi devletine olduğunu bilen bir yurttaş istiyoruz ama maalesef bu yardım programları böyle bir yurttaş yetiştirmeye, yurttaş psikolojisi ortaya çıkarmaya yeterli değil.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Toplumunu öyle mi zannediyorsunuz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Evet, aynen öyle, aynen öyle maalesef. Kusura bakmayın ama maalesef böyle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, ikili konuşmayalım, sırası geldiğinde cevap verelim lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Toparlıyorum.

Dolayısıyla bu ülkede açlık sorunu var. Benden önceki arkadaşlarım da tekrar ettiler. Dün sosyal medyada okudum, sabah Cumhuriyet Halk Partisinden konuşan hanımefendi arkadaşımız da söyledi, sosyal medyada. Çocuk okula gidiyor, “Başım ağrıyor.” diyor, öğretmen farkına varıyor, karnı aç, arkadaşlarına karşı onu kırmadan karnını doyuruyor. Onun altına binlerce öğretmen demeyim ama yüzlerce öğretmen kendi sınıfında, kendi okulunda da bu tür işlerin olduğunu söylüyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Onlar doğru değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Uğur Bey, rica ediyorum, sıra geldiğinde cevap verirsiniz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bunlar birer örnek. Dolayısıyla yapılması gereken şey şu: Sayın Bakanım, bundan sonra, önümüzdeki yıllarda refahın tabana yayılması için elbette insanlar daha fazla sosyal yardım alacaklar. Bugün doğumda verilen 340 liranın yerine belki 3.400 lira verilmesi gerekir, daha iyi bir yardımın yapılması gerekir. Ama bunun yapılabilmesi için... Şu anda 6 milyon hane, 23 milyon şahıs bu sistemden yararlanıyor ve bu da bir yönetim tarzıdır. Dolayısıyla benim size sorum şu: Elinizde herhangi bir projeksiyon var mı? Hangi yüzde büyüme oranıyla kaç yılda millî geliri kaç trilyon dolara çıkardığımızda devletten yardım alan bu vatandaşlarımızın sayısı azalacak ve dolayısıyla bu insanlar insanca yaşam haklarını üretirken elde ettikleri katma değerlerin karşılığı olarak emeklerinden alacaklar? Böyle bir projeksiyonunuz var mı? Bu 6 milyon hane kaç yılda 3 milyona, 2 milyona, 1 milyona düşecek ama hak sahipleri olanlar da doğumda 340 lira değil, 3.400 TL, belki 3 milyon 400 bin TL alacak; var mı böyle bir projeksiyonunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

Şimdi, bir sıralama okumak istiyorum: Önce HDP Grubundan Sayın Dirayet Dilan Taşdemir’e söz vereceğim, ardından CHP Grubundan Sayın Ömer Fethi Gürer’e ve Sayın İbrahim Kaboğlu’na arka arkaya söz vereceğim, sonra görüşmelerimize devam edeceğiz.

Sayın Dirayet Dilan Taşdemir, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

Ben de herkesi saygıyla selamlıyorum.

2023 bütçesini konuşuyoruz. Başında söyleyeyim; bu bütçe toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçe değil. Yine, nüfusun yarısını oluşturan kadınların sorunlarını, ihtiyaçlarını, taleplerini görmezden gelen, aslında kadınları yok sayan bir bütçe. Bütçenin tamamı ve bütçedeki kalemlerin toplumsal cinsiyete duyarlı olabilmesi için aslında KEFEK 2012-2013 yılları arasında bir alt komisyon kurmuştu, hatta Birleşmiş Milletlerden fonlar da almıştı bu komisyon. Yine, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, KEFEK, Birleşmiş Milletlerle birlikte kimi seminerler düzenlemişti, ortak çalıştaylar yapmıştı. Dolayısıyla aslında bütün bu çalışmanın ne olması gerekiyordu? Bu bütçeye yansımalarının olması gerekiyordu ama biz 2023 bütçesine baktığımızda aslında ne teklif gerekçesinde ne de bütçenin amaçları arasında tek bir kere “toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe” ifadesi bile geçmiyor, “kadın erkek fırsat eşitliği” geçmiyor, yine, cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına dair bir amaç da güdülmüyor.

Sabahki konuşmalarda 2002-2015 yılları arasında AKP'nin kadınlara yönelik iyileştirmelerinden, onların lehine olan çalışmalardan söz edildi. Evet, doğru, o dönem kimi değişiklikler oldu. O dönem kadın örgütleri çok ciddi bir mücadele içerisindeydiler. Yine, sizin o dönem demokratikleşmek gibi bir hedefiniz vardı. Bu perspektiften doğru, kadın örgütleriyle ortak kimi çalışmalar yürütülüyordu, dolayısıyla bu değişikliklerin çoğu da kadınların verdiği mücadele sonucunda değişti. Ama gelelim 2011'e, 2011'de ne oldu? 2011'de Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığını değiştirdiniz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak ismini değiştirdiniz ve bu isimden “kadın” kelimesi çıkarıldı. Dolayısıyla o tarihten bugüne kadınların kazanımları peyderpey alınmaya çalışıldı, tekrardan geriye bir dönüş sağlanmış durumda.

Tabii, yine, kadınların yaşam hakkı başta olmak üzere eğitim, sağlık, çalışma, siyaset hakkı gibi hayati konuları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına sıkıştırılan bir yaklaşım söz konusu. Tabii ki burada kimse aile karşıtlığı yapmıyor yani biz bunu eleştirdiğimizde sanki bir aile karşıtlığı varmış gibi algılanıyor. Biz ailenin de sorunları olduğunu, demokratikleştirilmesi gerektiğini elbette ki söylüyoruz ama burada bizim eleştirdiğimiz, iktidarın kadın ve kadına dair bütün talepleri, sorunları, sıkıntıları “aile” kavramının içine sıkıştırarak aslında kadını yok sayan, kadını bağımsız özgün bir birey ve özne olarak ele almamasıdır. Dolayısıyla yirmi yıldır “Kadın ve erkeğin eşit olduğuna inanmıyorum.” diyen, kadınların kariyerini sadece çocuk doğurmaktan ibaret gören, kadınları şiddete karşı koruyan İstanbul Sözleşmesi'ni bir gecede fesheden, kadına yönelik şiddetle mücadele eden kurumları kapatan bir anlayışın da elbette ki kadın sorunlarını çözeceğine dair bir inancımız yok.

Tam da bu anlayıştan kaynaklı olarak kadına yönelik şiddet her geçen gün artıyor. Bakın, yine “Rakamlardan söz etmiyorsunuz.” dedi sabahki konuşmacı, rakamlar çok önemliyse ben de o zaman birkaç rakam vereyim: 2022 yılının ilk yedi ayında 191 kadın katledildi, 89 kadın taciz edildi, 160 çocuk istismar edilmiş, 455 kadın şiddete, 20 kadın ise tecavüze uğramış. Yine, 2022 yılının ilk yedi ayında 119 kadının ölümü şüpheli bulunmuş. Siz verdiğiniz rakamlara zaten şüpheli kadın ölümlerini dâhil etmiyorsunuz. Peki, bu vahim tablo karşısında ne yapılıyor? Aslında biz burada neyi dinlemek istiyorduk? Biz bir eylem planı duymak isterdik. Kadına yönelik şiddetle ilgili nasıl bir yol izleneceğini; nasıl bir yol haritası izleneceğini; kadın örgütlerinin nasıl destekleneceğini; bu sürece kadın örgütlerinin nasıl ortak edildiğini; onların görüşlerinin, önerilerinin ne zaman alındığını; hangi şekilde dâhil edildiklerini duymak isterdik ama biz buz gibi soğuk rakamlardan oluşan bir bütçe sunumunu sizden dinledik.

Tabii, bütün bunlara karşı ne yapılıyor? Elbette ki bütün bunları yapmak yerine, aksine bu çalışmaları canla başla yürüten kadın örgütlerine, kadın aktivistlere yönelik her gün saldırılar gerçekleştiriliyor. Bakın, ne olmuş? Son kanun hükmünde kararnamele birlikte 40'a yakın kadın örgütü kapatılmış. Özellikle bizim belediyelerimizde kayyum eliyle kadın örgütleri ve kadın dernekleri

kapatıldı. Hatta bu süreçte artan kadına yönelik şiddetin bir nedeni de bu kayyum politikalarıdır; onu da açıkça ifade edeyim. Yine, açık olanların başına erkek müdürler atandı, işlevsizleştirildi ve kadınların yürüttüğü, açığa çıkardığı bütün bu kadın sistemi bir şekilde alaşağı edildi. Az önce tanıttı arkadaşlar kendini, şu da dikkatimi çekti: Kadın Statüsü Genel Müdürü de bir erkek. Dolayısıyla kayyumların da, kadın derneklerinin ve kadın kurumlarının başına erkek atanmasının da bu anlayıştan beslendiğini söyleyebilirim.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Değil, değil; o kadın.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Düzeltirim birazdan.

Yine, kadın örgütlerine yönelik saldırılardan söz ettim; evet, en fazla da Kürt kadınlarının örgütlenmesine yönelik saldırılar söz konusu. Rosa Kadın Derneğinin başına gelenleri Ayşe Vekilimiz ifade etti, ben zamandan kaynaklı tekrar etmeyeceğim.

Yine, Kürt kadın hareketinin örgütlü mücadelesi olan TJA her gün saldırılarla karşı karşıya; kadınların yürüttüğü bütün faaliyetler terörize edilmeye çalışılıyor, işlevsizleştirilmeye çalışılıyor. Yine, Jineoloji dergisinin editörü Nagehan Akarsel federal Kürdistan bölgesinde suikastla öldürüldü, benzer bir biçimde İzmir İl Bina'mızda Deniz Poyraz arkadaşımız katledildi. Biz bu konuda da Bakandan bir söz duymadık maalesef.

Yine, Sayın Bakan, siz İsviçre'nin Cenevre kentinde CEDAW komitesinde bir konuşma yapmışsınız, demişsiniz ki: "Ülkemizde kadınların karar alma mekanizmalarına katılımının yıllar itibarıyla sürekli arttığı gözlemlenmektedir." Evet, doğru -bunun örneklerini de- 2002'de kadının temsil oranının yüzde 4,4 olduğunu ama 2018'e geldiğinde yüzde 17,45'e ulaştığını söylemişsiniz; doğrudur. Bunu uluslararası toplantılarda bir başarı olarak anlatıyorsunuz ama bu başarıyı getiren, bunu yaratan öznelere hiç dikkat çekmiyorsunuz. Bakın, bu oranın bu kadar artmasında HDP kadın mücadelesi, HDP'nin eşit temsiliyet ve eş başkanlık sisteminin etkisi çok büyüktür; siz bunu rakamlardan da görebilirsiniz.

2019 yılında yerel yönetimlerde -biliyorsunuz, biz eşit temsiliyet ve eş başkanlığı uygulayan tek partiyiz- 22 kadın eş başkanımız tutuklandı; 62 eş başkan seçilmiş, bunların 22'si tutuklandı. Yine, kadınlara dair bütün mekanizmalar feshedildi, bütün mekanizmaların içi boşaltıldı.

Şimdi, bütün bu uygulamalar kadına yönelik şiddeti elbette artırıyor ve bu politik olarak, siyaseten tercih ediliyor. Peki, bununla bağlantılı olarak neler oluyor? Kadına yönelik şiddet her geçen gün daha fazla artıyor. Sadece 2 örnek vereceğim size, hani, mekanizmaların aslında nasıl korunmadığına dair. Yerel yönetimlere ait bu mekanizmalar olmuş olsaydı belki bugün Fatma Altınmakas hayatta olmuş olacaktı, Pelin Karahan hayatta olmuş olacaktı. Fatma Altınmakas 14 Temmuz 2020 tarihinde eşi tarafından katledildi; şikâyetle bulunmak için kolluğa gitti, karakola gitti ama Türkçe bilmiyordu Fatma, orada Türkçe bilmediğinden kendini ifade edemedi, beyanı gerçek anlamda tutanaklara geçemedi, kendisine tercüman verilmedi; Fatma eve gönderildi ve katledildi. Şimdi, yarın Fatma'nın mahkemesi var, büyük ihtimalle tetiği çeken eşi, katil cezalandırılacak ama bu süreçte sorumlu sadece o tetiği çeken şahıs mı yani evli olduğu adam mı? Peki, koruyamayana, peki, beyanını esas almayana, peki, dilini tanımayana, peki, ona tercüman atamayana biz ne diyeceğiz? Ona nasıl bir uygulamada bulunulacak? Yine, Pelin aynı süreci yaşadı. Pelin 14 yaşında zorla evlendirildi, şiddet gördüğüne dair başvurmadığı kurum kalmadı ama Pelin korunmadı. Pelin 19 yaşında eşi tarafından katlediliyor. Peki, biz de soruyoruz: Bu kadınlar niye korunmuyor? "Şiddete hayır." dedikleri için mi, şiddete karşı çıktıkları için mi, buna itiraz yükselttikleri için mi bu kadınlar korunmuyor?

Tabii, bu şiddetin o kadar çok etkeni var ki hani, ben birçok şeyi de ifade etmek istiyorum; zamanım da bitmek üzere.

Basından Diyanete, oradan siyasilere söylemlerine kadar kadınları hedef alan, ötekileştiren cinsiyetçi dil ve söylemlerle şiddet normalleştiriliyor. Bakın, Ankara’da Melike Hatun Camisi İmamı sosyal medya üzerinden kadınları hedef aldı, ağır ithamlarda bulundu; kadınlar, kendisine yönelik suç duyurusunda bulundu. Mahkeme ne söyledi? Dedi ki: “Bu ifade özgürlüğüdür.” Ya, sizin “ifade özgürlüğü” dediğiniz şey kadınların ölümüne neden oluyor, kadınlar katlediliyor. Dolayısıyla sadece kadınların nasıl yaşayacağına, kaç çocuk doğuracağına, giyimine kuşamına müdahale eden, fetva veren herkes kadın cinayetlerinden birinci derecede suçludur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Ben aslında kadınların yoksulluk ve iş yaşamındaki istatistiklerini de paylaşmak istiyordum ama zamanım kalmadı.

Son olarak şunu da söyleyeyim: Bu “3 çocuk” meselesini arkadaşlarımız ifade etti, ben tekrar etmeyeyim. Sadece şununla bitireyim: Siz buradasınız. Biz size önerge veriyoruz, mesela, kadınların yaşadığı sorunlara dair önergeler veriyoruz ama bizim önergelerimize ya cevap vermiyorsunuz -Sayın Bakan, dinlerseniz sevinirim- ya da verdiğiniz cevapların hepsi aynı “kes-kopyala-yapıştır” cevaplar geliyor bize. Yani kadınların sorunları çözülmediği gibi, kadınların sorduğu sorulara da cevap vermiyorsunuz.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Ömer Fethi Gürer ve Sayın İbrahim Kaboğlu’na söz vereceğim, ardından Sayın Musa Piroğlu’na söz vereceğim.

Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun.

Süreniz dört dakikadır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, sunumuzu dinlerken keşke anlattığınız gibi her şey, tümü bu kadar toz pembe olsaydı diye düşündüm. Gerçek ile anlattıklarınız örtüşmüyor, özellikle aile dokusu çatırıyor. TÜİK verilerine göre 2001 yılında yüzde 17 olarak açıklanan boşanma oranı, 2021 yılında yüzde 31’e çıkmış. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı döneminde ekonomik sorunlardan işsizliğe ve farklı nedenlerle aile kurumunun ne kadar sorunlu hâle evrildiğinin bu somut göstergesidir. Aile kurumu, verdiğiniz söylediğiniz desteklere rağmen ciddi çöküş içindedir. Evlenme hızı da 2001 yılında binde 8,35 iken 2021 yılında 6,68’e düşmüş yani bu da son yirmi yılda yüzde 20 evlenme azalmasını da oluşturmuştur. Evlenmelerde düşme, boşanmalarda artma yaşanması, iktidarın bu bağlamda yarattığı iklimle doğrudan ilgilidir. Çocuk yaşta evlilikler devam ederken kız çocukları dahi madde bağımlılığa sürüklenen bir sorunlu süreç yaşanmaktadır ve yapılan çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Yarattığınız yeni düzende aile kurumunu koruma adına ciddi bir çalışma ve yansına olmadığı gibi yandaş kanallar eliyle yapılan kadın programları da ülkemizin acı bir yüzünü yansıtmaktadır. Google’da en çok izlenen videolardan biri, ATV kanalında sunucunun söylediği “Sen karına hediye alamıyor musun? Alamıyorsan üst kat komşu kocası alır.” ifadesine ne RTÜK ne de Bakanlığınızca hiçbir yaptırımın gerekli görülmemesi ayrıca kaygı vericidir. Özgür düşüncüyü susturan, ahlaki çöküntüyü izleyen, yandaşlık anlayışıyla sorunlara bakan bir düşünce yapısıyla yirmi yılda bu bağlamda önemli bir çöküntünün oluşmasına yol açılmıştır.

Sayın Bakan, ülkemizde iş bulma konusunda en dezavantajlı gruplar içinde yer alan ve sayısal olarak her yıl artan engelliler için istihdam olanakları artırılmalıdır. 2002 yılından bugüne kadar 65.662 engelli memuru atadığımızı yazıp bunu da başarı gibi sunuyorsunuz, yılda 3.283 kişi atamışsınız. Kamuda istihdam yüzde 3 oranında olması gerekirken onu dahi tam olarak karşılamamışsınız. Bir de bunu başarı gibi sunmanız dikkate değer. 2002'yle mukayese ederek rakam veriyorsunuz, o günden bugüne nüfusumuzun 25 milyon arttığından neden bahsetmiyorsunuz? Kamuda istihdamın en az yüzde 6'ya -engelliler için- çıkarılması için kanun teklifi de verdim. Bunu birlikte Meclise taşıyıp binlerce iş bekleyen engellilerimizin istihdamının sağlanmasını gerçekleştirelim. Engelliler sadaka değil, iş bekliyor; bunun yolunun açılması, engellilerimizin beklentilerinin karşılanması gerekiyor.

Sayın Bakan, dilencilik sosyal yardımlara rağmen azalmamış ve giderek yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda, dilenciliği mesleğe dönüştürenin yanında, gerçek anlamda ihtiyacı için dilenmek zorunda kalanlara, özellikle cami önleri ve trafik ışıklarının bulunduğu yerlerde rastlanması olağanlaşmıştır. Çocukların da azımsanmayacak biçimde dilendirildiği, bu bağlamda iktidarın önleyici tedbirlerinin yetersiz kaldığı görülmektedir. Gerekli önlemlerin artırılması ve dilencilığe karşı da gerekenlerin yapılması ihtiyaçtır. Ülkemizde her 4 çocuktan 1'i okula aç giderken her 5 kişiden 1'i devlet yardımına muhtaç duruma düşürülmesi de ayrıca kaygı vericidir. Çalışma yaşamında kadınlara uygulanan mobbing ile mağdurlara şiddetle yaşamın dar edildiği bir sürecin ne yazık ki önüne de geçilemediği görülmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on beş saniyeniz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Son olarak şunu da belirteyim: HSHB çalışanları içinde 20 bine yakın personel içinde 10 doktora yapmış meslek elemanınızın özlük haklarıyla ilgili düzenlemeyi sağlamamışsınız. 20 bin kişide 10 kişinin dahi sorunlarının çözülmesi ihtiyaçtır; bunun da düzeltilmesini talep ediyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkanım, havalandırma yapabilir miyiz? Egzoz gazı kokuyor bir yerden.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Egzoz gazı koktuğunu.” söylüyor arkadaşlar. Bir kontrol edelim lütfen, olur mu? Kapıya yakın araç varsa aldırırım oradan.

Sayın İbrahim Kabaoğlu, buyurun lütfen.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırım, hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Öncelikle Sayın Bakan ve ekibiniz, hepinizi emekleriniz için kutluyorum.

Sayın Bakan, bütçe, devletin varlık nedenine denk düşen, özdeş olan bir süreç. Bunun için iki kavram öne çıkıyor: Bir, vergi yükümlüsünün hakları; iki, devletin buna karşı yükümlülükleri. Tabii, bu yükümlülüklerin hukuk yoluyla yerine getirilmesi gerekiyor, bunun önemini belirteceğim.

Öncelikle terminolojiye değinmek istiyorum. İnsan hakları terminolojisi olarak “kadının insan hakları” kavramını kullandınız. Oysa “çocuğun insan hakları, erkeğin insan hakları, azınlıkların insan hakları” demediğimiz gibi “kadın hakları” diyoruz çünkü kadın hakları genel insan hakları, artı haklar anlamına geliyor.

Şimdi, tabii ki bu terminoloji sorunu çocuk hakları açısından da çok önemli, ona geçiyorum bunun düzeltilmesi açısından. Sayfa 15'te “Diyabet İşleri Başkanlığı nezdinde değerler eğitimi.” diyorsunuz ama hukuk yoluyla yapılması gerekiyor bütçenin. O eksik olduğu için Anayasa madde 42 görmezlikten

gelinmiş. Çağdaş bilinme eğitimi mi olacak, yoksa değerler mi? Değerler, çocuklar için çevre ve bilim eğitimi mi olacak, dünyevi hukuk temelinde mi, yoksa bu mu olacak? Bu bakımdan önemli bir eksiklik bu, önemli bir yaklaşım sorunu. Tabii, çocuklar, kamusalılık bilinci temelinde insan hakları, özgür birey bağlamında yetiştirilmeli. Bunu belirttiikten sonra ayırıştırma konusuna fırsatçı anayasa yaklaşımı açısından değinmek istiyorum çünkü madde 41 sizin konunuz. Madde 41'in şu anda gündeme getirilmesi aslında bir, usul açısından fırsatçı anayasacılık sürecini yansıtıyor; iki, içerik olarak da insan haysiyetini yadsıyan bir yaklaşım ve biraz sonra değineceğim gibi totaliter eğilimi, totalitarist toplum eğilimini yansıtıyor. Bu bakımdan önemli bu husus.

Şimdi, tabii, burada, bir ayırıştırma ve ötekileştirme yoluyla toplumun etnik bakımdan, inanç bakımından, cinsiyet bakımından, sınıfsal bakımdan çok yönlü ayırıştırılmalar söz konusu olduğu gibi burada da insan haysiyeti temelinde bir ayırıştırma söz konusu. Tabii ki buraya nasıl gelindi? "İstismarcı anayasa değişikliği" dediğimiz 2017 kurgusuyla gelindi çünkü 2017 kurgusuna karşın Anayasa'da demokratik hükümler var. Demokrasiyle bağdaşmayan hükümler konuldu 2017'de ama daha önemlisi defakto bir durum var, fiili durum. İki örnek vermek istiyorum sadece; birincisi, bütçede yürütme yok, yürütmesiz bir bütçe çünkü Anayasa madde 161'e karşın Cumhurbaşkanı buraya gelmiyor, bütçeyi kendisi sunmuyor. Bu nedenle yürütme yok aramızda. İkincisi ise çok daha önemlisi, çarşamba toplantıları. Bakanlar, artık siyasi kimliğe sahip değil, birer bürokrat ama çarşamba toplantılarına, parti grup toplantılarına baktığımız zaman bütün devlet erkani orada ve o bize şunu gösteriyor: Parti, kişi, devlet birleşmesi. Yani anayasa biliminin, anayasacılığın üç yüz yıllık evrim süreciyle çatışan, çelişen bir durum.

Sayın Bakan, burada, bir ortak paydamız var. Ortak payda da Anayasa madde 81'e göre ant içtiğimiz metin. O metin etrafında konuşmalarımızı yapmak, çalışmalarımızı yapmak durumundayız çünkü doğru bilgi temelinde söylemimizi ve eylemlerimizi inşa edebildiğimiz süreci bunu yapabiliriz. Hangi dünya görüşüne sahip olursak olalım bir anayasal kavramı, bir siyaset bilimi kavramını veya hukuk kavramını, insan hakları kavramını kullanırken doğru bilgi temelinde yapmamız gerekir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Süreniz bitmiştir, teşekkür ediyorum.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Son cümlemi kuruyorum Sayın Başkan.

Çünkü 2017'de Hükümet tasfiye edildi, siyasal sorumluluk tasfiye edildi, görev, yetki ve sorumluluk ilkeleri ortadan kaldırıldı. O nedenle Türkiye, 2023'te çok ciddi bir yol ayrımında. Ya parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütmeye devam edecek yani bir tür totalitarist topluma doğru veyahut da demokrasiye dönecek yani hukuk devletine.

Teşekkür ederim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yeni Anayasa kendi kendine mi oldu? Millet yok mu yani?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Musa Piroğlu, buyurun lütfen.

MUSA PİROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan sunumunda engellilerle ilgili bölümü anlattığında benim gözümde bir vaha canlandı; her yer yemyeşil, sulak, her şey yapılmış ve oldukça da iyi gidiyor ama o vaha koca bir çölün ortasında küçücük bir damla ve gerçeğin çölüne gözünü kapatmış, kulaklarını tıkamış bir Bakanlıkla yüz yüzeyiz. Ben o gerçeğin çölünden söz etmek istiyorum, yapılanlardan değil, yapılmayanlardan ya da sorunlardan.

Ülke derin bir yoksullukla boğuşuyor, bu yoksulluğun dibini engelliler yaşıyor. Engelliler SUT nedeniyle alt bezi almakta zorlanıyor, sonda almakta zorlanıyor, gündelik ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyor. Engelliler istihdam bulamıyor, işe giremiyor; "EKPS" diyorsunuz, yaptığımız sınavın atamalarını yapmıyorsunuz. Engelli sağlıkçılar beş yıldır atama bekliyor, ataması yapılmıyor. Engelli

olarak işe girenler girdikleri her yerde -ister belediye olsun ister özel kurum ister devlet kurumu- ağır mobbing ve ağır çalışma koşullarıyla yüz yüzeler, ne yazık ki bir çözümü yok. Engellilere ÖTV indirimli araç veriyorsunuz ama araç alabilecek bir durumda değiliz, 400 bin liranın üstünde bir araç alınmıyor, engelliler araba alamıyor. Daha ilerisini söyleyeyim, yaşamımdan bir örnek vereyim; ben bir tekerlekli sandalye aldım, şu andaki piyasa fiyatı 90 bin lira, devletin verdiği para 1.500 lira. Ben dışımı yaptırdım, dışlara 32 bin lira verdi Meclis ama SUT nedeniyle o sandalyeye verilen 1.500 lira. Ben bir minder kullanıyorum, oturma minderi; bütün ortopedik engelliler bunu kullanmak zorunda yoksa ağır yaralarla uğraşıyorlar, ben uğraştım. O ortopedik oturma minderi ben aldığımda 4.500 liraydı, şu anda 9 bin lira ve devletin verdiği para 50 Türk lirası. Yani aslında siz engellileri hayatın kendisine, kaderine terk ettiniz ve şimdi çıkıp burada her şey güzel gibi anlatıyorsunuz.

Bir sorunumuz var, ben bu sorunu söyleyeyim. Aslında, Bakanlığımız engelliler meselesinde aradan çekilmelidir çünkü engelliler ne zaman bir çözüm için buralara gelseler -Plan ve Bütçe Komisyonuna geldiler daha önce- mesela, ÖTV indiriminin artırılmasını istediler araçlarda, çözüm şu: “Maliye Bakanlığına gidin.” İstihdam için geliyorlar, çözüm şu: “Çalışma Bakanlığına gidin.” SUT için geliyorlar, çözüm şu: “Sağlık Bakanlığına gidin.” Ben ne yazık ki bu komisyonların hepsini gezmek zorundayım çünkü Bakanlığımızın buralarda hiçbir işlevi yok, olmadığını engelliler de biliyor, bu yüzden de mümkün olduğunca Bakanlığınızla temas kurmak istemiyorlar.

Şöyle bir sıkıntı daha var: Çok iyi yetişmiş, hakikaten deneyimli ve alan bilgisine sahip çok sayıda insan Bakanlığınızın bünyesinde yetkisiz ve etkisiz konumda bulunduğu için faydalı olamıyor; ne yazık ki bu, acı bir durum. Ben sizi anlıyorum, Bakanlığın hakikaten yetkisi yok ama en azından engelliler meselesinde deyin ki: “Bizim yetkimiz yok, biz aradan çekiliyoruz.” Burada başka bir çözüm bulunsun, 10 milyona yakın engelliden söz ediyoruz, yaşlılarla beraber bu sayı korkunç bir rakam. Bu ülkede engellilerle ilgili hiçbir birim yok doğru düzgün. Mecliste bir komisyon kurduramıyoruz, bir alt komisyon bile kurduramıyoruz, bakanlığı yok, müşavirliği yok, sizin Bakanlığımıza bir bağlama yapılmış ama siz sadece sosyal yardımlarla uğraşıyorsunuz yani aslında sadaka bölümüyle uğraşıyorsunuz, destek bölümüyle uğraşıyorsunuz ama sorunları çözmeye şansınız yok. Fakat bunu da yapmıyorsunuz: Koordinasyon da sağlamıyorsunuz. Bu bakanlıkları gezme işi engelli kurumlarının görevi değil, bu bakanlıkları gezme işi benim de değil; bu projeler ya da çözüm önerileri için koordinasyonu sağlama görevi Bakanlığınıza ait, ne yazık ki hiçbiri sağlanmıyor.

Daha ileri gideyim; engelli bakım aylığı ve engelli yardımı, maaşı bağlıyorsunuz. Bir sürü bakım aylığı sadece rapor güncellemesi nedeniyle kesildi. İnsanların evine girip “Bulaşık makinen var, buzdolabın var.” deyip eve ödenen para kesildi. Engelliye verdiğiniz para asgari ücretin yarısı bile değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MUSA PİROĞLU (İstanbul) – Ben bağlarken şunu söyleyeyim, ayrımcılık meselesine çok somut bir örnek: Diyarbakır Belediyesi pankart asmış, engelli birimi yapılan hizmetleri yazmış ve altına bir nokta “Türk işaret dili öğretilecek.” diye. Ben merak ediyorum İngilizce işaret dili nedir, Kürt işaret dili nedir, Türk işaret dili nedir? Bu ayrımcılık, bu düşmanlık niyedir? Var mıdır literatürde böyle bir kavram? Lütfen, bunlara müdahale edin ve çözüm için adım atın.

Benim son bir önerim var, bağlayıp bitiriyorum. Engellilik için çözüm alanı yerel yönetimlerdir, bu konuda adım atın ve yerel yönetimlere devrederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MHP'den Sayın Ayşe Sibel Ersoy'a söz veriyorum şimdi.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ilgi alanı olarak çalışanlar, emekliler, kadınlar, çocuklar, engelliler ve aile gibi çok geniş bir alanda, toplumun her kesimini ilgilendiren sorunlarla mücadele etmekte ve çözüm önerileri, projeler geliştirmektedir. Toplumun her kesimindeki bireyin güçlendirilmesi ülkemizin kalkınmasında potansiyel bir güç olması bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle, çocuk, genç, yaşlı; toplumun her kesiminin ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve onları desteklemek ayrı bir önem kazanmıştır. Bilindiği üzere, çocuk, genç, kadın, erkek, yaşlı, engelli; her bireyin ihtiyaçlarının en iyi cevap bulduğu yer ailedir. Bir kimlik ve kurum olarak ailenin en önemli özelliği, farklı şekillerde de olsa bütün toplumlarda var olmasıdır. Ancak geleneksel toplumların vazgeçilmez bir değeri olarak görülen aile, modern yaşama geçişle birlikte yapısal bir değişime uğramıştır. Her ne kadar bu değişim toplumdaki farklılıkları gösterse de nihayetinde sosyal bilimcilerin büyük bir çoğunluğu aile kurumunun her geçen gün daha fazla yıpranmaya ve çözülmeye başladığını ve geleceğinin kestirilemeyeceği konusunda hemfikirdirler. Aslında ailenin çözümlü demek, toplumun doğal birliğini ve düzenini oluşturan temel yapı taşının yok olması demektir ki bu da bireyin varlığının güvenliğini tehdit eden ve yaşamsal kaygılarını artıran en önemli nedenlerden biridir. Yaşama ilişkin derin bir güvensizlik ve kaygının yaşandığı günümüz modern toplumlarında özellikle bireyselliğin özendirilmesi, beraberinde kültürel bir yozlaşmayı ve yabancılaşmayı da getirmiştir, bundan dolayıdır ki önceden öngörerek aile kurumu mutlak anlamda korunmalıdır. Değişen toplum yapısı içinde aile, sadece ekonomik değerler üretmekle kalmamaktadır; insan aile içinde doğmakta, aile içinde büyümekte ve aile içinde yaşamaktadır. Bu noktada aile inanç, kültür ve medeniyetimizin gelecek nesillere aktarılmasında da önemli bir görev icra etmektedir. Ekonomik kazanımlarımızla birlikte aile değerlerini yaşatarak çocuk ve gençlerimizin istikbalinin güvence altına alınması gerekmektedir.

Ailenin korunmasında ve ülkemizin kalkınması için kadınların iş hayatındaki girişimlerinin desteklenmesinin önemini belirtmek isterim. Kadın girişimciler tarih boyunca iş hayatında hep var olmuştur fakat 1980 yılından itibaren daha fazla meslek gruplarıyla ve daha farklı alanlarda kadınların girişimcilik faaliyetleri göstermeleri istihdamın sağlanmasında da büyük rol oynamıştır.

Bakanlığımızın belki de en hassas görevi, engelli vatandaşlarımızın günlük hayatta karşılaştıkları tüm sorunları çözmek zorunda olmasıdır. Unutulmaması gerekir ki tohum nasıl toprağa emanetse engelli vatandaşlarımız da topluma emanettir ve toplumun aynasıdır. Onların günlük hayatın içerisinde aktif olarak yaşamlarını idame etmesi gerekmektedir. Parti olarak samimiyetle, engelli vatandaşlarımızın önüne çıkarılan engellerin kaldırılması için çıkarılacak olan yasalara elimizden gelen tüm katkıyı sağlayacağımızı belirtmek isterim. Engelli bireylerin haklarını geliştirmek, eşit fırsatlara sahip olmalarını güvence altına almak, engellilerin yetenekleri ve potansiyelleri doğrultusunda gelişmelerini, onların ekonomik ve sosyal refahını sağlamak devletin görevlerinden biridir. Engellilere yönelik bugüne kadar birçok hizmet uygulamaya konulmuş olmakla birlikte, hâlen engellilerin sorunları bulunmaktadır. Muhtaç engelli aylıkları iyileştirilmelidir. Diğer taraftan, engellilerin muhtaçlık durumlarının belirlenmesinde ailelerinin gelirinin dikkate alınması da doğru değildir. Bu durum mutlaka düzeltilmeli, gelir testi yapılırken aile geliri yerine engellilerin kendi gelirleri esas alınmalıdır; ayrıca, doğuştan ya da işe girmeden önce engelli olanların malul sayılabilmesi de sağlanmalıdır. Engelli vatandaşların istihdamını artırmak amacıyla yürütülen, kamuda engelli kontenjanı programı kapsamında engelli memur sayısında artış sağlansa da engellilerin yine en önemli sorunlarından biri işsizliktir. Engellilerin iş gücüne katılımı ve istihdamı daha da artırılmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir, son cümlelerinizi alayım.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin istihdam haklarıyla ilgili yaptığı önemli hizmetler olumlu bir şekilde devam ediyor. Bakanlığımız tarafından, terörle mücadelede yaralanmalarına rağmen mevzuata göre aylık bağlanamamış, gazilik unvanı verilememiş güvenlik güçlerimiz için istihdam ve diğer haklardan yararlanmalarıyla ilgili düzenlenen herhangi bir çalışmanız bulunmakta mıdır diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, üye arkadaşlardan söz talebi yok.

Şimdi Sayın Suzan Şahin, buyurun.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İyimser ifadelerle ve ekonomik büyüme mesajıyla sunulan 2023 bütçesi de diğer bütçelerde olduğu gibi yine giderleri gelirlerinden daha fazla olan, rant ve faiz bütçesidir. Üstelik bu bütçede faize gidecek para Hükümetin yapmakla övündüğü o sosyal yardımlara ayrılan 259 milyarın yaklaşık 2 katı.

Kadınlar açısından ise bu bütçe ayrımcılıkla dolu. En başta, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 149 milyar 868 milyon 618 bin TL'lik bütçesinden kadınların güçlendirilmesi için ayrılan miktar sadece 2 milyar 86 milyon 16 bin TL. Bunu kadın nüfusuna böldüğümüzde 1 kadın başına düşen miktar 49,37 TL, 50 TL bile olmuyor; şaka gibi değil mi? AKP'nin 2023 politikalarında da bütçesinde de kadınlar yok. Kadına yönelik şiddetin arttığı, kadın yoksulluğunun derinleştiği bir süreçte bu bütçe toplumsal cinsiyet eşitliğinden uzaktır. Kadınların eşit yurttaşlar olarak yaşamasına yönelik hiçbir bakanlığın bir duyarlılığı yok, çabası da yok. Aile destekleri sigortası yok ama kadınlar arasında ayrımcılık yapan 3 çocuk şartı var. Temel insani bir hak olan sosyal yardımlarla bile makbul kadın inşası yapıyorlar. En az 3 çocuk doğurmuş yani eş ve anne rolleriyle tanımlanıyor kadınlar. İş ve eğitim desteği vererek kadınları güçlendirilebilecekken aksine aile kisvesi altında görünmezleştiriliyor ya da yok sayılıyor.

Ne yazık ki hiçbir faaliyetinizi, eylem planınızı görmediğimiz ve defalarca sormamıza rağmen cevap alamadığımız hususlar var, bunlardan birkaçının altını çizmek istiyorum. Mesela, sosyal araştırmalar içerisinde 2008 ve 2014 yıllarında yapılan ve çok önemli tespitler içeren kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasının Türkiye'de yıllardır neden yapılmadığını açıklamadınız. Size bu soruyu komisyonlarda sorduk “Yapılacak.” dediniz ancak hâlâ yapılmadı; ne zaman yapılacak? Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin 894 sayfalık rapordan şiddete çözüm üretmeyen ceza kanunu dışında ne yaptınız? “Şiddete sıfır tolerans.” diyorsunuz ama tutarlı bir veri politikanız yok. Veri olmadan nasıl çözüm üreteceksiniz? Yıllardır veri toplanması, istatistiklerinin geliştirilmesi ve bunların kamuoyuyla paylaşılması konusunda bir arpa boyu yol gidilemedi. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda gerçekçi ve tutarlı verilere bizler ve kamuoyu ulaşabilecek mi? CEDAW'ın Türkiye'ye yönelik ciddi eleştirileri ve sunulan raporun çelişkilerle dolu olduğuna dair tespitleri var. 2016 yılından bu yana komitenin hiçbir kararına uyulmadığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün işlevini yitirdiği, Türkiye'de kadınların birey olarak görülmediği, kadınları sadece aile içinde annelik kimliğiyle tanımlayan siyasi iradenin giderek radikalleştiği gibi yani çizdiğiniz pembe tablonun tam tersini söylüyor CEDAW. Bu konuda bir öz eleştiriniz, hedefiniz var mı?

Aile destek programı mayıs ayında başlıyor, temmuz ayında bitiyor. Yoksulluk temmuzda bitecek mi? Giderek derinleşen yoksulluğun bir itirafı gibi, asgari ücretten aşağı geliri olan 4 milyon kişi olduğunu söylüyorsunuz. Sürdürülebilir yoksulluk üzerine bütün politikalarınız, yoksulluğu yok etmek

için bir politika üretecek misiniz? Açlık sınırının 8.223 TL, yoksulluk sınırının da 24.513 TL olduğu ülkemizde maalesef ki aileler derin yoksulluk içerisinde yaşıyor. Eğitimin yükü ailelerde, bu ailelerde yaşayan çocuklar da eğitime ulaşamıyor, ulaşırsa da sağlıklı beslenemiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son cümlelerinizi alalım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çocuk yoksulluğunun giderilmesi konusunda hedefleriniz nelerdir? Kadın istihdamında da pembe bir tablo çiziyorsunuz ancak gerçekler öyle değil. Yapılan araştırmalar ve raporlar Türkiye’de kadınların istihdama katılım oranının düşük olduğunu belirtiyor ve uluslararası endekslerde sonlardayız. Kadın istihdamı dışında, istihdamda olanlarsa güvencesiz ve eşit...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Suzan Hanım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Bir saniye lütfen, bitiriyorum, dakikam da dolmadı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Verdim zaten bir saniyeyi, öyle bir uygulamamız yok.

Son cümlelerinizi alalım.

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Çok rica ediyorum, bitiriyorum efendim.

Kadınlar insanoğluna yaraşır bir iş ve gelecek koşullarına sahip değil, kadın istihdamı teşvikleri konusunda işverenlere kota uygulanması, destek verilmesi, kadın istihdamının gerçekçi bir şekilde artırılması konusunda hedefiniz ne? Sunumunuzda bunlardan hiç bahsetmediniz.

Bu bütçede kadın yok, kadının güçlendirilmesi yok, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yok ama kadının aile üzerinde etkisizleştirilmesi var, üstelik sizin bunlara ilişkin çözüm iradeniz de yok, bu bütçe bunu gösteriyor. Bu eksikliklerin giderilmesi dileğiyle, böyle bir bütçe hayaliyle bütçenin ülkemize hayırlı olmasını diliyor, Komisyonunuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Gamze Taşcier’e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepinizi selamlıyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın kadına bakışında bir sıkıntı var. Hem sunumunuzda hem de Genel Başkanınız başta olmak üzere, söylemlerinizde her fırsatta kadını aile içine hapsediyorsunuz. Şüphesiz, aile tabii ki önemli ancak devletin önceliği birey olmalıdır. Siz kadını bir birey olarak değil aile içinde eş olarak görüyorsunuz; hatta o da yetmiyor, kadın, çocuk sahibi olmalı sizin gözünüzde ki en son yaptığımız sosyal konut projesinde de eşi ölmüş 3 çocuklu annelere ev yardımı da bunu gösteriyor. Gerçi sunumunuzda, bu açıklama kitapçığınızda o ayrıntıyı yazmamışsınız, muhtemelen gelen tepkiler üzerine geri adım attığınızı düşünüyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İyi oldu, arkadaşlara yeniden bastırıyoruz inşallah.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Tamam.

İkincisi, hangi ilde kaç huzurevi olduğuna dair soru sorduğumda gelen cevap şu: “Büyük illerde yaşlı nüfusunun fazla olması, çekirdek aile yapısının olması, kadının çalışma hayatına katılmasıyla birlikte yaşlısına bakmakta zorlanması...” diye devam etmiş. Sayın Bakan “Kadının çalışma hayatına katılmasıyla birlikte yaşlısına bakmakta zorlanması...” ne demek? Bakım yükümlülüğü sadece kadının

görevi midir? Yani adında “kadın” yok ama kadınlarla ilgili bir bakanlığın bu bakış açısı bence çok sakat bir bakış açısı. Çocuk ve yaşlı bakımının kadının sorumluluğunda olmadığı, her iki cinsin eşit sorumluluğu olması gerektiğini bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Dolayısıyla, kadına bakış sakat olunca, bakım yükümlülüğü sadece kadına yüklenince istihdamı da çözemiyorsunuz. Mesela, 2020 bütçesinde selefimiz bakana kreş ve gündüz bakımevi sayısını sormuşum, Bakanlığınızın izniyle açılan sayının 2.405 olduğunu söylemişsiniz ama siz bugünkü sunumunuzda 2.265 demişsiniz yani bir geriye gidiş var ve kamu sayısını da açıklamamışsınız, ben bunun da niye açıklanmadığını anlamadım. İleriye gitmesi gereken bir konuda bir geriye gidiş söz konusu.

Çocuk bakım hizmetlerinin kadınların sosyal hayatına, çalışma hayatına etkisini hemen bir İsrail örneğiyle vereceğim: İsrail’de 3 yaşından küçük çocuğu olan annelerin yüzde 76’sının istihdama katılımı varken Türkiye’de bu oran sadece yüzde 25 yani arada korkunç bir uçurum var. Dolayısıyla, kadınlar aslında Türkiye’de dolaylı olarak eve hapsedilmiş durumda, sosyal hayata ve çalışma hayatına maalesef katılmıyor.

2023 Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı’nda erken çocukluk eğitiminin 5 yaş için zorunlu olması hedefleriniz aranızda. Erken çocukluk dönemi eğitimi elbette ki önemli ancak bunu nasıl yapacaksınız? Çünkü OECD ülkeleri genelinde çocukların yaklaşık yüzde 98’i resmî ilkökul giriş yaşından bir yıl önce okul eğitimine kaydoluyor. 38 ülkeden 33’ünde bu konuda tam katılım sağlanmış ama Türkiye maalesef yüzde 81’le son sırada. Daha da önemlisi, Türkiye’nin bildirdiği 2030 hedefi kaç? Sadece 1,8 artışla 82,8. Dolayısıyla, Türkiye tam kayıt oranını yakalayamayan 5 ülke arasında hedefi en aşağıda olan ülke. 2023 programında zorunlu olacağını yazıyorsunuz, peki bu nasıl olacak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on beş saniyeniz.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bir diğer husus, sunumda “Çocukların iyilik hâlleri, başarı hikâyeleri, gelişimi, geleceğini destekliyoruz.” diye yazmışsınız; başlık olarak çok güzel ama ben de aynı örneği vereceğim: Çocuklar şu an okula aç gidiyor Sayın Bakan. Çocukların eğitimi, sağlığı, geleceği için bu son derece etkili. Şu sorum olacak: Acaba, Bakanlığınızın çocuk ve kadından sorumlu olan bir Bakanlık olması nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığıyla bir planlama, bir karşılıklı iş birliği düşünceniz var mı?

Son olarak da kadınların sağlığı açısından, rahim ağzı kanseri aşısının ödenmesi noktasında Sağlık Bakanlığıyla özel bir çalışma yapmayı planlıyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

HDP Grubundan Sayın Nuran İmir.

Buyurun lütfen.

NURAN İMİR (Şırnak) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, ülkede en temel sorunlardan bir tanesi kadın sorunudur. Kadınlar sistematik bir şiddet, istismar ve katliam kışkıracında. Buna “Dur!” demek, itiraz etmek, önlem almak hepimizin birincil görevidir. Biz HDP olarak, kadına yönelik şiddet vakalarının hiçbir zaman tekil ve birer adli vaka olmadığını düşünüyoruz. Türkiye’de kadın kırımını, yükselmiş erkek şiddetinin yapısal, toplumsal ve siyasal nedenleri var. Bu nedenler çokludur tabii ki, birbiriyle bağlantılıdır ve birbirini de beslemektedirler. Kadın cinayetlerinin yaşanmasına zemin olan nedenlerden biri ve belki en yakıcısı

militarizmin artmasıdır. Kentlerin militarize edildiği her ülkede kadına yönelik şiddet artmaktadır. Barış yerine çatışma politikaları devreye girdiğinde kadınlara yönelik suçlar artmaktadır. Şili, Filistin, Cezayir, Bosna, Ruanda, Suriye ve en son halka İran bu örneklerden sadece birkaçıdır.

Türkiye’de uzun yıllardır süregelen çatışma süreci bu örneklerden farklılıklar taşısa da bu sürecin kadına yönelik şiddet açısından yakıcı sonuçlar doğurduğu açıktır. Son yedi yılda çatışmaların bir kez daha artmasıyla vekili olduğum kent olan Şırnak başta olmak üzere Kürtlerin yoğun yaşadığı illerde kadınlara yönelik suçlar katbekat artmıştır. Bu suçların faili erkekler hem militarist politikalarla cesaretlendiriliyor hem de cezasızlık politikasıyla cesaretlendiriyorlar. Sakine Kültür, Mayıs 2022 Silopi’de daha önce eski eşini de ölüm ölümle tehdit eden Özel Harekat Ocakları Şırnak İl Başkanı tarafından katledildi, cesedi yakılarak yol kenarında bırakıldı; bu kişinin kolluk güçleriyle ilişkileri ortaya çıktı.

Birkaç örnek daha vermek istiyorum: Şırnak Şenoba beldemizde 18 Ağustos günü Ahmet Babat 17 yaşındaki Firdevs Babat’ı katletti, korucu olan ağabeyi Ramazan Babat’ın silahıyla Firdevs’i katleden Ahmet Babat olaydan sonra tutuklanırken iki gün sonra Korucu Ramazan Babat -ağabeyi- bir çocuğa cinsel saldırıda bulunduğu için gözaltına alınarak o da tutuklandı. Yine, Ağustos 2022’de Şırnak İdil ilçemizde Leyla Karaaslan, yaşları 13, 17 ve 16 olan üç kızıyla birlikte eşi tarafından katledildi. Yine, Batman’da Musa Orhan isimli uzman çavuş tarafından İpek Er de bu özel savaş politikaları sonucunda intihara sürüklendi. Bin otuz üç gündür hâlâ Gülistan Doku bulunamadı, faili hâlâ dışarıda.

Cizre Merkez Anadolu Lisesinde Müdür Yardımcısı ve İngilizce Öğretmeni olan Burak Erkan’ın okulda onlarca kız öğrenciyi taciz ve istismar etti, basına ve kamuoyuna da bu yansıdı. Yargıya intikal etmiş bir dosya fakat Burak Ercan sürekli koruma altına alınıyor, Urfa’ya tayin edildi bu süreçten sonra, yine taciz dosyası ortaya çıkınca oradan da korumaya alınarak İstanbul’a tayini çekildi. Hakkında açılan dava iki yıl rafta bekletildi, daha sonra ağır cezaya devredildi; iki yıldır orada da sürüyor ve kendisi hâlen görevinin başında. Yargılama süreci devam eden hiç kimse görevine devam edemez, hele ki bu suçlar istismar vakası ise. Ve en son Cizre’de bir polis eşini katlettikten sonra kendisi de intihar etti. Yani kendi eşine ve kendi bedenine zarar verecek bir boyuta ulaşan bir kitleden söz ediyoruz. Şırnak’ta farklı yapılar adı altında binlerce kolluk görevlisinin mevcut bir şiddeti her an herkesin burnunun dibindedir. Burada öğrenmek istediğimiz şey şu: Siz Bakanlık olarak kolluk güçlerinin kadına yönelik şiddetinden haberdar mısınız? Eğer bu şiddetin sistematik değil de bireysel ve tekil vakalar olduğunu iddia ediyorsanız, buna dair elinizde herhangi bir araştırma ya da bir veri var mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

NURAN İMİR (Şırnak) – Son yedi yılda faili kolluk olan kaç tane kadın cinayeti yaşanmıştır? 18 yaşındaki İpek Er’e sistematik biçimde cinsel şiddet uygulayan ve intihara sürükleyen Uzman Çavuş Musa Orhan nerededir, ne yapmaktadır? Musa Orhan’ın İpek Er’e yönelik sistematik cinsel şiddeti kendi mesajıyla kamuoyuna yansıdığı hâlde tutuklanmamış olmasının sebebini nasıl iddia ediyorsunuz? Musa Orhan’ı koruyan kimdir?

Son olarak, bir diğer husus da ekonomik anlamda yani Şırnak’ta kadın istihdamıdır. 2020 yılı sonunda Şırnak ilindeki İŞKUR’a kayıtlı işsizlerin sayısı 25 bin iken bu kişilerin içinde kadınların oranı yüzde 46,7’dir. Yine, 2020 İŞKUR verilerine göre, Şırnak ilinde 20 ve üzeri çalışanı olan işletmelerde 11.722 erkek çalışırken, sadece 978’i kadındır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Bayağı aştınız sürenizi.

NURAN İMİR (Şırnak) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İYİ Parti’den Sayın Naci Cinisli.

Daha sonra MHP’den Sayın İsmail Faruk Aksu’ya söz vereceğim.

Buyurun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, çok kıymetli bürokrat arkadaşlarımız, sayın basın mensupları; sizleri ben de saygıyla selamlıyorum.

Bendeniz Erzurum Milletvekiliyim ve gururla söyleyebilirim ki biz Erzurum’da kadınları, ailenin büyük hanımlarını özellikle, baş tacı ederiz ve onların lakabı bizde “paşa”dır. Erzurumlu aile büyüklerine ve hanımlara biz “paşa” deriz ve onların sözü her şeyin üstündedir, ailenin bir yerde reisi de onlardır. Rahmetli babaannem vefat ettikten sonra, ben kendi ailemde de onun eksikliğini, otoritenin noksanlığı çok derin hissetmiş bir insanım.

Sayın Bakanım, zor bir göreviniz var, zor bir Bakanlıktasınız. Çünkü Hükümetiniz, iktidarınız, partinin bu sosyal meseleleri parayla çözüme cihetinde. Bunlar parayla çözülecek konular değil. Sizin -hakkınızı yemek istemem- çok kapsamlı sunumunuzda daha çok biz rakam duyduk, hâlbuki sosyal meselelerde daha farklı yaklaşımlar bekledik.

Yine, üzülerek ifade etmek isterim ki kendini, millî, muhafazakâr ve demokrat olarak nitelendiren AK PARTİ’nin yirmi senede ameli ile kelamı birbirini pek tutmadı. Yani iki kuruma çok büyük zarar verdiğini düşünürüm: Birincisi, aile kurumuna, ikincisi de yine üzerine çok titrediğini gösterdiği veya söylediği mukaddes dinimize. Gençliğin dinî konulardan maalesef ne kadar uzaklaştığı hepimizin malumu ve aile kurumunun da yerle bir olduğu yine hepimizin malumu. Farklı farklı sebepleri var, konuşmamda vaktim el verdiğince bunlara değineceğim.

Kadın meselesi, tabii ki kadının kendini ifade edebilmesi, sosyal hayatta barışık yaşayabilmesi için, bir kere, her şeyden önce ülkede demokrasinin kâmil bir şekilde işliyor olması lazım. Demokrasinin eksik olduğu yerde kadının da kendini yeterince ifade edebilmesini bekleyemeyiz. Bakın, İran örneğini çok yakinen yaşıyoruz. İran’daki kadınların bu infialinin sadece başörtüsü meselesine bağlı olmaması lazım. Kadınların bu infiali onların seslerini yeteri kadar çıkaramaması, demokrasiden payını alamaması ve demokrasi eksikliğinden kendilerini sosyal hayatta yeteri kadar yer alamadıkları, ülkenin yönetiminde yeteri kadar yer alamadıkları için biriken bir enerji orada ortaya çıktı, Allah esirgesin; bunu hiçbirimiz istemeyiz.

İkincisi ise bizim yine bizim devlet geleneklerimizde 3 şey çok önemlidir, 3 temel anlayış vardır. Bunlar hak ve hürriyetlerin teminat altına alınması, sosyal adalet ve sosyal güvenliğin sağlanması, iç ve dış barışın sağlanması. Bunlar Türkiye Cumhuriyeti devletinden önceki devletlerimizde de sağlanmaya çalışıldı ve cumhuriyetin de öncelikleri arasındaydı. Bunlarda da biz şu anda eksiklikler görüyoruz. En önemlisi, cumhuriyetimizin bize sağladığı en önemli değer fırsat eşitliği. Hepimiz farklı farklı sosyal çevrelerden geliyoruz, farklı maddi durumlu ailelerden geliyoruz “Köyden gelen de şehirden gelen de zengini de fakiri de kariyerinde hak ettiği yere gelebilir.” diye bir anlayış vardı. Cumhuriyetin bize kattığı en önemli değer fırsat eşitliği, bugün maalesef bu fırsat eşitliği inancı, özellikle gençlerde artık kalmadı, kadınlarda da kalmadı. Fırsat eşitliğinin sağlanmadığı, vatandaşın bundan emin olmadığı yerde daha çok sosyal sorunlar -Allah korusun- yaşarız. Cumhuriyet aslında sadece vatanın toprağını korumadı, vatandaşın hakkını, hukukunu da korudu. Bugün vatandaşın hakkının, hukukunun korunmasıyla ilgili çok büyük soru işaretleri vardır. Özellikle, gençlerin bu ayrımcılık konusunda, nepotizm konusundaki endişeleri, vatandaşlık hislerinin maalesef bu yüzden zayıflaması ve yurt dışına gitme zorunda kendilerini hissetmesi de bundandır. Kariyerlerine, bu rekabet ortamında kendilerine yer

olmadığını artık düşünüyorlar ve o rekabet ortamında nepotizm yüzünden ayrıcalıklı gençlerin zaten işlerinin garanti olduğu, rekabete bile artık ihtiyaç kalmadığı endişesiyle bunları biz kaybediyoruz maalesef.

Diğer bir konu, tabii ki aslında sosyal yapıyı da çürüten ekonomik durum ve enflasyon. Enflasyon yalnızca ekonomiyi altüst etmiyor, enflasyon aynı zamanda sosyal yapıyı da çürütüyor ve bu konuda da çok büyük endişelerimiz var. Bugün Türkiye’de artık yoksulluk değil, derin yoksulluk, muhtaçlık yaşanır hâlde. Sayın Bakanım, bizim yaptığımız araştırmalarda İstanbul’da artık bodurluk görüldüğü tespit edildi. Çocuklar gelişmiyorlar, bodur kalıyorlar ve bununla ilgili de bizim “Rüzgârgülü” diye bir projemiz var. İlkokul ve lise çağındaki, özellikle ilkokuldaki çocuk ve gençlerin sabah ve öğlen yemeklerinin, gıdalarının düzenli olması için devletin yardım etmesi lazım. Burada asgari ücretin 5.500 lira olduğu bir ülkede, açlık sınırının 7.245 lira açıklandığını artık tekrar tekrar ben de söylemeyeyim.

Sosyal yardımlara gelirsek, tabii ki devletin bir anayasal görevidir sosyal yardımlar ve şarttır ama sosyal yardım alan nüfusun çoğalması normal bir durum değildir. Bunu lütfen övünerek anlatmayın; bu, milleti de rencide eder, hepimizi rencide eder, ülkenin de kötü bir reklamıdır. Sosyal yardım tabii ki yapılacak ve rakam olarak yani kişi başına rakamın çok daha fazla olması lazım. Biz bunu çok yetersiz görüyoruz fakat bu kadar milyonların, 15 milyon insanımızın neredeyse sosyal yardım almak mecburiyetinde olması bir faciadır ve ayıptır. Devlet böyle yönetilmez. Bu rakamın düşürülmesiyle övünmenizi biz bekledik ve biz, inşallah iktidar olduğumuzda bu rakamı refaha kavuşturarak düşüreceğiz. Kimsenin devletin eline bakmak zorunda kalmaması lazım. Bu düzelmesi icap eden ve İYİ Parti iktidarında da Allah’ın izniyle düzeltereğimiz bir meseledir. Bu bir siyasi metot hâline de gelmiş durumda, çok üzülerek görüyorum, bir muhtaçlığın yönetilmesi durumu mevzubahis. İnsanların muhtaç kalınca sanki aynı zamanda sadece paraya değil, iktidarın himmetine de muhtaç olacağı anlayışıyla böyle bir ikili ilişki kurma yoluna gittiniz ki bu da hakikaten yakışık alır bir yöntem ve devlete yakışan, devleti yönetenlere yakışan bir yöntem değildir.

Bazı kurumlarda çok ciddi sıkıntılar oluyor. Mesela, benim şehrim Erzurum’da bundan bir süre önce Diyanete bağlı bir kurumda çocuk istismarları oldu, 7 çocuğumuza acımasızca istismar yapıldı ve bunların sorumluları cezalandırılmadı. Neden? Çünkü torpilli insanlar çalışıyorlar sosyal yardım kurumlarında ve kimse onlara dokunamıyor, dokunmak istemiyor. Olan bundan mağdur olanlara oluyor, çocuklara oluyor, kadınlara oluyor. Bu sistemin böylesine sakatlaşmış olması büyük mağduriyetler oluşturuyor yani bu -özellikle bakın, ben bunlardan hakikaten hicap duyuyorum- 7 çocuğun göz göre göre hayatları karardı, ailelerin hayatları karardı ve bunlara sebep olanlar cezalandırılmadı, oradaki üst düzey yöneticiler cezalandırılmadı. Daha fazla deşmek istemem ama lütfen sizden hassaten rica ediyorum, bu konuların üzerine gidiniz.

RTÜK, sosyal çöküntünün en önemli sebeplerinden biri RTÜK. RTÜK’le ilgili ne yapıyorsunuz ben çok merak ediyorum. Ben zaman zaman bazı komisyonlarda RTÜK’ün davet edilmesini, mesela kadına şiddetle ilgili RTÜK’ün davet edilmesini istedim ve RTÜK temsilcisinin bize yaptığı sunum, benim anlayışıma göre, bir ortaokul talebesinin yapamayacağı nitelikte; çok özür dilerim, tabirimi mazur görün, rezalet bir sunumdu. Bu kadar amatörce, bu kadar umursamaz, Meclisi, devleti, milleti bu kadar ciddiye almayan, bu kadar acemi, baştan savma bir sunum yapıyorsa bu kurum, gerisini siz düşünün. İçki, sigara bulutlanıyor, hiç karşı değilim, olabilir fakat herkesin belinde çift silah, kadınlar dövülüyor, gayrimeşru ilişkiler, garip garip programlar; bunların önüne geçmek sizlerin göreviniz, iktidarın görevi. RTÜK, bizim muhalefetin en ufak bir sözünü yanlış sayıp kanal kapatabiliyor ama

yıllardır süren dizilere en ufak bir ceza yok. Verilen cezalar da o diziler için hiç önemli değil, alınan reklamlar karşısında umurlarında bile değil. Lütfen, RTÜK'e bir çekidüzen verin, son derece büyük bir sorun hâline geldi RTÜK.

Burada, ilkeler üzerinden gitmemiz lazım yani esen rüzgârlar üzerinden siyaset yapılırken ülkede de köklü kurum kalmıyor. Bu kurumların başında da maalesef artık -belirttiğim gibi- bizim aile kurumumuz geliyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Cinisli, lütfen tamamlar mısınız.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Hemen bitiriyorum Sayın Başkanım.

Bir de tabii, en önemlisi, ülkeyi idare edenlerin rol model olduklarını da lütfen unutmayalım. Ülkeyi idare edenler eğer rol model olduklarını unutulursa ve kötü örnek olurlarsa, yanlış uygulamalar, despotik uygulamalar, yolsuzluklar bu kadar alıp başını giderse kimseye “Bunu yapmayın.” deme hakkını da kendisinde bulamaz.

Bir başka konu vardı ama artık konuşamayacağım ama en azından başlığını söyleyeyim. Bakanlık makamı oluruyula çalışan meslek elemanlarının yaşadığı mağduriyet ve talepler geliyor bize Sayın Bakanım. Bununla ilgili de ben size daha sonra isterseniz sunarım, bir ilgilenme fırsatınız olursa, bu da hakikaten çok vahim bir sorun. Bundan da memnuniyet duyarım.

Sizleri saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Cinisli.

Söz sırası, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Faruk Aksu'da

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık olarak ailenin ve toplumsal değerlerimizin korunması ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri uyguluyor, şehit yakınlarımıza, gazilerimize, engellilerimize, muhtaçlarımıza, kadın, çocuk ve yaşlılarımıza devletimizin müşfik elini uzatıyor, önemli bir hizmet yapıyorsunuz. Bu hayırlı hizmetleriniz ve kapsamlı sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Bütçeden sosyal yardımlara ayrılan kaynak 2023'te 258,4 milyar liraya yükseltilmiştir. 2023 bütçesinin yüzde 5,8'ini oluşturan sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasılaya oranı da yüzde 1,1'den yüzde 1,4 seviyesine çıkartılmıştır. Bu ödenek, ödeme gücü olmayan 9 milyon vatandaşımızın sağlık primi giderleri için, 65 yaş üstü yaşlılarımız ve bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımızın yakınlarına bağlanan aylıklar için, engelli vatandaşlarımızın evde bakım desteği ve eğitim taşınması için, yoksul ailelere elektrik tüketim desteği verilmesi için, ihtiyaç sahibi ailelere, sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için; ayrıca, eşi vefat etmiş kadınlar ve asker ailelerine yardım ve benzeri destekler için kullanılacaktır.

İftiharla söylenebilir ki ülkemizde ihtiyaca yönelik geliştirilmiş sosyal yardım programlarıyla hiç kimseyi sahipsiz bırakmayacak bir sosyal destek sistemi bulunmaktadır.

Salgın sürecinin dünyada gıpta edilecek şekilde yönetilmesinde de Türkiye'nin güçlü sağlık ve sosyal güvenlik altyapısı ile sosyal koruma sisteminin etkili ve belirleyici olduğu açıktır.

Toplumun temel taşı olan aile ve aile kurumu, millî ve manevî değerlerin korunması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında, millî bütünlüğün ve dayanışmanın pekiştirilmesinde, sosyal düzenin güçlü bir şekilde oluşmasında önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda, başta kadınlarımızın aile içindeki konumunun güçlendirilmesi olmak üzere, aile kurumunu ve aile bütünlüğünü koruyucu politikaların geliştirilmesi, aileyi ve sosyal fonksiyonlarını zayıflatıcı unsurların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu çerçevede istihdam imkânlarının geliştirilmesi ve her ailenin yeterli ve sürekli bir gelire sahip olmasının sağlanması önemlidir.

Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından gündeme getirilen ve yakın zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine gelecek olan kadınlarımızın başörtüsünün güvenceye kavuşturulmasına ve ailenin güçlendirilmesine ilişkin Anayasa değişikliği teklifini destekliyoruz, Cumhuriyet İttifakı'yla birlikte diğer partilerin de destek vermesini bekliyoruz.

Nüfusumuzun yüzde 49,9'unu kadınlar oluşturmaktadır. O hâlde kadının ekonomik, sosyal ve siyasi alanda bu oranla doğru orantılı bir şekilde temsil edilmesi gerekmektedir. Türk toplumu yapısında, Türk devlet geleneğinde, Türk sosyal dokusunda kadının inkâr edilemez sorumlulukları, fark yaratan bir işlevi bulunmaktadır. Tarihin her döneminde üstlendikleri sorumlulukları feragat simgesi bir anlayışla yerine getiren kadınlarımızın ekonomik ve sosyal açıdan güçlenmesi, kalkınmaya olumlu etkisinin yanında gelecek nesillerin sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesine, ailenin ve toplumsal yapının sağlam temeller üzerinde yükselmesine daha fazla katkıda bulunacaktır. Kadınların istihdamında son yıllarda önemli ilerlemeler kaydedilmişse de hâlen iş gücüne katılım oranları erkeklere göre oldukça düşüktür. Şüphesiz salgın bu alandaki sorunu daha belirgin hâle getirmiştir. Bu bağlamda, kadının güçlenmesi, temel hak ve fırsatlardan eşit şekilde yararlanması çalışmalarına öncelik verilmesi, bu yöndeki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak mutlu kadının huzurlu Türkiye'nin teminatı olacağına inanıyor, kadın ve erkeğe eşit fırsatların sunulduğu, kadına saygının ön planda olduğu bir yaklaşımı öngörüyoruz.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin bütün kamu kurum ve kuruluşları ve sosyal taraflarla iş birliği içinde kararlılıkla sürdürülmesi önem arz etmektedir. Kuşkusuz hem önleyici hem de olaya müdahale anlamında etkili tedbirler devrededir ve önemli mesafeler de alınmıştır. Etkili mücadele yöntemleriyle önemli insan hakları ihlallerinden biri olan ve toplumsal huzuru bozan kadına yönelik şiddetin mutlaka önüne geçilmelidir.

Çocuğun yüksek yararının temel ilke olarak benimsendiği ve devlet tarafından her açıdan güvence altına alındığı, çocuklarımızın sağlığını ve esenliğini önemseyen, gelişimini ve potansiyelini destekleyen millî bir politika oluşturulmasını hedefliyoruz. 2021 yıl sonu itibarıyla nüfusumuzun yüzde 26,9'unu çocuk nüfusu oluşturmaktadır. Türkiye, AB üye ülkelerinin ortalaması olan yüzde 18,1 oranıyla karşılaştırıldığında çocuk nüfus oranının yüksek olduğu bir ülke konumundadır. Çocukların şiddet, cinsellik ve istismar içeren, madde bağımlılığını ve sigara kullanımını özendirici yazılı, görsel ve internet ortamındaki her türlü zararlı yayınlara karşı korunması, ailelerin medya okuryazarlığı ve internetin doğru kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi, çocukların hayata hazırlanması bakımından önem arz etmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi şehitlerimizin emaneti olan şehit yakınlarımızın ve gazilerimizin her zaman ve her şart altında yanındadır. Bilindiği gibi kamudaki istihdam hakkı başta olmak üzere, elektrik ve su ücretlerinde indirim, ücretsiz ulaşım, psikososyal destek hizmetleri gibi birçok destek ve imkân devletimizce gaziler ve şehit yakınlarımıza sağlanmaktadır. Bu kapsamda şehit yakınlarının 1 olan istihdam hakkı 2'ye çıkarılmış, gazi ve gazi yakınları gibi vazife malulü ve sivil terör mağdurlarının malullerine de 1 istihdam hakkı getirilmiştir. Bununla birlikte şehit yetimlerinin tamamına iş hakkı

verilmesi, şehit anne ve babaların aldıkları maaşın arttırılması, terörlü mücadelede yaralanıp gazi ve malul sayılmayanların mağduriyetlerinin giderilmesi, muharip gazilere ödenen şeref aylığının geliri olsun olmasın tüm gazilere aynı şekilde ödenmesi, ayrıca bunların ÖTV'siz araç gibi beklentilerinin de karşılanması gerekmektedir.

Ulaşımından eğitime, çalışma hayatından sağlık hizmetlerine varıncaya kadar her alanda engellilerimize insanca bir hayat sunmak insani ve hukuki bir mükellefiyettir. Bu kapsamda engellilerin toplumla bütünleşerek başkalarının yardımına muhtaç olmadan hayatlarını idame ettirebilmelerini temin edecek hukuki, fiziki ve diğer şartlar oluşturulmalıdır. Engellilerimizi mağdur ve meşgul eden pürüzleri kaldırmak sadece Bakanlığın değil, kuşkusuz hepimizin görevidir. Engelsiz bir Türkiye, engelsiz bir toplum, engelsiz bir gelecek için sorumluluk şuuru, empati kültürü, dayanışma ve yardımlaşma duygusu her daim canlı tutulmalıdır.

Partimiz devleti yaşatmanın yolunun insanı yaşatmaktan geçtiğine, ülkelerin değerinin yaşlılarına verdiği değerle artacağına ve istikbale güvenle bakabilmek için her bir vatandaşımızın onurlu bir yaşam sürmesinin temin edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Nüfusumuzun içindeki oranı giderek artan yaşlı nüfusa yönelik hizmet alanının genişletilmesi ve kalitesinin artırılması, yaşlılara dönük politikaların onların yaşlılık şartlarını hazırlayan gençlik ve aktif çalışma dönemlerini de kapsayacak şekilde olması gerekmektedir. Türkiye Anayasa'nın sosyal devlet olma ilkesinin gereğini layıkıyla yerine getiren bir devlettir. "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." şiarıyla milletimizin her ferdine insanca yaşayacağı bir hayat standardının sunulması, muhtaç, güçsüz ve ihtiyaç sahiplerini de bu standartlara eriştirecek desteklerin sağlanması aynı zamanda millî, insani ve İslami bir görevdir.

Bu yönde gösterdiğiniz gayret için tekrar teşekkür ediyor, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Aksu, teşekkür ediyorum.

Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Yaşar Kırkpınar'da.

Sayın Kırkpınar, söz hakkınız on dakika ama beş dakika kullanmak istediniz. Beş dakika sürenizi başlatıyorum.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Aslında benim değil de sizin talebinizdi Başkanım hakkımı beş dakika kullanmam, onu düzeltelim.

Çok Saygıdeğer Bakanım, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlar, basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepimizi saygıyla, sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum.

Tabii, Bakanlığımızın alanı, konusu çok geniş, dolayısıyla aslında on dakika da yetmiyor Başkanım bizim burada düşüncelerimizi ifade etmek için ama çok fazla sayıda konuşmacı var, o yüzden beş dakikayla sınırlandırıyoruz.

Sayın Bakanım, çok ayrıntılı bir sunum yaptınız. Ben size ve ekibinize gerçekten çok teşekkür ediyorum. Bazı başlıkları ben not aldım, sadece bir kısmını. O yüzden, bu başlıkların bile belki onlarca dakikamızı alacağını buradan belirtmek istiyorum.

Bir kere, en önemlisi, aileyi korumakla ilgili başlık; sosyal hizmet merkezlerinin açılması, yapmış olduğunuz aile ziyaretleri, sosyal araştırmalar, gençlerle ilgili yaptıklarınız, boşanmayla ilgili yapılanlar, bağımlılıkla mücadele, aile destek programları, Roman vatandaşlarımızla ilgili yapmış olduğumuz faaliyetler; yine, çok önemli, çocuk hizmetleriyle ilgili yaptıklarınız; engelli hizmetleri, evde bakım

hizmetleri, yaşlı destek programları, hayatı kolaylaştırmak için yaptıklarımız; yine, istihdamı sağlamak adına yapılanlar, şehit yakınları ve gazilerle ilgili yapılanlar ve bu devam ediyor. Dolayısıyla çok geniş bir alanınız var ama bunlar içerisinde bizim en önemlisi olarak gördüğümüz ve seçtiğimiz aile.

Aile, tabii, bizim toplumumuzun temel taşı. Ailenin korunması, yaşatılması aslında bizim Türk milletinin en temel amacı olmalı. Eğer Türk aile yapısı kendi mecrası, kendi değerleri, kendi kültürü ve doğası içerisinde korunursa bugün önümüze sorun olarak gelen birçok şeyin de ortadan kalktığını görmüş oluruz. Bunu hep birlikte yapmamız gerekiyor yani burada iktidarı, muhalefeti farklı olmamalı; aile bütünlüğünü, aile birliğini korumak ve yaşatmak için hep birlikte mücadele vermemiz gerekiyor. İyilik de kötülük de bulaşıcı.

Bugün burada onlarca kalemlle ilgili Bakanlığımız çalışma yapıyor. Yapılan bu çalışmalar geçmişten günümüze ailenin korunması adına yapılmış olsa belki daha az enerjiyle daha çok iş yapılabilirdi, bunun altını özellikle çizmek istiyorum. Peki, bunu nasıl yapacağımıza yönelik, ben bugün muhalefetten bir iki kişi dışında fazla da bir öneri alamadım. Aslında muhalefetin burada, çok ciddi manada iktidardan talepkâr olması lazım ama muhalefet, maalesef, her zaman olduğu gibi farklı alanlarla ilgili düşüncelerini ifade ediyor. Mesela, sosyal medyanın etkisi ailenin korunması üzerinde nedir, bu konuyla ilgili bir düşünce serdedilmedi. Dijital mecraların etkisi nedir? TV programlarıyla alakalı yapılması gerekenler nedir? Peki, aile yapımızı dejenere eden, yozlaştıran akımlar, alışkanlıklar nelerdir? “Özgürlük” adı altında hangi tür suistimaller var? Bunların hepsini uzatabiliriz, bunların hepsini çoğaltabiliriz. Bu konularla ilgili muhalefetin maalesef şu ana kadar bir önerisine rastlayamadım.

Değerli arkadaşlar, tabii -rakamlarla ilgili- Sayın Bakanımız ekonomik olarak bütçeyi sunduğu için, rakamları da ifade ediyor. Oradan birtakım arkadaşlarımız bu rakamlara bakarak ülkenin fakirleştirilmesiyle ilgili bir bağlantı kuruyor, burada bir paradoksla karşı karşıyayız. Yani geçmişte bizim devletimizin birçok alanda yetersiz kaldığını hep biliyoruz, sadece 4 başlık altında bu değerlendirmeler yapılırdı. Fakat bugün devletimizin bu şemsiyeyi genişletmiş olması burada iktisadi olarak vatandaşlarımızın gelir düzeyinin düştüğü anlamına gelmiyor. Çünkü biz iktidarı devraldığımızda, 3 binler civarındaydı kişi başına düşen millî gelir; bugün 10 bin dolar civarında kişi başına düşen bir millî gelirimiz var. Dolayısıyla burada, kişi başına düşen millî gelirimizde 3 kat bir artış olmuş, bunu buradan belirtmek istiyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Kırkpınar...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Son bir cümle olarak da şunu ifade etmek istiyorum ki bizim Cumhuriyet İttifakı olarak, ailenin korunmasıyla alakalı çok ciddi bir çalışmamız var. Bunun Anayasa değişikliğini düzenlemek için Meclise ve bütün partilere ulaşacağız yakın bir zamanda. Ben, bu Anayasa değişikliğimize, bütün muhalefet partilerinin –hep birlikte- aile birliğinin ve bütünlüğünün korunması için desteklerini şimdiden bekliyorum.

Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı, bereketli olmasını şimdiden temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Kırkpınar, süreyi tasarruflu kullandığınız için.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ali Şeker yerine –siz değiştiniz- Sayın Fikret Şahin’de.

Buyurun lütfen.

Süreniz dört dakikadır.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; ben de sizleri saygıyla selamlıyorum ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, Anayasa'mızın 41'inci maddesi ailenin korunması ve çocuk haklarıyla ilgili ve şöyle başlıyor: "Aile, Türk toplumunun temelidir." Görüyoruz ki son yıllarda evlenme sayıları mütemediyen azalırken boşanma sayıları da buna paralel olarak artıyor. Yani buradan şu sonucu çıkarabilir miyiz? Türk toplumunun temeli sarsılıyor çünkü aile sayısı giderek azalıyor burada. Burada, sizin Bakanlığınızın da bir sorumlu olduğuna inanıyorum ben açıkçası; demek ki gençlerimiz evlenemiyor ekonomik sıkıntı sebebiyle, evlenseler dahi bunu sürdüremiyorlar ve -dolayısıyla da Bakanlık olarak, iktidar olarak- özellikle genç evlilerimizin evliliklerini sürdürecektir ekonomik olarak desteğe ihtiyaçları var. Şimdi, biraz önce Yaşar Bey muhalefetin pek öneride bulunmadığını söyledi. Şimdi söylüyorum, bakın, genç evlilere ev sahibi olabilmeleri için -gerçek anlamda ama göstermelik değil- katkı vermeniz gerekir, araç sahibi olması konusunda katkı vermeniz gerekir, ekonomik sıkıntılar yaşıyorsa bunların yanında olmanız gerekir ve mutlaka ve mutlaka evlilik sayılarının geçen yıllara göre artması gerektiği konusunda çalışma yapmanız gerekir. Yine, ailenin yapısının korunmasıyla ilgili, Yaşar Bey, dikkatinizi çekmek istiyorum. Bakın, RTÜK birtakım kanallara durmadan anlamsız cezalar vereceğine, TELEDİ olsun, Halk TV olsun, KRT gibi kanallara anlamsız cezalar vereceğine, aile yapısını bozan programları inceleyip o kanallara ceza vermesi lazım. Aile yapısını zedeleyen pek çok program var, o kanallar yandaş kanallar olduğu için ceza uygulanmıyor, burada yapacağımız şey budur. Çok anlamsız, inanın yani ahlaka da aykırı programlar var ama kanalın yandaş kanal olması sebebiyle RTÜK'ün herhangi bir uygulamasını burada göremiyoruz.

Diğer bir nokta, yine, çocuk ve engellilerle ilgili. Sayın Bakan, dikkatinizi çekmek istiyorum. Bakın, ben, buraya, Meclise gelirken trafik ışığında duruyorum ve orada engelli vatandaşların, çocukların gelip de arabadan dilenmesinden utanıyorum bir milletvekili olarak; bu, ülkemize yakışmıyor, sizi de ilgilendiren bir nokta bu. Devamlı şekilde, dilenen engelli ve çocuk sayısı artıyor, buna bir önlem almanız gerekir. Ya, bu bizim ülkemiz için uygun değil yani özellikle yabancı bir misafirin yanında arabamın camına gelip de bir çocuğun dilenmesi beni utandırıyor bir Türkiye Cumhuriyeti Milletvekili olarak, buna önlem almanızı istiyorum ve bu giderek de artan sayıda.

Yine, çocuklarımız okullara aç ve susuz gidiyorlar. Bakın, susuz gidiyorlar diyorum çünkü çocuğun cebinde parası yoksa kantinden su dahi alamıyor, çeşmedeki suyu da içemiyor. Sayın Bakan, hiç olmazsa bir okul suyu projesi geliştirin. Çocuklar ücretsiz şekilde okulda su içebilsin. Sabah okula gidiyor, ta ki akşam eve dönene kadar çocuk, bırakın açlığı, susuzluktan perişan oluyor. Biraz önce bahsedildi, çocuklarımızın giderek boyu daha kısalıyor, mental gelişimleri giderek geriliyor. Buna da önlem almak yine sizin Bakanlığınızın bir görevi.

Yine, diğer bir nokta Sayın Bakan, bakın, SMA'lı çocuklarımız ve aileleri var. Bakın, gösteriyorum size, bu SMA'lı bir çocuğumuzun otoyoldaki, totemdeki resmi; bakın, aile yardım istiyor. Diğer bir görüntü, minibüsün arkasında "Çocuğuma yardım istiyorum." diyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Şahin, lütfen tamamlar mısınız.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Tamamlıyorum.

Diğer bir görüntü, bakın, bir alışveriş merkezinde bir kumbaranın üzerinde. Bu aileler bizi utandırıyor yani daha doğrusu, aile utandırıyor dediğim nokta bu aileleri dilendiren bir yapıya sahibiz. Bunu engellemiz lazım Sayın Bakan yani bu ailelerin yardıma ihtiyaçları varsa bunların yanında olmanız gerekir. Bunların bu şekilde afişe edilmemesi lazım, bunlar bizim utançlarımız.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Şahin.

Söz sırası İYİ Parti’de, Sayın Feridun Bahşi’de.

Sayın Bahşi, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Atatürk diyor ki: “Bir hükûmetin iyi veya fena olduğunu anlamak için hükûmetten amaç nedir bunu düşünmek gerekir. Hükûmetin iki hedefi vardır. Biri milletin korunması, ikincisi milletin refahını temin etmek. Bu iki şeyi temin eden hükûmet iyi, edemeyen fenadır.” İşte, 1923’te yani bundan tam doksan dokuz yıl önce yapılan bu tespitteki hakikate bugünlerde tüm çarpıcılığıyla şahit oluyoruz. Olağanüstü ekonomi yönetimi sayesinde artık her güne yeni bir zam haberiyle uyanıyoruz. Sabah ekmeğe zam, öğlen elektriğe zam, akşam doğal gaz zam, gece yarısı benzine ve mazota; artık zamları yatıyor, zamları kalkıyoruz. 2.500 lira reva görülen emeklilerimizi Halk Ekmek kuyruklarında sıra bekletiyoruz. Okula gidecek otobüs parası bulamayan gençlerimiz umutsuzluk içinde okullarına yürüyerek gidiyorlar. Akşam evde ne pişireceğini bilemeyen anneler, evine et, süt, yağ, un, hatta çocuğuna bez bile alamadığı için feryat ediyor. Milletimiz yoksullukla boğuşurken 5-10-11 maaşlı saray danışmanlarının keyifleri her zamanki gibi yerinde.

Evet, değerli milletvekilleri “İnsanların yaşamlarını devam ettirebilmesi için temel ihtiyaçlarını karşılamada acze düşme durumu” olarak olarak tarif edilen yoksulluk, ülkemizin en önemli gündem maddesi hâline gelmiştir. Mevcut ekonomi yönetiminin yalpalayan ve yozlaşan uygulamaları; israf ve istismar eden yönetim anlayışı; bilgisiz, ilkesiz ve istikrarsız siyasi yaklaşımı; kurlsuz, ölçüsüz ve tutarsız politikaları sonucu sanaysiz kalan, aşırı borçlanan ülkemiz, yoksullaşan, yağmalanan ve sıcak paraya mahkûm olan bir yapıyla karşı karşıya kalmıştır. Bugün, ülkemizde 16 milyondan fazla kişinin açlık sınırında, 48 milyondan fazla kişinin ise yoksulluk sınırının altında yaşadığı bilinmektedir. 2022 Ekim ayı sonucuna göre 4 kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken aylık gıda harcaması, sadece gıda harcaması 7.425 lira 23 kuruştur. Gıda harcaması ile giyim, konut, kira, elektrik, su, yakıt, ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise yirmi 24 bin liradır. Yükselen gıda, kira ve enerji faturaları karşısında gelirleri yeterince artmayan milyonlarca hane için bu kış çok zor geçecek. Kişi başına millî gelirin 9.592 dolar olduğu ülkemizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının açıkladığı verilere göre sosyal yardımlardan faydalanan hane sayısı 11 milyona ulaştı ve “Bu kadar kişiye sosyal yardım yapılıyor.” diye övünüyor. Bu olay, övünülecek değil hicap duyulacak bir olaydır. İnsanlar, sosyal yardıma muhtaç edilmiştir. Sosyal yardımlarla yaşamaya çalışan vatandaşlarımızı bu cefa reva görülemez.

Değerli milletvekilleri, ülkemizdeki bu yoksulluk, başa çıkılamayan ya da başa çıkabilme yöntemlerinin cevap vermediği, kişilerin hayata devam edebilme umutlarını tüketen, dolayısıyla onları intihara sürükleyen bir durum hâlini almıştır. Yaşarken sözlerini söyleyemeyenler, yaşayabilmek için gerekli olan temel araç ve mekanizmaları hak ettikleri ölçüde alamayan yoksullar, hem ilk hem de son sözlerini ölerik söylüyorlar. Son yıllarda artan intiharların ana sebeplerine baktığımızda diğer nedenlerin yanında en fazla ekonomik sıkıntılar gelmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, günümüzde, özellikle gençler arasında çok yaygın olan madde kullanımı maalesef ciddi bir problemdir. Ülkemizde, 16-24 yaş arası gençlerimizin herhangi bir uyuşturucu maddeyi kullanma, deneme veya bağımlı olma oranı gittikçe artmaktadır. Bu da gençlerimizin hızlı bir

şekilde uyuşturucu maddelerle tanıştığını, kullanıcı veya satıcı olarak bu kötü yola sürüklendiklerini göstermektedir. Madde kullanımının bu kadar yaygın ve erişimin de kolay olduğu günümüzde, maalesef çevremizde madde bağımlısı birçok kişi bulunmaktadır. Bütün yıkıcı etkilerine karşı madde kullanımının önüne geçmede yeterli performans gösterilememektedir.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER - Sayın Bahşi, lütfen tamamlar mısınız.

FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Tamamlıyorum efendim.

Uyuşturucuyla hâlihazırda toplumca mücadele edilmesi gerekir. Bunun yanında aile yapısının sağlanması, eğitim öğretimde uyuşturucunun zararlarının yeterli derecede anlatılması gerekmektedir.

Bütçenin, ülkemize ve milletimize kutlu olmasını diliyorum.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER - Teşekkür ederim Sayın Bahşi.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Hayati Arkaz'da.

Sayın Arkaz, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakika.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli misafirler; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Devletin, toplumda refah ve sosyal koruma sağlamak amacıyla uyguladığı politikalar bütününe "sosyal politika" denir. Sosyal politika, refah ve refahın dağılımıyla ilgili tedbirlerin bütünüdür.

Pandemiyle ülkelerin belli sorunlarla karşılaştığı dönemde, mücadele yöntemleri geliştirdiği dönemde Türkiye, sağlık altyapısının yanında sosyal politikalar bağlamında da güçlü tedbirler alarak bu süreci en az hasarla atlattır.

Bir hekim olarak şunları söylemek istiyorum: Pandemi döneminde sağlıkta verilen hizmet dünyaya örnek olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü bizi gıptayla seyretmiştir; bu, gerçek. Sosyal politikalarda gerçekten ciddi tedbirler alınmış, her kesime hakikaten çok ciddi yardımlar yapılmıştır. Yaşlı ve engelli vatandaşlarımıza verilen desteklerde ciddi artışa gidilmiş, hak ve ihtiyaç sahibi olan herkes devletimizin imkânlarına ulaşabilmiş, sosyal politika bağlamında yapılan hizmetlerle devlet-millet birlikteliği güçlendirilmiş, toplumsal istikrar sağlanmıştır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın sürdürdüğü çalışmalarını takdirle takip ediyor, milletimize verilen desteklerin artarak devam etmesini temenni ediyoruz.

Sosyal hizmetlerde en büyük pay sahibi kadınlarımız olmalıdır. Bakanlığımızın çalışmaları da yine bu doğrultudadır. Kadınların istihdam edilmesi, üretime dâhil edilmesi, eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, kadına şiddetle mücadelenin artırılması ve daha birçok konuda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız çok ciddi adımlar atmıştır. Bakanlığımızın koordineli olarak yürüttüğü KADES uygulaması yirmi dört saat hizmet vermektedir. 14 yaş altını hesaplamazsak Türkiye'de yaklaşık 34 milyon kadın vardır; geçen sene sadece yüzde 10'u KADES uygulamasını kullanmış yani yüzde 10, bu da 3,4 milyon yapar. Şiddet mağduru kadınlar için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde

ŞÖNİM -yani şiddet önleme ve izleme merkezi- kurulmuş; çocuk istismarı... Ben şunu söylemek istiyorum burada: Çocuk istismarında, çocuk cinayetlerinde ve kadın cinayetlerinde mutlak idam getirilmesi lazım. Çocuk cinayeti, çocuk istismarı ve kadın cinayetlerinde; bunu da söylemiş olayım.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bence yolsuzluklarda da idam olsun, madem idamdan bahsettiniz.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim lütfen.

HAYATİ ARKAZ (İstanbul) – 1.100 adet aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet mücadelesi bürosu kurulmuş; Jandarma ve Emniyet teşkilatımıza bu konularla alakalı eğitimler verilmiş. Bizim, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, Türkiye ve Türk milleti için yapılan her projenin destekçisi ve tamamlayıcısı olduğumuzu ifade ediyor ve yanında olduğumuzu söylüyorum.

Sayın Bakanımıza çalışmalarında başarılar diliyorum. Heyetinizi saygıyla selamlıyorum, hayırlı olmasını diliyorum tekrar.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Arkaz.

Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın İbrahim Aydın'da.

Sayın Aydın, normal süreniz on dakika ama tasarruflu kullanırsanız memnun olurum.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, Saygıdeğer Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar ve basınımızın seçkin mensupları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, mutlu birey ve güçlü ailelerden oluşan müreffeh bir toplum için sosyal riskleri önleyen ve sosyal politikaları geliştiren ve uygulayan bir bakanlık olma hedefiyle, birey, aile ve toplum refahını artırmak çerçevesinde tüm toplumu kapsayan katılımcı anlayışla, adil ve arz odaklı, bütüncül sosyal hizmetler sunmaktadır. Ailelere ve toplumun tüm kesimlerine yönelik sosyal hizmetlerimizi bütüncül bir yaklaşımla tek çatı altında toplayarak vatandaşlarımızın tüm hizmetlerimize tek bir noktadan kolay erişebilmeleri sosyal hizmet merkezlerimiz aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu çerçevede, 2013 yılından bugüne kadar vatandaşlarımızın sosyal hizmetlere giriş kapısı niteliğinde 393 sosyal hizmet merkezi hizmete açılmıştır. Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) kapsamında, görevlilerimizin yaptıkları hane ziyaretleri sırasında ailelerimizin ve özel politikalarla desteklememiz gereken vatandaşlarımızın sosyal yardım ve hizmet ihtiyaçları bizzat yerinde tespit edilmektedir. Bu kapsamda, 2017'den bugüne kadar yaklaşık 4 milyon 600 bin haneye ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Çocuk bakım hizmetlerinde büyük bir gelişim gerçekleştirerek yurt ve yuvalar kapatılarak ev tipi yatılı birimler olan çocukevleri ve çocukevleri siteleri modeline geçilmiştir. Bu kapsamda, çocuklarımızın sosyalleşebildiği, aile sıcaklığını aratmayan 1.191 çocukevinde 5.690 çocuğumuza, 113 çocukevleri sitesinde 6.637 çocuğa hizmet verilmektedir.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; devlet korumasından yararlanmış gençlerimizin kamu kurumlarına yerleştirilmeleri yılda 3 kez yapılmaktadır. 2018'de yaptığımız yasal düzenlemeyle gençlerimize -mühendis, öğretmen, hemşire, avukat gibi- mezun oldukları alanlara göre atanma imkânı getirilmiştir. Devlet koruması altında yetiştirilerek kamuya ataması yapılan gençlerimizin sayısı 59 bini geçmiştir. Ayrıca, gençlerimizin özel sektörde de istihdamını artırmak adına 2018'den itibaren

kolaylaştırıcı, teşvik edici politikalar uygulanmaya başlanmıştır. Bu gençlerimizin özel sektörde çalışmaları hâlinde SGK primlerinin tamamı işe giriş tarihinden itibaren beş yıl süreyle devletimizce karşılanmaktadır.

Bakanlığımızın temel hedeflerinden biri, toplumsal yaşamın her alanında fırsat eşitliği temelinde kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve ayrımcılık içeren tüm uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlüğe girmesiyle yasal altyapı güçlendirilmiştir. 81 ilimizde Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon İzleme ve Değerlendirme Komisyonları oluşturulmuştur. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü iş birliğiyle, şiddet mağdurlarının kolluğa hızlı erişiminin sağlanması amacıyla mobil telefonlara uyumlu olarak sadece kadınlarımızın kullanımına açık olan Kadın Destek Uygulaması geliştirilerek 24 Mart 2018 tarihi itibarıyla kadınların kullanımına açılmıştır. Elektronik kelepçe uygulaması 81 ilde uygulanmaktadır. Kadına karşı şiddetle mücadelede yatılı kurumsal hizmet birimlerimizden olan kadın konukevlerinin nicelik ve nitelik olarak kapasiteleri artırılmaktadır. Ülke genelinde 149 kadın konukevimizde 3.624 kişilik kapasiteyle hizmet sunulmaktadır. Farklı ihtiyaç gruplarına bir arada hizmet sunan kadın konukevlerinin daha etkin ve verimli hizmet sunumuna yönelik olarak kadın konukevlerinin ihtisaslaşması çalışmaları yürütülmüş ve bu kapsamda, 15 ilde 17 kadın konukevi, ihtisas kuruluşuna dönüştürülmüştür.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların ihtiyaç duydukları konularda sosyal hizmet modellerine erişebilmelerini kolaylaştırmak, karşılaştıkları sorunların çözümü için bire bir destek almalarını sağlamak amacıyla ülke genelinde 393 sosyal hizmet merkezinde şiddetle mücadele irtibat noktaları oluşturulmuş, Bakanlıkça engelliler ve yaşlılarımızın toplumsal hayata tam ve etkin katılımı ve bağımsız bir şekilde yaşayabilmeleri için insan odaklı ve hak temelli hizmet modelleri geliştirilmiştir.

2022 yılı Eylül ayı itibarıyla evde bakım yardımından 559.900 kişi faydalanmaktadır. Bugüne kadar yaklaşık 79 milyar TL yardım yapılmıştır.

2002 yılına kadar kamu kurumlarına engelli memur statüsünde 5.777 atama yapılmışken bugüne kadar 11 kattan fazla artışla 65.662 engelli memurun ataması gerçekleştirilmiştir. E-KPSS sınav ücretleri Bakanlıkça karşılanmaktadır. Ayrıca, özel sektörde engelli istihdamının artırılmasının teşvik edilmesi için yükümlü olmadığı hâlde engelli çalıştıran işverenler ve kota fazlası engelli çalıştıran işverenler için sigorta primi destek miktarı yüzde 50'den yüzde 100'e çıkarılmıştır. 2008 yılında hayata geçirilen "Umutevi" uygulamamızla 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla 149 umutevinde 654 engellimiz ev ortamında bu hizmetlerden faydalanmaktadır. 2002 yılında kurum bakımı için sırada bekleyen 2.647 engelli birey bulunmaktayken bugün kurum bakımı sırasında bekleyen engellimiz bulunmamaktadır. Bu kapsamda, 104 bakım merkezinde 7.064 engelli bireye, 304 özel bakım merkezinde ise 26.491 engelli bireye yatılı bakım hizmeti sunulmaktadır.

2002 yılında 63 resmî huzurevinde 4.952 yaşlımıza hizmet verilmekteyken bugün 168 resmî huzurevinde 13.687 yaşlımıza hizmet verilmektedir. 261 özel huzur evindense 12.476 yaşlımız yararlanmaktadır.

Sayın Başkanım, tabii, süreyi kısıtlı kullanmak istiyoruz, onun için tamamlayacağım; yalnız, şunu anlatmadan da geçemeyeceğim: Ben Anadolu'da 7 kardeşi olan biri olarak, işitme engelli 2 kardeşim var, eski Türkiye'de işlerin ne kadar zor olduğunu çok iyi biliyorum yani okutmak için... O zaman Adana'da ve İzmir'de işitme engelli okullar vardı, şimdi ise kendi memleketim Manavgat'ta bile var. Tabii, kırsal kesimde çalışan bir orman mühendisi olarak eskiden tabii köylerdeki engelli kardeşlerimizin işi çok zordu. Bunu bir ara Erzurum Milletvekilimiz İbrahim Aydemir de söylemişti,

köylerde, Anadolu'da şöyle bir söz vardı: "Ölüsü olan bir gün ölür, delisi olan her gün ölür." denilirdi. Hatta bu da o zaman yanlış karşılanmıştı ama şimdi ise -şükürler olsun- bakıyorum ki bu engelli kardeşlerimizin hepsine devletimiz güzel bir şekilde sahip çıkıyor ve engellisi olan aileler hiçbir sıkıntı çekmeden onların eğitimi için devletimizin desteğinden faydalanabiliyorlar. Tabii, yıllar önce, 1990'lı yıllardaydı, İskandinav ülkelerinden Norveç'te, Oslo'da engellilere yapılan katkıları görünce dedim ki: "Ya, bizim devletimiz bunu ne zaman yapabilir?" Ama şükürler olsun ki... Geçenlerde oradan gelen bir arkadaşımız "Türkiye gerçekten kendisini o kadar çok geliştirdi ki yani engellilerimize İskandinav ülkelerindekinden daha çok hizmet veriliyor." diye gururla bahsetmişti.

Bunları on dakikada değil, bir saatte bile anlatma şansım yok; onun için yapılan hizmetlerden dolayı katkıda bulunan başta Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve sizlere ve bu işlere yardımcı olan herkese teşekkür ediyoruz.

Ben bütçemizin Antalya'yla ilgili bölümlerini anlatmaya geçmeden bu duygu ve düşüncelerle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Yüce heyetinizi de saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bir isim listesi ilan etmek istiyorum arkadaşlarımızın hazırlanması bakımından. Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ali Şeker, Türkiye İşçi Partisinden Sayın Sera Kadıgil, yine Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Emine Gülizar Emecan, daha sonra İYİ Parti'den Sayın Zeki Hakan Sıdalı ve tekrar Cumhuriyet Halk Partisinden Ali Fazıl Kasap şeklinde bir sıralamayla gideceğiz.

Sayın Ali Şeker'e söz vermek istiyorum.

Buyurun lütfen.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli hazırım; 2023 bütçesinde yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma kapsamında 136,6 milyar ödenek öngörülüyor, bu da kişi başına 1.600 lira gibi bir rakama denk düşüyor. 2023 bütçesi iç ve dış borçlar ödenecek faizi ise 565,6 milyar olarak öngörülüyor yani vatandaşta 1.600 lira gibi bir para verilip sonra kişi başına 6.600 lira faiz ödetiliyor yani borç da değil bu, sadece faizi ve buradan da bir adalet bekliyoruz. Yoksulun gittikçe yoksul, zenginin daha zengin olduğu dönem AKP iktidarında bu yıl da devam edecek; bu rakamlar bize onu gösteriyor. 27 milyon insanın yardım almış olması, AKP iktidarının yoksulluğu yönetmeye devam edeceğinin ve yoksulluğu gidermeyeceğinin bir ispatı olarak yine karşımızda duruyor.

AKP iktidarı öyle bir noktaya geldi ki artık kuşaklar arası gelir transferi yapıyor, gelecek kuşakların gelirlerini bugünden harcamaya devam ediyor. Hâlbuki Türk aile yapısı çocuklarını her şeyin önünde tutup onun haklarını koruyan bir ahlaki yapıya sahipti ama biz ise bu dönemki iktidarda gelecek kuşakların bütçelerinde bugünden harcama hakkını kendimizde görebiliyoruz; bunu kabul etmek mümkün değil.

Bizim, bundan sonrasında aileyle ilgili olarak, AKP politikalarının aile yapısını tahribiyle ilgili olarak da önlem almamız gerekiyor çünkü AKP'nin ekonomi politikaları aileleri bir arada tutamıyor artık. Aileler boşanıyor ve gençler artık evlenemiyor çünkü bu ekonomi politikaları buna müsaade etmiyor. Derin bir yoksulluk bütün ülkeyi tutsak etmiş durumda ve biz kişi başına 1.600 lira vererek bu derin yoksulluğun üstesinden gelebileceğimizi iddia ediyoruz; bu mümkün değil. Çocuklar, anneler yatağa aç giriyor ve okullarda açlıktan bayılan çocuklar var ve bunlar maalesef artık çok daha fazla duymaya başladığımız konular.

Bir hekim olarak dile getirmek istiyorum, hamileler, emziren kadınlar, küçük çocuklar, okul çağı çocukları artık beslenemiyorlar ve bundan dolayı gelişim sorunları yaşıyorlar; hani “bodur çocuk” dediğimiz, olması gerektiği yaşta olması gerektiği boya ve kiloya ulaşamayan çocuklar ve Bu süreçte siz bunları görmezden geliyorsunuz, bunlara yönelik bir çözüm maalesef önermiyorsunuz. Aslında sosyal devletin çöktüğü bir döneme denk geldik, aile intiharları başladı yani artık bireysel değil aile intiharlarını da görür olduk. Üç yıl önce 6 Kasım'da Cüneyt Yetişkin, Oya Yetişkin, Yaşar Yetişkin, Kamuran Yetişkin intihar ettiler; “siyanürle intihar olayı” dediğimiz vakayı, Türkiye bir aile intiharını yaşadı ve bunların sayıları da maalesef az değil. Buna yönelik sosyal devletin olduğunu vatandaşlara göstermemiz gerekiyor “Ben gidersem aileme kimse bakmaz.” diyen bir anlayış geliştirdi, bunun da önüne geçmemiz gerekiyor.

18 yaş altı evliliklerin sayısı yüzde 15 yani evlenmemesi gereken çocuklar evleniyor, evlenmesi gerekenler de ekonomik koşullardan dolayı evlenemiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Bizim buna yönelik de gençlerin ekonomik olarak desteklenmesini beklememiz lazım, onlara sadece “Çocuk yapın.” diyen bir iktidar değil onlara iş bulan bir iktidara ihtiyaç var. Çocuk işçiliği de artıyor, kadınların istihdamı azalıyor. 3 çocuğu varsa bir kişinin ve 18 yaşının altındaysa annenin çocukları, onlara ev yardımı yapılıyor hâlbuki çocuklar üzerinden değil direkt kendisine, kadına yardım etmek gerekiyor. Engelli vatandaşları da birey olarak görmüyorsunuz, hane gelirine bakarak maaş bağlamaya devam ediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi aşmış durumdasınız, son cümlelerinizi alayım lütfen.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Oysa hane geliri değil vatandaşın kendi gelirine bakmak gerekiyor. Sosyal devlet yerine sosyal aileye yüklememiz gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sera Kadıgil, buyurun lütfen.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepiniz Türkiye Büyük Millet Meclisine hoş geldiniz.

Çok can yakıcı günlerden geçiyoruz, tüm arkadaşlarım da söz etti, yoksulluğun bu ülkede nasıl derinleştiğinin belgesi gibi bugün yaptığımız sunum ne yazık ki. Geçen senenin tutanaklarına baktım, Cumhurbaşkanlığı programında yoksul sayısı 18 milyon görünüyor, siz, burada yaptığımız sunumlarda totalde 27 milyon insana ulaşmakla övünüyorsunuz yani bu ülkenin üçte 1'i Aile Bakanlığının destekleriyle ayakta durmaya çalışıyor ve zenginler servetine servet katarken halk giderek fakirleşiyor.

Burada bu sunumlarda yoksullara yaptığımız yardımları övünerek anlatıyorsunuz Sayın Bakan, zenginlere yaptığımızdan ben kısaca bahsetmek istiyorum: Patronlara teşvik “vergi indirimi” adı altında bu bütçede ayırdığımız para sadece bu sene 990 milyar TL'ye ulaşmış durumda. Yoksullara seçim yardımı niyetiyle artırı artırı ve göstere göstere ayırdığımız bütçe 500 milyarda kalıyor, oysa siz bunun 2 katını faiz lobilerine, holding sahiplerine, büyük patronlara zaten peşin peşin ödemiş durumdasınız.

Ama ben bugün aileden bahsedeceğim çünkü Aile Bakanlığı bütçesi görüşüyoruz ve bunun için buradayız malumunuz ve çok mühim bir mesele aile sizin için, burada da söz alan bütün milletvekilleri Cumhur İttifakı'ndan “aile” diye söze başlıyor. Bir bakalım istiyorum bu çok iddialı olduğunuz alanda aileyle ilgili, o ailede yaşayan insanlarla ilgili neler yapıyorsunuz. Çünkü ne bu “aile” dediğimiz şey? Müstakbel anayasa teklifinizde de altını çizdiğiniz üzere anne, baba ve çocuklardan oluşan bir toplum birimi. Gelin, annelikten başka mevkide insandan saymadığımız kimselerden başlayalım yani

kadınlardan başlayalım. 2002’de veriler koymuşsunuz bu kitapçığa Sayın Bakan, yüzde 25’miş kadın istihdamı; kitapçığımıza göre şu anda, bu sene itibarıyla yani yirmi yılda yapa yapa çıkarttığımız oran yüzde 30; bir de hiç utanmadan buraya yazılmış büyük bir başarıymış gibi. Geçen seneki Komisyon tutanaklarına baktım mesela; yüzde 37, Aile Bakanlığımızın belirlediği hedef. Nerede bu hedef, nerede gerçek istihdam oranları?

Sunumunuzun 82’nci sayfası var burada, inceledim, diyorsunuz ki: “Kadın istihdamı şu anda 10 milyon.” Övünüyorsunuz bununla. TÜİK verilerini açtım baktım Sayın Bakan, 15 yaş üstü yaşayan kadın sayısı bu ülkede 33 milyon. Burada soruyorum, size soruyorum, arkanızdaki bürokratlara soruyorum, Çalışma Bakanına soruyorum, Cumhur İttifakı’na soruyorum: Nerede geriye kalan 25 milyon kadın arkadaşlar? Ben söyleyeyim size, çok uzaklarda aramayın çünkü ya kaçak çalıştırdıkları iş yerlerinde ya çocuk, hasta, engelli, yaşlı, hiçbiri yoksa eşine bakmak için AKP Genel Başkanının uygun gördüğü yerde, emeğinin asla görünmediği evde.

Bakın, bu ülkede 13,3 milyon kadın, çocuğunu bırakabileceği bir kimsesi olmadığı için iş bile arayamıyor ya sevgili arkadaşlar ve mesele, beceriksizlikten, parasızlıktan falan değil kadını eve hapsedmek isteyen politikalar çerçevesinde. Mesela mevcut kamu kreşlerini gözümüzün önünde bir bir kapatıyorsunuz, asla yenisini açmıyorsunuz; bir avuç olan özel kreşler el yakıyor, böyle olunca kadınlar çocuklarla birlikte eve mahkûm ediliyor. Hani aileyi, kadınları çok düşünüyorsunuz ya, gerçekten soruyorum: Neden bir tane doğru düzgün kamu kreşi yok ya bu ülkede? Hani en az 3 çocuk sipariş etmeyi bilen reisiniz neden o çocuklar için 3 de mahalle kreşi sipariş edemiyor? Neden bu Aile Bakanlığının bütçesinde kreşle ilgili sadece yarım sayfa var ya? O yarım sayfada da neyle övünüyorsunuz biliyor musunuz? Özel sermayenin sahip olduğu kreşlerde 3 bin çocuk okutmuşsunuz. Tebrik ediyorum hepinizi, 2 milyon çocuk işçi çalışıyor arkadaşlar bu ülkede.

Devam edeyim, bununla ilgili -dedim ya- tek cümle kurmuyorsunuz çünkü bu son derece bilinçli bir tercih. Çünkü AKP’nin arzu ettiği aile yapısı bu arkadaşlar: Erkekler köle gibi çalışınlar emeğinin karşılığını alamadan, günde on iki saat asgari ücrete; kadın dizini kırsın, otursun evde, çocuğuna baksın. Tam bunu isteyen, kutsal ailesi bu anlama gelen bir tek adam tarafından yönetildiğimiz için böyle oluyor ve kadınlar ölüyor ya bu ülkede, öldürülüyoruz biz. Günde 3 kadın öldürülüyor, en yakınındaki erkek tarafından öldürülüyor. Tam bu hastalıklı aile anlayışımız yüzünden oluyor bu biliyor musunuz, Tam bu yüzden. İstanbul Sözleşmesi’nden bir gecede çıkanlar seyrediyor, sonra bize gelip burada “Kadına yönelik şiddete sıfır tolerans” diye masal anlatıyorsunuz. Anlatmayın ya; Ya eşitliği sağlayın ya lütfen susun. Eşitlik olmadan şiddetle mücadele falan edemezsiniz, yaptığımız bütün konuşmalar boş konuşmalardan ibaret kalıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Sayın Başkan, bu hususta bir şey ifade edeceğim: Ben Türkiye İşçi Partisi adına buradaki tek konuşmacıyım, bu partinin sözcüsüyüm. Asla ve kata Komisyon üyelerimizi yormak gibi bir gayem yok ama yani burada olmayan 3 vekil arkadaşım için en azından bir iki dakika ek süre verirseniz hiç ben de uzatmadan devam edeceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Vereyim, yalnız sizden de bir şey rica ediyorum: Her türlü eleştiriye ifade edin ama kullandığımız üslup çok önemli. Başkalarını kişisel olarak rencide edici bir üslup kullanmanızı özellikle tavsiye ediyorum.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Kimi rencide ettim Sayın Başkanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tutanaklara bakarsanız görürsünüz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Lütfen siz bakıp beni uyarırsanız cevap vermek isterim rencide olduğumu düşündüğünüz her kimse.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Devam edeceğim.

Ölüyoruz dedim “sıfır tolerans” diyorsunuz, hadi başka bir yere geçelim: “Aile” deyince mesela çocuk var değil mi o ailenin içinde, kadından ibaret değil. Sadece TÜİK verileri -kendi verileriniz- bize diyor ki: “6,5 milyon çocuk, sadece yoksulluk değil şiddetli yoksulluk çekiyor bu ülkede.” Çocuk işçi sayısı ile ebeveyni işsiz çocuk sayısını eşitlediniz, tebrik ederim, ayrı ayrı tebrik ederim; ikisi de 2 milyonu geçti. 866 bin kız çocuğu yok ortada, okulda olması gerekirken yoklar orada. Okullaşma oranlarıyla mesela övünmüştünüz, bu kitapçıkta sık sık var, diyorsunuz ki: “2002’de şöyleydi, şimdi böyle oldu.” Akıllıca, her kim hazırladıysa tebrik ediyorum o arkadaşları çünkü 4+4+4’ten aldığımızda foyanız ortaya çıkacak ve çocukların okuldan günbegün nasıl kopartıldığı ne yazık ki ortaya çıkacak.

Gidebilenler ne halde? Burada bahsedildi, AKP milletvekili arkadaşlar da itiraz ettiler. Arkadaşlar, çocuklar açlıktan bayılıyor okullarda şu anda. Duyuyor musunuz, görüyor musunuz? Bu yalan değil, bizim uydurduğumuz bir şey değil; öğretmenler diyor bunu, sadece biz söylemiyoruz. Yani evde beslenme çantasına koyacak yiyecek yok, çocuğa harçlık verecek para yok, okulda 1 simit 1 su olsa 10 lira yetmiyor. Dönüp bakan var mı? Yok. Ben bir teklif verdim ya okullar açılırken “Her okulda okuyan çocuğumuza bir öğün bu devlet ücretsiz yemek versin.” dedim; hesabını da yaptım, 100 milyar lira etmiyor be, 100 milyar lira etmiyor şunu kabul edip bütçeye koymak. Siz ne yapıyorsunuz 155 milyarı dolar milyarderlerine veriyorsunuz, çocuklar okulda aç kalmasın diye bir öğün yemek verecek bütçeyi onlara çok görüyorsunuz.

Hadî gelin, bir de gençlere bakalım, o çocukların bir büyüğü -kutsal ailemiz değil mi- o ailelerde yaşıyorlar. Her şeyden önce şunu söyleyeyim: O ailelerde yaşayan gençlerin yüzde 70’i “Fırsatını bulsam bir dakika bu okulda kalmam.” diyor ya. Daha dün MEB bir protokol yaptı mesela, duyduunuz mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakikanız da doldu, son cümlelerinizi alayım.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Otuz saniye tartışmaya binaen, son cümlemini vereyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Otuz saniye değil, doldu artık lütfen.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – En acısı, MEB bir protokol yaptı bu ülkede okuyamayan çocuklar artık kasiyerlik yapacak biliyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – On binlerce çocuk kasiyerliğe mahkûm ediliyor, işin daha fenası bu insanlar şu anda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emine Gülizar Emecan, buyurun lütfen.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yani, Başkanım, bu arada bir usul...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Fazlasıyla söz verdim, hiç kimseye yapmadığım kadar söz verdim ama siz de istismar etmeyin lütfen.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – O zaman yarın 2 vekil geliriz, on dakika konuşuruz Sayın Başkan, böyle yaparız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir usulümüz yok, kusura bakmayın. Tolerans gösterdim diye... Yapmayın lütfen, iki dakika konuşunuz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Yılda bir kere geliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İlave -hiç kimseye yapmadığımı yaptım- iki dakika süre verdim.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Allah razı olsun Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun, sizden de.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – 20 vekil gelin, grup adına konuşursunuz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Ne dedin, duymadım Hocam?

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – 20 vekille gelerseniz grup adına da konuşursunuz.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – İnşallah seneye olacak; altı ay kaldı, dayanım, o günleri göreceksiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Emine Hanım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Komisyon üyelerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın değerli emekçileri; öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz. Sunumunuzu dinledik, aslında her yıl aynı şeyleri, hemen hemen benzer şeyleri konuşuyoruz çünkü ülkede değişen pek bir şey yok. Bakanlık olarak sürekli biraz daha rakamların güncellenmiş hâliyle karşılaşıyoruz ama gerçek hayata baktığımız zaman değişen hiçbir şeyin olmadığını, iyiyeye gidisten çok, kötüye gidiş olduğunu görüyoruz.

İşte, aslında bütçede de pek heyecan yok; siz de farkındasınızdır herhâlde bunun çünkü bu bütçeden artık herkes ümidini kesmiş durumda, herkes ümidini kesmiş. Hepimizi biliyoruz ki önümüzde bir seçim var. Bu sadece sizin Bakanlığınızla ilgili bir konu değil, aslında bütün bakanlıklarla ilgili. Önümüzdeki süreçte aslında bir seçim bütçesi yönetilecek, o nedenle bugün konuştuklarımızın yarın ne kadar anlamı olacak bilemiyorum ama yine de bütçenizi hep birlikte değerlendirelim.

Evet, 2023 yılı için öngörülen bütçe 149 milyar 868 milyon lira. Geçen seneye göre oransal olarak yüzde 126 bir artış görünüyor ama toplam bütçedeki payının 3,77'den 2,97'ye gerilediğini de görüyoruz. Neden böyle, neden gerilemiş, neden yeterli değil bu bütçe diye baktığımızda... Çünkü 2023 yılı bütçesi sürekli, söylediğimiz gibi, faiz, borç, kur korumalı mevduat ve garanti ödemelerine gidecek olan bir bütçe. O nedenle sizin yeriniz çok fazla yok bu bütçede. Kur korumalı mevduata bugüne kadar yaklaşık 150 milyar TL gitti. Bu rakamın yıl sonunda 300 milyar TL'ye çıkacağı düşünülüyor ve faiz ödemesine ayrılan para 565 milyar lira.

Şimdi, şu ana kadar ki konuşmacılar bu sosyal yardımlarla ilgili ciddi değerlendirmeler yaptılar. Bakanlığınızın ismi “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” ama sosyal hizmetlerin amacına baktığımız zaman; aslında bireyi, yardımlara bağımlı kılmak değil kendi kendine yeterli hâle gelmesini sağlamak, özgürleştirmek, özgürleşmesini sağlamak olması gerekiyor. Sürekli olarak vatandaşlara ayrılan sosyal yardımların artırıldığını söylüyorsunuz; sadece siz değil Cumhurbaşkanı da söylüyor, Cumhurbaşkanı Yardımcısı da söylüyor, herkes bunu söylüyor. Bu yardımlar, yoksul sayısı arttığı için verilen yardımlar artıyorsa bunu bir başarı olarak tanımlayabilir miyiz Sayın Bakan? Bu ülkede yoksul sayısı da gittikçe artıyor, 26-27 milyon yoksuldan, yardım alan sayısından bahsediyoruz, vatandaş sayısından bahsediyoruz. Pek tabii ki de yardımlar da artacak.

Şimdi, sosyal yardımlara 258,4 milyar lira ayrılmış. Millî gelirden aldığı pay işte, 2002’de yüzde 0,4’müş, 2023’te yüzde 1,4 olmuş. Bununla mı, bu yardımların artmasıyla mı övünüyorsunuz? İçinde bulunduğumuz ekonomik koşullarda yoksul sayısının artması gayet normal zaten. Asgari ücretin 5.500 TL olduğu, açlık sınırının 7 bin lirayı geçtiği, yoksulluk sınırının 24 bin lirayı geçtiği bir ortamda yoksul sayısı elbet artar çünkü insanların artık alım gücü düştü, ücretleri yetmiyor; temel gıda ihtiyaçlarını bile karşılamaya yetmiyor Sayın Bakan. İnsanlarımız yoksullaşmakta ve özellikle de çocuklarının ihtiyaçlarını artık karşılayamaz noktaya gelmiş durumda. Pek tabii ki sizin de yaptığınız, dağıtmak zorunda olduğunuz yardımların, yardım kalemlerinin de artması çok normal.

Tabii, yoksulluğun bütün yükü, baktığımızda, kadınları sırtına yıkılıyor. “Sosyal yardımlar kapsamındaki düzenli yardım programlarıyla kadınlar desteklenmeye devam edilmektedir.” deniliyor Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından. Rakamlara baktığımız zaman buradan da şunu anlıyoruz: Sosyal yardım hak sahiplerinin yüzde 65’ini kadınlar oluşturuyor. Bütün sorumluluk kadınların sırtında. Özellikle de evde bakım verme sorumluluğunun kadına kalmasının sonucunda aslında biraz da bunlar yaşanıyor. Ailenin yanında, hep bir kadının güçlendirilmesinden bahsediyorsunuz ya; acaba gerçekten öyle mi oluyor? Öncelikle, bu evde bakım verme sorumluluğunun kadının sırtına yüklenmesi hiç adil değil, hiç eşit değil. Bizim bir projemiz olan “Aile Destekleri Sigortası” projesinde, evde bakım desteği vermek zorunda kalan kadınların sigortasını devlet olarak biz ödeyeceğiz, onlara sadece ücret vermek değil. Aslında buradaki en büyük yanlış ne biliyor musunuz? Kadınlara evde bakım desteği vermekten ziyade, devlet olarak yaşlısına, engellisine daha fazla hizmet verebilen, bakım sunabilen bir devlet hâline gelebilmek. Biraz önce Sayın Aydın Milletvekilimiz İskandinav ülkelerini örnek verdi. Türkiye’deki şu anda -özellikle engellilerle ilgili bakımlara birazcık övgü gönderdi ama- gerçek duruma baktığımız zaman hiç de öyle değil. Şu anda hâlâ bu yük, evde kadınların sırtında bulunuyor Sayın Bakan. Tabii, kadınlar toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve yoksullukla boğuşurken bu sene Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde Kadının Güçlenmesi Programı’na ayırdığımız bütçe de yalnızca 1 milyar 76 milyon lira olmuş.

Kadın istihdamında ise hiç yol alınmıyor Sayın Bakan. Aslında değişen fazla bir şey yok yıllar içerisinde. Şimdi, Dünya Bankası tarafından istihdamdaki kadın oranı 2002 yılında yüzde 29,2 iken siz yüzde 25,3 olarak tanımlamışsınız bunu sunumunuzda; 2021 yılında yüzde 32,5’e çıkmış, siz daha da düşük göstermişsiniz “Yüzde 30,8 oldu.” demişsiniz yani Dünya Bankası daha da iyi oranlar vermiş ama aradaki farka baktığımızda yüzde 3,3; yirmi yılda yüzde 3,3 artmış kadın istihdamı ya! Bu mudur başarı? Bu mudur kadının güçlendirilmesi? Türkiye’de sorunun büyüklüğünü, aslında bir başarı olmadığını, bir başarısızlık olduğunu bu rakamlar gösteriyor.

İstihdamda eşitlikten de söz edemiyoruz. TÜİK’in verileriyle 10 Ekim 2022 tarihinde yayımlanan iş gücü istatistiklerine baktığımız zaman, erkeklerin istihdamdaki oranı yüzde 65,3 iken kadınlarda bu oran yüzde 30,8; adalete bakın siz. Yine, iş gücünde işsizlik oranlar da erkeklerde yüzde 8,2; kadınlarda yüzde 12,5. Dün Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesini gördük, orada da genç işsizliğini konuştuk. Orada da durum aynı, erkeklerde, genç erkeklerde yüzde 15,2; kadınlarda yüzde 23,3.

Şimdi, Sayın Bakan, UN Women ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü liderliğinde birçok hükümet, işçi, işveren örgütleri ve uzman kuruluşları Uluslararası Eşit Ücret Koalisyonu kurdular ve birçok kurum, devlet bu koalisyonun içinde yer almasına rağmen Türkiye’den ne devlet ne özel sektörden hiç kimse yok. Tabii ki bu konuda bir çalışma yapılmadığını da yoğun bir çalışma yapılmadığını da zaten oranlar, rakamlar ortaya koyuyor.

Yine, istatistiklere baktığımız zaman, cinsiyete dayalı ücret farkı -bir de ücretlere bakalım, alınan ücrete, istihdama baktık; ücrette eşitlik var mı acaba, eşit işe eşit ücret- Uluslararası Çalışma Örgütü ve TURKSTAT tarafından yayınlanan verilere göre yüzde 15,6; 40'lı yaşlarda bu oran farkı yüzde 25'e yükseliyor. Sorun büyük Sayın Bakan. Bakın, ilkokul ve altı eğitim düzeyinde ücret farkı yüzde 38,6; en yüksek seviyede.

Şimdi, İnsani Gelişme Endeksi'nden bahsettiniz sunumunuzda "Çok yüksek insani gelişme kategorisine girdik." dediniz. Hangi verilerle bu kategoriye girdik bilmiyorum ama bu verilerle o kategoride olmadığımız ortada kadın istihdamında. Türkiye'de yüzde 34 olan kadınların iş gücüne katılımı, yüksek insani gelişme olan yüzde 54'ün ve çok yüksek insani gelişme oranı olan yüzde 52'nin çok çok altında.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Evet, kadının güçlendirilmesi çok önemli. Ailenin güçlü olabilmesi için -hani hep bir ailenin güçlendirilmesinden bahsediyoruz ya- kadının güçlendirilmesi gerekiyor, kadının şiddetten korunması gerekiyor eğer güçlü bir aile isteniyorsa ve hiçbir şekilde de aile ve kadın arasında bir ayırım yapılmaması gerekiyor. Siz bu ayrımı yapıyorsunuz. Siz bu ayrımı yapmak zorundasınız. Neden?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Çünkü "Kadının kariyeri çocuk doğurmaktır." diyen bir Cumhurbaşkanı var. Siz bunu yapmak zorundasınız; bunu söyleyebiliriz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Daha aslında çok şey vardı. Çocukların durumu da çok kötü. Çocuk yoksulluğu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yalnız, süreniz bitti, başka arkadaşlar o konuları dile getirsinler.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Tamam Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İYİ Partiden Sayın Zeki Hakan Sıdalı.

Buyurun lütfen.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, bürokrasimizin değerli temsilcileri, çok kıymetli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Açlık sınırının, asgari ücretin 1.925 lira üstünde, 7.425 lira olarak hesaplandığı, sayenizde yoksulluk sınırının 24.185 liraya ulaştığı bir ekonomik tufan döneminin içerisindeyiz. Her 100 haneden 36'sının geliri giderinden az yani sürekli borçlanıyor, her aya da daha borçlu başlıyor. Yüzde 51'ininse geliri giderine denk, bu şekilde hayatını sürdürmeye çalışıyor. Yüzde 134'lere dayanan gıda enflasyonu da en çok bu yoksul kesimi vuruyor. Yoksulluk, ekmeği çok, diğerlerini az tüketmek değil, her şeyi yetersiz tüketmek. Yani yoksul vatandaşlarımız ekmeği bile daha az tüketiyorlar. Çay-simit gibi basit bir hesapla gelip bugün -hepimiz görüyoruz ki- ekmeği bile lüks hâline getirdiniz.

"Çocuk Destek Bileşeni Programı kapsamında da kasım ayında çocuk başına ödeme yapılacak." diyorsunuz. Israrla teşvik ettiğiniz, o sayıda çocuğu olmayan, eşi vefat etmiş kadınlara ev yardımını bile çok gördüğünüz 3 çocuğu örnek alalım. 3 çocuk için aylık 450 lira ödeme yapacaksınız yani günde 5

lira. Aileler bu paraıyla çocuklarına günde sadece 1 ekmeğe alabilirler, o da bugünün ekmeğe fiyatlarıyla. Yalnızca bu örnek bile iktidarımızın sosyal yardımları hak temelli yapmadığını, insan onuruna yakışır bir yaşam sunacak şekilde kurulumadığını gösteriyor.

“Yoksullukla mücadele edeceğiz.” diye gelip yirmi yıllık hazin hikâyesinin final günlerinde halkın yüzde 90’ını, gördüğünden, yaşadığından, aldığından geriye düşürüp derin yoksulluğun içine ittiniz. Sayenizde, bu ülke “derin yoksulluk” kavramını öğrendi. Bugün, bugünün çocukları ebeveynlerinden daha iyi bir hayat sürme imkânına bile sahip değil. İşte, gerileme de tam da bu. Yani bugün 18 yaşındaki bir genç, annesinin 18 yaşındaki hâline göre çok daha kötü şartlarda bir hayat sürüyor. Ülkemizde çocukların yarısı, gençlerin üçte 1’i en yoksul yüzde 20’lik kesimde yaşıyor; sizin eseriniz. Sebep olduğunuz krizlerin kepeçle götürdüğünü, kaşıkla geri vererek bunu sağlayamazsınız. Hane sayısı bu kadar arttığı için, hane başına düşen yardım miktarının da hiçbir derde derman olmadığı ortada yani yoksulluğun azalmasını bırakın, aksine kronikleşiyor.

Ocak-Eylül 2022 bütçe gerçekleştirmelerine baktığımızda, yaklaşık 94 milyar lira sosyal yardım yaptığımızı görüyoruz. 2023 yılı bütçesine baktığımızda, Bakanlık, 150 milyar lira kendine ödenek öngörmüş; neredeyse 2022 bütçesi. 2022 Eylül ayına kadar gerçekleşen verilerle yıllık enflasyona baktığımızda, 2023 yılı için bu 150 milyar lira bütçe ancak altı ay gider. Yani buradan, vatandaşlık hakkı olan sosyal yardım ve desteklerin aslında bir seçim yatırıymışçasına kullanılacağını hep beraber görüyoruz. Neyse ki gideceğinizi anlamış olmalısınız ki ona göre bir bütçe yapmışsınız.

Kıymetli milletvekilleri, malum, yeni sistemde sayın bakanları bütçeden bütçeyi görebiliyoruz. Hazır, Bakanımız buradayken kendisine vatandaşlarımızın merak ettiği soruları da sormak isterim; yetiştiği kadar artık.

Aile içi şiddetin ihmal ve istismarının önlenmesine yönelik önleyici, koruyucu neler yaptınız? Kadına yönelik şiddetin, erken yaşta zorla evliliklerin ve her türlü istismarın önlenmesine yönelik neler yaptınız? Sokakta ağır ve tehlikeli işlerde, gezici ve geçici tarım işlerinde var olan çocuk işçiliğiyle ilgili nasıl mücadele ediyorsunuz? Çocuklara yönelik ihmal, istismar ve şiddeti önleyecek ve risk altındaki çocukları koruyacak ne gibi çalışmalar yaptınız? Engelli vatandaşlarımız için erişilebilirlikle ilgili ulaşım ve diğer projelerin mevzuatlarını çıkarmayı ne sebeple erteliyorsunuz? Bakanlığınızın hizmet kalitesini artırmak ve daha profesyonel çalışmalar yürütmek üzere merkez ve taşra teşkilatlarında istihdam edilecek sosyal hizmet uzmanı kadroları açma konusunda bir çalışmanız var mıdır, yıllık 15 bin mezun veren bu alanda ne kadar alım yaptınız? Görevde olan personelin özlük haklarını iyileştirme konusunda bir çalışmanız var mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz tamamlanmıştır, son cümlelerinizi alalım.

ZEKİ HAKAN SIDALI (Mersin) – Çok soru var, ben yine de bu bütçenin milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ali Fazıl Kasap Bey şu an yok.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Candan Yüceer.

Buyurun lütfen.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun kıymetli üyeleri, değerli milletvekilleri, bürokratlar; herkesi ben de saygıyla selamlıyorum.

Kişisel hayatlarınızda samimiyeti nasıl değerlendirirsiniz bilmem ama devlet yönetiminde samimiyeti, söylemler ve yapılanlarla, çıkarılan mevzuat ve uygulamalar arasındaki ilişkiyle ölçebilirsiniz. Söylemlerinize, verdiğiniz rakamlara, eylemlere, strateji planlarına, yasalara, Anayasa'ya rağmen kadına şiddet, ayrımcılık hız kesmeden devam ediyorsa, kadın yoksulluğu, işsizliği derinleşerek sürüyorsa, kadınlar koruma kararlarına rağmen katlediliyorsa, devlet görevlileri iş uygulamaya gelince ayak sürüyorsa, yoksulların, muhtaçların sayıları her geçen gün artıyorsa, çocuklar istismara uğruyorsa, çalışmak zorunda kalıyorsa, iş cinayetlerine kurban gidiyorsa ortada sorgulanması gereken bir samimiyet vardır Sayın Bakan. Ağzını açan, kadınların tercihine, yaşamına, kıyafetine, kahkahasına laf söylüyorsa, bu sorunların çözümünde yol gösterici olan “Kimse şiddet ve ayrımcılığa uğramasın.” diyen İstanbul Sözleşmesi'nden bir kişinin kararıyla hukuksuz bir şekilde çekiniyorsa, siz, kadın haklarını korumaktan sorumlu yetkililer ağzını açıp tek kelime söylemiyorsa samimiyette gerçekten ciddi bir sorun vardır. Kadın cinayetlerini durdurmaya çalışan, bunun için veri toplayan, şüpheli kadın ölümlerinde, kadın cinayetlerinde farkındalık yaratan, kamuoyu oluşturan, mağdura, ailelerine destek olan Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformuna kapatma davası açılıyorsa, vatandaştan toplanan vergiler hâlâ yandaşlara dağıtmaya, şatafat içinde yaşamaya devam ediliyorsa burada, bu bütçede samimiyetin “s”si yoktur. Bireylerin yasalar önünde eşit olduğu kadar ekonomik, sosyal, siyasal yaşamda da eşit ve özgür olması için gerçekten samimiyete ve yüksek seviyede politik iradeye ihtiyaç var ama ne yazık ki AKP iktidarında ne irade ne de samimiyet var.

Bakın, toplumsal adaletsizliğe en çok maruz kalanlar, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler, sayıları her geçen yıl artan milyonlarca muhtaç size bakıyorlar Sayın Bakan, sorunların çözülmesini istiyorlar, bekliyorlar ama bütçeye baktığımızda sorunların olduğu yerde durduğunu, hatta çoğaldığını ve bunun için ekstra hiçbir çalışma planlanmadığını görüyoruz. Hiçbir yaraya merhem olmayacak rakamlar verip sosyal yardımların artmasıyla övünen bir bakanlık görüyoruz. Boşuna övünüyorsunuz Sayın Bakan, verdiğiniz rakamlar ne yoksulluğu ne çocukların, kadınların yaşadığı acıyı ne de ölümleri engelliyor. Açlık sınırı bugün 7.245 lira, asgari ücret 5.500 lira; çok çok altında. Muhtaç sayımız bugün 24 milyonu bulmuş. Çalışanların yarısının asgari ücretli olduğunu düşünürsek hâlimiz içler acısı. Yirmi yıl oldu, yirmi yıldır her gün daha da derinleşen gelir adaletsizliğini düzeltmek için bu bütçede hiçbir şey yok. Hâl böyleyken sizin bütçeniz deveye kulak. Sizin, kadının güçlendirilmesi için ayırdığınız bütçe de aynı şekilde. Tabii, amaç burada kadının güçlenmesi olmayınca ki sunumunuzda da önce “aile” dediniz, önce onunla başladınız ve sunumun ilerleyen kısmında ancak “kadın”ı kullandınız, onu da tek başına kullanamadınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – “Güçlü kadın, güçlü aile.” diye beraber kullandınız. Yani amaç olmayınca maalesef ne bu dezavantajlı saydığımız sorunları çözebiliyoruz ne yaralara merhem olabiliyoruz, hâl böyle olunca da maalesef gerçekten sonuç alamıyoruz. Biz “İstanbul Sözleşmesi yaşatır.” demeye devam edeceğiz, bizim için tek gündem olarak bu kalacak, onu da ifade etmek isterim.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Şimdi, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Serpil Kemalbay konuşacak.

Buyurun lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın bürokratlar...

Sayın Bakan, ben sizi her dinlediğimde sanki bir STK, bir dernek yöneticisi Genel Kurulda konuşuyor gibi hissediyorum. Elbette derneklerin faaliyetleri çok kıymetli fakat dernekler 85 milyona hitap etmiyorlar, Türkiye genelinde bütünlüklü politikalar yapmak zorunda değiller. Siz verdiğiniz rakamlarla, yaptığımızı söylediğiniz hizmetlerle, yoksullukla ilgili verdiğiniz rakamlarla sanki bütün o sorunların, toplumdaki bütün yoksulluğun çözüldüğünü iddia eder gibisiniz, engellilere verdiğiniz desteklerle aynı şekilde; bunu çoğaltabiliriz.

Öncelikle, tabii ki isterdik ki bir kadın bakanlığı olsun ve biz bir kadın bakanıyla konuşalım çünkü kadınların sorunları gerçekten çok yüksek. Bu ağır ekonomik buhranın yarattığı sorunlar bir taraftan, bir taraftan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yarattığı sorunlar, nefret dilinin, nefret söyleminin özellikle LGBT+ kesimlere yönelik yarattığı sorunlar; bütün bunları alt alta çokça sıralayabiliriz.

Şimdi, yoksulluk var, siz de yoksullara destek programları açıklıyorsunuz. Yoksulluğu yönetiyorsunuz, yoksulluğu ortadan kaldırmıyorsunuz. Yoksulların çocuklarına yoksulluk miras bırakılıyor. Yirmi yıldır iktidardasınız, dikkat ediyorum, hep 2002 ile bu seneyi, 2022'yi kıyaslıyorsunuz. Gerçekten, artık bu bilimsel olmayan yöntemden de vazgeçin çünkü kadın istihdamı yıllardır aynı noktada. Siz gidip 2002'yle kıyasladığımızda sanki iyi bir noktayı 2021-2022'de getirmiş gibi bir durum ortaya çıkıyor. Öyle bir şey yok. OECD ülkeleri içerisinde kadın yoksulluğu, kadın işsizliği bakımından 1 numara Türkiye.

Şimdi, tabii ki üretilen değerlerin paylaşımıyla ilgili ciddi sorunlar var. Kadınların emeği görülüyor, emeğinin bir değeri yok oysa kadınlar, yeryüzünde üretilen her şeyin çok önemli bir kısmını üretenler. Kapitalist sistem içerisinde sadece ücretli emek tartışılıyor ama kadınların ücretsiz bir emeği var ve Bakanlığınız bu ücretsiz emeği yağmalamakla meşgul. Bakın, bakım ekonomisi, bakım açığı, bakım politikaları bugün Avrupa ülkelerinde pandemiden sonra en çok tartışılan konular fakat siz bunu gündeme bile almadınız. İşte, burada 500 bine yakın insanın –ki bunların çoğu kadın-kadının evde engelli ve bakıma muhtaç kişilere verdiği desteği siz ayda verdiğiniz 3 bin küsur bir rakamla desteklediğinizi söylüyorsunuz. Bunun anlamı ne biliyor musunuz? Bunun anlamı şu: Aslında sosyal bir devletin yükümlü olduğu bakım yükünün kadınlara yüklendiği ve hiçbir özlük hakkı olmadan kadınların boynunda olduğu ve asgari ücretin çok altında bir ücretle de kadınların bu konuda ezildiği. Kadınların evde bakım yapmasının yanı sıra bir de ücretli bakım yapan kadın işçiler var, bunlar ev işçileri. Ben size her sene bu soruyu da soruyorum. Bir sene şöyle dediniz: “Ya, benim alanım bu değil, bu benim konum değil.” Sizin konunuz bence ama sizin konunuz olmasa bile bakanlıklar arasında bir entegrasyon, bir iş birliği içerisinde bu sorunları çözmeniz lazım. Sizin politikalarınız kadınların hayatında hiçbir şeyi değiştirmiyor. Kadınların güvencesizliğini, kadınların yoksulluğunu hep sürdürüyorsunuz ve derinleştiriyorsunuz. Bakın, ev işçisi kadınların yaşamında hep övündüğünüz... “5510 sayılı Kanun'da ev işçileriyle ilgili bir değişiklik yaptık, kadınların daha güvenceli çalışması için şunu yaptık.” diyorsunuz ama gidin, istatistikleri yapın, araştırın; ev işçisi kadınların güvenceli çalışmasında hiçbir artış yok, ev işçileri güvencesiz çalışıyorlar, meslek hastalıklarına yakalanıyorlar ve son derece kötü konumdalar.

Beş dakikaya sığdırmak mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitti bu arada, son cümlelerinizi alayım.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Çok teşekkürler Başkan.

“Ek ders” adı altında ders saati karşılığı, tam zamanlı, hiçbir özlük hakkı olmadan çalışan emekçiler var; bu emekçilerle ilgili bir şey yapmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Ev işçilerinin güvenceye kavuşması için nasıl bir politikanız var?

Bakımevi ekonomisi konusunda bir programınız olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Başlamışken HDP’yi tamamlamış olalım.

Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu, buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanla sosyal medyada da bir polemik yaşamıştık, açıklığa kavuşması için, Sayın Bakan da buradayken biraz daha bu konuyu tartışalım isterim.

Konya Akşehir’den Yakup Ali Çetin; babası KHK mağduru bir öğretmen ve cezaevinde, 3 kardeşler, annesinin hiçbir geliri yok ve engelli yakını aylığını alamıyor. Biz bunu sosyal medyadan ilan ettik, Sayın Bakan “tweet”ler attı.

Sayın Bakan, bana bakarsanız, burada inkâr ettiğiniz bazı belgeleri gösteriyorum, lütfen bir bakınız da ben anlatayım ve en azından anlaşalım.

Engelli bakım yardımını aldığını ifade ettiniz, ben onu reddetmiyorum; evet, bu kişi, bu aile engelli bakım yardımını alıyor ama engelli aylığını alamıyor, 16 yaşında olduğu için engelli yakını aylığı olarak beyan ediliyordu. Siz, doğru dürüst de araştırmadan, bürokratlarımızın da yanlış bilgiler vermesiyle sosyal medyadan “tweet”ler attınız ve bu e-devlet belgesini inkâr eden açıklamalar yaptınız ama bakın, elimde devletin resmî belgesi var, e-devlet belgesi. Sayın Bakan, engelli yakını aylığını alamıyor, kaç kez söyleyeceğim size? Kırk gündür sosyal medyadan size hatırlatıyorum, engelli yakını aylığını alamıyor; engelli bakım yardımını alıyor, ona bir şey demiyorum ama yani bunu vermemekte niye ısrar ediyorsunuz, KHK’yle ihraç edilmiş bir öğretmen olduğu için mi? Bana sosyal medyadan yönetmelikler gönderdiniz; efendim, işte “Gideri fazla.” dediniz. Şimdi, sadece çocuğunun engelli bakım yardımından geliri olan bir insan, gideri sorulmuş ve sanırım aldığı zekâtlarla, sadakalarla giderini yüksek beyan etmiş. “Vay efendim, işte, senin giderin çok yüksek.” diyerek gelire dâhil etmişsiniz ve bu çok zor durumdaki aileye ısrarla, inatla engelli yakını aylığı vermiyorsunuz Sayın Bakan. Yani, bunu vermemekteki ısrarınızın, inadınızın nedeni nedir, bu ailenin babasının KHK’yle ihraç edilmiş bir öğretmen olması mı?

Bakın, yine, başka bir örnek: Meziyet Turan. Bu kişi de KHK’yle ihraç edilen bir polis memurunun eşi, bize başvurmuş “Elektrik yardımı ve diğer yardımlar gibi çeşitli yardımlar alıyorduk, çok zor durumdaydık.” diyor. Hatay’da, Antakya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği görevlileri gelmiş, ne iş yaptığını sormuş. “Ben de eşimin KHK’yle ihraç edilen bir polis olduğunu söyledim ve yardımların hepsi kesildi.” diyor. Onun da belgesi burada, soru önergesiyle de sordum; bu ayrımcılık nedendir?

Sayın Bakan, şu yüzde 98 engelli Yakup Ali Çetin’e engelli aylığını vermemekteki ısrarınız nedir? Bunu anlayamıyorum, gerçekten anlamak mümkün değil; şu çocuğa bakınca benim içim sızlıyor ama siz vermemekte ısrar ediyorsunuz.

Yine, engellilerin bize birçok başvurusu var. Bu 450 bin liralık araç sınırı konusunda engelliler son derece mağdur durumdalar.

Engelliler için verilen ayrıca bir başka başvuruda bir engelli kardeşimiz “Engellilere 12 bin atama sözü verildi, tutulmadı. Kamuda 3 milyon normal memur var, 65 bin engelli var; 3 milyonun yüzde 3 kota çalıştırma zorunluluğu var. İnsan Hakları Engelliler Sözleşmesi’ne uygun davranılmıyor.” diyor.

Yine, bize yapılan bir başka başvuruda “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında çalışan ek dersli personeller olarak çok mağduruz, hiçbir özlük hakkımız yok. Sayımız Türkiye geneli 3 bin, Bakanlık tarafından bizlere hiçbir şekilde özlük hakkı tanınmıyor.” demiş.

Bu soru önermelerini ben size sordum, hâlâ cevap alamadım, yüzünüze de soruyorum ve cevap almak istiyorum.

Yine, konuşmamın başındaki konuyla ilgili, KHK’li ailelerle ilgili elimde daha onlarca soru önergesi var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Sosyal Yardımlaşma Vakfına yönlendiriyorsunuz, diyorsunuz ki: “Orası karar versin.” Orası da gidiyor, kişinin giderine bakarak gelirini tespit ediyor. Biz, bununla ilgili Komisyonda da önerge verdik, kabul edilmedi; kanun teklifi verdik, işleme alınmıyor. Böyle bir zalimlik, vicdansızlık olabilir mi ya! Ya, kişi aldığı zekâyla, sadakayla yüksek gideri var ve bunu gösteriyor, gelirine ekleyerek “Sana vermem.” diyorsunuz. Hani, aklın, mantığın, vicdanın almayacağı bir şey bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Turan Aydoğan.

Buyurun.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, ekibinizle hoş geldiniz. Keşke daha huzurlu bir ülkede size hoş geldiniz diyebilseydim, daha mutlu bir ülkede diyebilseydim.

Burada, arkadaşlarımız “Önerileri yok.” diye muhalefeti eleştiriyorlar. Ya, Allah’tan korkun ya! Binlerce kanun teklifi, on binlerce önerge vermiş olan muhalefetin hiçbir teklifini kabul etmiyorsunuz, gelip burada “Önerileri yok.” diye şov yapıyorsunuz.

Ben kendi adıma söyleyeyim: 0-6 yaş grubundaki yoksul çocuklar için önerge verdim, parmaklarınız “hayır” a kalktı. Eğitim çağındaki çocuklara bir öğün yemek, hijyenik su diye önerge verdim, parmaklarınız “hayır” a kalktı. Yalnız kadınlarla alakalı; özellikle imam nikâhı olan, eşini kaybetmiş olan kadınlarla alakalı hanede sosyal güvenlik yoksa nakit desteğiyle ilgili kanun teklifi verdim “hayır” dediniz. Yoksulluğu araştıralım, derin yoksulluğu araştıralım dedim, “hayır” dediniz. Sayacak o kadar şey var ki, o yüzden, sakın bu konuyu bir daha böyle söylemeyin, samimiyetsiz duruma düşüyorsunuz.

Bu ülkede çocuklar yoksul, çocuklar aç. Ben bunun üzerinden bir travmayı burada kullanmak istemiyorum ama her 4 çocuktan 1’inin kesin yoksul olduğu, TÜİK verilerine göre çocukların üçte 1 oranında yoksulluk sınırı altında yaşadığı bir ülkeden bahsediyoruz. Avrupa Konseyinin -Sayın Bakan burada “Hayır.” desin ya- “Türkiye, Ermenistan, Romanya, Sırbistan; buralarda çocuk yoksulluğu endişe vericidir.” diye raporu var ya, raporu var! Bu konularda birbirimize samimi olmamız gerekiyor. Bu yoksulluk artıyor. Düzenli geliri olmayan ailelerin çocuklarının yüzde 6’sı o evlere sadece gelir getiren kişi olarak çalışıyorlar. Küçük bedenlerin üzerine yıkmışız sistemi, burada başka şeylerden bahsediyoruz. Samimi olalım, birlikte çözelim diyeceğim.

Şimdi, Derin Yoksulluk Ağının yaptığı araştırmalar var, artan ve korkunç bir yoksullukla karşı karşıyayız. Fakat, bunlarla ilgili öneride bulunurken biz artık “Şu muydu, bu muydu?” falan diyeceğiniz bir noktada değiliz çünkü böyle küçük, palyatif tedbirlerle Türkiye’deki yoksulluğun önüne geçilebilmesi mümkün değil. Her gün artan koşullardaki zamlar, yoksulluk, enflasyon kimsenin reddedemeyeceği yerde duruyor ya! Böyle bir tabloda kadını, çocuğu, şuydu buydu... Yoksulluktan nasibini almayan hiç kimse kalmadı; bütün yoksulluğu gelecek kuşaklara devreden bir anlayışla beraber ülke yönetilir hâle geldi.

Ha, sihirli bir sözcük arıyor musunuz? Ben size sihirli sözcüğü söyleyeyim: Birincisi, Maliye Bakanımızın bile anlamakta güçlük çektiği “Ne olduğunu anlayamadık, bir sabah reis bir şeyler yaptı, dolar şöyle oldu, böyle oldu.” dediği kur korumalı mevduat sistemiyle bu ülkenin çalışanlarının emeğinin, alın terinin üzerinden gram gram aldığımız vergileri mutlu bir azınlığa çuvalla transfer etmekten vazgeçin. Böyle devam ettiğiniz sürece ne yoksulluğun ne işsizliğin ne hukuksuzluğun önüne geçemeyeceksiniz çünkü bu, bir dünya handikabıdır. Bu, neoliberal sistemin popülist, otoriter liderler kanalıyla kitleleri sıkıştırdığı, yoksulluk üzerinden ülkeleri yönettiği bir sistemdir. Dünya sıkışmış vaziyette, siz burada bununla beraber çözüm bulamazsınız. Ha, çözüm nedir? Çözüm demokrasidir, çözüm insan haklarıdır, çözüm hukuk devletidir, çözüm güçlü sosyal devlettir.

İsterseniz bu güçlü sosyal devletin içerisinde başka bir şeyi hatırlatayım: 1971 yılında altına imza attığımız aile destekleri sigortası köşede duruyor Sayın Bakan, köşede duruyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Ben size sihirli sözcüyü söylüyorum; Bakanlığınız, Hükümetiniz neden bunu uygulamaya sokmuyor? 9 sigorta kolu orada yatıyor -yoksulluğa, işsizliğe- insanların tamamıyla alakalı yatıyor; üstelik yoksulluğu öldürmek amaçlı yatıyor, yoksulluk sarmalından insanları çıkarmak amaçlı çalışıyor. Benim size önerim, eğer bu sistemi reddedebiliyorsanız aile destekleri sigortasını uygulamaya koyun, neyi bekliyorsunuz?

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Aydoğan.

Değerli arkadaşlar, şimdi bir sıra ilan edeyim. Sadece Cumhuriyet Halk Partisinden arkadaşlarımız var talepte bulunan. O yüzden hep aynı partiye peş peşe söz vereceğim.

Öncelikle, üyemiz Süleyman Girgin’e, sonra Ali Fazıl Kasap Bey’e, ardından Jale Nur Süllü Hanımefendi’ye, daha sonra Kadim Durmaz’a ve Okan Gaytancıoğlu’na söz vereceğim.

Buyurun Süleyman Bey.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın bütçesi Merkezi Yönetim Bütçe Teklifi’nin geçen yıl yüzde 3,77’sine karşılık gelmekteydi, bu yıl yüzde 2,98’ine düştü. 2022 yılında tüm sosyal harcamalara 104,2 milyar ayrılmıştı, bu oran genel bütçenin yüzde 5,9’una denk düşüyordu; bu yıl sosyal harcamalara 258,4 milyar ayrıldı, bu, genel bütçenin yüzde 5,8’ine karşılık geliyor yani sosyal harcamalara ayrılan pay 2023 yılında düştü. Sosyal harcamaların tamamı 258,4 milyar lira, bu yıl yapılması planlanan faiz ödemelerinin -565,6 milyar lira- sadece yüzde 45’ine denk düşüyor yani faize ayrılan pay sosyal yardımlara ayrılan payın 2 katından fazla.

Yoksulluktan çıkışın iki etkili aracı vardır: Kamusal eğitim ve güvenceli istihdam. Tam da bu nedenle, iktidarın sosyal yardım yapılan yurttaş sayısıyla övünmesinin yanlış olduğunu düşünüyoruz. Asıl övünülmesi gereken, ne kadar yurttaşı yoksulluktan çıkardığımızdır. Bugün toplumun yaklaşık yüzde 30'u sosyal yardımlara muhtaçtır. İktidarınız yirmi yıldır yoksulluğu idare etti, istismar etti ama yoksulluğu bitiremedi. Siz, bu muhtaçlık ilişkisini sürdürmek istiyorsunuz, yoksulluğu bitirmek istemiyorsunuz.

Sayın Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu, bütün sosyal yardımları tek çatı altında toplayarak, yoksulluğu kader olmaktan çıkaracağımızı, yoksullukla mücadelenin esas amacının toplumun tüm fertlerini yoksulluk sınırı üzerine taşımak olduğunu her fırsatta söylüyor. Bu amaçla aile destekleri sigortasını hayata geçireceğiz ve sosyal yardımları Genel Başkanımızın dediği gibi yüzde 12'ye çıkaracağız. Aile destekleri sigortasıyla ailelere geçim desteği verilecektir. Ayrıca, sosyal hizmet boyutunu dikkate alan destekler de söz konusudur; yoksul çocuğa okulda kahvaltı hizmeti sunulması gibi. Derin yoksulluğa savrulan muhtaçların günü kurtarmak dışında bir seçenekleri yoktur oysa desteklenen aileler biraz güçlendiklerinde hayata katılım yönünde güçlü bir arzu duyarlar. Çocuklarının daha iyi eğitim görmelerine odaklanırlar, bu nedenle daha iyi yaşam talepleri, dolayısıyla istihdam istekleri de artar. Dolayısıyla aile destekleri sigortası, bütün toplumun gelişmesi için bir geleceği inşa projesidir. Biz bu sigortayı hayata geçirdiğimizde yoksullara yapılan yardımlarla değil, kaç hane ve yurttaşı yoksulluktan çıkardığımızla övünmeyi taahhüt ediyoruz.

Sayın Bakan, Anayasa'nın 60'ıncı maddesinde "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır..." denilmektedir. Anayasa hükmü olmasına rağmen, devletin görevi olan bakım işini büyük oranda aileler üstlenmektedir. Uzmanların açıklamalarına göre, engelli çocukları olan annelerin anksiyete ve depresyon sıklığının daha yüksek oranda olduğu söylenmektedir. Engelli çocuklar büyüdükçe ve evdeki nüfus arttıkça zorluklar artmaktadır. Bunlara sosyoekonomik sorunlar da eklendiğinde aileler baş etmekte zorlanıyor. Açlık sınırının 7.245 lirayı geçtiği ortamda engelli çocuğuna bakan bir anneye 3.400 lira vermek "Siz yaşamayın." demekle eş değerdir. Sosyal devlet bütün vatandaşlarının eğitim, barınma, sağlık, hak ve özgürlüklerinden sorumludur ve üzerine düşeni yapmalıdır. Söz konusu hak ihlalinin ortadan kaldırılması için, başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde engelli olduklarını sağlık kurulu raporuyla kanıtlayanlara asgari ücretin 1,5 katı oranında, sağlık kurulu raporuyla engelli olduklarını kanıtlayanlara ise 1 asgari ücret tutarında, engelli bakım hizmetini fiilen gerçekleştirenlere de 1 asgari ücret tutarında aylık bağlanması gerekir. Bu konuda 12 Ekimde bir kanun teklifi verdim. Engelli çocuk anneleri eşitsiz koşullarda güvencesiz yaşlanıyor, yüzde 85'inin hiçbir güvencesi yok. Evde ağır engelli ve yaşlı bakan kadınlar sosyal sigorta sistemi içine alınmalı, primler devlet tarafından karşılanmalı ve emeklilik hakkı tanınmalıdır.

Değerli milletvekilleri, 1800'lerin İngilteresinde, fabrikalarda ya da ABD'de büyük çiftliklerde çekilen siyah beyaz fotoğraflarda gördüğümüz çocuk işçilerin çalışma ve yaşama koşulları bugün de aynı yakıcılığa sahiptir. Ağır yaşam koşulları altında ezilen dünyadaki yaklaşık 160 milyon çocuk işçinin 79 milyonu tehlikeli işlerde çalıştırılmaktadır. Türkiye'de uzun süredir hâkim olan emeği ucuzlatma stratejisi çerçevesinde çocuk işçilik, üretimi ayakta tutan bir olgudur. TÜİK verilerine göre, yüzde 70,6'sı erkek ve yüzde 29,4'ü kız çocuğu olmak üzere 720 bin çocuk işçi bulunmaktadır; gerçekte bu rakam daha fazladır. İstatistiksel bir hokus pokus eşliğinde 1,5 milyonu bulan çarık, stajyer ve meslek eğitimi gören öğrenci olmak üzere çocuk işçilik verileri eksik gösterilmektedir. Mevsimsel olarak -bilhassa kırdá- çocuk işçiliğinin daha az olduğu ekim ile aralık aylarında yapılan çocuk iş gücü anketleriyle rakamlar düşürülmektedir. Çocuk işçi çalıştıran patronlar açısından çocuk işçiler, ücret pazarlığı imkânı olmayan, ücret ödemeleri eksik yatırıldığında ya da geciktirildiğinde susturabileceği

veya şiddet uygulayabileceği ucuz emek gücünü ifade etmektedir. AKP'nin yarattığı çalışma rejiminde çocuk emeği tehlikeli işlere doğru kaymakta, güvencesiz ve ağır koşullarda çalışan çocuklar iş cinayetinde yaşamını yitirmektedir. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi raporlarına göre, AKP iktidara geldiği 2002 yılından beri iş cinayetlerinde en az 787 çocuk işçi hayatını kaybetti. Çocuk işçilikle mücadelenin etkili tek bir yolu vardır; çocuk işçilik yasaklanmalıdır, yasal veya meşru hâle getirecek tüm prosedürler, anlaşmalar durdurulmalıdır.

Sayın Bakan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde ek ders ücreti karşılığında sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog, hemşire, fizyoterapist, öğretmen gibi meslek gruplarından personel istihdam edilmektedir. Bu personelin maaşları zaman zaman asgari ücretin altına düşüyor. Bu personel izin hakkına sahip değil, işsizlik sigortası ve kıdem tazminatı hakkından yararlanamıyor. Ücret eşitsizliği gibi başka pek çok sorunla da karşı karşıya. Bu şekilde yaklaşık 5 bin personelin çalıştığı belirtilmektedir. Kendi kadın personeline süt izni bile vermeyen bir kadın Aile Bakanı görüntüsü içindediniz. Millî Eğitim Bakanlığında, Diyanet İşleri Başkanlığında ve Gençlik ve Spor Bakanlığında ek ders karşılığı çalışan personelin özlük haklarında iyileştirmeler yapıldı, ancak, bir tek Aile Bakanlığı bünyesinde ek ders karşılığı çalışan personelin özlük haklarında iyileştirmeler yapılmadı. Kendi personeline sahip çıkamayan bir Bakansınız. Sizin personelinizle aynı statüde olup başka bakanlıklarda çalışan personelin yararlandığı haklardan Aile Bakanlığı personeli yararlanamıyor. Bu personelin beklentileri var. Gelin bu hak kaybını, bu hakkaniyetsiz durumu bir an önce çözelim Sayın Bakanım.

Sayın Bakan, Bakanlığınızın sorumluluğundaki bazı uygulamaları seçim bölgesi Muğla üzerinden değerlendirmek istiyorum. Bunlardan ilki, özel halk araçları için yapılan 1.500 lira gelir desteğinin artırılması konusu. Ücretsiz seyahat yükümlülüğü bulunan ve belediyeler tarafından yetki verilen özel şahıs ya da şirketlere ait şehir içi toplu taşıma hizmeti veren her bir ulaşım aracı ile özel deniz ulaşımı aracı için bunların işletmecilerine 1.500 lira gelir desteği ödemesi yapılmaktadır. Ekonomik olumsuzluklar ve işletme maliyetindeki artışlar sebebiyle faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında, ödenen gelir desteğinin mutlaka artırılması gerekmektedir.

İkincisi, özel toplu taşıma araçlarına yapılan gelir desteği ödemesinin adaletli olmaması konusu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir Sayın Girgin, son cümlelerinizi alalım.

SÜLEYMAN GİRGIN (Muğla) – Bitiriyorum Başkanım

Taşımacı esnafın gelir dağılımındaki adaletsizliğin önüne geçilmesi amacıyla aylık istatistiksel binış raporlarına istinaden ücret tarifesi, taşınan ücretsiz yolcu sayısı ve güzergâh mesafe verileri doğrultusunda Muğla ili genelinde Bakanlıkça ödenen gelir desteğinin tüm taşımacı esnafın ücretsiz yolcu binış sayıları gözetilerek gerekli hesaplamalar doğrultusunda ödenmesi sağlanmalıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Ali Fazıl Kasap'a söz veriyorum.

Buyurun.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, sayın milletvekilleri; bu bütçemizin ülkemize hayırlara vesile olmasını temenni ederim.

Bakanlığınız zaten sabıkalı bir bakanlık Sayın Bakan. Bu sene torba kanunla 162 bin kişiye de yersiz ödeme yapıldığını sayın milletvekilleriniz de söyledi, 11,6 milyar biliyorum. Ben bu olumsuz şeylerinizi çok fazla gündeme getirmeyeceğim, sabıkanız zaten sabit. Ki CİMER'le ilgili cevabımızda

da zaten bu tip yersiz ödeme olduğunu kabul etmişsiniz, “Geri alınması gereken tutarların tahsili için ilgili kişiler adına yasal faiziyle tahsilat yapılmaktadır.” demişsiniz. 2020’de demiştiniz bunu. 2022’de bir kanun teklifi torba kanunla beraber geldi, 162 bin kişiye de yersiz ödeme yapıldığını kabul etmişsiniz ve şimdi de artık “Pardon.” diyorsunuz ve devletin Amme Alacaklarına Dair Kanun’a muhalif olarak bu alacağını topyekûn siliyorsunuz. 20 liranın üzerindeki bir alacağı silme hakkınız yok.

Demin AK PARTİ milletvekillerinde birisi “Hiç olumlu şeylerden bahsetmiyorsunuz.” demişti. Bizim olumlu olarak bahsettiğimiz şeylerin hiçbirine zaten “Evet.” demiyorsunuz ki. Mesela burada Hacı Bayram Veli Camisi var caminin avlusunda SMA Tıp 1 hastalarının şu anda bağış topladığını, dilencilik yaptığını, stant kurduğunu biliyor musunuz Sayın Bakan? Çok güzel fotoğraflarınız var tanıtım şeylerinde, emin olun 3 SMA 1’li çocuk için aileleri bağış topluyor Hacı Bayram Veli Camisi’nin içinde, avlusunda ve Türkiye Cumhuriyeti’ne yakışmıyor 2022 yılında. Peki, Sayın Bakan, Sağlık Bakanlığı başka bir ilde mi yoksa Ankara’da mı, bilmiyorum, neden koordinasyonunuz yok? Neden bu çocukların bakımıyla ilgili... Topu topu SMA 1’li –ben çocuk hekimiyim- 101 hasta var Türkiye’de, 101 milyon dolar tutar. Bir uçağın dörtte 1’i, Cumhurbaşkanlığı uçağının dörtte 1’i. Bunu neden yapmıyorsunuz?

Peki, olumlu şey diyeceğim: Bir engelli Türkiye’de uçağa binip lavaboya gidebilir mi Sayın Bakan? Bu altyapıyı hazırladınız mı, otobüslerde bu altyapı var mı? Yok. Dünyanın her yerinde var.

Peki, bu genç kızlarımız, kadınlarımız rahim ağzı kanserinden korunsun diye “human papilloma” virüs aşısını siz neden Bakanlık olarak önermiyorsunuz? Sağlık Bakanlığı çok mu uzak size, neden koordinasyonunuz yok, neden bunu ücretsiz yapma girişiminde bulunmuyorsunuz, neden önermiyorsunuz?

Peki, başka olumlu bir şey... Dün Bakan da buradaydı “KYK yurtlarında yüzde 97 olumlu dönüş var.” denildi. Neden özel yurtlar var? Bir de şöyle söyleyeyim: KYK yurtlarında barınamayan öğrencilerimiz için KYK’ye yönelik, bu öğrencinin maliyeti ne kadarsa bir yurttan, o kadar bir kredi sunmayı düşünmüyor musunuz veya burs veya barınma desteği? Buna sizin milletvekili arkadaşlarımız da orada ret oyu verdiler, bu kanun teklifi iki hafta önce geldi Meclise. Neden olumlu şeyleri beğenmiyorsunuz? İşinize gelmediği için.

Bir de sizden bir istirahatım olacak, geçen sene de aynı şeyi söylemiştim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Şu anda bir işitme engelliyi siz Bakan olarak telefonunuzla arayabilir misiniz, Türkiye’de herhangi bir işitme engelliyi? Şu anda aramanızı istirahat ediyor ve direkt iletişim kurmanızı, sağlamanızı istiyorum ama mevcut altyapınızla... Ki o zamanki Bakan Yardımcımızla beceremediniz bunu Sayın Bakan, o kadar para harcıyorsunuz, güzelim fotoğraflarınız var, çok iyi... Sizden Hacı Bayram Veli Camisi’nin önüne gitmenizi istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Jale Nur Süllü...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sabah Sayın Bakanın gerçekleştirdiği sunum, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bakanlığı sunumu olmaktan çok sosyal yardım dernek ya da vakıflarının bir genel kurulunun faaliyet raporu gibiydi âdeta. Sunumda ne toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik yapısal bir çözüm önerisi ne de kadınların, çocukların, yaşlıların, engellilerin, gazi ve şehit yakınlarının yaşadığı sorunların giderilmesine yönelik tek bir sosyal politika önerisi duyamadık ne yazık ki.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılına ilerlerken kadınların hak mücadelelerini geri götürmeye çalışan anlayış, söylem ve kadınlara yönelik sistematik yıldırma eylemleriyle karşı karşıya kaldığımız günler yaşıyoruz. Faaliyet raporunuzdaki "güçlü kadın, güçlü aile, güçlü Türkiye" sloganımız da AKP Genel Başkanının kadının kariyerini çocuk yapmak olarak gören sözleriyle son derece uyumluydu doğrusu. Şöyle gur bir sesle "güçlü kadın" diyemiyorsunuz. Peki, aileyi güçlendirebiliyor musunuz? Bütçe gerekçelerinizde "Ailenin Korunması Programı" adı altında evlenme ve boşanma anahtar göstergeleriniz var ancak AKP iktidarının yarattığı ekonomik sorunların toplumsal kaos ortamında bin nüfus başına düşen kaba evlenme hızı TÜİK verilerinde 2001'de binde 8,35'ten 2021'de 6,68'e düşmüş; son yirmi yılda evlilik oranları yüzde 20 düşmüş. 2001'de 92 bin olan boşanma sayısı 2021'de 174 bine çıkmış; yirmi yılda yüzde 90 artış söz konusu.

Diğer anahtar göstergeniz, kendi konutunda oturma oranı ne yazık ki her geçen yıl düşüyor. OECD ülkeleri arasında Kira ve Konut Fiyat Endeksi'nde 1'inci sırada yer alıyoruz ve bu ülkede insanların başını sokacak bir ev alma hayalleri ne yazık ki bitti artık.

Bakın, bu koşullarda güçlü kadın için güçlü aile yaratabilmiş misiniz? Hani kadını bir birey, bir vatandaş olarak görmediğiniz, sürekli aile içinde sıkıştırmaya çalıştığımız için soruyorum size. "Kadının Güçlenmesi Programı" adı altındaki bütçeniz bu yıl 1 milyar 76 milyon 88 bin lira; bunu 41 milyon 698 bin kadın nüfusuna böldüğümüzde 25,86 lira, geçen yıl 22,5 liraydı. Ben geçen yıl "Bu parayla da yarım kilo kıyma alamıyorsunuz." demiştim, bu yıl ise 166 gram dana kıyması parası ne yazık ki. Ne bu program adı altında ayırdığımız bütçelerle ne de sosyal yardımlarla kadını ve aileyi güçlendiremezsiniz. Ayrımcılık ve eşitsizliklerle mücadele etmeyen bir sosyal politika, ne kadınların ne engellilerin ne çocukların ne de emekli olduğu hâlde çalışmak zorunda olan 13 milyon emeklinin sorunları için çözüm olmak bir yana, sorunları daha da yıkıcı hâle getiriyor.

İstanbul Sözleşmesi'nden hiç söz etmediniz, sadece bir kez CEDAW'dan söz ettiniz ama çok eşliliğe izin veren, Katar'la aile konusunda imzaladığımız anlaşma yürürlüğe girdi geçen gün.

Bakın, tüm dünya iklim krizini konuşuyor. Siz de bu konuyla ilgili New York'a gittiniz, ben takip ettim. Avrupa'da kadınlar bu konuda büyük inisiyatif alıyorlar ve iklim krizinden en kırılgan kesimler arasında etkilenecek olanlar kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

İklim krizi konusunda Bakanlığımızın hangi politikaları var?

Siz İstanbul Sözleşmesi'nden de söz etmediniz, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sağlanmasında en etkili araç olan toplumsal cinsiyet duyarlılığı konusundaki bütçe çalışmalarınızı da bizimle paylaşmadınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Biraz geç açtınız mikrofonumu, son cümlemi söyleyebilir miyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi söyleyin, peki.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Ama Sayın Bakan, lütfen merak etmeyin, vatandaşlarımız da merak etmesin; bu ülkede yaşayan tüm vatandaşların teminatı biz Cumhuriyet Halk Partilileriz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Kadim Durmaz...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Başkan, bu şalgam geldi ya, bunun gıda kodeksine uygunluğu yok. Ayrıca, Kadırlı Belediyesinin katkıları olmuş...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bakanımız Kadırlılı biliyorsunuz, Kadırlı'ye teşekkür ediyoruz Kadırlı simidi ve şalgamı için; biraz acıydı yalnız, onu söyleyeyim, beni etkiledi yani.

Buyurun Kadim Bey.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Plan Bütçe Komisyonunun çok değerli Başkanı, Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız, kıymetli bürokratlarımız, değerli basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyor, Bakanlık bütçemizin birçok eksiğine ve olumsuzluklarına rağmen ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Kör sağıra “Çok güzelsin.” demiş, ne kör anlamış ne sağır; dilsiz duymuş ama o da söyleyememiş. Şimdi, AK PARTİ yirmi yıldır bu ülkeyi yönetiyor, hâlâ “Şunu yapacağız, bunu yapmaktayız, bunu devam ettiriyoruz...” Ama tabloya baktığımız zaman, ülkede genel bir mutsuzluk her hâlimize yansıyor.

Kamuda ve özel sektörde engelli istihdamı yüzde 5'e -kanuni bir statüyle- bağlanmalıdır diye yıllardır bu bütçelerde söylüyoruz ama alınan bir mesafe yok; herhâlde bunun herkesi birazcık rahatsız etmesi lazım, hiç değilse bu konularda da uzlaşmamış lazım. Bu konuda en çok milletvekilleri sorun yaşıyor, herkesi de sorumluluğa davet ediyorum. İŞKUR engelli başvurularının yüzde 62'sini kabul etmedi.

Yine, ülkemizin saygınlığını uluslararası arenada yeteri kadar koruyamadığımız için engelli derneklerinin Avrupa Birliği projelerini onaylayan kuruluştan almamız gereken desteği yeteri kadar alamıyoruz; kabul olan projeler de AK PARTİ'ye yakın olan vakıf ve derneklerin projeleridir. Türkiye genelinde, 81 ilde her birimiz köşebaşlarında rastlıyoruz engelli dernekleri adına hediye satışı, eşya satışı ve bağışlarına ve engelli dernekleri Türkiye çapında bundan rahatsız; buna bir müdahil olunup “Dur!” denilmesi gerekiyor.

Devlet tapu harçlarından da engellileri muaf tutsa ne olur yani ne kaybeder?

Yine, engellilerin hakları olan ortez, protez, bez, hasta yatağı, oksijen tüpü, sonda ve benzeri medikal malzeme ürünlerini devlet “ama”sız, “fakat”sız cumhuriyetin 100'üncü yılına girerken karşılamalı diyoruz.

Şimdi, engelli akülü aracı... “Araç kullanılabilir.” diye hastaneler rapor veriyor, devlet bunun sadece 2.500 lirasını veriyor Sayın Bakanım, ne yapsın bu adamlar? Ondan sonra yardım için çalmadığı kapı kalmıyor; bu insanların onur ve gururlarını incitiyoruz.

Pandemi sürecinde engelli dernekleri gerçekten kiralarını ödeyemez, zor durumlara düştüler. Bunlara kira ve internet yardımı noktasında Bakanlığın destek vermesi gerekiyor.

Bu ülkede gazi ve şehit yakınları arasında çok ciddi bir ayrımcılık var iktidarınızda. 2002 yılı öncesinde gaziler arasında hiçbir fark yokken sonradan Güneydoğu gazileri, 15 Temmuz gazileri ve Kıbrıs gazileri arasında uygulama farkları oldu; bunun giderilmesi gerekiyor. Yine, gaziler arasında maaş eşitsizliği var; sosyal güvencesi olmayan gazi asgari ücret alırken diğerleri 2.270 TL almaktadır. Muharip gazilerin çocuklarına iş imkânı tanınmalıdır; bu, gaziler arasında bir ayrımcılıktır, son verilmelidir. Muharip gazilerin faizsiz konut kredisi almalarına yardımcı olmak durumundayız.

Ülkemizde cezaevlerinde yatan mahkûmların 117 bini uyuşturucu suçlusudur.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Durmaz, lütfen tamamlar mısınız.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

“Met” kullanımı çok yoğun artış göstermiş, eskiden “bonzai” varken şimdi piyasada “met” üzerinden yürüyorlar. Bağımlılık yaşı 10 yaşa kadar düşmüş durumda. Eskiden erkek çocuklarda yaygın olan bağımlılık kız çocuklarında da yoğunlaşmıştır, AMATEM’ler de kız çocuklarını kabul etmiyor; bu konuya da özel eğilmeniz gerekiyor Sayın Bakanım.

Sınır güvenliğimiz yok. Afganistan’dan kalkan, günde 50 kilometre yürüme kabiliyetine sahip, ne olduğu bilinmeyen insanlar -1980’de Kenan Evren Tokat’a Afgan göçünü getirmişti- “Tokat’ta Afganlılar var, hemşehrilerimiz var.” diye Tokat’a kadar geliyorlar ve Göç İdaresinde ziyaret ettiğimizde “Bize hiç kimse ‘Dur!’ demedi.” diyorlar.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Toparlıyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Toparlama değil de artık bitirelim çünkü artı bir dakika oldu.

Teşekkür ederim.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Güya yabancı uyruklu bir kişi 250 milyonluk yatırım yapıyor, oturum alıyor, ülkemizde yaşamaya başlıyor. Bu yatırımı getiren şahsa “Nereden geldin? Kimsin? Ne yatırımı yapıyorsun? Bu parayı nasıl kazandın; bunun kaynağı uyuşturucu mu, illegal yollar mı, kumar mı?” diyen hiçbir kimse yok.

Yine de bu olumsuzluklara rağmen bütçenin ülkemize hayırlı uğurlu olmasını murat ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Durmaz.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Okan Gaytancıoğlu’nda.

Sayın Gaytancıoğlu, süreniz dört dakikadır, süreye uymanızı özellikle rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Geçtiğimiz ağustos ayında Uzunköprü ilçemizde Sayın Bakanın katıldığı törenle Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi açıldı; çok güzel.

Bülent-Sergül Uçar çifti genç yaşta geçirdiği bir kaza sonucu hayatını kaybeden biricik kızları Çağla Nur Uçar’ın ismini yaşatmak için binanın yapımına da katkıda bulundular. Buradan kızıma bir kez daha Allah’tan rahmet diliyor, ailesine de başsağlığı ve sabırlar diliyorum.

Yapılan iş çok doğru ve çok önemli bir ihtiyacın çözümüne yardımcı olacak. Özel hizmete ihtiyaç duyan 82 yaşlımıza burada bakılacak. Dünyada ve ülkemizdeki demografik değişimlere baktığımızda yaşlı bakımı çok daha önemli bir hâle gelmektedir. Yapılan iş doğru ama gelin görün ki ağustosta hizmete açtığımız merkezde hiç yaşlımız yok Sayın Bakan çünkü personel yok. Personel alımı olmadan yaşlı bakımı ve rehabilitasyonunu nasıl yapacaksınız? Bir an önce hatta hemen bu merkezimizin ihtiyaç duyduğu personeli alın. Sağlık görevlilerinden bakım elemanlarına, temizlik görevlilerine kadar vatandaşımız çok güzel bir hizmet yapmış; bunu yükseltmek devletin öncelikli görevi olmalıdır.

Bir de tabii ki Edirne’de yapılan, bir ara durma noktasına gelen yeni huzurevi var; bir an önce bitirilmesi gerekiyor. AKP Hükümetinin uyguladığı tarımı bitirici, vatandaşı işsiz bırakan politikalar nedeniyle yaşlılar Edirne’de kalırken gençler Edirne’yi terk etti; nüfusu en yaşlı illerin başında Edirne geliyor. 200 yatak kapasiteli yeni huzurevi yaşlılarımızın hak etmiş olduğu saygı ve değeri görmesi, kaliteli ve sağlıklı bir yaşlılık dönemi geçirmesi için ivedilikle bitirilmelidir.

Diğer yandan, bir türlü çözülemeyen, çözüm için irade gösterilmeyen engellilerimizin durumu var; eğitim, işsizlik, engellileri merkeze alan politikaların uygulamaya konulmaması ve bunun gibi... Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundan alelacele âdeta engellilerden kaçınılarak erişilebilirlikle ilgili süreyi dört yıldan sekiz yıla neden çıkardınız? Bunun yarın da daha fazla uzamayacağının bir garantisi var mı? Dört yılı belirleyen bir hesaplamada yüzde 100 hata olur mu? Neye göre dört yılı belirlemiştiniz, neye göre sekiz yıla çıkardınız?

Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu kamuda 400 bin sözleşmeli personelin de engelli kotasına dâhil edildiği ve 12 bin engelli açığının da oluştuğunu söylemişti. Bu kadrolar ne zaman doldurulacaktır? Yıllardan beri çok az sayıda yapılan engelli memur ataması ne zaman anlamlı bir sayıya çekilecektir? Anlamlı sayıdan istediğimiz ise bu yıl bitmeden 20 bin engelli memur atamasının bir an önce yapılmasıdır. Engellilere vermiş olduğunuz sözler çerçevesinde günümüz şartlarına ve engelli bireyin ihtiyaçlarına cevap vermeyen yüzde 3 engelli kotası söz verdiğiniz gibi ne zaman yüzde 6'ya çıkarılacaktır? Özel sektör ve engelli istihdamı destek ve kontrolü ne ölçüde artacaktır? Nitelikli engelli istihdamı için özel sektörün üzerinde devlet nasıl bir el olacaktır? Sosyal yardım programları kapsamında Bakanlığınız 3 çocuklu ailelere ev sahibi olması için 300 bin lira destek verilmesi hususunda bir karar almıştır.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Gaytancıoğlu, lütfen tamamlar mısınız.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Bu ve buna benzer programların daha da uyumu engellilere uygulanacak mıdır?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim.

Söz sırası Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Fatma Aksal'da.

Sayın Aksal, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

FATMA AKSAL (Edirne) – Sayın Bakanım, Kıymetli Başkanım, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2023 yılı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

İnsan hakları temelli yaklaşımımızın bir gereği olarak kadının statüsünü güçlendirmek, kadının toplumsal hayata katılımının önündeki engelleri kaldırmak, kadın istihdamını teşvik etmek, kadına yönelik şiddeti önlemek ve kız çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğine sahip olmasını sağlamak başta olmak üzere kadınların hayatın her alanında karşılaştığı ayrımcı uygulamaları sonlandırmak amacıyla reform niteliğinde değişiklikler yaptık.

Türkiye'de kadının güçlenmesi konusunda kapsamlı ve bütüncül bir politika metni olan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nı eğitim, sağlık, ekonomi, karar alma mekanizmalarına katılım ve medya temel eksenleri üzerine inşa ettik ve uygulamaya devam ediyoruz.

Türkiye'de istihdam yaratmada büyük bir potansiyele sahip olan kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi ve kadın istihdamının artırılması hedefiyle Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Projesi'ni Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız ve Tarım ve Orman Bakanlığı'yla birlikte yürütüyoruz.

Bakanlığımızın ana yararlanıcı, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının eş yararlanıcı olduğu; Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Projesi’yle ülkemizde kadın-erkek eşitliğine duyarlı planlama ve bütçeleme modelini sistematik ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirmeyi hedefliyoruz.

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de önemli sorun alanlarından biri olan kadına yönelik şiddetle mücadelede Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız tarafından 2007 yılından bu yana düzenli olarak ulusal eylem planı hazırlanmış ve kadına yönelik şiddetle topyekûn mücadele bir devlet politikası zeminine oturtulmuştur.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede ulusal politika çerçevemizi belirleyen yol haritası niteliğindeki Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı’nı (2021-2025) tüm tarafların katkılarıyla hazırlayarak 1 Temmuz 2021 tarihinde uygulamaya başladık.

“Kadına şiddete karşı sıfır tolerans” ilkesiyle yürüttüğümüz çalışmalarımızı Kadın Destek Uygulaması (KADES) ve elektronik kelepçe uygulaması gibi etkin ve yenilikçi mücadeleler yöntemiyle güçlendirdik. Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın elektronik sistem üzerinden anlık olarak izlenmesi suretiyle yüksek riskli vakalarda etkili koruma ve müdahale sağlayan elektronik kelepçe uygulamasını 25 Ocak 2021 tarihi itibarıyla ülke genelinde yaygınlaştırdık. 6284 sayılı Kanun kapsamında hizmet sunan ilgili kamu kurum ve kuruluşları arasında veri entegrasyon çalışmalarımızı tamamlayarak mağdura ulaşma süresini kısaltıp hızla müdahale ve etkin koruma sağladık.

Sayın Bakanımızın sabah yaptığı sunumda belirttiği üzere, 2002 yılında sadece 1,3 milyar TL olan sosyal yardım harcamalarının 2021 yılında tüm kamu kurumlarıyla 97,8 milyar TL’ye çıkarılmış olduğunu söylemesi üzerine, muhalefet, sosyal yardımların artmasını yoksulluğun artması olarak yorumladı. AK PARTİ iktidarı öncesi Türkiye’de bugün 50 kalem hâlinde verdiğimiz evde bakım desteği, sosyal ekonomik destek, engelli maaşı gibi yardımların hiçbiri yoktu. Siz yoksulunuzu, engellinizi, yaşlınızı yok sayıyorsunuz diye o insanlar yok olmuyor. Biz büyüyen, gelişen Türkiye’nin refahını sosyal yardımlarla toplumun tüm kesimleriyle paylaşıyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum, 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Aksal.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Sibel Özdemir’de.

Sayın Özdemir, süreniz dört dakika.

Buyurun lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de Sayın Bakan, bütün Komisyon üyelerini ve bürokratları saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, evet, kapsamlı bir sunum yaptınız, geçen yıldan bugüne değerlendirdiğimizde benzer yardımları ortaya koydunuz. E, tabii, geçen yıldan bu yıla artan yoksullukla, gençlerle ilgili sorunlarla, ailelerle, kadınlarla, kadın yoksulluğuyla, sosyal yardımlardaki sorunlarla ilgili bir tespit ortaya koyup buna yönelik bir çözüm ve buna dönük bir bütçeyle ilgili bir çalışma görmedik.

Şimdi, yapmış olduğunuz çalışmalarda, evet, teorik, çok önemli bilgiler verdiniz, önemli çalışmalar da var Sayın Bakan ama şimdi pratik ve uygulamaya baktığımız zaman gerçekten ciddi bir sorun alanı var bu yardım ve destek talepleri konularında.

Ben İstanbul Milletvekiliyim ve İstanbul'daki ailelerle, kadınlarla yapmış olduğumuz görüşmelerde ciddi bir kurumsal kargaşadan bahsediyorlar. Yani sizin bugün ortaya koyduğunuz o çalışmalarınızla ilgili pratikte ciddi sorunlar var, bunlardan en önemlisi de -dediğim gibi- kurumsal bir karmaşa. Yardıma ve desteğe muhtaç ailelerin sıkıntı ve çaresizlikleriyle ilgili böyle bir sorun alanı bize sundular ki İstanbul'dan bahsediyorum ben.

İstihdam imkânı bulamayan kadınların sosyal yardımlara muhtaçlığında ciddi bir artış var ve sizin bugün koyduğunuz bütçe buna tabii yeterli olmayacak. Çalışan, istihdam edilen kadınlar da kreş ve benzeri ihtiyaçlar ile gündüz bakımevlerinde, bugün söylediğiniz konuda, bir eksiklik görüyorlar.

Ben şunu belirtmek istiyorum: Yoksulluk ülkemizin temel sorunlarından biri ve giderek artan bir sorun ama bu yoksulluk karşısında bu sorunu çözmek de bir sosyal devlet anlayışı ancak bu yoksulluğu çözüp bu muhtaçlıktan kurtaracak, onları istihdama katacak araçlarınız yok buna yönelik.

Şimdi, biz şunu söylüyoruz: Bir defa, keyfiyet var; bu yardımlara ulaşmakta belediye, kaymakam, vakıf, kurumsal referanslar var, liyakat sahibi olmayan yöneticiler var. Gereksiz, yersiz, bugün bir torba kanun var, ben geçen hafta konuştum, yersiz yardımlardan bahsediliyor. Kim bu yersiz yardımları yapıyor? Sağlık raporları karmaşası var, engelli ailelerin bir sağlık raporu sorunu var. Ya, sizin bugün ortaya koyduğunuz tabloda gerçeklikte ve realitedeki sorunlar birbirinden tamamen farklı.

Şimdi, bugün de çok değinildi, biz de Cumhuriyet Halk Partisi olarak aile destekleri sigortası gibi kurumsal bir mekanizma kurmak istiyoruz. Bu, ILO'nun -sizin de bilginiz dâhilinde- bir uygulaması birçok devlette. Bir defa, burada kurumsal karmaşayı ortadan kaldırmak lazım. Gerçekten, siyaset ile yardımlardaki o bağı ortadan kaldırıp, sosyal hizmetler birimini güçlendirip her mahallede bir sosyal hizmet uzmanının olması... Siz "Bunlar var." diyeceksiniz, kapanış konuşmanızda "Biz bunları zaten yapıyoruz." diyeceksiniz ama bunlar, gerçekten, uygulamada temel sorun alanları gözüküyor. Bu kurumsal mekanizmada o mahalledeki sadece yardıma muhtaç aileler değil, madde bağımlılığı ve benzeri şiddet, bütün bunlar süreklilik içinde kaydedilecek, aileler takip edilecek. Gerçekten, özellikle yoksulluktan kurtaracak mekanizmaları; sigorta primlerinin eklenmesi, o ailelerdeki gençlerin istihdama katılması, kadınların istihdama katılması, kreş desteği, bunların hepsinin bir kurumsal mekanizma içerisinde süreklilik arz eden, liyakatli kadrolarla...

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Özdemir, lütfen, tamamlar mısınız?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – ...uzmanlarla takip edileceği bir mekanizma kurmak istiyoruz biz.

Siz "Bunların hepsini biz yapıyoruz." diyeceksiniz ama bunlara gerçekten realitede de büyük zaman ayırmanız gerekiyor kalan görev sürenizde Sayın Bakan.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Müzeyyen Şevkin.

Buyurun lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, öncelikle, yaşlanma istatistiklerine göre Türkiye dünyada en hızlı yaşlanan ülkeler arasında. 2021 yılında 8 milyon 245 bin 124 kişiye ulaşılabilmiş bu konuda. Bu hızla giderse Türkiye'de altmış yıl sonra her 4 kişiden 1'i yaşlı nüfusun bir üyesi olacak. 2023 yılında yaşlı oranının yüzde 10,2'ye yükselmesi beklenirken bir sene sonra çok yaşlı ülkeler sınıfına gireceğiz.

Yaşlıların yüzde 85'i yaşlı aylığı ya da evde bakım yardımı alamamakta. Türkiye'de tek başına yaşayan 2 milyon yaşlı vatandaş bulunmakta ve bu grubun üçte 2'sini de kadınlar oluşturmakta. Sayıca fazla olan kadınların bu nedenle daha çok desteğe ihtiyaç duydukları ortadadır. Yalnız yaşayan yaşlı

yurttaşlarımızın yüzde 60'ından fazlası kadındır. Sosyal güvencesi olmayan ve aylık bağlanacak kişinin kendisi ve eşi dikkate alınmak suretiyle kişi başına düşen aylık geliri net asgari ücretin 1/3'ünden az olan 65 yaş üstü vatandaşlara verilen yaşlılık aylığı yetersizdir. Bahse konu aylık tutarı 1 Ocak tarihinde 1.084 lira 55 kuruştur.

Diğer taraftan, aylıklar, vefat ve sosyal güvence tespiti, feragat, kurumsal bakım, muhtaç olamama, adres değişikliği, nafaka alabilecek olma ve diğer nedenler sebebiyle de bu aylıkların kesildiğine ilişkin bize duyumlar gelmekte.

Yaşlılarımızın çalışmaya devam ettiği de ortada. 65 yaş üstü 213 işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiş.

Ayrıca, eşi ölen, hiçbir geliri olmayan kadınlara iki ayda bir ödenen 650 lira günümüz koşullarında gerçekten son derece yetersiz. Dolayısıyla, bunun bir an önce düzeltilmesi gerekiyor.

Yine, Bakanlığın sosyal konut projesi için eşi vefat etmiş kadınlara verilecek 300 bin liralık yardımda 3 çocuk şartı aranması konusunda bir kadın Bakan olarak bu kadar sessiz kalmanızı doğrusu ibretlik olarak gördüğümü sadece -en hafif tabiriyle- ifade etmek istiyorum. Çünkü bence çocuk sayısı üzerinden değil, muhtaçlık üzerinden bir uygulama olmalıydı. Kaç çocuk doğurduğumuz üzerinden bir uygulamanın yapılması bir kadın olarak bence sizi de rahatsız etmeliydi.

Yine “güçlü kadın, güçlü aile” mottosu olduğunu söylüyorsunuz. İstanbul Sözleşmesi kaldırılırken yine “kuzuların sessizliği”ni oynadınız Sayın Bakan. Kaç kadın vali var örneğin? Kreşler, sığınmaevleri ne kadar, yeterli mi? Buna ilişkin kadınlarla ilgili ne yaptınız bir kadın Bakan olarak, bunu doğrusu merak ediyoruz.

Yine, şehitler ve gaziler arasında ayırım var.

Kronik hastalıklarda kullanılan alet ve cihazların ücret ödemelerinde reel fiyatlar karşısında çok düşük kaldığına ilişkin şikâyetler geliyor. Bunu da mutlaka artırmanız gerektiğine ilişkin bize ulaşan şeyler var.

37 yaşlı gündüz hizmet bakımevi olduğundan bahsettiniz. Ben bunun yetersiz olduğunu, bir huzurevi mantığından ziyade bunların daha sağlıklı ortamlarda, yaşlılara ahir ömürlerinde daha sağlıklı ortamlarda bir bakım hizmeti sunulması gerektiğini düşünüyorum.

Bir an önce hem İstanbul Sözleşmesi konusunda hem de bu 3 çocuk doğurmayla ilgili sizin de görüşlerinizin ifade edildiği bir görüş inşallah sunarsınız diye bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Nurhayat Altaca, Cumhuriyet Halk Partisinden.

Sayın Altaca, buyurun lütfen.

Süreniz dört dakika.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Bakan, sabah sunumunuzu dinledim. Ben toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna yoğunlaşmak istiyorum biraz. Şimdi, evlilik öncesi eğitimden bahsettiniz yani yıllardır söylenen şeyleri siz de tekrarladınız: “Kadının ekonomik olarak güçlenmesi için gerekeni yapıyoruz.” “Şiddete sıfır tolerans.” “Erken yaşta evlilikle mücadele ediyoruz.” Ama somut, pratik hayata baktığımızda maalesef her gün, kadınların koruma kararlarına, onlarca şikâyetlerine rağmen hâlâ öldürüldüklerine, maalesef, üzülerken tanık olmak zorunda kalıyoruz. Çocukların, kız çocuklarının özellikle, okulda olması gerekirken hastanelerde doğum yaptıklarına ya da cinayete kurban gittiklerine tanık oluyoruz.

Şimdi, daha da somutlaştırmak lazım bu söylediklerinizin gerçekten gerçekleşebilmesi için. Sayın Bakanım, müfredatta toplumsal cinsiyet eşitliği var mı veya o müfredat içerisindeki görsellerde kadına biçilen toplumsal rolün, çocuklarımızın, gelecek nesillerin beynine işlenen kadının, erkeğin rolünün nasıl olduğunu biliyor musunuz, takip ediyor musunuz? Çünkü siz de biraz önce sunumunuzda da söylediniz; yine eylem planı, strateji belgesi açıkladınız ama hepsinde diyorsunuz ki “Bir zihniyet dönüşümü gerçekleştirmemiz lazım.” ama bu zihniyet dönüşümü nasıl gerçekleşecek? Zaten bu zihniyet dönüşümü gerçekleşse bile bir yüzyılımızı alacak bu süreç. O yüzden, şimdiden bunun temellerinin atılması gerekiyor.

Örneğin, diyorsunuz ki... Er-erbaşlara, polislere, bazı görevlilere eğitim veriyorsunuz şiddetle mücadele için ama onun içeriği nedir, ben merak ediyorum mesela. Çünkü daha önce başka bir komisyonda da bize bu söylendi ama sorduğumuzda eğitimin bile başlamamış olduğunu öğrendik. Yani orada da “Aile önemlidir.” denilip kadın yine aynı toplumsal rollerle mi tarif ediliyor er-erbaşlara ya da diğer kamu görevlilerine yoksa gerçekten toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık eğitimi veriliyor mu? Yani soyut kalmaması gerekiyor bu söylediklerinizin.

Yine, şunu söyleyeyim: Okullaşma oranından da bahsettiniz. MEB’in verilerine göre 866 bin kız çocuğu eğitim çağında olmasına rağmen okula gitmiyor, açık öğretimde olanlar da 606 bin yani 1,5 milyon civarı eğitimin dışında kalan kız çocukları var. Kimi zaman cinayete kurban gittiklerinde öğreniyoruz onların okula gitmediğini kimi zaman hastanelerde erken yaşta doğum gerçekleştiğinde öğreniyoruz. Bu kız çocuklarının okullarda takibinin yapılması için zorunlu eğitimle ilgili bir çalışmanız var mı Aile Bakanı olarak? Doğrusu olması gerekiyor hem erken yaşta evliliklerin önüne geçmek için hem de kadına yönelik şiddetle gerçek anlamda mücadele için.

Yine, uyuşturucu konusuna değindi arkadaşlar. Biz dolaşıyoruz Türkiye’nin her yerini; gittiğimiz her yerde, illerde de muhtarlara hep soruyoruz: Uyuşturucu kullanımı nasıl? İnanın ki muhtarlardan o ailelerin feryadını dinliyoruz, kimi zaman annelerin şikâyetlerini dinliyoruz. Anneler uyuyamıyorlar gece, uyuşturucu batağına saplanmış olan çocuklarından korktukları için, hem onların başına geleceklerden hem kendi başına geleceklerden korktukları için kapıları kilitliyorlar, uyuyamıyorlar.

Okula aç giden çocuklar var. Bu, zaten artık çok çıplak bir gerçek. Mutlaka tedbir alınması gerekiyor ve her çocuğun okulda beslenmesinin sosyal devlet gereğince sağlanması gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Sayın Altaca, lütfen tamamlar mısınız?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tamamlıyorum.

Anneler süt alamıyorlar çocuklarına yani bu maalesef içimizi acıtıyor. Sizin de yerinizde olmak istemezdim doğrusu böyle bir dönemde ama şunu da söyleyeyim: Kadınlara evlilik öncesi eğitim vermekle değil, bu ekonomik sistemi düzenlemekle çözülebilir ailenin güçlendirilmesi ve sorunlar... O da tek adam rejiminin değişmesinden geçiyor. Onu da vurgulamak istedim.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

Söz sırası Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu’nda.

Sayın Osmanağaoğlu buyurun lütfen.

Süreniz on dakika.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, Kıymetli Komisyon üyeleri, değerli basın mensupları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın saygıdeğer bürokratları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Aile kurumu Allah'ın insanoğluna bir lütfu, insanlık tarihinin en büyük kazanımı, gelecek nesillere ulaştırılmak üzere emanet edilen müstesna bir cemiyettir. Çağın getirdikleri, dezenformasyonun had safhaya ulaşması, aile kurumunun temellerini sarsacak araçların neredeyse her eve girmesinin kaçınılmaz olduğu günümüzde aile bağlarının ve aile kurumunun korunmasının önemi çok daha önem kazanmıştır.

Elbette ailenin temel direği kadınlarımızdır. Kadınlarımız sağlıklı bir ailenin, huzurlu bir toplumun temel taşı, olmazsa olmazıdır. Kadınlarımızın ne anlam ifade ettiğini anlamak açısından Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli'nin de şu sözleri çok önemlidir: “Kadın annedir, kadın eştir, kadın yuvadır, kadın insandır, ailenin temel direğidir kadın, toplumun aynası, geleceğimizin ümit ateşidir.”

Evet, kadın annemizdir, eşimizdir, yuvamızın direğidir ancak ne yazık ki öyle bir dönemden geçiyoruz ki masum bir kadına el kaldırmayı maharet olarak gören, farklı amaçlarla bir kadını tehdit etmeyi sıradan sayan utanmazlar her tarafta kendisini gösterebilmektedir. Hâlbuki kadın kendini güvende hissedemiyorsa, masum bir kadının canı bir canı tarafından alınabiliyorsa ülkü edindiğimiz medeniyet seviyesini yükseltmek elbette ki beyhude olacaktır. Her asra ve her insana hitap eden, mensubu olmakla da şerefendirildiğimiz ve kadına verdiği önemle öne çıkan İslamiyet'in öğütleri önümüzde dururken, Türk milletinin tarih boyunca kadını baş tacı yaptığı kıssalar dilden dile, kitaptan kitaba dolaşırken “Nasıl böyle bir hâle geldik?” sorusunun bütün siyasi mülahazalarının üstünde bir akılla sorulması zorunluluk addedmektedir.

Hiç şüphe yok ki toplumumuzun kültürel genetiğine aykırı mahalle baskıları yine toplum tarafından reddedilecektir. Yine, hiç şüphe yok ki devletimiz kadın ve ailenin korunması için birçok çalışmaya da imza atmaktadır. Özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar bu manada önemlidir. Yapılacak çalışmalarda daha fazla durulması gereken husus ise bize göre şudur: Şiddete sebep olan psikolojik ve toplumsal etkenlerin tamamen ortadan kaldırılması idealinden asla vazgeçilmemelidir. Şüphesiz çocuğa karşı şiddet ve dilimiz varmsa da çocuğa karşı cinsel istismarın müsebbibi kim olursa olsun o sapkın zihniyet ayaklarımızın altında ezilmeli, o zihniyeti besleyen etkenler köreltilmelidir.

Kıymetli milletvekilleri, vatanımız ve milletimiz için canlarını veren, toprağı tertemiz kanlarıyla sulayarak varlığınıza kastedenlere geçit vermeyen şehitlerimizin başımızın tacı yakınlarının ve gazilerimizin topyekün Türk milletine emanet olduğu unutulmamalıdır. Onlara karşı sorumluluğumuzu tam manasıyla yerine getirmek en büyük görevlerimizden biridir. Bu manada hâlihazırda her gün ifade edildiği gibi 47.437 şehit yakınımız, gazi ve gazi yakınımız kamuda istihdam edilmektedir. Onlara karşı sorumluluklarımızı sayılarla ifade etmek elbette yeterli olmayacaktır ancak şu da bir gerçektir ki son yıllarda gazilerimize, gazi yakınlarına ve şehit ailelerimize yönelik çok önemli çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Ancak ifade etmem gerekir ki muharip gazilerimize bağlanan şeref aylıklarının farklılaşmış olması ve bunun düzeltilmesi gazilerimizin de beklentileri arasındadır. Şehit çocuklarımızın tamamına sahip çıkılmalı, hepsine iş imkânı tanınmalı; şehit annelerimize, babalarımıza bağlanan aylık da mutlak suretle yeniden düzenlenerek artırılmalıdır. Şehitlerimizin eş ve çocuklarından birine, eş veya çocuğu yoksa anne veya babasından birine sağlanan ÖTV'siz araç satın alma imkânı bir defaya mahsus dahi olsa gazilerimize de tanınmalıdır.

Engelli vatandaşlarımızın sosyal hayatın her alanında varlık gösterebilmesi için sergilenen hassasiyet tüm kurum ve kuruluşlarımızda kendisini göstermektedir. Ne mutlu ki esas engelin, engelli olmadığını sanan kafaların bir ürünü olduğu gerçeği kabullenilmiştir. Seçim bölgem İzmir'de 59 kapasiteli bir resmî engelli bakım ve rehabilitasyon merkezi, toplam 1.458 kişi kapasiteli 16 özel bakım ve rehabilitasyon merkezi yatılı engelli bakım hizmeti sunmaktadır. Sadece İzmir'imizde 18.644 engelli

vatandaşımız adına evde bakım hizmeti yardımı ödenmektedir. Geride bıraktığımız dönemde 19.744 engelli vatandaşımız için 18.702 engelli yakınına aylık 63.956 Türk lirası, son dokuz ayda ise toplam 445 milyon 145 bin 697 TL engelli evde bakım ücreti ödenmesi gerçekleştirilmesi de devletimizin engelli vatandaşlarımıza ve kıymetli ailelerine karşı hassasiyetin de bir göstergesidir.

Diğer yandan, ihtiyaç sahibi vatandaşlarımızın aile ve gruplarının ihtiyaçlarının karşılanması için 11 ilçemizde sosyal hizmet merkezi yapılanması bulunmaktadır. Karşıyaka ve Çiğli ilçelerimizdeki merkezlerin de bu yıl hizmete girecek olması sevindiricidir. İnşallah, önümüzdeki dönemde hizmete girmesini beklediğimiz Narlıdere ve Gaziemir ilçelerimizdeki yapılanmanın da bir an önce tamamlanması beklentilerimiz arasında yer almaktadır.

Yine, sosyal hayatımızda başımızın tacı olan yaşlılarımıza karşı sorumlulukların yerine getirilmesi de inkâr edilemeyecek bir görevdir. Yaşlı nüfusun çoğunlukta olduğu ilimiz İzmir’de hâlihazırda 1.782 kapasiteli 8 adet kamuya ait huzurevimiz bulunmaktadır. Açılış ve denetimi Bakanlığımıza bağlı kurumlar tarafından yapılan 57 özel huzurevinin bulunduğu ilimizin toplam 4.506 yaşlımıza ev sahipliği yaptığı da bilinmektedir. Ancak yaşlılarımıza hizmet veren merkezlerimizin sayısının artırılması gerektiği de muhakkaktır. Bu manada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın gerekli hassasiyeti göstereceğinden de şüphem bulunmamaktadır.

Bu vesileyle ifade etmem gerekir ki İzmir Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğümüz kendi ailesiyle yaşama imkânı kalmamış olup durumu evlat edindirmeye uygun olan çocuklarımızı, uzmanlardan aldığı kararlar onları yüksek yararı da gözetilmek suretiyle, gerekli incelemeler tamamlandıktan ve uygun bulduktan sonra evlat edindirilerek ailelerle buluşturmaktadır. Sadece İzmir’imizde 2022 Eylül ayı itibarıyla 38 çocuğumuzun evlat edindirilmek üzere 36 ailemizin yanına yerleştirildiğini biliyoruz. Ayrıca 2022 yılı evlat edindirme hizmeti için 10 ailemiz de sıraya alınmıştır. Hâlihazırda evlat edindirilmiş 111 ailemiz ise denetim, izleme ve rehberlik hizmetlerinden faydalandırılmaktadır.

Bu vesileyle ifade etmem gerekir ki bir çocuğun hayatına dokunan, onlara umut olan, aydınlık geleceklere vesile olmak için ulvi bir görev ifa eden ailelerimizi tebrik ve takdir ediyorum. Mutluluğun bir ömür boyu onlarla olması en büyük temennimdir.

Ben, bu duygu ve düşüncelerle Aile Bakanlığımızın bütçesinin Türk milletine hayırlı olmasını diliyor, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Osmanağaoğlu.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Metin İlhan’da.

Sayın İlhan buyurun lütfen.

Süreniz dört dakika; artı süre veremeyeceğim, lütfen, sürenize uymanızı rica ederim.

METİN İLHAN (Kırşehir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizde gıda ve enerji fiyatlarının tetiklediği enflasyon, ne yazık ki vatandaşlarımız üzerinde etkisini çok ağır bir şekilde hissettirmiş ve ekonominin hayata dair tüm alanların içinde başat bir etkisi olması sebebiyle de çekirdek aileden toplum hayatının her noktasına varana kadar önemli sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durumda da Hükümetin daha başlamadan 659 milyar gibi devasa bir rakamla öngörülen bütçe açığını ve 565 milyar liralık faiz giderini içeren 2023 yılı bütçe teklifi, iktidarın ithalata ve betona dayalı bir ekonomi anlayışının sonucu olarak da takdir edersiniz ki tabana yansıyan bir büyümeyi ve refahı artırmayı sağlayamaması bakımından son derece yetersizdir.

Değerli milletvekilleri, bizler Meclis bünyesinde Down, otizm ve diğer yaygın gelişimsel bozuklukların araştırılmasıyla ilgili çok önemli ve saha pratiği de olan bir komisyon süreci yaşadık. Komisyon üyeleri olarak büyük bir uyum içerisinde, gerçekten de verimli bir çalışmaya imza attık.

Tüm partilerden milletvekillerinin de olduğu Meclis Genel Kurulunda da Komisyon raporu görüşüldü. Çalışma yapmış olduğumuz illerde aileler bizleri karşısında görünce büyük bir umuda kapıldılar zira devletin en üst organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki eksiklikleri ve olumsuzlukları yerinde tespit edip çözüm getirebileceklerine inandılar.

Otizmlı çocukların ailelerinin büyük bir çoğunluğunun maddi durumlarının kötü olduğunu gördük. Bu sebeple en azından Hükûmetin ebeveynlerden birini istihdam etmesini talep etmektedirler. Ayrıca haftada iki saat olan eğitimin en az sekiz saat olmasını talep etmektedirler. Sayın Bakanımızın burasını duymasını istiyorum; okula giden otizmlı çocuklar mutlaka ama mutlaka gölge öğretmen istemektedirler. Sizden önceki Bakan bu sözü vermişti, gölge öğretmen vereceğini söyledi; aynı zamanda ebeveynlerden her ikisi de çalışmıyorsa mutlaka birisinin en azından Hükûmetin işe alacağını söylemişti.

Bakınız, bizler hazırlamış olduğumuz raporda tam 324 öneri maddesi sıraladık ancak yürütmenin bu sorunların çözümü noktasında bu maddeleri dikkate almadığına tanık olduk. Yüce Meclisin yapmış olduğu bu çok önemli çalışmanın Hükûmet tarafından önemsenmemesi ve gerekli adımların atılmaması büyük beklentiler içerisinde giren ailelerimizi üzmüştür.

Ayrıca ülkemizde nadir görülen hastalıkların tedavisinde de çok büyük sorunların olduğu bir gerçektir. Avrupa ve Amerika ilaç kurumlarının onaylamış olduğu bazı ilaçların bizde hâlâ bürokratik süreçler yüzünden kullanım alanı bulmadığı ve bu sebeple de ülkemizde bulunan SMA Tıp 1 hastası 110 evladımız ve aileleri büyük zorluklar yaşamaktadır.

Saygıdeğer milletvekilleri, benzer bir diğer konu ise engelli vatandaşlarımızın sorunları. Engelli vatandaşlarımız nüfusun yaklaşık yüzde 10'unu oluşturuyorken 2023 bütçesinden engellilerin toplumsal hayata katılımı ve özel eğitimi için ayrılan payın 36 milyar lira olması engelli vatandaşlarımıza yönelik yapılan adaletsizliği rakamsal olarak da ortaya koymaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

METİN İLHAN (Kırşehir) – “Dezavantajlı grup” olarak adlandırdığımız engelli vatandaşlarımızın aylıklarının çok düşük olduğu ortada iken Hükûmetin, hele de böylesi bir süreçte tasarrufu engelli vatandaşlarımızın üzerinden yapması anlaşılır bir durum değildir. Hükûmetten “çeşitli uygulamalar” adı altında faiz lobilerine ve zenginlerin parasının değerini korumak için gösterdiği hassasiyeti, ihtiyaç sahibi engelli vatandaşlarımız için de göstermesini bekliyoruz. Söz konusu, temel görevi aileyi korumak olan bir Bakanlık olunca çocuk ve anneyi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, teşekkür ediyorum.

Son bir cümle...

METİN İLHAN (Kırşehir) – Son bir cümle şunu söyleyeyim: Herhâlde çok gündeme gelmedi ama otizmlı ve Down sendromlu, yaygın gelişimsel hastalığı olan birçok çocuğumuz var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sunuşta vardı bu konu da...

METİN İLHAN (Kırşehir) – Ve bu çocuklar ellerinden tutulmasını bekliyorlar, bunun için çok büyük adımların atılması gerekiyor. Biz 324 madde hâlinde bunu Meclis gündemine de getirdik ve mutlaka bunun yürütme tarafından tekrardan ele alınmasını istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Öznur Çalık'a söz vereceğim. Sonra, on beş dakika kadar kısa bir ara vereceğim. Ardından -isimleri okuyayım, arkadaşlarımız hazırlansınlar- CHP Grubundan 3 arkadaşımıza; Sayın Servet Ünsal, Sayın Vehbi Bakırlıoğlu ve Sayın İlhami Özcan Aygun'a sırasıyla söz vereceğim.

Öznur Hanım, buyurun lütfen.

ÖZNER ÇALIK (Malatya) – Başkanım, çok teşekkür ederim.

Kıymetli Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle 2023 bütçemizin, cumhuriyetimizin 100'üncü yılının bütçesinin, Aile Bakanlığımızın bütçesinin milletimize, vatanımıza, devletimize hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Öncelikle, söylemem gerekir ki bu bütçe çocuklarımızın bütçesidir; bu bütçe gençlerimizin bütçesidir; bu bütçe kadınlarımızın bütçesidir; engellilerimizin, yaşlılarımızın, büyüklerimizin, şehit yakınlarımızın bütçesidir; gazilerimizin bütçesidir; Türk toplumunun temel taşı olan ailemizin bütçesidir; fakir fukaranın, garip gurebanın bütçesidir; öksüzlerin, yetimlerin, kimsesizlerin bütçesidir; çiftçimizin, işçimizin, memurumuzun, esnafımızın bütçesidir. Bu bütçe yerli bir bütçedir, bu bütçe millî bir bütçedir ve cumhuriyetimizin 100'üncü yılının bütçesidir. Ve biz bu bütçeyi inşa ederken de yirmi yıldır Türkiye Cumhuriyeti devletinin...

Anayasa'mızın 2'nci maddesi "Türkiye Cumhuriyeti ... demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir." der. Sosyal devlet kavramının içini doldurmak, milletimizi sosyal devlet anlayışıyla tanıştırmak Cumhurbaşkanımızın iradesiyle bizlere nasip olmuştur ve sosyal devleti inşa ederken -biraz evvel değerli konuşmacıları dinlerken üzülen izledim- özellikle engellilerimize yönelik söylenen cümlelerin hiçbirini kabul etme imkânımızın ve ihtimalimizin olmadığını düşünüyorum.

Biz 2005 yılında çıkarmış olduğumuz yasayla çok önemli bir düzenleme yaptık. Doğrudan ayrımcılığı ortadan kaldıracak ve bir insan hakkı ihlali olan engelliliğe dayalı ayrımcılığı ortadan kaldırdık. 2005'le başladık, yaptığımız ilk icraatlardan bir tanesiydi; sosyal devleti inşa ederken öncelikle engellilerimizin insan haklarını onlara teslim ettik ve engelliliğe dayalı ayrımcılık temeline dayanan ve engellinin hak ve özgürlüklerinden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engelleyen, kısıtlayan veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi ortadan kaldırmak için hem yasal düzenlemeler yaptık hem de uygulamada çok önemli adımlar attık. Engellilerimizin önündeki eğitim engelini kaldırdık, eğitimin önündeki engelleri kaldırdık, istihdamın önündeki engelleri kaldırdık, erişimin, ulaşımın önündeki engellilerimize dönük yapmış olduğumuz çalışmayla tüm engelleri ortadan kaldırdık. Bu sadece yasal düzenlemelerle olmadı, uygulamalarımıza dönüp baktığımız zaman, istihdamda engellilerimize yapmış olduğumuz 2005'teki düzenleme ve sonrasında 2014'teki düzenlemelerimizle beraber, 2002 yılında 5.777 olan kamuda çalışan engelli personelimizin sayısını 65.662'ye çıkardık ve şu an özel sektör de dâhil olmak üzere 150 bine yakın engelli çalışanımız var. Bununla beraber, sadece istihdamın değil, aynı zamanda eğitimin önündeki engelleri de ortadan kaldırdık ve engeli olan kardeşlerimizin eğitimini sağladık. Çok önemli bir şey yaptık: "Evde bakım yardımı" diye yeni bir sosyal devlet inşası için bir sosyal politika ürettik. Ve 2002'de hiç uygulaması olmayan, 2007'de ilk kez uygulamaya başladığımız evde bakım yardımını ilk kez Türkiye'de insanlarımızla tanıştırdık. Annemize, babamıza, çağımıza, çoluğumuza, engelli olan, yatalak olan hastalarımıza bakamadığımız için nereye bırakacağımızı şaşırduğumuz dönemlerden, bugün artık "Kim annesine bakacak?" diye evlatlar arasında yarışın olduğu bir döneme geldik. 2007'de başladığımız evde bakım yardımları bugün itibarıyla toplamda tam 12 milyar 889 milyona ulaşmış vaziyette, 12 milyar 889 milyona ulaşmış ve evde baktığımız kişi sayısı da 559 bine ulaşmış vaziyette.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

ÖZNUR ÇALIK (Malatya) – Aynı zamanda kurumsal bakım hizmetlerimizi de güçlendirmeye devam ediyoruz ve 2002’de toplamda sadece 21 tane bakım merkezimiz varken bugün 408 bakım merkezimizde toplamda 33.565 engelli bireyimize bakmaya devam ediyoruz. Biz bütün engelleri kaldırdık, kaldırmaya devam ediyoruz.

Ve bugün Aile Bakanlığımızda çok Kıymetli bir Bakan Yardımcımız var, özellikle Fatma Öncü Bakanımızın atanmasında emeği olan Kıymetli Aile Bakanına ve Sayın Cumhurbaşkanımıza da çok teşekkür ediyorum.

Emeklerinize sağlık, bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz, sağ olun.

On beş dakika sonra kaldığımız yerden devam etmek üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.37

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.54****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 9’uncu Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Servet Ünsal’la devam edeceğiz.

Buyurun Servet Bey.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım.

Evet, Sayın Bakan, bu renkli, şaşaalı kitapçığımızda elektronik kelepçeyle ilgili “Şiddet mağdurlarının etkin korumasını sağlıyoruz.” dediniz. Önceki aylarda Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Esin Davutoğlu Şenol’u tehdit eden, kapısına 2 adet dana dili bırakan sahte doktor Mustafa Yücel 3 kez elektronik kelepçe takıldığı hatta kelepçesini de kırıp 3 kez tazyik cezası aldığı hâlde mahkemeye başvurup kendisine Esin Şenol’dan dolayı bir aylık koruma kararı aldırması, düşünebiliyor musunuz? Bu durum adaletin suçlulara emanet edildiğini göstermiyor mu?

Değerli arkadaşlar, bu olay bana Evliya Çelebi’den alıntı olan bir hikâyeyi hatırlattı. Acaba, bu sanık psikolojik üstünlük mü sağlamak istemektedir? Şunu söylemek istiyorum: Erzurum’da birisi, bir vatandaş bir köyden köye giderken karşısına bir köpek çıkar ve köpek buna saldırır. Vatandaş yerden taş almak ister ama taşı alamaz, yapışmıştır yani donmuştur. “Ulan, bu nasıl bir ülke taşları bağladınız, itleri saldınız.” der. Değerli arkadaşlar, bu, bana bunu hatırlattı. Profesör Esin Şenol “Bu tehdit bana, bir kadına, bir akademisyene, bir bilim insanına, doğruları söyleyen bir doktora, bir hekime yapıldı.” diyor, adalet bu yüzden gecikiyor ama gerçek adalet mutlak tecelli edecektir ve Profesör Esin Şenol mücadelesini sürdürecektir. Sayın Bakan, bu konuyla ilgilenençeğinizi bekliyorum ve umuyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Servet Bey.

Vehbi Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bildiğimiz gibi ülkemiz ve dünya çok ciddi bir pandemi süreci yaşadı ve yaşamaya devam ediyor. Hemen ardından ise Ukrayna-Rusya savaşıyla birlikte çok ciddi bir enerji kriziyle de karşı karşıyayız. Dolayısıyla böyle bir durumda devlet harcamaları içerisinde sosyal koruma harcamaları önem kazanmakta. EUROSTAT’ın 2020 sosyal koruma harcamaları araştırmasında, 2020 yılında AB ülkelerinde sosyal koruma harcamalarının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 22 olduğunu görmekteyiz, bu oran 2019 yılında Avrupa Birliği ülkelerinde yüzde 10,2’ydi yani neredeyse 2 katına çıkmış. Bizde ne olmuş? Ona baktığımız zaman, 2019 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 9,6’sı sosyal koruma harcamalarıymış, 2020 yılında yani pandeminin en yoğun yaşandığı sene, dükkânların kapandığı sene, insanların evine ekmek götüremediği 2020 yılından bahsediyoruz, bu oran yüzde 10,1’e çıkmış yani yaklaşık yarım puanlık, yüzdeye vurursak da yüzde 5’lik bir artış var. Yani

Avrupa Birliği ülkelerinde yaklaşık yüzde 100'lük bir artış varken ülkemizdeki artış çok sınırlı kalmış, yüzde 5 ve bu rakamın içerisinde muhtemelen verilen IBAN numarasına yatırılan paralar da vardır diye düşünüyorum. Bu oranla Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında en az paya sahip olan ülke konumunda.

2022 yılında ne olduğunu bir bakalım. 2022 yılında yani şu an içinde bulunduğumuz yılda bu ülkede yaşayan yurttaşlarımız için hakikaten çok zorlu geçti, çok ciddi bir hayat pahalılığı söz konusu, çok ciddi bir ekonomik darboğazla karşı karşıya iken ülkemizde gayrisafı yurt içi hasıladaki sosyal korumaya ayrılan payın yüzde 6,9'a düştüğünü görüyoruz yani yüzde 10'dan yüzde 6,9'a düşmüş. Peki, 2023 yılında bu oranın ne olacağı öngörülüyor bütçenizde? Araştırdığım kadarıyla yüzde 7,5 olması bekleniliyor. Bu hayat pahalılığı, bu enflasyonla mücadele bu yıl da devam edecek. Her ne kadar bütçede yüzde 25 civarında enflasyon 2023 için öngörülmüş olsa da OECD ve IMF aynı şeyi söylemiyor, oradaki rakamlar Türkiye'deki 2023 yılındaki enflasyonun yüzde 40 ile yüzde 50 arasında değişeceğinden bahsediyor.

Bu sosyal korumanın altlıklarına baktığımız zaman emekli aylıkları, sosyal yardımlar ve doğrudan gelir desteğinden oluşmakta. Burada emeklilerin gayrisafı yurt içi hasıladan aldığı paylara baktığımız zaman 2019 yılında 8,6 olan pay 2022 yılında 5,8'e düşmüş, 2023 için bütçeden ayrılan pay ile gayrisafı yurt içi hasılanın ancak yüzde 6,4'ünü alacak açlık sınırının altında yaşayan emeklilerimiz. İnsani Gelişmişlik Endeksi'nde 48'inci sırada olduğumuzdan bahsettiniz. Evet, dünyada İnsani Gelişme Endeksi'nde pandemiden dolayı iki üç yıldan beri skorlarda düşüş var, Türkiye'nin 48'inci sırada olması sevindirici ancak özellikle bir kadın Bakan olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğindeki gelişmeler dâhil edildiğinde aynı endekste bu sefer 65'inci sıraya gerilediğimizi görmekteyiz. IMF'in Toplumsal Cinsiyet Endeksi'ne baktığımız zaman benzer sonuçlar hatta daha da kötü sonuçlarla karşı karşıyayız; 146 ülke arasında ne yazık ki 124'üncü sıradayız. Bugün için kadına şiddeti konuşuyorsak, kadın cinayetleri hâlâ da kamuoyunda çok önemli bir yer tutuyorsa toplumsal cinsiyet kavramını hâlâ bu toplumda adapte edemememizden kaynaklanmakta olduğunu görmekteyiz.

Sunumunuzda 331 bin haneye 114 milyon liralık doğal gaz desteği vereceğinizden ve 1 milyon 870 bin haneye de kömür desteği vereceğinizden bahsettiniz. Ancak şöyle bir gerçek var: Türkiye şu anda dünyada en fazla enerji enflasyonu yaşayan ülke durumunda.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz geçmiştir, toparlarsanız bir iki cümleyle.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Toparlıyorum bir iki cümleyle.

Geçen sene yerli kömürün tonu bin liraydı, yabancı kömürün tonu da 2 bin liraydı; bugün yerli kömürün tonu 5 binlere çıkmış durumda, ithal kömür de 8 bin liraya. Yani 5 bin lira aylık ücretle geçinmek zorunda olan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın İlhami Özcan Aygun, buyurun lütfen.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, değerli hazırun; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık olarak, dar gelirli, engelli, sıkıntıları olan vatandaşlarımızın yaşam koşullarını iyileştirmek sizin göreviniz. Dolayısıyla her kuruluşun hesabını vermek, kamu kaynaklarını en iyi şekilde kullanmak zorundasınız Sayın Bakan. Şimdi soruyorum: Tekirdağ'da kaç vatandaşımıza sosyal yardım yapıyorsunuz, hangi alanlarda yapıyorsunuz? Tekirdağ'da kaç tane sığınmacıya yardım yaptınız ve engelli maaşı bağlıyorsunuz? Bunlara sizden yanıt bekliyorum Sayın Bakan.

Şimdi, yine, baktığımız zaman engelli maaşlarının doğru şekilde kullanmadığınızı Sayıştay zaten ortaya koymuş, bunu maalesef yıllardan beri söylüyor ama bunu hep göz ardı ediyorsunuz.

Yine, Sayıştay engelli bakım destekleme ödemelerinin de banka promosyonlarından dolayı bankalarda bekletildiği ve ödemenin geciktiğini söylüyor.

Yine, evde bakım ödemelerinde en önemli sorunlardan biri de bakıma muhtaç engellilerin tespitini, bakım hizmet ve ücretlerini belirten yönetmeliği hâlâ hazırlamamış bulunuyorsunuz, bunu genelgeyle geçiştiriyorsunuz, bir an evvel yönetmeliği çıkarın diyoruz. Evde bakım destek yardımlarında hak etmeyen kişilere yapılan yardımları görüyoruz. AK PARTİ’li hak etmeyen kişilere ödenen engelli maaşlarını maalesef tahsil edemediniz. Buradan da soruyorum... Yine, bakınız, birçok usulsüzlük var. Ağustos 2018 itibarıyla yabancı uyruklulara, sığınmacılara vermiş olduğunuz yardımlar var ve Türk vatandaşlarına vermiyorsunuz, sığınmacılara veriyorsunuz; bu da usulsüzlük olarak Sayıştay raporlarında var, bununla ilgili hiçbir adım atmadınız.

Yine, buradan bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kardeşimiz benim makamıma ulaşıyor Hakkâri Yüksekova’dan, Sayın Bakan ismi Galip Ataş; söz verdim, onun için bugün buradayım. Galip Ataş kardeşim 2013’ten beri engelli ama maalesef bu kardeşimizin annesinin bakım ücretini ortadan kaldırılıyorsunuz. En sonunda, 9/8/2022’de yine Hakkâri Yüksekova Devlet Hastanesinden almış olduğu yüzde 77’lik raporu var. Bu rapora rağmen kendi öz bakımını yapamamasına rağmen bu kardeşimizin annesine yapılan yardımı kesiyorsunuz, kardeşimize 1.800 lira yardımı çok görüyorsunuz ama orada yabancılara vermiş olduğunuz, 46 yabancıya vermiş olduğunuz haksız yardımları ise göz ardı edip tahsil etmiyorsunuz. Bir an evvel bu haksızlığın giderilmesini, kendi bakım ihtiyacını karşılamayan kardeşimizin annesinin bakım ücretinin ödenmesini sizden talep ediyorum. Birazdan da bu raporları size takdim edeceğim Sayın Bakan.

Yine, bakınız, kamuda engelli istihdamı yetersiz diyoruz. İş Kanunu’nun 30’uncu maddesinin değiştirilmesi için Meclise yasa teklifi verdim. Özel sektörde engelli istihdamının yüzde 3’ten 6’ya çıkarılması, yine kamuda da yüzde 4’ten 8’e çıkarılması için verdiğim kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonunda duruyor. Gelin, bir an evvel engellilerin istihdamını artıran kanun teklifini beraber çıkaralım diyorum.

Yine, Bakanlığa soru önergesi verdim. 2021’de boş olan engelli kota sayısı 6.840. “17 Şubat 2022 tarihinde 2.927 engelli devlet memurluğuna atandı” diyorsunuz, hâlâ boş makamlar, boş koltuklar var.

Sayın Bakan, engelli kardeşlerimizin istihdamını yapın, onların bir an evvel kadrolara atayın. Çünkü sizin verdiğiniz cevaba istinaden konuşuyorum. Boş kadrolar var, o boş kadrolara KPSS’yi kazanan engelli öğretmenlerimizin, engelli kardeşlerimizin bir an evvel atamasını yapın diyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Toparlıyorum Başkanım.

Yine, bakınız, Bakanlıkta kurumlara bağış yapılıyor fakat maalesef bağışlar yetkili yerlere gitmiyor, başka yerlere kullanılıyorsunuz; bağış yapan insanlarımızın da gönüllülerini kırılıyorsunuz, rencide ediyorsunuz. Yapılan bağışların gerekli yerlere iletilmesi konusunda da hassasiyet göstermenizi istiyorum, bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum.

Hakkâri Yüksekovalı bu kardeşimizin de sesi olduğum için mutluyum. İnşallah, bu yanlışı da bir an evvel giderirsiniz. Hak ettiği kişilere verilmesi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu Sayın Bakanımıza takdim ederseniz.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Cihangir İslam kısa bir söz istedi.

Buyurun.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakana ve ekibinize hoş geldiniz diyorum. Çalışmalarınızın başarılı geçmesini, hayırlı olmasını diliyorum.

Yaşlıların Sorunlarının Araştırılması Komisyonu çalışmaları çerçevesinde Darülaceze ziyaretimiz oldu. Yaptığım incelemede son denetimin 2017 yılında Sayıştay tarafından yapıldığını müşahade ettim ve bundan sonra girdiğim herhangi bir kaynakta Darülacezeye gelen gelirler yardımlar hakkında herhangi bir bilgi alamadım. Sorum şu Sayın Bakan: Enflasyonun, resmî enflasyonun aşağı yukarı yüzde 80 olduğu bir ortamda yardımlardan oluşan nakit havuzunu nasıl bir koruma altına aldınız veya koruma altına aldınız mı?

İkincisi, kapasite ne kadardır, kaç kişi kalıyor ve yıllara göre -özellikle son beş on yılın hiç olmazsa- kaç kişinin kabulü yapıldı?

Son olarak da bize verilen brifingler ve bilgiler çerçevesinde Darülacezenin aynı zamanda tabiri caizse bir VIP hizmete başlayacağı yani birtakım bağışlar karşılığında VIP hizmete başlayacağı ve iki çeşit hizmetin ortaya çıkacağını anlamış bulunuyorum. VIP hizmeti vermenin Darülacezenin kuruluş amaçlarını ve paradigmasını, bunlarla olan ilişkisini nasıl açıklıyorsunuz?

Teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Uğur Aydemir...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Değerli Bakanım, çok Değerli Bakan Yardımcılarımız, çok Değerli Genel Müdürlerimiz, bürokratlarımız, çok değerli milletvekillerimiz, basınımızın değerli temsilcileri; ben de hepimizi saygıyla sevgiyle muhabbetle selamlıyorum.

Öncelikle, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın bütçesinin her kuruşunun hayırlı olmasını, bereketli olmasını Cenab-ı Allah'tan temenni ediyorum.

Evet, aile toplumumuzun en temel yapı taşıdır. Bizleri geçmişten bugüne böylesine güçlü bir devlet yapan da bozulmayan aile yapımızdır. Bugün, dünyanın birçok ülkesinde Türkiye'nin aile yapısı, güçlü sosyal yapısı araştırılarak uygulanmakta, istenmektedir. Zaten “güçlü aile” demek “güçlü toplum” demek ve “güçlü devlet” demektir.

Şimdi, Aile Bakanlığımızın bütçesini görüşüyoruz, “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” Bazı arkadaşlarımız isme takıldılar, Sayın Bakanımızın sunumuna takıldılar, “Niye aileyle başladı?” diye serzenişte bulundular. E, Bakanlığımızın ismi “Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.” Aile Bakanlığı zaten, mecburen aileden başlamak zorunda. “Aile” dediğimiz zaman içerisinde kadını var, çocuğu var, erkeği var. Bir aile, güçlü bir aile, güçlü bir toplum ve güçlü bir devlet, adı üzerinde bunları böyle anlamak lazım, algılamak lazım, anlatmak lazım. Kadın ile aile birbirinin alternatifi değil, biz bir bütünü, kesinlikle bizi kimse parçalayamaz, parçalanmayız da. Kadın ne kadar bizim için önemliyse aile de o kadar önemli, aile ne kadar önemliyse kadını da o kadar bizim için önemlidir, her bir vatandaşımız da bizler için o derece önemlidir.

Evet, AK PARTİ'li olarak bir de şunu söylemek istiyorum: Bugün, bütçeyi konuşuyoruz, Aile Bakanlığının bütçesini konuşuyoruz. Dolayısıyla bütçeleri konuşurken düne bakmak lazım, her bütçede ifade ediyoruz ama yine bir kez daha ifade edeyim: Düne bakmak lazım, bugüne bakmak lazım ve yarınları şekillendirmemiz lazım. Düne bakarken de dünyayı da gözümüzün önüne geçirmemiz lazım, dünyayı da kontrol etmemiz lazım, küresel ekonomiyi de kontrol etmemiz lazım. Dünya nereden nereye gelmiş, küresel ekonomi nereden nereye gelmiş, Türkiye nereden nereye gelmiş? Aile Bakanlığı bütçesini değerlendirirken bunları göz ardı ederseniz bugünü hemen dünden başlayarak değerlendirseniz kaybedersiniz. Biz 2002'yi örnek aldığımızda, arkadaşlarımız tabii ki bakıyorsun “Niye 2002'yi örnek alıyorsun, madem 2002'yi örnek alıyorsunuz...” gibi rakamlara değinmek istiyorlar, rakamlara girmek istiyorlar. Ben de tabii o rakamları tek tek sizlere vereceğim, rakamlarla kıyaslama yapacağım. “Aile Bakanlığı, sosyal yardımlara çok önem veriyorsunuz da...” diyen arkadaşlarımız oldu. Bazı arkadaşlarımız, hatiplerimiz “Bakıyoruz, bütçenizde 258 milyar sosyal yardım var ama faiz 565 milyar.” diye kıyaslama yaptılar ve “Sosyal yardımın 2 katı kadar faize para harcıyorsunuz, ne kadar sosyal yardımlara az para ayırdınız ortada.” diye bir serzenişte bulundu arkadaşlarımız. Ben şimdi arkadaşlarımıza rakamları vermek istiyorum, bütçe konuşuyoruz, bütçe rakamları yalan söylemez. Mesela, 2002'de, bizler Türkiye olarak sosyal yardımlara ne kadar para ayırmışız? 1,6 milyar, bütçenin kaçta kaç? 1,3'ü kadar. Faize ne kadar para ayırmışız 2002 yılında? 51,9 milyar, sosyal yardımın kaç katı? Şimdi, arkadaşlar bunları görmeden “AK PARTİ sosyal yardımın 2 katına kadar faize para ayırıyor.” dediğiniz zaman bu kıyaslamayı niye yapmıyorsunuz? Mesela, 2002'de faiz harcaması kaç katı? 32 katı, bugün kaç katı? 2 katı kadar. AK PARTİ nereden nereye getirmiş sosyal yardımları, bütçeyi nereden nereye getirmiş arkadaşlar, bunları değerlendirmeniz lazım ama maalesef bu değerlendirmeleri arkadaşlarımız Bütçe Komisyonunda yapmıyorlar, bizler de hâliyle hayretle karşılıyoruz yani bu değerlendirmeyi yapmayan arkadaşlarımız için.

Mesela, evet bazı arkadaşlarımızdan “Bu bütçede hak temelli bütçeden bahsedemeyiz, savaş bütçesi olduğu için hak temelli bütçeden bahsedemeyiz.” diyenler de oldu. Evet, arkadaşlar bizim bütçemiz savaş bütçesi değil, kesinlikle savaş bütçesi değil, 85 milyonun bütçesidir, gerektiği zaman savunma sanayisine bütçemizi gerektiği kadar ayırıyoruz, işlerine gerektiği kadar ayırıyoruz. Türkiye bir savaşta değildir, Türkiye barış ülkesidir, huzur ülkesidir, bunu da bilmek lazım.

Yine, bazı arkadaşlarımızın ifadelerine baktığımız zaman, işte “Kuruluş bakımındaki tüm çocuklarımıza Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliğinde değerler eğitimi verilmektedir.” diye... Sayın Bakanımıza teşekkür ediyoruz sunumunda da bu konuya da değindiği için, önem verdiği için, değerler eğitime yer verdikleri için Bakanlığımıza, başta Sayın Bakanımız olmak üzere bütün ekibine de çok teşekkür ediyorum. İşte, değerler eğitiminden rahatsız olanlar oldu. “Değerler eğitimi” denildiği zaman çağdaş eğitim mi değerler eğitimi mi? Yani arkadaşlar, çağdaş eğitim ile değerler eğitimi yan yana olamaz? Yani ben bu soruları da hayretle karşılıyorum. Bakınız, çağdaş eğitim anlayışı bireyin her yönüyle kendisi ve toplumu için en iyi şekilde geliştirilmesini amaç edinir. Bakanlığımız da değerler eğitimi ile kastedilen millî, manevi, kültürel ve Türk toplumuna özgü tüm değerlerle ilgili eğitimleri veriyor. Anayasa'mızın 5'inci maddesinde, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama görevi de zaten devlete verilmiş, bunlar Anayasa'da var ama Anayasa'nın birazını okuyup da işinize gelen yeri okuyup işinize gelen yeri okumadığınız zaman hâliyle ne oluyor? Tam gerçeği hem burada milletvekillerimize hem de topluma gerçek mesajı, doğru mesajı vermemiş sayılıyorsunuz.

Bir de değerli arkadaşlar bakınız, yine “2017 kurgusuyla Anayasa'da demokratik hükümler var, demokrasiyle bağdaşmayan hükümler konulduğu...” gibi yani “Anayasa'nın âdetâ sis bulutuyla kapatıldığı” gibi şeyler söyleyen arkadaşlarımız oldu ve şunu ifade ettiler: Cumhurbaşkanımızın

burada olması, yürütmenin sahipsiz kaldığı, Cumhurbaşkanımızın bu bütçeyi sunması gerektiği” gibi ifadelerde bulunan arkadaşlarımız oldu. Anayasa çok açık arkadaşlar, 16 Nisan 2017’de referanduma gidildi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildi. Tabii, arkadaşlarımız belki yeni Anayasa’ya adapte olamayabilirler, yeni Anayasa maddelerini okumamış olabilirler ama yeni Anayasa maddelerini okurlarsa sis bulutuyla falan kapanmadığını, Anayasa’mızın referanduma gidilerek yeniden şekillendiğini ve dolayısıyla Cumhurbaşkanımızın yetmiş beş gün kala yani 17 Ekime kadar bütçeyi Meclise sunmasıyla ilgili bir hüküm var. Dolayısıyla sunmadan kastettiği, bütçe teklifini sunar, Meclise gönderir, imzalar gönderirden kastı, Cumhurbaşkanımızın kendisinin gelip de burada bütçeyi sunması anlamını çıkarmayın bundan. İç Tüzük çok açık, net bir şekilde, Cumhurbaşkanımızın görevlendirdiği bir kişi, bir Cumhurbaşkanı Yardımcısı veya bir bakan bütçeyi gelir, hem Plan ve Bütçe Komisyonunda sunar hem de Genel Kurulda sunar. Genel Kurulda da Cumhurbaşkanı Yardımcısı veya görevlendirdiği bir bakan bütçeyi en iyi şekilde Meclise sunar. Ama bunların hepsini göz ardı ederek arkadaşlarımızın yeni Anayasa’ya adapte olamayarak gelip burada işte “Anayasa’yı sis bulutuyla kapatıyorsunuz.” “Bu anayasal bir düzen değil.” gibi cümleler kurması... Hakikaten bir de anayasa profesörü olan bir arkadaşımızdan beklemediğim cümleleri sarf ettiğini de buradan ifade etmek istiyorum.

Bizler sosyal bir devletiz, dolayısıyla, sosyal devletin yapması gereken her şeyi a’dan z’ye yapıyoruz. Az önce Sosyal Yardımlardan arkadaşlarımız rakamların tek tek hepsini açıkladılar. Şehit ve gazilerimize ne kadar sahip çıktığımızı bütün Türkiye biliyor, şehit ve gazi derneklerimiz zaten biliyorlar. Bakınız, hiç kimse bugün şehit ve gazilerimizden bahsetmedi. Türkiye olarak, baktığımız zaman, 1974 yılından sonra savaşa falan girmeyen bir ülkeyiz ama biz afetleri saymazsak hâlâ şehitler veriyoruz. Neden şehitler veriyoruz? Bu ülkenin birliği için, bu ülkenin bütünlüğü için, vatan topraklarımızın bölünmemesi için. Bayrağımız inmesin diye gece gündüz burada güvenlik güçlerimiz arkadaşlarımızı mücadele veriyorlar arkadaşlar ve biz de başta gazilerimizin ve şehitlerimizin aileleri olmak üzere kendilerine sonuna kadar sahip çıkıyoruz, sosyal devlet olma gereğiyle sahip çıkıyoruz değerli arkadaşlar. Bunlardan mutlu olmak lazım. Efendim “Sosyal bir devlet, büyük bir devlet yaptığı yardımlarla övünmez.” diyorsunuz, ne yapacağız şimdi yaptığımız yardımlarla övünmeyeceğiz de? Paramız var Allah’a hamdolsun, bütçeden 258 milyar para ayırmışız. Bütçemiz var, ne yapıyoruz? İhtiyaç sahiplerine gerekirse doğal gaz, gerekirse kömür, gerekirse elektrik şehit ailelerine veya dul ve yetimlere veya 85 milyonda hangi kesimin ihtiyacı varsa... Sayın Bakanımız Aile Bakanı olarak 85 milyonla ilgileniyor, kim dara düşüyse gece, gece; gündüz, gündüz onların yanında.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz, son cümleliz alalım lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Dolayısıyla, arkadaşlar, bütçeyi konuşurken, Aile Bakanlığı bütçesini konuşurken dününe bakmadan, nereden nereye geldiğimizi görmeden...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Aydemir.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Son cümlem Sayın Başkanım “Hayırlı olsun.” diyeceğim.

Sayın Başkanım, bir de bazı arkadaşlarımız bahsetti, 18 yaşındaki bir gencimiz annesine diyormuş ki: “Anne, senin 18 yaşında olduğun Türkiye’de yaşamak istiyorum.” Tabii, o aileyi ben de tanımak isterim, bundan yirmi sene önceki aile ile yirmi sene önceki Türkiye ile bugünü kıyaslamayı ben de isterim.

Dolayısıyla, bütçemizin tekrar hayırlı olmasını diliyorum. Sayın Bakanıma da gayretlerinden dolayı teşekkür ediyorum ekibiyle beraber, her kuruluşun tekrar bereketli olmasını Cenab-ı Allah’tan temenni ediyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

İlave yeni bir talep olmazsa son konuşmacımızı Sayın Aydemir, sonra soru-cevap bölümüne geçeceğim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir talep daha oldu, Orhan Bey de konuşacak.

Sayın Aydemir, buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Efendim, ben Değerli Bakanımız şahsında burada bulunan bütün seçkin heyeti saygıyla selamlıyorum.

Akif'in çok serlevha bir kaydını özellikle sizinle paylaşmak istiyorum, diyor ki: “Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek / Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek.” Niye bunu söyledim arkadaşlar? Tabii ki siyaset yapıyoruz, elbette ki propaganda yapacağız, projelerimizi aktaracağız, politikalarımızın gereğini yansıtacağız ancak bunları yaparken hakikatleri ters yüz etmeden yapacağız. Hep altını çiziyoruz, biz her alanda ülkemize çağ atlattık, yirmi yılda hakikaten çok ciddi mesafeler aldık. Nerede? Sağlıkta. Nerede? Turizmde. Nerede? Ulaşımında. Nerede? Sporda. Nereye bakarsanız bakın, hayatın hangi numunesine giderseniz gidin bu gerçeği göreceksiniz. Ama bundan dolayı da milletimizin bize medyunuşkıran bir hâli var ancak ben hep şunun altını çiziyorum: Rotayı çizen Sayın Cumhurbaşkanımız, ufuk oluşturan Sayın Cumhurbaşkanımız ve bu hâli, şu anda bütçesini görüştüğümüz Bakanlıkla ilgili berceste bir kaydı o düşüyor yine, tek şey söylüyor, diyor ki: “Biz oya filan talip değiliz, sadece ve sadece insanlarımız yüreklerinden kopup gelerek ‘Allah razı olsun.’ desinler kâfi.” Buna o kadar yüreğimle iman ediyorum ki, o kadar inanıyorum ki ve biliyorum ki şu Bakanlığın yaptıklarından dolayı, bu Bakanlığın yirmi yıllık serencamına baktığımızda, buradan yönelen bir ilahi nusret, bir ilahi inayet var. Geçmişini biliyorum gazetecilik yaptığım için, sahada nere olursa olsun, hangi il olursa olsun yaşananları biliyorum, şu anki cari hâli biliyorum. Dolayısıyla da burada tabii ki muhalefet şunu isteyecek, dahasını isteyecek, bu bizi de mutlu eder ama olanı görmezden gelmek, efendim, yokluk üzerine bütün konuşmaları inşa etmek ne kadar doğru? Burada bir arkadaşımız hukukçu, üstelik de kendisinin vukufiyetine de inanıyorum, siyasetçi olarak da kıvam sahibi olduğunu biliyorum; işi nereye kadar getirdi? Kur korumalı mevduata kadar getirdi biraz önce konuşurken, yokluktan bahsediyor ve kur korumalı mevduata vurgu yapıyor. Arkadaşlar, kur korumalı mevduat bir yıl olmadı çikalı, şu Komisyon çıkardı onu.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – 150 milyar...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Biz aralık ayında, 20 Aralıkta bir kanun görüşüyoruz, görüştüğümüz kanun çok sayıda madde içeriyor ama en özel madde yıllara sâri bir özlemi ifade ediyordu, neydi o? “Asgari ücretten vergi kaldırılсын.” şeklindeydi. Onu kaldırdığımız gün kur korumalı mevduatı da yürürlüğe koyduk. Onunla beraber ne oldu? Çok ciddi miktarda kurlar üzerinde bir inme, bir aşağıya doğru seyretme hâli çıktı ve ülkemiz kazandı. Bunu niye söylüyorum? Arkadaşlar, aslında işin o kısmını konuşmak burada caiz değil ama söylediği için, o vurguyu yaptığı için ben de söyledim yani mevzuyu ters yüz etmek isterseniz bulacağınız o kadar çok şey var ki, o kadar çok şey var ki. Biraz önce Uğur söyledi yani değerlerle ilgili bir çalışmayı bile burada olduğu hâlden çıkarıp Anayasa'ya aykırı diye tarif edebiliyorsunuz, yeter ki siz onu ters yüz edin, bunu yaparsınız. Bunu yapmamak lazım. Dahasını söyleyeyim ya: Açlıktan bayılan bebeklerden bahsedildi, el insaf ya, merhamet ya, merhamet kardeşim! Sözüünüz işte bu yüzden hüküm ifade etmiyor, muhalefet için söylüyorum. Tamamen hakikatle uzaktan yakından...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Biz gerçekleri söylemeyelim mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ali Bey, böyle bir usulümüz yok.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Yalancılıkla itham ediyor, olan gerçekleri yok sayıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizin fikrinize katılmayan herkese böyle mi diyorsunuz?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Olguları söylüyorum, olguları.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle mi demokratik bir tavrınız var?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne dediğini ben anlamadım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, farklı fikirleri dinleyeceksiniz, tahammül edeceksiniz.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Fikir değil, yalancılıkla itham ediyor, biz olguları söylüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç öyle bir şey söylemedi “Yalancı.” ifadesi kullanmadı ama siz öyle bir sonuç çıkarıyorsanız ben bir şey diyemem.

Buyurun, devam edin lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, arkadaşlar, kadından bahsedebilmek için, daha doğrusu, kadından bahsederken -sizinle ilgisi yok bunun- karşınızdakilerde bir aksülamel oluşsun istiyorsanız Diyarbakır’daki kadınlara yöneleceksiniz. Eğer çocuklardan bahsedecekseniz ve sahici, samimi bir söylem olsun istiyorsanız dağa aparılan çocuklardan bahsedeceksiniz. Aksi hâlde hiçbir sözünüzün değeri yok. Bakın, burada konuşanlara ben baktım, hiçbirinden böyle bir şey sâdır olmadı, onlar kadın değil mi? Onlar bu milletin en asil parçaları, kimsenin sesi çıkmıyor.

Kadın istihdamından bahsedildi burada arkadaşlar, Bakanlığımız “Yüzde 30’a çıkardık.” dedi, yahu arkadaş... Ve geçmişe dönük bir kıyas yaptığımızda da kıyamet kopuyor “Niye 2002?” deniliyor. E, gelelim arkadaşlar, şu anki mevcut hâlde kıyaslayalım: İstanbul’da CHP’nin iktidarı var yerel yönetimlerde, Büyükşehir bağlamında söylüyorum; 14 bin insanı işinden aşından etti CHP’li Belediye. Peki, bunları işinden çıkardıktan sonra oraya kaç kişi aldı? Onun çok daha fevkinde insan aldı. Kaçı kadın? “Kadın istihdamı” diyoruz ya, kaç kadın? Söyleyin. Ankara için soruyorum, söyleyin. Yani sadece ve sadece sözle ifade ediyorsunuz, hayata yansıtmanız yok, zinhar. O yüzden de karşılığınız yok.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ezbere konuşuyorsun.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Soruyor, soruyor “kaçı kadın” diye.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Buna gerek yok arkadaşlar, samimi olun. Ve ısrarla bir şey söylüyorlar arkadaşlar “Şu konuda rapor var.” “Bu konuda rapor var.” diye. Kim söylemiş? Kerameti kendinden menkul raporlar. Ben size gerçekçi bir rapor söyleyeyim; DABKON’un, Doğu Anadolu Basın Konseyinin bilim insanlarıyla yaptığı bir çalışma var ve şu Bakanlığa dönük sordukları var. Yüzde 97 memnuniyet var ya, yüzde 97. Bizim aldığımız oy bugün yüzde 55’ler dolayında, yüzde 97 memnuniyet olduğu orta yerde. Tarafsız rapordur bu; ha, raporsa buraya yönelin.

Efendim “Çocuklar yurt dışına gidiyor.” Sayın Cumhurbaşkanımız süfli emellerle gidenlere vurgu yaptığında da kıyamet kopuyor. Arkadaşlar, sahici duruş siyasete de kıvam kazandırıyor, saygınlığımızı da artırıyor; bu, hepimiz için geçerli. Sizin duruşunuzda eğer bir kalite, bir nitelik varsa bundan biz de pay alıyoruz. O yüzden de burada düştüğünüz notların bu anlamda önemi var.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Süfli emellerle...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi, bakın, ben Bakanlığımıza tenkit getireceğim, bunu yapalım arkadaşlar; tenkidim şu: Değerli Bakanım, çocuk sizin sahanıza giriyor, efendim, kadın sizin sahanıza giriyor; öncelikli olarak buralara bakmanız lazım. Şimdi, benim -siyaseti sahada insanlarla beraber şu kadro yapıyor, ben muhalefeti de bunun içerisine koyuyorum- gittiğim yerlerde çok sayıda

insanımız, çocukların özellikle televizyonlarda, efendim, dizilerde, şurada burada rol almasına tepki veriyor yani çocuk muhayyilesini bu hâlde özellikle şekillendirmemek lazım. Çocukları seyredenler eğer oyuncuysa onların zihni de iğfal oluyor ve oraya dönük böyle bir efendim afinite geliyor. Bir başkası...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ah, ah, ah!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, sen hasta mısın, canını yerim; hasta mısın? Hekimsin ama hastasın. Bak, ben burada konuşuyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ben sana “hasta” demeyeyim bak, dikkat et, ben sana “hasta” demeyeyim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne biçim konuşuyorsun! Deli misin sen ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ali Bey, böyle bir müdahale etme hakkınız yok, hakkınız olmayan bir şeyi yapıyorsunuz. Rica ediyorum...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kafayı mı yedin sen ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Müdahale etmeye hakkınız yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, sabır, sabır; yeter ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir hakkınız yok, başkası konuşurken müdahale etmeye hakkınız yok.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ne hakkın var senin ya! Allah, Allah!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Neye dayanarak bu müdahaleyi yapıyorsunuz?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sen niye müdahale ediyorsun ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yapmayın lütfen.

Devam edin İbrahim Bey.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Çocuklar sanatçı da olmasın size göre, onlar da evde otursun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kafayı yemiş ya, deli ya!

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Ben sana “deli” demeyeyim...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bırak ya, bırak ya; ayıp ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ali Bey, İç Tüzük’ümüze uymaya davet ediyorum sizi, lütfen. Lütfen kurallara uyalım, rica ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, sabırla, sabırla hep sükût ettim ya, böyle bir şey olur mu ya; hasta adam ya! Hasta, arızalı adam ya!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Böyle olur mu ya, lütfen...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – İbrahim Bey, lütfen böyle konuşmayın, olur mu ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Defalarca yaptı gerçekten Kamil Bey, bir defa değil; bir defa olsa hadi anlarım, defalarca. Böyle bir şey hakkınız yok Ali Bey, rica ediyorum.

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sizin hayatınıza göre mi yaşayacak bütün çocuklar bu Türkiye’de?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size göre mi yaşayacak?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, böyle bir şey olur mu ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz nereden konuşuyorsunuz, Olimpos Dağı’ndan mı konuşuyorsunuz, nereden konuşuyorsunuz!

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Süffi emellerle çocuklar yurt dışına gidiyorlarmış...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nereden konuşuyorsunuz, nereden buluyorsunuz bu hakkı! Nasıl bir demokratlık bu! Sizin fikrinize uygun olmayan her şeyi böyle suçlayacaksınız öyle mi, var mı böyle bir dünya?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Siz yapıyorsunuz onu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen kurallara uyun ve dinleyin, tahammül edin lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, sabahtan beri laf attın, bir tane cevap vermedi sana.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Bey, devam edin lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ama böyle de denilmez...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Sındır, lütfen ya...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kamil Hocam, canımı yerim; bak, ben çok efendice meramımı aktarıyorum, kesinlikle hakaret etmedim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiçbir şekilde hakaret yok, Ali Bey’e doğrudan herhangi bir söz yok; son derece yanlış bir tavır gösteriyor, lütfen savunmayın; uyarın, grubunuz adına uyarın lütfen. Sizin grubunuzun da kalitesi düşmüş oluyor bu şekilde. Lütfen, rica ediyorum...

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Böyle bir şey olur mu ya, böyle bir şey olur mu?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, arkadaşımız Bakanlığı tenkit ederken yapıyor bir de bunu yani CHP’ye bir şey söylemiyor, muhalefete bir şey söylemiyor; Bakanlıkla arasında diyalog var, niye giriyorsun araya, niye giriyorsun araya?

ALİ ŞEKER (İstanbul) – “Süfli emellerle” lafını söylediği için müdahale ettim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ya, konuşurken girseydin, sizinle alakası yok “Bakanlığı tenkit ediyorum.” diyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – CHP Grubunu da arkadaşımızı uyarmaya davet ediyorum, Komisyonumuzun düzenine hepimiz saygı duyacağız. Lütfen...

Buyurun İbrahim Bey, tamamlayın lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Sındır, onunla ne alakası var şimdi? Sizinle alakası yok ki ya, sizinle alakası yok, Bakanlığı tenkit ediyor, Bakanımızla konuşuyor karşılıklı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey, tamam; şimdi İbrahim Bey tamamlasın lütfen.

İbrahim Bey, sürenizi durdurmuştum, tekrar başlattım.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, kadınlarla ilgili de müşteki bir kitle var, özellikle şu kadın programlarına dönük televizyonlarda aile yapısını rahatsız edici, bozucu, rencide edici bir hâl geliyor, kadını aşağılayıcı bir hâl geliyor özellikle. Buna mutlaka ama mutlaka müdahil olmak lazım, bununla ilgili Bakanlığımızın çalışma yapması lazım. Bunlar benim size sahadan aldığım şikâyetleri aktarmam.

Biz hep şunu söylüyoruz Değerli Bakanım, başka bakanlıklarda da bunu yapıyoruz: Varsa bir noksan, gelip burada herkesin içinde paylaşıyoruz. Niye? Müttekâmil bir hâl çıksın diye; zaten vazifemiz bu milletvekili olarak, bunu yapıyoruz. Tek taraflı asla bakmadık biz burada, asla. Karşı taraftan

sâdır olan güzelliklere de hak teslimi yaptık biz, yapıyoruz, notlar var, adam... Niyet okuyanlara itiraz ediyoruz. Yani biraz önceki o sert çıkışından dolayı buradaki insanlar kusura bakmasınlar ama tahammülfersa bir hâl de geliyor, öyle bir şey oluyor ki ya, olur mu...

Şimdi ben size bir şey söyleyeyim: Mesela biraz önce bir arkadaşımız “Okullarda çocuklara süt verilsin.” falan dedi. Hayhay, başüstüne, verilsin ama ben bunu diyene şunu söylemek durumundayım: İstanbul Milletvekili, güzel kardeşim siz, mahalli seçimlere girerken bu sözü vermediniz mi? “Her okulda süt dağıtacağız.” demediniz mi? Ne oldu?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Dağıtıyoruz zaten.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır, 2002’yle kıyas yaptığımda itiraz var. E, şimdiyle kıyas yapıyorum. Başlarken ne dedim arkadaşlar?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Dağıtıyoruz.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Dağıtıyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Hayır, dağıtılmıyor. Dağıtılsa bu şikâyetler gelmez. Bakın...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Dağıtılıyor.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – O zaman daha süt talebi niye? Madem süt dağıtılıyor, süt talebi niye?

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Bütün çocuklar içsin, sadece İstanbul’dakiler değil.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Elinde 2 trilyon bütçe var...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yapmayın bunu arkadaşlar, yapmayın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, lütfen... Fikirlerinizi ifade ettiniz, dinleyeceğiz, lütfen...

Son yarım dakikaya yaklaşıyoruz, lütfen tamamlayın.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, efendim, ben sizden bir de talepte bulunacağım, talepte de bulunulsun istiyorum herkes kendi vilayetine yahut da yüreğinde ne varsa onu da talep etsin Bakanımız hazır gelmişken. Bakın, Erzurum’da, efendim, bir beklentimiz var, nedir o? Atatürk Çocukevleri Sitemiz var bizim, orada sahipsiz çocukları devlet sahiplenmiş, çok ferahfeza bir hâl var, çok mutlu insanlarımız ama bir noksanımız var: Spor salonumuz var yalnız kış şartlarına uygun değil Değerli Bakanım, kapatılması lazım; buraya bizim sizden bir ödenek talebimiz var. Bu, çok hayati hakikaten; bunda yardımcı olursanız, destek olursanız çok memnun olurum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Aydemir, sağ olun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bütçemiz hayır uğur getsin diyorum, herkese saygı sunuyorum efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – 13 milyon süt dağıtmışız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Nevin Taşlıçay, süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

NEVİN TAŞLIÇAY (Ankara) – Sayın Bakanım, Sayın Başkan, kıymetli milletvekillerimiz, değerli bürokratlarımız, basınımızın kıymetli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türk milletinin temeli olan aile başta olmak üzere dezavantajlı gruba dâhil insanlarımızla birlikte bütün vatandaşlarımızı hem ekonomik hem de psikososyal açıdan kucaklama amacı güden, bu amaçla da toplumsal birlikteliğin sağlıklı temeller üzerinde sağlanması adına en önemli taşıyıcı kolonlarından biridir.

Bakanlığımızın bu konumundan ötürü ilk ifade etmek istediğim konu engelli vatandaşlarımız üzerinedir. Toplumsal hayata katılım hakkı her vatandaşımızın eşit şekilde sahip olduğu ve eşit oranda da uygulayabiliyor olması gereken bir vatandaşlık hakkıdır. Bu konuda çok önemli atılımlar ve iyileştirmeler yapılmış olmakla birlikte erişilebilirlik problemleri tamamen ortadan kaldırılmış değildir. Bu problemler sebebiyle engelli vatandaşlarımız kentsel yaşama katılım, toplumsal hizmetlerden yararlanma gibi konularda mağduriyetler yaşayabilmektedir. Bakanlığımızın bu noktadaki hassasiyetini biliyor ve gerçekleştirilen erişilebilirlik atölyeleriyle belediye çalışanlarına eğitimler verilmesini takdir ediyoruz. Bu kapsamda gerçekleştirilen 43 eğitim sayısının hızla artırılmasını diliyoruz. Ortaya koyulacak çabalarla yalnızca belediye çalışanlarının değil engelli vatandaşlarımızın erişilebilirlik sorununa konu olan her alandaki ilgili kurum, STK ve kişilerle erişilebilirlik atölyeleri kapsamının genişletilmesini arzu ediyoruz. Bunun yanı sıra, otizmli bireylere yönelik 6 ilde açılan ihtisaslaşmış gündüz yaşam merkezlerinin ülke geneline yaygınlaştırılmasını temenni ediyoruz.

Değirmek istediğim bir diğer konu; gelecek yüzyılın Türkiye'sinin başaktörü olacağına inandığım kadınlarımızla ilgilidir. Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi çalışmaları kapsamında 30 ilde uygulanan Kadınların Kooperatifler Yoluyla Güçlendirilmesi Projesi'nin devamlılığı sağlanmalı, ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır. Çalışmalar kapsamında kadınlarımıza mevzuat bilgisi, kooperatifleşme öncesi ve sürecinde danışmanlık hizmetleri, iş geliştirme eğitimleri, dijital okuryazarlık, on-line satış ve pazarlama yöntemleri, yeni medya ve reklam modelleri üzerine eğitimler ve destekler de sağlanmalıdır. Bu eğitim ve desteklerin yanı sıra ilgili kurumlarca gerçekleştirilecek protokoller aracılığıyla hâlihazırda faaliyette bulunan kooperatifler denetlenmeli, kadınların ismi üzerine inşa edilen fakat kadınlarımızın yalnızca isimlerinden faydalanılan kooperatifler varsa faaliyetlerine son verilmelidir. Ayrıca, bakanlıklar arası ve özel sektörle imzalanacak protokoller aracılığıyla üretim faaliyetlerinde bulunan fakat üretimini sürdürülebilir gelire dönüştürmekte sorun yaşayan kooperatiflere ticari bağlar kurmaları noktasında destekler de sunulmalıdır.

2018 yılından itibaren Bakanlığımızın 81 ilde gerçekleştirmiş olduğu finansal okuryazarlık seminerleri yine 81 ilimizde il müdürlükleri vasıtasıyla düzenli aralıklarla eğitimlere dönüştürülmeli, müfredat kapsamı genişletilerek ve geliştirilerek kadınlarımızın finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına vesile olmalıdır.

Ailelerin ve geleceğimizin ışığı olan çocuklarımızın mahremiyet bilincinin sağlıklı temeller üzerine kurulması adına oluşturulmuş Mahremiyet Eğitim Modülü'nü de takdirle karşıladığımızı ifade etmek istiyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle bütün hazırına saygılarımı sunuyor, oluşturulacak bütçenin vatanımıza ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Mustafa Bey, iki dakika sadece, buyurun.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, daha önce size bir soru önergesi vermiştim: Bu, engellilerle ilgili yardımlarla övünüyorsunuz ama 20 Şubat 2019 tarihli bir genelge çıkarmışsınız “Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik.” Bu yönetmeliğe göre geçmişte ağır engelli, ağır özürlü sayılan birçok engelli kapsam dışına çıktı. Nasıl? Örnek veriyorum, elimde var: Yüzde 91 engelli, yüzde 100 engelli, şu, yüzde 88 engelli, bunlardan çok sayıda örnek var. Ya, bir insan yüzde 100 engelli olur da nasıl kısmi bağımlı yazılır? Bu “kısmi bağımlı” “tam bağımlı” kavramı Dünya Sağlık Örgütünde de yok. Yani ağır engellilerin, önceden ağır engelli olanların bir kısmı kısmi bağımlıya çevrilerek yardımları kesilmiş. Bununla ilgili verdiğim önergeye -tam 2,5 sayfa- hiç beklenmedik derecede çok geniş bir açıklama yapmışsınız ama açıklamanız hiçbir şey ifade etmiyor. Bu konuyu hemen düzeltin çünkü şu anda on binlerce engelli, engelli kapsamından çıkarıldı.

Bir de birkaç teklifim var, daha doğrusu birkaç talebimiz var: Oneptus hâlâ ödeme kapsamında değil, Oneptus’un ödeme kapsamına alınmasını istiyoruz. Potasyum içeren ilaçların piyasada bulunmasında güçlük çekiliyor çünkü potasyum çok hayati bir ilaç, çok da ucuz yani 30-40 liralık şeyler. Bunlar niye piyasada yok?

En son olarak da enteral beslenme solüsyonlarında çocuklar için çocuk gastroentoloji şartı koymuşsunuz. Bakın, çocuk gastroenteroloji 200-250 kilometre mesafede. Çocuğun beslenme ihtiyacı var, enteral beslenme, hasta çocuk, çocuk uzmanı yazamıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Hemen bitiriyorum, son cümlem.

O 250 kilometreyi sadece ilaç yazdırmak için gitmesin, en azından o uzmanın olmadığı yerde çocuk uzmanı bunu yazabilsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Cavit Arı, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, sağlığım nedeniyle bugün fazla uzun konuşamayacağım, sadece birkaç konuya değinip bitireceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Geçmiş olsun.

CAVİT ARI (Antalya) – Ancak biraz önceki konuşmacı arkadaşımızın ifadesinden yola çıkarak şunları söylemek istiyorum: Bakın, İstanbul Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere Cumhuriyet Halk Partili belediyeler seçim döneminde hangi taahhütte bulunmuşlarsa seçim sonrasında da o taahhütlerini aynen, harfiyen ve fazlasıyla yerine getirmekteler. Özellikle de İstanbul Büyükşehir Belediyesi -mevzu konu burada süt olduğu için söylüyorum- taahhüdünü, vermiş olduğu seçim sürecindeki taahhüdünü yerine getirmekte ve çok sayıda öğrencimize süt dağıtımını gerçekleştirmekte. Aynı uygulama ve benzer uygulamalar diğer büyükşehirlerimiz başta olmak üzere belediyelerimizde devam etmekte.

Kaldı ki geçen yıl bu ülke şuna da şahitlik yaptı: Pandemi döneminde özellikle ihtiyaçların en yoğun olduğu dönemde ve desteğe en fazla ihtiyaç olunan bir dönemde iktidara güveni olmayan birçok vatandaş Cumhuriyet Halk Partili belediyelere güvendi. Ne yaptı? Cumhuriyet Halk Partili belediyeler üzerinden ihtiyaç sahibi kişilere yardım yapmak istedi; nakdî yardım veya ayni yardım yapmak istediler. Ancak ne oldu? Bakanlık eliyle o yardım toplama engellendi yani bu ülke bunu da gördü. O belediyeler aracılığıyla vatandaşlarımızın ihtiyaçları karşılanacaktı, bankalardaki hesaplara bloke konuldu. Ya, siz neden bahsediyorsunuz? Yani vatandaşın en acil ihtiyacı olduğu pandemi döneminde yapılacak

yardımlar engellendi sayenizde. Peki, şimdi bahsettiğiniz konular süt konusu zaten belediyemizin... Hatta diğer konular da devam etmekte. Yani çamur atmakla bir yere varamazsınız, siz kendi işlerinize bakın değerli arkadaşlarım.

Şimdi, ben, bana iletilen bir konu var, onu söyleyerek bitirmek istiyorum: Sayın Bakan, bu 15 Temmuz şehit yakınları ve gaziler için kurulan vakıfta -geçen yıl çok mevzu olmuştu bu konu ama bu yıl herhâlde fazla konuşulmadı- toplanan bir meblağ vardı, o gün için 310 milyon TL idi. Bu paranın şehit yakınlarına ve gazilere nakit olarak toptan dağıtılması amacıyla o yardımlar yapıldı ancak bu paralar bir yerlerde değerlendirildi ve vakıf üzerinden toplu para yerine aylık maaş şeklinde ödemeler yapıldığı ifade edildi, bana gelen bilgi böyle. Ancak şöyle bir durum olduğu söylendi: Bu vakıf üzerinden yapılan yardımda özellikle evli ve çocuğu olmayan eşlerde yardımın sadece eşe yapıldığı, veraset ilamına uygun bir şekilde eşe ve anne babaya yani ihtiyaç sahibi olan özellikle anne babaya herhangi bir yardım yapılmadığı şeklinde ifade edildi. Bugün, özellikle benden iletilmesi istenilen önemli konulardan biri de buydu. Eğer ki özellikle de ihtiyaç sahibi ise -başta olmak üzere- bu yardımlardan... Bana söylenen örnekte şöyleydi: İki ay evli kalan bir kardeşimiz 15 Temmuzda şehit oluyor, eşine buradan maaş bağlanıyor ama anne babasına herhangi bir ödeme yapılmamış. Dolayısıyla ihtiyaç sahibi olan aileler var. Benzeri durumda veraset ilamına göre uygun ödeme yapılırsa daha da adil olacaktır şeklinde ifade etmek istiyorum.

Son olarak da yine Kıbrıs gazileri de kendilerine gereken değerini verilmesini talep olarak ilettiler, ben de bu talebi sizlere iletiyorum.

Şimdilik teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederiz, şifalar dileriz.

Sayın Orhan Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, teşekkür ederim.

Şimdi, şüphesiz durduğumuz yerlerden meselelere bakış açımızdaki farklılıklardan dolayı memlekette cereyan eden hadiseler, hükümetlerin faaliyetlerine bizim bakış açımız farklı olabilir, arkadaşların bakış açıları farklı olabilir. Biz “Şunları şunları şöyle yaptık.” derken arkadaşlar da mesela deseler ki bize “Ya, kardeşim, onu öyle yaptınız ama biz bunu yetersiz buluyoruz, bunun da ötesine geçmeniz lazım. Türkiye’de şu imkânlar var, şu kaynaklar var, şu kaynakları hareketlendirip şunları şunları keşke yapabiliydiniz.” veya “Biz yarın geldiğimizde, insan kaynağımız da var, ne bileyim finans kaynağımız da var, bunları yapacağız.” diyerek keşke oradan bir eleştiri gelse de daha mümkün olup olmadığı tartışılabilir şeyler üzerinden bir diyalog geliştirebilsek; şüphesiz bunun faydası da olur. Ama şimdi, bugün burada, konuşan hatiplerden, gerçekten vicdanlara çok dokunan açıklamalar yapan arkadaşlar da oldu. Mesela bunlardan bir tanesi, bir arkadaş -hatta bir iki arkadaş- “AK PARTİ döneminde insanların yaşam tarzına müdahale edildiği kadar hiçbir dönemde edilmemiştir.” dedi. AK PARTİ döneminde devletin bile isteye, devlet kurumlarının bile isteye yaşam tarzına müdahale anlamında bir tane örneğini sayabilir misiniz?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bu yaz 42 tane müzik festivali iptal edildi.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Mesela yaşam tarzı anlamında...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Gece birden sonra müzik dinlemek yasak.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hayır, söyleyebilir misiniz? AK PARTİ’nin bütün...

(Gürültüler)

ORHAN YEGİN (Ankara) – AK PARTİ’nin iktidarda olduğu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) – AK PARTİ'nin iktidarda olduğu bu yılların hepsinde insanların...

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Bu yaz 42 tane müzik festivali iptal edildi.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Fethiye...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Mesela yaşam tarzı anlamında?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Birden sonra müzik dinlemek yasak!

ORHAN YEGİN (Ankara) – AK PARTİ'nin iktidarda olduğu bu yılların hepsinde insanların...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – On ikiden sonra müzik dinlemek yasak!

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Soru soruyor.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sormasın sorarsa biz de aydınlatırız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, Orhan Bey siz de bence soru sormayın, görüşünüzü ifade edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İnsanların yaşam tarzına müdahale kesinlikle olmamıştır ve hatta AK PARTİ hem icraatlarıyla hem yaptığı kanunlarla insanların yaşam tarzına müdahale edilen dönemleri Allah'a sonsuz şükürler olsun bitirmiştir. Acaba bu konuşmaları yapan arkadaşlarımızın hangisi veya bir yakını okula gittiği zaman yaşam tarzına ilişkin bir tercihten dolayı kapıdan geri çevrildi?

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Benim...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Acaba bu konuşmaları yapan arkadaşlardan hangisinin yakını veya kendisi, bir askerî garnizona gittiği zaman “Bu kapıdan içeri şunlar giremez.” yazısını gördü yaşam tarzına ilişkin.

SALİHA SERA KADIGİL SÜTLÜ (İstanbul) – Babaannemi kardeşimin yemin törenine almadılar ne söylüyorsunuz siz?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Acaba bu arkadaşlardan hangisinin kardeşi, abisinin yemin törenine gitmek istedikleri zaman onlara komutanları bak “Aileleriniz şu şekilde gelecekse buraya gelmesinler.” dedi.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Top sakallıları almayanlar var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu yirmi yılda hangisine ilişkin hangi yaşam tarzına ilişkin bu devletin bile isteye uyguladığı bir..

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Boğaziçi kapıdan kovdu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Orhan Bey, fikirlerini ifade ediyor, lütfen tahammüle dinleyin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – ...yaşam tarzına muhatap oldu, kim oldu?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – 3 kez hâkimlik mülakatından elendim, 3 kez!

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Soru mülakat...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Katılırsınız katılmazsınız ama dinlemek durumundasınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Spesifik olarak devletin vatandaşla muhatap olduğu yerlerde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya farklı fikirlere karşı tahammül göstermeden, farklı yaşam tarzları nasıl savunulur ben anlamıyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Sorarsa aydınlatırız!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hanımefendi bağırmayınız.

Sizler konuşurken, sizler konuşurken tek kelime etmedim.

Bağırmayınız, sakın olunuz. Bir şey ifade ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cevap verin diye soru sormuyor, bir üslup olarak soru sorarak izah ediyor fikirlerini, lütfen.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Soruyorsa aydınlatıyoruz!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir iddia ortaya koyuyorum.

SALİH CORA (Trabzon) – Ya saygısızlık yapmayın lütfen ya!

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Hâkimlik mülakatından kaç kez elendim? Ne söylüyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir iddia ortaya koyuyorum ve şunun altını çiziyorum. Ben burada bir sorudan ziyade aslında içimdeki bir feryadı ortaya koyuyorum Başkanım.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Hangi vicdanla?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir haksızlığa, bir vicdansızlığa kendimce gördüğüm bir vicdansızlığa karşı bir isyanımı, bir itirazımı ortaya koyuyorum. Ben burada arkadaşlara cevap versinler diye bir şey söylemiyorum. Söyleyecekleri bir şeyler varsa konuşmak isterlerse daha sonrasında konuşabiliriz de. Burada ifade etmek istediğim şey şudur: Devlet kocaman bir organizasyon, 81 vilayetin bütün ilçelerinde bütün bakanlıklarıyla, bütün unsurlarıyla hizmet üreten, vatandaşa hizmet götüren, temsilcileri eliyle hizmet götüren, seçtikleri eliyle hizmet ulaştırmaya çalışan yahut da atanmışları eliyle hizmet götüren bir aygıt. Ama bu aygıt içerisinde AK PARTİ dönemlerinde devletin bile isteye, yaşam tarzına müdahale ettiği veyahut da müdahale edilmesine müsaade etmesi kesinlikle söz konusu olmamıştır. Eğer spesifik olarak bir yerlerde birileri, devlet adına güç kullanan birileri, devlet adına yetki kullanan birileri bir yerlerde birtakım yanlış işler yapmışsa devlet hukukuyla, devlet yönetim anlayışıyla, devlet anlayışıyla onların üzerine gitmiş ve onların da hesabını onlara sormuştur.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Ne zaman gitmiş, bir örnek söyleyin!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yok böyle bir usulümüz rica ediyorum, herkes fikrini söylüyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dediler ki cümleleri şu kadar ileri götürenler oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Katılmak zorunda değilsiniz ama herkes birbirini dinlemek zorunda.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İnsanların yatak odalarına dahi müdahale eden....

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Neden müdahale ediyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Anlaşmak zorunda değiliz. Herkes fikirlerini ifade edecek, rica ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Dün de aynı müdahalede bulunsaydınız sizin iyi niyetinize güvenirdim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ne yapmamı bekliyorsunuz?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Dün de aynı müdahalede bulunsaydınız. Dün bizim Dersim Dağ, burada linç edilmeye kalkışıldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben herkese gördüğümde müdahale ediyorum. Lütfen, buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tabii, tabii.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İnsanların kaç çocuk yapacağını belirleyen, insanların yatak odasına dahi müdahale eden bir Cumhurbaşkanı ve Diyanetten bahsedildi. Bütün...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Dersim’i görmemiş, kusura bakma!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yeter artık yani her şeyin bir sınırı var, lütfen. Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İnsanların yatak odasına dahi müdahale eden bir Cumhurbaşkanı ve bir Diyanetten, kaç çocuk yapacağını dahi belirleyen bir iktidardan bahsedildi, ne kadar ayıp cümleler kuruldu burada.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Ya, ayıbı siz yapıyorsunuz ya! Ayıbı siz yapıyorsunuz siz!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bu, ayıp değil mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hanımefendi, ben size yakıştıramıyorum ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizden farklı düşünen biri konuşamayacak mı, böyle bir anlayış olabilir mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Siz şu hâli kendinize yakıştırıyorsanız buyurun, devam edin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizden farklı olan, farklı fikir mi ifade edemeyecek mi?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şu hâli kendinize yakıştırıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu nasıl demokrasi anlayışı, böyle bir şey olabilir mi ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir ülkenin Cumhurbaşkanı ülkenin nüfus projeksiyonu içerisinde bu ülkede genç nüfusun, bu ülkenin dinamikleri olarak bu ülkeye bugünde ve yarında neler katacağı, nüfusun yaşlanmasının, giderek yaşlanmasının doğum oranlarının düşmesinin, bu ülkenin başına gelecekte nasıl sorunlar çıkarabileceğinin de hesabıyla bir Cumhurbaşkanı olarak...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Bu ülkede Türk olmayan nüfusu önlemek için yapıyorsunuz bunu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tulay Hanım, bir sakın olun, sakın olun. Siz fikirlerinizi ifade ettiniz.

Sakin olun lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ayıp ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, Uğur abi Uğur abi....

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin’in Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerindeki konuşması sırasında yapılan müdahalelere ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, bir saniye. Süreyi bir durduralım.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, en iyisi müdahale etmeyin, o bağırırken de ben konuşabilirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok bir müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, demokratik bütün ülkelerde olduğu gibi bizim ülkemizde de partilerin ve o parti mensuplarının farklı fikirleri var. Biz, burada anlaşmak zorunda değiliz, genel çerçevede demokrasinin ana kuralları üzerinde elbette hepimiz anlaşıyoruz ama onun ötesinde politikalar konusunda değişik hassasiyetlerimiz var, değişik politikalarımız var. Bu nedenle farklı partilerdeyiz. Herkesin sizin gibi düşünmesini istiyorsanız demokrasilerde böyle bir şey yok. Tahammül içinde dinleyeceksiniz, sırası geldiğinde de kendi fikirlerinizi ifade edeceksiniz.

Özellikle Tulay Hanım size söylüyorum sürekli bir şekilde müdahale ediyorsunuz. Bakın, Mecliste, burası Genel Kurul da değil. Bakın Genel Kurulda daha fazla yapılıyor bu ama burada bütçeyle uğraşıyoruz. Sizden rica ediyorum, lütfen.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Orhan Bey.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Geçmiş yıllarda televizyonlarda bizzat belki de devlet eliyle aile planlamasının teşvik edildiği bir Türkiye’de, ailede çocuk sayısının kaç tane olmasının bizzat devlet tarafından farklı argümanlarla, okullarda, orada burada her yerde anlatıldığı, çocukların zihnine kazınmaya çalışıldığı bir Türkiye’de Cumhurbaşkanı, ülkenin geleceğini düşünerek insanlara, düğünlerine davet edenlerine, kendisini düğünlerine şahit olarak çağıranlara, bile isteye onu çağıranlara, çocuk tavsiyesinde bulunuyor diye burada kendinizden geçiyorsunuz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Kürtler hariç!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ayıp bir şey ya! Ayıp bir şey.

(HDP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ne yapmaya çalışıyorsunuz? Anlamıyorum ben. Değerli arkadaşlar, ne yapmaya çalışıyorsunuz? Kimin kaç tane çocuk yapacağına daha önce karışıldığı zaman ses çıkartmadınız. Bugün nelere ses çıkartıyorsunuz?

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Her zaman çıkarttık.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, devam edin. Müdahalede bulunun lütfen.

Tulay Hanım, devam edin, devam edin, müdahale edin sürekli olarak lütfen.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Kimse kadınların bedenine karışamaz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tulay Hanım, yeter artık yani hakikaten yeter!

(HDP sıralarından gürültüler)

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım bağırımları, seslerini yükseltmeleri perperişan hâlde haksız ve suçlu olduklarının bir göstergesi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Genelde bir şeyleri örtmek için bağırır insan, genelde onun için bağırır.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Senin Genel Başkanın da bağırıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Haksız oldukları için bağırarak, kabalık yaparak hatibin konuşmasını bastırmaya çalışıyorlar, benim fikrim bu.

Şimdi, sosyal yardım bütçesindeki artışın ülkede...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Paylan hiç konuşmadın bile ya! Meclise dön ya!

Meclise dön turistik gezinden!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Uğur abi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet Uğur Bey...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Efendim, sosyal yardım bütçesindeki artışı, ülkedeki fakir sayısının artmasının bir itirafı olarak yorumlayanlar oldu. Bir farklı bakış açısıyla böyle yorumlanmak istenmiş olabilir ama burada mesele ülkedeki fakir sayısının artması değil. Burada mesele şudur: Bu ülkeyi yöneten kadro, bu ülkeyi yöneten aklın, bu ülkede insanlara karşı hassasiyetinin arttığına bir göstergesidir bu. Fakir sayısının arttığına değil. (Gürültüler)

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sosyal yardım kime yapılır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibin ne konuştuğunu anlayamıyorum. Ya müsaade edin lütfen, sizin dışınızda da burada dinlemek isteyen insanlar var. Hiç olmazsa hatibe saygınız yok ama dinleme hakkını kullanmak isteyenlere saygınız olsun lütfen.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Daha önce eğitim, gıda, yakacak ve yaşlılık aylığı gibi 4 başlıkta ödenen sosyal yardım ödeneklerinin bugün 50 başlıkta ödenerek, eşi vefat eden kadına yardımdan tutun da asker ailesine yardıma kadar, çoklu doğum yardımından tutun da barınma yardımına, doğal gaz yardımına, vefat yardımına, yaşlı engelli yardımına, elektrik desteğine, engelli aylığına, engelli yakını aylığına, kronik hastalıklar için aylık ödenen desteklere kadar 4 başlıktan 50 başlığa çıktı. Hayatta sadece o 4 hassasiyetin değil, 46 hassasiyetin daha bugün eklenebileceğini gösteren bir hassasiyetin oluşmasından dolayı bu sosyal yardım bütçesi artmıştır. Bunu 2 tane farklı ekonomik veriden aslında...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ilave ediyorum müdahalelerden dolayı toparlayın lütfen.

İki dakika ilave edelim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu aslında 2 farklı ekonomik veriden de anlaşılabilir. Sosyal yardımların gayrisafi yurt içi hasılaya oranının binde 4'ten bugün yüzde 1,36'ya çıkmasından veyahut da bütçe içerisindeki payına baktığımız zaman yüzde 1,19'dan neredeyse 6 katı olan yüzde 6,11'e çıkmasından da anlayabiliriz. Bu, AK PARTİ'nin kurulurken, siyasi hayatına başlarken iktidara gelirse, bu millet ona yetki verirse, kimsesizlerin kimsesi, sessiz milyonların sesi olma iddiasının ortaya koyduğu bir şeydir. AK PARTİ dönemlerinde sosyal yardım bütçesinin artmış olması karşı taraftan okunduğu şekliyle fakirliğin artması değil, devleti yöneten, aklın devletin bütçeyi yapma yetkisini elinde bulunduran iradenin, erkin...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sosyal yardım niye yapılır?

ORHAN YEGİN (Ankara) –...insanların hayatlarına daha fazla devlet eliyle dokunmak, devleti, bu hayatın yükünü omuzlarında daha fazla hisseden insanların, o yüklerini omuzlarından daha fazla indiren bir güç hâline getirmek, bunun hassasiyetinin artmasından dolayıdır.

Şimdi, çok enteresan bir cümle kuruldu. Dendi ki “Önce fakirliği yaratıp, sonra bunu sosyal yardımla yönetip buradan siyasi rant sağlıyorsunuz.” Ve ekledi dedi ki “Vatandaş size değil, devletime teşekkür ederim demeli.” dedi. Elbette, öyle demeli ve zaten öyle diyor. Eskiden başı sıkıştığında, hayatı zora girdiğinde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

ORHAN YEGİN (Ankara) – ..bir yükün altından kalkamadığında “Nerede bu devlet?” feryadıyla aranan devlete bugün, vatandaşımız, Allah devleti başımızdan eksik etmesin, Allah devlete zeval vermesin diyor, biz bu noktaya getirdik devleti.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bunu hep söylemiştir!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Allah’a sonsuz şükürler olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım. Süreniz, ek süreniz de bitti. Bir hayırlı olsun deyin bitirin isterseniz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kâfi Başkanım. Efendim, bütçe hayırlara vesile olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eyvallah, teşekkür ederiz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Konuşturmayarak, sesimizi bastırarak, bizi susturmaya çalıştılar. Dilimiz döndüğünce bir şeyler ifade etmeye çalıştık, dilimiz döndüğünce bir şeyleri söylemeye çalıştık. Neyi gördüysek bu memlekette neye şahit olduysak abartı katmadan onu ifadelendirmeye çalıştık ama konuşturulmadık. Hem de hanımefendiler tarafından özellikle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ –Evet, teşekkür ediyorum.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bu ülkede gerçekleri biliyor, söylüyor kadınlar, dert orda.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yarın saat onda bekliyoruz Tulay Hanım.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Vallahi gelirim seve seve!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kamil Bey, buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet Sayın Başkan, Orhan Bey az önce konuşmasını bitirdiğinde yüzündeki bir gülümseme dikkatimi çekti, herhalde bu tartışmalardan da memnuniyet ifadesiydi o. Kendisi Grubumuza yönelik soru sorarak konuşmasını sürdürdüğü için gerekli yanıtı da Grubumuzdaki arkadaşlarımız vermeye gayret ettiler, çaba sarf ettiler. Ama tabii, konuşmamın sonunda bahsedecektim de devletin omuzlarındaki yükü, Hükümetin hissettiğinden bahsetti. Herhâlde seçim dönemleri daha çok hissediyor onu Hükümet.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tarzı o, Orhan Bey’in tarzı o! Her zaman hisseder.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Şimdi Sayın Başkan, Sayın Bakanım, sizi unuttuk bu arada Bakanlık, sizler rahat rahat orada görüşmelerinizi yapıyorsunuz tabii. Ben öncelikle sözlerime başlarken sizin gibi görevi, yetkisi ve sorumluluğu çok ağır bir yük olan, bu ülkede yaşayan ve yaşadığımız ekonomik zorluklar, güçlükler bunu bağlarsak bağlayalım -işte AK PARTİ’li arkadaşlarımız, küresel sorunlara bağlıyorlar; bize göre öyle değil- bize göre Hükümetin yanlış yönetiminden kaynaklanan ekonomik sorunlar ama sonuç itibarıyla Türkiye’de yaşayan, sorun yaşayan sosyal yardıma muhtaç insanlarımızın, yurttaşlarımızın kadınlarımızın, engellilerimizin, yaşlılarımızın ihtiyacını karşılamak gibi çok kutsal bir göreviniz var. Bunu layıkıyla yerine getirebiliyorsanız vicdanen de rahatlayabilirsiniz ama bunu siyasi bir amaçla ve siyasetin kuralları gereği sürdürmeye çalışıyorsanız bu maalesef, tabii ki bizim de bir eleştiri konumuz olacaktır. Ama şimdiden konuşmamın başında 2023 yılı bütçenizin Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum. Hayırlı olmasını yurttaşlarımıza iyilik ve yarar getirsin anlamında diliyorum.

Şimdi, Sayın Bakanım, tabii, Bakanlığımız daha önce Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıydı 2019'da, 2020'de, 2021'de; sonra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına dönüştü ismen, aslında "Sosyal Politikalar Bakanlığı" diye bir isim dönemi de var diye hatırlıyorum. Sonra, "politikalar" "hizmetler" olarak değişti; her neyse ama o isim değişikliğinde kurumsal, idari anlamda bir değişiklik olmadı herhâlde, sadece ismen bir değişiklik oldu değil mi Sayın Bakanım? O nedenle, ben bütçenizi şöyle bir kıyaslayayım dedim geçmiş yıllarla.

Tabii, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesiyle bugünkü sizin bütçenizi kıyaslayabilmek mümkün değil, onu ayırıştırabilmek mümkün değil benim açımdan. Uzun haftalarca belki oturup çalışmak lazım. Ama 2022 yılı bütçesinde, sizin de sunduğunuz bütçede -2023 yılı merkezî yönetim bütçesinde- Bakanlığınızın 66 milyar 131 milyon 543 bin liralık bir ödeneği var imiş, başlangıç ödeneği, daha sonra ek bütçeyle 28 milyar 425 milyon liralık bir ek ödenek almışsınız yani toplamda 2022 yılı bütçesi 94 milyar 556 milyar lirayı bulmuş benim hesabımda. 2023 yılı bütçeniz de 149 milyar. Bütçedeki artışı 2022 yılının ek ödeneksiz başlangıç ödeneğine göre yüzde 126,6 olarak görüyorum, eğer ek ödeneği de buna koyarsanız, dâhil ederseniz yüzde 58,5'lik bir artış var. Merkezî yönetim bütçesinde ise ek ödeneği dâhil etmeden 2022 yılı bütçesine göre yüzde 155,26; dâhil ederseniz yüzde 57,9 yani dâhil edip etmeme noktasında -geçmişle- aslında düşük kalıyor dâhil etmezseniz yani 2022 yılı başlangıç ödeneği ile şu anki bütçeniz arasında merkezî yönetim bütçesinin 155 puanlık artışına karşılık sizde 126,6'lık bir artış gördüm; bu dikkatimi çekti. Ama tabii bir de şu da dikkatimi çekti: Kesin hesabı incelediğimizde, özellikle, tabii, sosyal yardımlar, yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma programı altındaki başlangıç ödeneğiniz 2021'de 28,7 milyar lira, harcamanız 50,8 milyar lira; neredeyse iki katına yakın bir artış var harcamada. 2022 yılında ise 39 milyarla başlamışsınız ödenek olarak, harcadığımız, haziran ayı itibarıyla 24 milyar ama dediğim gibi ek ödenekler vesaire onu kesin ortaya koyabilmek mümkün değil. 2023 yılı bütçesinde de 91.

Şimdi, benim, tabii, dikkatimi çeken ödenek ve harcama arasında çok büyük bir fark var, bunun sonucunda da sürekli hazine, bakanlıktan, yedek ödenekten bütçe talep ediyorsunuz. Niye baştan bunu doğru planlayıp süreci doğru yönetmek adına önünüzü gören programlı, planlı -biz de görevim- bir şekilde önümüzdeki yılı planlayan bir anlayışla yolunuza devam etmiyorsunuz?

Sayın Bakan, bir de, ben programa dayalı bu bütçe uygulamasına geçtiğimizden beri, tabii, bakıyorum. Mesela -geçen gün- dün Gençlik ve Spor Bakanlığı bağımlılıkla mücadele bütçesine çok cüzi bir rakam koymuş yani kabul edilebilir bir şey değil, on binde 1'lik, kendi bütçesi içerisinde on binde 1'lik bir ödenek konulmuş bağımlılıkla mücadele programı için. Sizin baktığımızda, bu yok, sıfır yani merkezî yönetim bütçesi, 2023 yılı merkezî yönetim bütçesinin bağımlılıkla mücadele programı kapsamında siz hiçbir şey yapmamayı yeğlemişsiniz bütçenize bakarak konuşacak olursak. Tabii, bunu kabul etmek mümkün değil.

Bakın, bu konuda, Sayın Genel Başkanımız grup konuşmasında da bunun altını çizerek bahsetmişti, Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının bir raporu var, Ağustos 2022 tarihli rapor, buna göre metamfetamin kullanımı 2019'a göre 2021 yılında 5 kat artmış, 2022 yılının ilk 7 ayında 9 kat artış göstermiş yani uyuşturucu kullanımı yaşı 10 yaşına kadar neredeyse düşmüş ve ortaokul ve dengi okul mezunlarında bu yüzde 39,6... Mezunlar arasında demeyeyim, daha doğrusu, metamfetamin kullananların içerisinde ortaokul mezunları anlamında yüzde 39,6. Bunun rakamlarına gireceğim, şöyle girmek istiyorum: Bu değerler özellikle metamfetamin kullanımında kadınlarda da artan bir oranda görünen bir metamfetamin kullanımı söz konusu. Aynı zamanda, ilkokul, ortaokul mezunu çocuklarda, ailede ev kadınlarının, annesi ev kadını olanlar yüzde 90'ların üzerinde bir değere sahip; böylesi büyük bir sorun.

Bakın -Avrupa Birliğinde- bütün Avrupa'da toplam 2.200 kilogram metamfetamin miktarı yakalanmış, Türkiye'de 5.528 kilogram. 2022 yılının ilk 7 ayında bu 8.600 kiloya çıkmış, çok ciddi bir mesele, bir de ölümcül bir uyuşturucu bu ve buna gençlerimiz, çocuklarımız, her yaşta insan çok kolaylıkla bağlanabiliyor. Bu konuda sizin de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak üzerinize düşenler olduğunu düşünüyorum. Fazla bu konuya giremeyeceğim, sürem yeterli olmadığı için.

Sadece şunu sormak istiyorum, bu sorumu, lütfen, not alın: Sosyal yardımlardan... Demin de söyledim, sosyal yardımlar ihtiyaç duyan herkesin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - ...ihtiyacını karşılayacak, hatta onu insanca yaşamını sağlayacak bir düzeyde olması gerekir. Ama tabii, burada sosyal yardımlardan yararlanan hane sayısı arttıkça mı, yoksa azaldıkça mı memnuniyet duyarsınız; bunun yanıtını sizden duymak isterim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sorumu tekrarlayayım, siz arkaya dönüktünüz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tabii.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Sosyal yardımlardan yararlanan hane sayısı -ki yüzde 32'lere, yüzde 35'lere filan varmış durumda- arttıkça mı azaldıkça mı memnuniyet duyarsınız?

Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Paylan, siz söz talebinde buldunuz mu?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kılavuz, isterseniz size önce söz vereyim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha sonra size söz vereyim.

Buyurun.

OLCAY KILAVUZ (Mersin) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli Komisyon üyeleri, Sayın Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlarımız ve basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasındaki en önemli bağ olan aile, Türk toplumunun temelini oluşturmaktadır. Türk milletinin köklü tarihsel bağlarının oluşumunda, tarihe yön veren duruşunda sağlam aile yapısı ve düzeni son derece önemli olan bir rol oynamıştır. Toplumsal bağlarımızı oluşturan, millî, manevî ve ahlaki değerlerimizi benimseme açısından özel bir yeri olan ailenin korunması en temel vazifelerimizden biridir. Bununla birlikte, aile içi sorunları sonlandırmaya, boşanma oranlarını azaltmaya, boşanan ailelerin çocuklarının ise madden ve manen zarar görmelerinin engellenmesine yönelik Bakanlığımızın çalışmaları her türlü takdirin üzerindedir, teşekkürlerimi ve tebriklerimi arz ediyorum. Diğer yandan, aile içi şiddet, şiddetli geçimsizlik gibi sorunların önlenmesine yönelik bilgilendirici kamu spotları, görsel çalışmalar, konferans ve paneller Türk aile ve toplum hayatı üzerinde olumlu tesirler bırakacaktır. Türk millî kültürü için çelişen, ahlaki kurallara aksi yönde etki yaratan, Türk aile yapısıyla bağdaşmayan, toplumun her kesimi tarafından izlenen TV

dizileri, programlar ve dijital içerikler özellikle, gençlerimizin sıklıkla kullandığı TikTok gibi sosyal medya mecralarına yönelik ilgili kurumlarla iş birliği yapılması ve koordineli çalışmaların yürütülmesi çok kıymetli olacaktır, olumlu katkılar sunacaktır.

Toplumların geleceğini yakından ilgilendiren ve çağımızın en önemli sorunlarından olan uyuşturucu madde kullanımı maalesef çağımızın en büyük tehlike ve tehditlerindedir. Yine, aynı şekilde telefon, sosyal medya gibi bağımlılığın her türlüsüne yönelik ailelerin ve çocukların bilinçlendirilmesi ve korunması gerekmektedir. Özellikle uyuşturucu ve madde bağımlılığıyla ilgili kurumlar ve bakanlıklar arası koordineli bir şekilde seferberlikle kapsamlı bir eylem planının hazırlanması son derece önemlidir. Bununla birlikte, bilişim olanaklarının artması sonucu, siber zorbalık, çocuklarımızı tehdit eden en büyük problemlerden biri olarak ön plana çıkmaktadır. Çocuklarımızı korumaya yönelik bilinçli internet kullanımı üzerine çalışmaların önemi, siber zorbalığa ilişkin farkındalık programlarının etkisi ve katkısı hepinizin malumudur. Ayrıca çocuklarımızın ruhsal ve psikolojik gelişimlerini olumsuz etkileyen, zararlı içerikler barındıran çizgi film, anime türü yapımlara yönelik tedbirler çocuklarımızın sağlıklı gelişimlerinde belirleyici rol oynayacaktır. Bakanlığımızın, engellilerimize, yaşlılarımıza, şehit yakınlarına ve gazilerimize, toplumun sosyal yardım ve korunmaya ihtiyaç duyan kesimlerine de destek ve çalışmaları oldukça memnuniyet verici ve sevindiricidir; teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın Bakanım, Mersin'imize ziyaretleriniz oldu, seçim bölgem olan Mersin'imizde gerçekten birçok önemli ziyaretler gerçekleştirdiniz; bu sebeple teşekkürlerimi sunuyorum. Özellikle Mersin'imizde çocukevleri sitesinin yapılmasını ve ayrıca huzurevi yapılmasını zatalinizden rica ediyorum.

Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Paylan, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli vekil arkadaşlarım, basının değerli emekçileri ve bu salonda bize hizmet eden değerli emekçi kardeşlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, konuşmama bir soruyla başlamak istiyorum size yönelik: Sayın Bakan, biliyorsunuz, Sayın Erdoğan, “Yetkiyi bana verin ve bu yetkiyle Türkiye’yi uçuracağım.” dedi öyle değil mi? Yani sonuç olarak... “Parlamentar rejimde yeteri kadar zenginleşemedik, işte, bütün yetki bende olursa, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçerse Türkiye hem huzur bulacak hem de refah bulacak, uçacağız.” dedi. Ben size net bir soruyla başlamak istiyorum: Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminden öncesine göre yoksulluk arttı mı, azaldı mı; size net bir soruyla başlamak istiyorum yani dört yıl öncesine göre -dört yıl oldu Hükümette olmanız, dört yılı geçti- bu dört yıl içinde yoksulluğu azalttınız mı, çoğalttınız mı?

Şimdi, “Uçuracağım.” dedi ya Sayın Cumhurbaşkanı, ben size net bir soruyla devam edeyim: Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kimi uçurdu Sayın Yanık, kimi uçurdu, kimler uçtu mesela diye bir bakalım.

Şimdi, ben size kimlerin uçtuğunu tespitlerimle söyleyeyim: Bakın, bugün bir rakam açıklandı, Mercedes ve BMW satışları Türkiye Cumhuriyeti tarihinin rekorunu kırmış, misli misli, 5 misli, 10 misli artmış mesela geçtiğimiz yıla göre. Son bir yılda lüks araba satışları patlamış, hatta ve hatta şu anda lüks arabalarda kuyruk var, altı ay sonrasına, bir sene sonrasına sıra veriyorlar, Sayın Yanık, bir sene sonrasına sıra veriyorlar. Evet, birileri uçmuş, gerçekten uçmuş. Lüks lokantalara gidin Sayın Yanık, bilmiyorum yani görüyor musunuz bunları, lokantalarda yer yok. Rezervasyon için... Lüks

lokantalardan bahsediyorum, esnaf lokantasına, bilmiyorum, gider misiniz siz, ben esnaf lokantasında yiyorum. Siz esnaf lokantasında mı yersiniz, lüks lokantada mı bilmem, görmediğim için bir şey söyleyemem ama bir şeyi gördüm, biliyorum, buraya siz de 20 milyonluk bir Mercedes'le geldiniz yine. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Öyle değil o!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ne yapayım? 20 milyonluk bir Mercedes'le geldiniz. O 20 milyonluk Mercedes'le 20 bin insanın hayatına dokunabilirdiniz bundan vazgeçseydiniz mesela, öyle değil mi? Bak, Sayın Varank binmiyor mesela, demek ki binmeyebilirsiniz değil mi? Siz Sosyal Politikalar Bakanısınız, yoksulun, garip gurebanın Bakanısınız öyle değil mi? Sayın Varank vazgeçti “Ben binmiyorum o 20 milyonluk Mercedes'e.” dedi, vazgeçti; demek ki vazgeçilebiliyormuş. Özellikle, bence siz bu memleketin Adalet Bakanısınız, bu vahşi kapitalizmin aç açığa bıraktığı, dar gelirli yoksulun Bakanısınız ama 20 bin insanın hayatına dokunmak yerine 20 milyonluk Mercedes'le buraya gelmeyi hak görüyorsunuz.

Sayın Bakan, bakın, lüks lokantalar ful doluysa, lüks arabalarda kuyruk varsa şu anda demek ki ekonomi politikası birilerini uçuruyor gerçekten arkadaşlar. Bak, birileri uçuyor ama uçanlar yurttaşlarımız değil. Beni dinliyor musunuz bilmiyorum ama gene kayıtlardan bakarsınız Sayın Bakan. Bakın, şöyle söyleyeyim Sayın Bakanım, şu anda, Sayın Ekonomi Bakanı, Maliye ve Hazine Bakanımız ne dedi biliyor musunuz? “Bu sistem...” dedi; hani bir sistem uyguluyorlar ya, hani nörolojik, neydi, epistemolojik heterodoks, değil mi? Sayın Bakan, duydunuz değil mi? Nörolojik, heterodoks, epistemolojik bir sistem uyguluyorlar. Şimdi, dedi ki: “Bu sistem dar gelirli hanehalkı hariç patronlara yarıyor.” Allah Allah... Bak, Sayın Nebati'nin en çok neyini seviyorum, biliyor musunuz? Çok samimi, gerçekten samimi, vallahi de billahi de samimi ya. Ya, olanı söylüyor yani Sayın Bakan, hani dolambaçlı yollardan gitmiyor “Benim koyduğum sistem, dar gelirli hanehalkı hariç patronlara yarıyor.” diyor. Allah Allah...

Hadi buyurun bakalım, şimdi, dar gelirli kim, bakalım. Memlekette açlık sınırı Sayın Bakan, 7.500 lira değil mi, biliyorsunuz. Açlık sınırı nedir Sayın Bakan? 4 kişilik bir ailenin mutfak masrafıdır; yalnızca mutfak masrafı, temel gıda ihtiyacı yani. Asgari ücret kaç para Sayın Bakan? 5.500 lira. Allah Allah... Uçtuk değil mi? Bayağı güzel uçmuşuz yani. Asgari ücret 5.500, yalnızca mutfak masrafı 7.500. E, gelelim yoksulluk sınırına. 4 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı 25.000 lira. Şimdi, ben bakıyorum, hani, TÜİK rakamlarını geç, Sayın Bakan birazdan rakamları vereceksiniz ama size net bir soru daha soruyorum: Bu ülkede kaç eve 25.000 lira giriyor? Hadi, buyurun, cevabını verin. Yüzde 10'u geçmez, mümkün değil yani evine 25.000 lira giren insan oranı yüzde 10'u geçmez. Demek ki halkın yüzde 90'ı yoksulluk sınırının altında yaşıyor, demek ki yoksullaşmış.

Bak, benim babam tek başına çalışıyordu, esnafta, 5 kişilik evimizi geçindiriyordu. Şimdi 5 kişi asgari ücretle çalışsa bir evi geçindiremez. Bak, 4 asgari ücret, yoksulluk sınırını geçemiyor, 4 asgari ücret yoksulluk sınırını geçemiyor Sayın Bakan, 5 asgari ücret lazım yoksulluk sınırını geçmek için. Kim uçtu ya? Kimler uçtu arkadaşlar? Sayın Bakan ne dedi biliyor musunuz? “Bu sistemin acı verici olacağını biliyorduk.” dedi; bir itiraf daha. Teşekkür ediyorum Sayın Bakana ya. “Bu sistemin acı çekirici olacağını biliyordum.” dedi. Sayın Bakan, siz sonuçlarıyla uğraşıyorsunuz, öyle değil mi? Siz, önleyici hekimlik yapılmadığı için yoksulluğun sonuçlarıyla uğraşıyorsunuz değil mi? Yoksulluk arttı, e, şimdi siz de sonuçlarını yönetmeye çalışıyorsunuz. Ben sizin yerinizde olsam Kabinede masaya elimi vururum -vurdunuz mu, bilmiyorum- “Sayın Bakan, bu epistemolojik, nörolojik, bilmem ne heterodoks politikalar halkımızı daha da yoksullaştırdı.” derim, “Bak, yoksul sayısı bu kadardı, şimdi 3 misli, 5 misli arttı.” derim, “Bu yoldan vazgeç.” derim. Sonuçlarını bu şekilde yönetemezsiniz, size biz

100 milyarlarca lira bütçe de versek yönetemezsiniz. Mesele yoksulluğu azaltmak değil miydi Sayın Bakan? Böyle demiyor muydunuz siz ilk Bakanlığa geldiğinizde? E, diyorsunuz ki “Biz yanındayız halkımızın.” Kaç kuruluş veriyorsunuz halkımıza? Verdiğiniz paralarla yurttaşlarımız acaba evine et götürebiliyor mu; bunları sorguluyor musunuz, soruyor musunuz?

Sayın Bakanım, bakın, siz, bu kötü, berbat, vahşi kapitalist ekonomik düzenden vazgeçmediğiniz sürece bu ülke yoksullaşmaya devam edecek; bu kadar net. Sosyal yardım değil, sosyal hak düzenine geçmediğiniz sürece bu ülke yoksullaşmaya devam edecek. Bakın, insanlarımız umutsuz, gençler umutsuz. Niye her 10 gençten 7’si “İmkânım olsa yurt dışına giderim.” diyor? Yazık değil mi bizim gençlerimize ya? Yazık değil mi? Sakın Bakan “Niye?” diyor biliyor musunuz? Ne diyor biliyor musunuz Çalışma Bakanı? “İş beğenmiyorlar.” diyor, bakın, “İş beğenmiyorlar.” diyor.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ya, gazı almış gelmiş Sayın Bakanım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, uyarır mısınız lütfen, teşekkür edeceğim.

“İş beğenmiyorlar.” diyor, değil mi yurttaşlarımız için? “Ya, 5.500 liraya iş beğenmiyor.” diyor, değil mi patronlar? Sayın Bakan, Ankara’da veya İstanbul’da kiralık bir ev baktınız mı son zamanlarda? 5.000 liranın altında ev var mı? 5.000 liranın altında, o da oturulacak evler değil ha, onu söyleyeyim; ev yok. Maaş 5.500 lira; tabii ki o gençler maaşını beğenmeyecek, öyle değil mi? Geçinebilir mi? Gıdası 7.500 lira evin, ondan sonra siz diyorsunuz ki “3 çocuk yapın.” Hadi, buyurun, yapsınlar bakalım gençlerimiz 3 çocuk. Bu şartlarda çocuk yapılabilir mi? Gençler evlenemiyor bile, bırakın çocuk yapmayı, evlenemiyorlar bile.

Bak, bu noktada, Sayın Bakan, sizin sosyal hak düzenine geçmeniz lazım, barınmayı bir hak yapmamız lazım, gıdayı bir hak yapmamız lazım Sayın Bakan. Bakın, dün bir öğretmen bir “tweet” atmış, okudunuz mu, bilmiyorum; on binlerce “retweet”lenmiş. Ne diyor biliyor musunuz? “Çocuklar sınıfta bayılıyor.” diyor. “Çocuk ‘Başım ağrıyor.’ diye ağlıyor, meğerse açmış.” diyor. Siz, eminim, bunlardan... Ben sizin vicdanınıza güvenmek isterim; vicdanınız sızlamıyor mu Sayın Bakan? Eğitim Bakanıyla konuşmuyor musunuz? “Gelin, bu çocuklara bir öğün yemek verelim.” demiyor musunuz Eğitim Bakanına? Yarın önerge vereceğiz, “Her çocuğa bir öğün yemek verelim.”i destekleyecek mi bakalım AK PARTİ ve MHP?

Bak, doğal gaz, ısınma, su, elektrik; bunlar hak olmasın mı Sayın Bakan, hak olmasın mı? Ne diyor biliyor musunuz Cumhurbaşkanı Yardımcısı? “Hükümetimiz olarak doğal gaz faturalarının yüzde 80’inin sübvansede ediyoruz.” diyor. Sayın Bakan, siz burada bir adaletsizlik görmüyor musunuz? Bakın, malikanede oturanın da faturasının yüzde 80’ini sübvansede ediyorsunuz -adam zaten Mercedes kuyruğunda, trilyonlarına trilyon katmış bu düzenle- gecekonduda oturanın da yüzde 80’ini sübvansede ediyorsunuz. Bu, hak mıdır, adalet midir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yapılması gerekenler bir sosyal tarife koymak ve ilk baremini ücretsiz yapmak ve artan oranlı bir tarifeye geçmek. Ya, niye ben malikanede oturan insanın yüzde 80 faturasını sübvansede edeyim? Onun yerine gecekonduda oturanın, dar gelirlinin, fakir gurebanın faturasını ücretsiz yaparım, artan oranlı olarak da malikanede oturandan fatura alırım ve bu sayede sosyal adaleti sağlarız ama sizde o sosyal adalet derdi yok ki. Yandaşlar zengin olsun, efendim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitireyim son cümlemi Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu anlamda ısınma politikasında birinci yanlısınız bu yüzde 80’i herkese eşit olarak sübvansetmek. İkinci yanlısınız Sayın Bakan, bu anlamda, özellikle kömür yardımı meselesinde. Ya, kömür yardımı havamızı kirletiyor; yıllardır size bunları söylüyorum, önceki bakanlara da söyledim. Bu kömür yardımından vazgeçin, bunun yerine doğal gaz veya başka enerji yöntemleri bulup bunları fatura desteği şeklinde yapmamız, kömür yardımını tamamen terk etmemiz gerekiyor Sayın Bakan ama politikadan vazgeçmiyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Vallahi vahşi kapitalist bir düzende adaletten bahsedilemez; siz sonuçlarıyla uğraşıyorsunuz, gidin, Hükümette gücünüz yetiyorsa bu konuda masaya elinizi vurun Sayın Bakan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Sayın Ekrem Çelebi, buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Başkanım, Saygıdeğer Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Aile Bakanlığımızın çok değerli bürokratları ve çok değerli basın mensupları; ben de Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında, Plan ve Bütçe Komisyonunun müdavimleri, özellikle Plan ve Bütçe Komisyonunun asil üyeleri. Tabii, birkaç gündür de dışarıdan gelip de bizi böyle izleyen Plan Bütçeciler, bugün bütçe başladığında yaklaşık olarak -yanlış hatırlamıyorsam- dört yıldan beri ilk kez usul hakkında sabah bir konuşulmadı; doğru değil mi Başkanım?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Konuşuldu konuşuldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki gün konuşulmadı.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İki gün, öyle mi? Ben öyle hatırlıyorum.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Konuşuldu bugün.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Dolayısıyla hakikaten herkes böyle sabah da bir şey oldu, ya, ne oldu acaba, usul hakkında hiç kimse konuşmadı.

NESLİHAN HANCIOĞLU (Samsun) – Sizinkiler konuştuğundan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şimdi, gazı dışarıdan alıp da Ermenistan’a gidip de gazı alıp da bir gün gelen bakıyorsunuz hemen acayip bir şeye girişti, böyle bir gaza girişti; maşallah ya. Yani aslında Ermenistan ile Türkiye de çok yakın. Ama şöyle...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, Ekrem Bey’in böyle bir talebi varsa biz yarın konuşuruz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ekrem Bey, biz memnunuz bu durumdan, bence hiç girmeyin yani...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Biz de memnunuz, sıkıntımız yok ama şöyle Sayın Başkanım, Değerli Başkanım, şimdi, tabii, Sayın Bakanımız da burada, Sayın Bakanımız tabii, geldiği günden beri hakikaten özellikle Bakanlığıyla ilgili müthiş icraatlar yaptı ama şimdi, giriş Bakanlık üzerinde yapılmadı. Yanlış yönetilen ekonomik durumu... Ya, değerli kardeşim, şimdi, senin geldiğin Ermenistan’da ne vardı? İnsanlar açlıktan ölüyor, var mı Türkiye’de böyle bir şey? Ya, bir git bakayım bir Ermenistan’a bir

bakayım, ben seni basında izledim. Bakın, şimdi, Sayın Cumhurbaşkanımız demiş ki: “Yetkiyi verin, ülkeyi uçuracağım.” Ya, birazdan geleyim oraya. Efendim, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi kimi uçurdu?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Dünyada 1’inci, Avrupa’da 4’üncüyüz (!)

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Hocam, ben seni sabah dinledim, seni sabah dinledim, sana karşı saygım var.

Şimdi, bakın, değerli arkadaşlar, değerli milletvekilimiz iki gündür, üç gündür Ermenistan’da geziyor, doğru. Bak, Türkiye’nin durduğu yer eğer doğru olmazsa, bugün Rusya-Ukrayna krizini Türkiye yönetemez. Bunu yapan Recep Tayyip Erdoğan’dır, onu size söyleyeyim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Uçurdu bizi!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şimdi, siz, şöyle geldiğinizde bakın...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Bak, Cumhurbaşkanı izlemiyor burayı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, dinleyelim, son konuşmacımız, rica ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şimdi, eğer, Sayın Cumhurbaşkanımız yapmadıysa bunu, kim yaptı? Avrupa ülkeleri mi yaptı? Bana çıkın deyin, “Bunu yapın.” Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanımız yurt dışında iken Ermenistan ile Azerbaycan Başbakanlarını bir araya getirip de ikisini barıştırdı mı? Barıştırdı. Bunu kim yaptı? Bunu bu devletin Cumhurbaşkanı yaptı.

Şimdi, dedi ki: “Ya siz bu ülkeyi, efendim, uçuruyor musunuz?” “Siz esnaf lokantasına gidiyor musunuz?” Ya, değerli kardeşim, Türkiye Cumhuriyeti devleti kurulduğundan beri ilk kez bir Başbakan ve bir Cumhurbaşkanı şunu söyledi: “Ben halkımın hizmetkârıyım.” Hepimiz buradayız. Kürt, Türk sorunu... Bakın, Türk değil de yani Kürtlerin sizin özellikle söylediğiniz...

(HDP milletvekillerinin laf atmaları)

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bana laf atmana gerek yok.

Şunu söyleyeyim: Barışı bu ülkede kim sağladı?

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Hangi barış?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Kürtlerin özellikle dil özgürlüğünü... Ya, daha önce kendi kızına “Zozan” adını söyleyebilen bir kişi var mıydı? Bunu resmiyette yazabiliyor muydunuz?

(HDP milletvekillerinin laf atmaları)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, dinlemeye tahammül edeceksiniz, rica ediyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – “Kürt, Türk sorunu...” dedi, tutanaklardan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Yok, yok... Hemen geri aldım, değerli kardeşim, geri aldım onu, o zaten dil sürçmesi oldu, sıkıntı yok.

Şimdi, bakın, herkes bir tarafa gelir, bu devlete saldırır. Bakın, bu fotoğraf kimin? Bir hanımefendi. Bakın, geliyor, Ermenice konuşuyor, akabinde farklı bir şey söylüyor. Türkiye Cumhuriyeti devletinin askerini kimyasal bir silah kullanmakla tehdit ediyor. Ya, bu devlet, seni okutuyor, bir yere getiriyor, dernek başkanı yapıyor; var mı bir sıkıntı? Bir sıkıntı yok. Peki, şimdi, bakın, ben size bir şey söyleyeyim: Sayın Cumhurbaşkanı ne yapmış, Recep Tayyip Erdoğan ne yapmış? Bizim gerçekten AK PARTİ’ye ve Sayın Cumhurbaşkanımıza teşekkür etmemiz lazım. Kendi uçak ve helikopterini üreten kaç ülkeden bir tanesiyiz? 6 ülkeden 1’iyiz, jet motoru teknolojisini yapan 7 ülkeden 1’iyiz, süper malzeme denen Borfen’i üretebilen sayılı ülkelerden 1’iyiz, bor karbür üreten 3 ülkeden bir tanesiyiz, kendi uydusunu tasarlayıp üreten, test edebilen sayılı ülkelerden biriyiz. Bakın, bunu saatlerce okuyabilirim çok basit.

(CHP milletvekillerinin laf atmaları)

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bak, Kamil Hocam, şaka gibi bir şey ama bir şey daha söyleyeyim bakın. Geldiniz, Aile Bakanlığının bütçesine takıldınız, ülkenin perspektifine bakın, büyüklüğüne bakın. Marmaray'ı kim yaptı? AK PARTİ yaptı. Hızlı trenleri kim yaptı? AK PARTİ yaptı.

(HDP milletvekillerinin laf atmaları)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, müsaade edin Ekrem Bey tamamlasın.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Metroları kim yaptı? AK PARTİ yaptı. Otoyolları...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Normalde beş dakika konuşacaktı, siz müdahale edince uzattı.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – 2030'dan sonra, bakın, 2030'dan sonra Ulaştırma Bakanlığını bu devletin bütçesinden bir kuruluş almadan kendi kendisini yönetecek bir hâle getirdik. Kim yaptı bunu? Recep Tayyip Erdoğan yaptı ya.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Buzdolabı da yoktu bu ülkede zaten!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şunu söyleyeyim, hep de söylüyorum: Eleştirebilirsiniz, eyvallah ama hakkını da teslim etmeniz lazım ya.

Ben tekrar bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu vesileyle saygılar sunuyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Çelebi.

Değerli arkadaşlar, Sayın Çelebi'yle birlikte toplam 62 milletvekilimiz bugün söz alıp fikirlerini, eleştirilerini, sorularını gündeme getirdi. Hepsine çok teşekkür ediyorum.

Böylece müzakerelerimizi tamamlamış bulunuyoruz.

Bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Soru-cevap işlemine geçeceğiz şimdi ancak bir yoklama olduğu için Genel Kurulda... Bana göre sol taraftaki arkadaşlarımız şu anda bulunmuyor ama devam edelim mi, etmeyelim mi doğrusu... Ne dersiniz?

KADİM DURMAZ (Tokat) – Başkanım, onlar soru sormuyorlar zaten.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Zaten soru sormuyorlar ki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Zaten sormuyorlar.” diyorsunuz. Ayrıca, Bakanımıza sorularını özel olarak iletebilirler belki, yazılı olarak iletebilirler. Vakti değerlendirmek açısından ben de devam etmekten yanayım.

Yalnız, bir anonsta bulunacağım soru kısmına geçmeden önce. Belki bu arada da tabii gelirlere katılırlar.

III.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Varlık Fonunun 2022 Yılı Denetim Raporu'nun ve eklerinin Komisyona havale edildiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Sayın üyeler -özellikle Komisyon üyelerimize bu anonsu yapıyorum- Varlık Fonu 2022 Yılı Denetim Raporu ve ekleri Komisyonumuza havale edilmiştir. Rapor ve ekleri çoğaltılıyor şu anda, tamamlanınca Komisyon üyelerimize teslim edeceğiz. Biliyorsunuz, Varlık Fonunun Meclis denetimini Plan ve Bütçe Komisyonumuz yapıyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Üç yüz altmış beş gün çuvalda mıydı da şimdi bütçe görüşmelerinin arasında rapor geliyor ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Durmuş Bey, yeni bir şey yapmıyoruz, siz de heyecanlandınız bugün, yorulduunuz galiba.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Hayır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Her zamanki işlemleri yapıyoruz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Lütfen sözünüzü geri alın, yorulmadım, dimdik ayaktayım ama bu yanlış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ne yanlış? Yanlış olan ne?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Yanlış yani üç yüz altmış beş gün çuvalda mıydı, Komisyonun ortasında niye geliyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yeni bir şey değil diyorum. Bakın, her sene önce bir dış...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – O zaman niye geliyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, bir dinleyin, sonra tekrar itiraz edin.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Buna hakkınız yok, ben yorulmadım, dimdik ayaktayım, o sözünüzü geri alın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir izah edeyim de ondan sonra karar verin.

Her sene önce bir dış denetim raporu hazırlanıyor bir kanun gereği.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – O hikâyeleri biliyoruz, ezberledik artık hepimiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ne demek “hikâye”? Kanun gereği yapılan bir işlem.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Ezberledik artık, söylemeyin bunları ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Niye söylememeyim, öyle şey olur mu? Kanun gereği dış denetim yapılıyor, sonra dış denetim raporları Cumhurbaşkanlığında Devlet Denetleme Kurulu tarafından inceleniyor, denetleniyor, daha sonra bu raporlar Meclisimize geliyor. Üç yüz altmış beş gün boş yere oturup beklemiyoruz; bu bir süreç, çok sayıda şirket var, büyük bir Fondan bahsediyoruz, Varlık Fonundan bahsediyoruz. Bu raporlar hazırlanmadan neyin üzerinden denetim yapacağız, onu da bir izah ederseniz sevinirim doğrusu. Üç yüz altmış beş gün boş yere oturup beklemiyoruz, bu raporların çıkmasını bekliyoruz. Siz de bu süreci gayet iyi biliyorsunuz, o yüzden “Yorgunsunuz.” dedim.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Aynen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Kaç yıldır bu süreci yaşıyorsunuz, biliyorsunuz, yeni üye olmadığınız Komisyonumuza. Buna rağmen bu itirazı yapmanıza hiçbir anlam veremediğim için o kelimeyi kullandım. Neye itiraz ediyorsunuz yani?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Lütfen geri alın o kelimeyi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz neye itiraz ettiğinizi izah edin lütfen. Neye itiraz ediyorsunuz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şuna itiraz ediyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dış denetim olmadan, bu raporlar çıkmadan denetim yapmamızı mı istiyorsunuz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Bizim bildiğimiz şeyleri bize lütfen tekrar etmeyin ve ettirmeyin. Denetimin nasıl yapıldığını, hangi aşamalardan geçtiğini buradaki heyet gayet iyi biliyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, o zaman üç yüz altmış beş gün niye beklediğimiz sorusunun ne anlamı var, onu soruyorum size.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Anlamı şu: Üçüncü çeyreğin sonunda, örneğin bilançolar çıktığında bu tespit yapılabilir ve dolayısıyla Eylül'den önce de bu iş yapılabilirdi. Var mı yasada?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eylül, üç yüz altmış beş gün değil.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Eylül'den önce, üç yüz altmış beş gün önce...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman kaç gün olduğunu söyleyin, üç yüz altmış beş gün değil.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Farklı bir şeye itiraz ediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Farklı bir şey söylediniz şimdi.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Söylemedim, Eylül dönemi, bir yıldan bir yıla üç yüz altmış beş gün...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Dış denetim raporları çıktıktan sonra Devlet Denetleme Kuruluna gidiyor raporlar, orası tarafından da incelendikten sonra bizim Komisyonumuza geliyor, bunu da biliyorsunuz. Bu süreci beklemek durumundayız, bekledik, rapor geldi, dağıtacağımızı söylüyoruz. Bunun nesine itiraz ediyorsunuz, nesine itiraz ediyorsunuz?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Şuna itiraz ediyorum: Bu kadar işin arasında bunu biz ne zaman okuyup da şey yapacağız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu da şimdi söyleyeceğim, müsaade ederseniz söyleyeceğim. Her şeye böyle itiraz etmeyip biraz dinlerseniz söyleyeceğim. Sonuçta yine itirazınızı yapın ama bir şey anlatıyorum burada, bir Komisyon Başkanı olarak sizi bilgilendiriyorum. Siz oradan çıkıp konuşmamı bölüp “Üç yüz altmış beş gün ne bekliyoruz?” diye bana göre hiçbir temeli olmayan bir soru soruyorsunuz.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Gayet temelli.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir bütçe sürecinde olduğumuz için hemen gündeme alamayacağız bu raporu. Komisyonumuzda ve Genel Kurulda bütçe çalışmaları bittikten sonra -öyle planlıyorum- aralık ayı bitmeden Komisyonumuzda gündem yapıp Varlık Fonunun denetimiyle ilgili Komisyonumuzu toplantıya çağıracağım, bütçe süreciyle de bu çakışmayacak.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Şimdi soru-cevap bölümüne geçeceğim. Biliyorsunuz soru-cevap kısmında on dakika Komisyon üyelerimiz için bir süremiz var, önceliği Komisyon üyelerimize vermek durumundayız; Komisyon üyelerimizin soruları bittikten sonra üye olmayan arkadaşlarımızın söz taleplerini karşılayacağım. Toplam on beş dakika soru sorma süremiz var. Arkadaşlardan şunu istirham ediyorum süre başlamadan önce: Çok sayıda talep oluyor, mümkün olduğunca kısa, öz bir şekilde sorularımızı sorarsak daha fazla sorunun sorulmasına imkân sağlamış oluruz, herkesin söz almasına imkân sağlamış oluruz. Bunu da Komisyon Başkanı olarak hatırlatmak istiyorum.

Şimdi Kamil Bey'den başlıyorum.

Buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım -gerçi konuşmamda ifade ettim ama- Bağımlılıkla Mücadele Programı'nda ödeneğinin olmamasına rağmen bu konuda Bakanlığınız bünyesinde... Siz bugün sunuş konuşmanızın en başında bu uyuşturucuyla mücadele konusundaki çalışmalardan bahsettiniz, gerçi bize sunduğunuz kitapçıkta yoktu, onunla ilgili bir bilgi göremedim ama onu sormak istiyorum, bir.

İkincisi: Siz, eşi vefat etmiş ve 18 yaş altında en az 3 çocuğu bulunan sosyal yardım faydalanıcısı kadınlara yönelik konut projesi başlatılacağını açıkladınız. 3 çocuktan az olan kadınların bir şeyi mi var yani onların ne farkı var, onların böyle bir hakkı olamaz mı? Bu konudaki düşüncenizi...

Üçüncü ve son olarak: Daha doğrusu, sizin Bakanlığınız bünyesinde, sizin de bir broşürünüzle birlikte Sayın Cumhurbaşkanının bir mektubu evlere veriliyor. Bu anlamda yapılan bu çalışmayla ilgili bunu dağıtan kimler? Sosyal Yardımlaşma Vakfı personeli buna yeterli değil. Bununla ilgili başka kamu idarelerinden belli devlet memurları mı görevlendirdiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Sayın Başkanım, bir konuyu daha sormak istiyorum: Bu engellilerin promosyon için paralarına el konulması sonucu kamu kaynağı niteliğindeki tutarlardan ilave menfaat elde edildiğini belirtiyor Sayıştay. Hak sahibi kişilerin ödemeleri gecikmeli olarak almaları dolayısıyla mağduriyete sebebiyet verildiği... Bu konudaki düşünceleri almak istiyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika oldu, teşekkür ediyorum.

Dilan Hanım mı, Garo Bey mi, kim soru soracak?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İkimiz de.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İkiniz de, peki.

Önce Dilan Hanıma söz veriyorum.

Buyurun.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, şüpheli kadın ölümüne dair bir beyanınız olmadı sabahki sunumunuzda. Bu konuya dair bir araştırma veya çalışmanız var mı Bakanlık olarak?

Yaşlı ve hasta bakımının sadece kadın işi olarak görüldüğü bakışının değişmesi adına ne gibi çalışmalarınız olacak?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Garo Bey, siz devam edin.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sayın Bakan, Millî Eğitim Bakanlığıyla ortak olarak bu okullarda bir öğün yemek meselesiyle ilgili bir projeniz var mı? Yani bunu ivedilikle başlatmanız konusunda bir milletvekili olarak size çağrıda bulunuyorum. Millî Eğitim Bakanlığıyla birlikte bunu ortak projelendirmemiz mutlaka gerekir.

İkinci meselede şunu soracağım: Cumhurbaşkanı Yardımcısı çıkıp “Bu doğal gaz faturalarının yüzde 80’ini Hükümetimiz ödüyor.” diyor, bakın “Yüzde 80’ini Hükümetimiz ödüyor.” diyor ve bütün sosyal yardımları sanki AKP ödüyor gibi bir algı yaratılıyor. Bu sosyal yardımlar hepimizin yani AKP’lisi, MHP’lisi, HDP’lisi, CHP’lisi, İYİ Partilisi tüm yurttaşlarımızın vergileriyle -yani şu anda bütçede toplanıyor ya o vergiler- size verdiğimiz bütçeyle ödenmiyor mu? Bu konuda bir beyanınız olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Osmanağaoğlu...

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, İzmir’deki yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezlerinin sayısının artırılmasıyla ilgili bir çalışmanız var mı? İzmir bunu hak ediyor. Bunu İzmirli adına İzmir Milletvekili olarak talep ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkürler.

Sayın Kadim Durmaz, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Bütçe, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının ödediği vergilerden oluşuyor, Hükümet ve bakanlıklar bu bütçeyi aziz milletle paylaşıyor.

Sayın Bakanım, gaziler arasındaki maaş adaletsizliğini 2023 bütçesinde düzeltecek misiniz? Engellilerin mağduriyetine sebep olan bu heyette rapor düzenlemesini gündeme alacak mısınız? “Sakatlık maaşını aile gelirine tabi tutmadan ödeyeceğiz.” diyebiliyor musunuz? Evde bakım ücreti alan velilerin sosyal güvencesini dünyada gelişmiş ülkelerde devlet karşılıyor, bu konuda bir çalışmanız var mı? Gaziler arasındaki maaş adaletsizliğini biliyorsunuz. Muharip gazilerin de çocuklarına iş imkânı vermeyi düşünüyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yalnız bütün soruları siz sormayın, başka arkadaşlara da...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Ev sahibi olmayan muharip gazilere faizsiz konut kredisi planınız var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayşe Acar, buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) - Siz özellikle bu elektronik kelepçeyle ilgili bir açıklama yaptınız. Acaba şimdiye kadar, istatistiklerinize göre, şiddet uygulayan kaç erkeğe elektronik kelepçe takıldı?

Bir de, elektronik kelepçe aslında kadın mücadelesi yapan kadınlara daha çok uygulandı. Bununla ilgili sizin herhangi bir istatistiğiniz ya da bir çalışmanız var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bir soru daha soracağım Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) - Nöroçeşitli çocuklar kendi tedavi süreçlerinde çok zorlanıyorlar. Bunun belli bir kısmının terapisini devlet karşılıyor ama büyük bir kısmını aslında aile kendi koşullarıyla yapmak zorunda kalıyor. Bununla ilgili bir çalışmanız ya da düzenlemeniz olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Ekrem Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, bizim Ağrı’da Ağrı İl Müdürlüğümüzün bir yer sıkıntısı var. Bir de yine Ağrı merkezimizde bir kadın konukevimize -işin açıkçası- ihtiyacımız var. Bir de Eleşkirt’imizde sosyal hizmet merkezi... Bunların üçü de acaba 2023 Yılı Yatırım Programı’na alınabilir mi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hâlihazırda açık olan engelli kadro boşluğu ve 12 bin engelli kadrosu ne zaman doldurulacaktır? Bu yıl içinde 20 bin engelli memur ataması yapılacak mıdır? Engellilerin ÖTV'den muaf araç alımlarında üst sınırı ne zaman kaldıracaksınız? İşe girişlerdeki engelli kotasını yükseltecek misiniz? Görme engelli bireyler için beyaz bastonun reçeteye yazılarak ücretsiz verilmesi için bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakanlık personelinizle ilgili iki sorum olacak. Geçen yıl “Bakanlık personeli travmatik olaylarla çalışmasına rağmen yıpranma payı alamıyorlar, bununla ilgili bir çalışma yapacak mısınız?” diye sormuştuk. Gelen cevapta, bu düzenleme çerçevesinde sadece sağlık meslek mensubu Bakanlık çalışanlarının fiili hizmet zammından, yıpranma payından yararlandırıldığını ilettiğiniz. Hâlbuki kadın, çocuk, engelli, yaşlı vesaire gibi toplumun dezavantajlı gruplarına sürekli ve sistematik olarak hizmet götüren, bu süreçte istismar, ihmal, şiddet, yoksulluk ve benzeri gibi travmatik öykülere tanık olan ve bu alanda çalışan meslek elemanlarımızın özlük haklarında bir iyileştirme düşünüyor musunuz? Personeliniz yıpranma payından neden faydalanamıyor? Bir çalışma yapacak mısınız diye sormak istiyorum şimdi.

İkinci sorum da -yine personeliniz tarafından size iletmemiz istendi- Adalet Bakanlığının yürütmekte olduğu çocuk icralarıyla ilgili olarak Aile Bakanlığında sürekli personel talebi olduğu, hafta içi, hafta sonu fark etmeden mesai saatleri dışında Bakanlık personelinizin bu görevlere gittiği, bu görevlerde araç, yolluk, ulaşım gibi imkânların kendilerine sunulmadığı, bu görevleri kendi imkânlarıyla yerine getirmek zorunda kaldıkları ve itiraz etme durumunda soruşturma tehdidiyle karşılaştıklarını ilettiler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) - Bu durumdan bilginiz var mı? Görevlendirme yaptığınız kişilerin araç, tesisat, yolluk ve ulaşım gibi ihtiyaçları karşılanıyor mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın İbrahim Aydın...

İBRAHİM AYDIN (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, öncelikle, işitme engelli kardeşlerimizin sevgilerini, selamlarını ve saygılarını iletiyorum yapmış olduğunuz hizmetlerden dolayı.

Bu çevrim içi olarak kullanıcıların hizmetinde olan Güncel Türk İşaret Dili Sözlüğü'müze 150 farklı ülkeden 4 milyondan fazla kişi erişim sağladı.

Yine, Türk İşaret Dili Dilbilgisi Kitabı'nı Türkçe ve İngilizce olarak yayımladınız. Türk işaret dili tercümanlarımızla işitme engelli kardeşlerimizin hizmetlerine engelsiz ulaşımını sağladınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorumuzu sorarsak İbrahim Bey, vaktimiz dar.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Yine, istihdam çalışmalarını sürdürdüğünüz 25 yeni tercümanla birlikte 2023 yılında kaç ilde, kaç Türk işaret dili tercümanı ile hizmet vermeye devam edeceksiniz?

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Jale Nur Süllü, buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Tayyip Erdoğan ve Katar Emiri arasında 26 Kasım 2020’de imzalanan 10 anlaşma arasında, Türkiye ile Katar arasında Aile, Kadın ve Sosyal Hizmetler Alanlarında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptı da yer almıştı. Resmî Gazete’de iki gün önce yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla yürürlüğe giren Mutabakat Zaptıyla, Türkiye’den çok farklı bir medeni yasası bulunan ve erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesinin yasal olduğu Katar’la aile yapısının korunması konusunda nasıl bir iş birliği yapacaksınız?

İkincisi, konuşmamda da belirtmiştim, en kırılgan kesimlerle ilgili iklim kriziyle ilgili Bakanlığınızın çalışmaları nelerdir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bir sorum daha var Sayın Başkan, izinizle hızlıca sorayım.

2021 Sayıştay raporlarında yaklaşık üç dört kalemde belirtilen hatalı sosyal yardımlara, bu yeni görüşülen torba yasa sonrasında nasıl bir işlem uygulanacak Bakanlığınızca? Onu da merak ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Gülizar Biçer Karaca...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sayın Bakan, Bakanlığınız kadrosunda görev yapan sosyologlar aynı birimde, aynı şekilde, aynı işi yapan sosyal çalışmacı, psikolog ve benzeri meslek elemanlarından daha düşük ücret almaktadırlar. Bunun sebebi nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Gamze Taşcier...

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Bakan, yönetmeliğe göre 150 kadın çalıştıran iş yerlerinin 0-6 yaş yurt yapma zorunluluğu var. Daha önceki bütçede bu sayının tüm Türkiye’de sadece 2 olduğunu söylemişsiniz.

Bugün bu sayı kaçtır? Artırılmasıyla ilgili herhangi bir eylem planınız ya da bir denetiminiz olacak mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Suzan Şahin...

SUZAN ŞAHİN (Hatay) – Engelli, şehit, gazi ailelerine ücretsiz ulaşım müjdesi verdiniz. Müjdeyi siz verip yükü araç sahiplerine yüklüyorsunuz. Büyükşehir olan yerlerde verdiğiniz destek 1.500 TL. Oysaki bölgem Hatay’da en düşük ücretsiz yolcu taşıma ücreti aylık 9 bin TL. Şoförler zor durumda, ceplerinden ödemek zorunda kalınca yolcuları almaktan kaçınıyorlar ve yolcular aşağılanıyor. Büyükşehirimiz bile 3.500 TL destek vermek zorunda kaldı. Şoförlerimiz artan mazot, araç bakım ücretleri altında eziliyor. Hiç olmazsa bu ücretin yarısı olan 4.500 TL’yi ödemeyi Bakanlığınız yapmalıdır. Hep böyle müjde sizin, yük başkasının mı olacak?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Engelli mahpusların durumuyla ilgili takibiniz var mı? Menemen R Tipi Cezaevinde yüzde 89 engelli Şerife Sulukan'ın durumunu biliyor musunuz? Takip ettiniz mi? Bilmiyorsanız lütfen takip edin, çok zor durumda bir mahpus. Mehmet Emin Özkan, yine engelli bir mahpus Diyarbakır Cezaevinde. Neler yapıyorsunuz?

Yine, otizm çok hızla artıyor. Bu sorunla ilgili neler yapıyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Sibel Özdemir...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayıştay raporlarına çok değinildi. Ciddi bulgular var, ciddi usulsüzlükler var, yersiz ödemeler var, kamu kaynaklarında ciddi tutarlarda bir usulsüzlük var. İlgililere atıf yapılıyor. Kim bu ilgililer? Bir soruşturma yapacak mısınız?

Uyuşturucu bağımlılığı, madde ve intiharlarla ilgili somut politikalarınız neler olacak?

Çölyak hastaları, otizm, özel gereksinimli çocukların gerçekten aileleri ve bu kurumlardaki ailelerin kurmuş oldukları derneklerin çok ciddi talepleri var ama sizin önerileriniz ya da politikalarınız onlara ulaşmıyor.

Son olarak da terörlü mücadelede yaralanıp gazi sayılmayanlarla ilgili bir çalışmanız olacak mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Ali Fazıl Kasap...

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Sayın Bakan, bu Sayıştayda da yer alan 163 bin kişide hata olabilir mi? Çok merkezli bir hata sizce yanlış değil mi?

Bu 11,5 milyar TL daha önce biliyorsunuz açıklarınız vardı, siz olmadığını iddia ediyordunuz “Böyle bir kaynağımız yok.” diyordunuz.

Bir de bir sorum daha olacak. Türkiye’de eşi vefat etmiş 18 yaşından küçük en az 3 çocuğu olan kaç kadın vardır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Ali Şeker...

ALİ ŞEKER (İstanbul) – Sayın Bakan, engelli vatandaşları neden bir birey olarak görmüyorsunuz, hane gelirine bakarak, ailesinin gelirine bakarak maaş bağlamaya karar veriyorsunuz? Oysa hane geliri değil, vatandaşın kendi geliri esas alınmalı değil midir? Bu konuda bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

Sayıştay raporuna göre, engelli evde bakıma destek yardımı ödemeleri kapsamında promosyonla ilgili ödemeler, il müdürlükleri tarafından kendi hesaplarında yolsuzluklar konusunda Sayıştayın uyarıları var. On güne kadar gecikmelerle vatandaşların bu ödemeleri aldığına dair iddialar var. Bu konuda bir şey yaptınız mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın İbrahim Özden Kaboğlu...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkürler.

Sayın Bakan, 2 sorum var; birincisi değerler eğitimiyle ilgili. Diyanet İşleri Başkanlığıyla iş birliği çerçevesinde yürütülmekte olan değerler eğitiminin anayasal dayanağı nedir? Ve bunun içeriği nedir?

İkinci sorum ise aile tanımıyla ilgili. Anayasa madde 41’de, aile tanımının kadın,-erkek olarak yeniden yazılması insan haklarının özünün yadsınması olmayacak mıdır? Zira, toplumsal bakımdan bu bir toplum mühendisliği değil mi? Aile evlilikle kurulmuş birliğe indirgenebilir mi? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de bu konuda kararı var bildiğiniz gibi. Sonra siyasal rejim açısından, özgür birey yerine güdümlü birey ve aile yapısına dayalı toplum projesi siyasal açıdan totaliter rejim inşa girişimi değil midir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Böylece, soru işlemlerini bitirmiş olduk.

Sayın Bakanım, hemen cevaba geçelim müsaadenizle.

Sözlü olarak cevaplayabileceğinizi vereceğim süre içinde cevaplamanızı rica ediyorum, vakit açısından veya detay çalışma gerektiren bazı soruları yazılı olarak da tabii ki cevaplayabilirsiniz.

Şimdi, gün boyu yapılan eleştirilere, ifade edilen görüşlere ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakanımız Derya Yanık’a söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

Buyurun lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri; tekrar çok teşekkür ediyorum.

Uzun ve oldukça kapsamlı değerlendirmeler yapıldı. Ben, öncelikle, yapıcı eleştirilerin ve önerilerin hepsi için sayın milletvekillerimize, hem iktidar, Cumhuriyet İttifakı tarafından AK PARTİ ve Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerimize hem muhalefet sıralarından gelen bütün yapıcı eleştirilere ve katkılara ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum.

Sonuçta, biz millete hizmet gayesi güden bir Bakanlık olarak, gayet tabii ki 85 milyon vatandaşımızın, Bakanlığımızın ana çalışma konularındaki ihtiyaçlarını karşılamaya, bunun için hizmet üretmeye çalışıyoruz. O yüzden, üretilen her bilgiyi, gerçekçi bilgiyi, üretilen her gerçekçi katkıyı son derece önemsiyor, saygıyla karşılıyor ve bu desteği veren her bir milletvekilimize -zaten yasama organının değerli birer üyeleri olarak onlara- veya diğer paydaşlarımıza, kim olursa olsun büyük şükran duyuyoruz. Öncelikle bunu ifade etmek isterim.

Birkaç kısa tekil değerlendirme var, onlarla ilgili kısa kısa cevapları verip ondan sonra diğer Bakanlığımızla alakalı değerlendirmelere izin verirseniz geçeceğim.

Sayın Başkanım, otuz dakika bu anlamda benim vereceğim cevaplar için hiç yeterli olmayacak, bu noktada da biraz anlayışınızı rica edeceğim, hâlâ yetişmeyen kısmı için de daha sonra cevaplarımızı yazılı olarak sayın vekillerimize ulaştırırız diye ümit ediyorum.

Sayın Vekilimizin, İbrahim Aydemir Bey’in Erzurum çocuk evleri sitesiyle alakalı talebi... Kendisi burada yok ama 2023 yılı büyük onarım listesine alacağız.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Sayın Bakanım...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Burada mısınız? Pardon.

2023 yılı büyük onarım listesine ekleyeceğiz ve inşallah, çocuklarımıza kış şartlarına uygun bir spor salonu kazandırmış olacağız. Onu hemen ifade edeyim.

Diğer vekillerimizin kendi illeriyle alakalı taleplerini not etti arkadaşlar, onlarla ilgili notları da birazdan paylaşırım, bu hemen elimde olduğu paylaşmak istedim.

SMA tedavisiyle alakalı bir yorum geldi, birkaç yorum geldi hatta. Doğrudan Bakanlığımızın görev alanı olmamakla beraber hem Sağlık Bakanlığımızdan hem Çalışma Bakanlığımızdan bununla alakalı bilgileri aldık. Soran sayın vekilimiz, aynı zamanda soran sayın vekillerimizden birisi -birkaç vekilimizden geldi- çocuk hekimi olduğunu da ifade etmişti. Şimdi, ismini not almamışım ama...

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Sayın Bakan...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, siz, Ali Fazıl Kasap Vekilimiz söyledi.

Şimdi, şunu gayet iyi biliyorsunuz değerli arkadaşlar: SMA tedavisinde dünyada birbiriyle eş değer olan, birinin diğerine önceliğinin olduğu ispat edilememiş FDA onaylı 3 ilaç var Zolgensma, Nusinersen ve Risdiplam isimli. Dolayısıyla, bizim Sosyal Güvenlik Kurumumuz tarafından Nusinersen, uygulama merkezlerimiz aracılığıyla tedavilerine devam ediliyor. Yani, şimdi, bakın, tedavisine erişimleri ücretsiz olarak çok erken dönemde...

(Uğultular)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir müsaade edin, bir müsaade edin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, karşılıklı konuşma usulümüz yok, rica ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, şunu açık yüreklilikle...

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Bilgi hatası var Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sonradan Bakan Hanım'la gidersiniz, konuşursunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ben sahaya çok çıkan bir Bakanım, illerimizde de zaman zaman SMA hastası çocuklarımızın...

(Uğultular)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir müsaade edin ama cevap veriyorum canım. Yani ben sizi dinledim ve hiçbirine itiraz etmeden bir cevap vermeye çalışıyorum, bir müsaade edin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gidemeyiz, rica ediyorum.

Sayın Bakanım, siz bu tarafı muhatap alın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yani şunu da diyebilirdim: Benim Bakanlığımın alanı değil, gidin ilgisine sorun derdim ama burada size saygıdan dolayı bir cevap vermeye çalışıyorum, bunun karşılığını siz de gayet iyi biliyorsunuz.

SMA'yla alakalı çok ciddi bir duygu sömürüsü var, insanların umut sömürüsü var, ailelerin çocukları üzerinden hassasiyetlerini bir deneysel alana çekmeye çalışan bir yapı var. Türkiye'de, en ağır hastalıklarda bile, en pahalı hastalıklarda bile onaylanmış tüm tedavileri karşılayan bir sosyal güvenlik sistemi var, ne kadar pahalı olursa olsun karşılayan bir sosyal güvenlik sistemi var, SMA'yla alakalı da dünyada onaylanmış, kabul edilmiş yöntemleri karşılayan bir sosyal güvenlik sistemi var ama siz, öbür taraftan, insanların hem çocuklarını kobay olarak kullanacak hem de dünyanın araştırma parasını da üstüne alacak sistemi onaylamamızı ve bunu desteklememizi bekliyorsunuz. Bunu, bu millete lütfen yapmayın. Bakın, bu ve benzeri tartışmalar, bu ve benzeri kapı aralamalar, popülist kapı aralamalar milleti gerçekten, hele çocuğu gibi... Yani elinizde küçücük çaresiz bir yavrunuz var, bunun

tedavisini sağlayabilmek, bunu iyileştirebilmek için her türlü umuda sarılan aileler var. Bakın, benim çok yakınlarımda yaşadık biz bu benzeri çaresizlik hâlini. En ufak bir umuda koşuyorsunuz yani bunu bilmeyen bir insan değilim ben. Dolayısıyla, SMA'yla alakalı lütfen bunları yapmayın.

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Sayın Bakan, SMA'yla alakalı...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Bunları yapmayın, bu bir.

Bakın, Türkiye’de...

ALİ FAZIL KASAP (Kütahya) – Sayın Başkanım, maddi bir hata var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ali Fazıl Bey, böyle bir usulümüz yok. Daha sonra gidersiniz, ziyaret edersiniz. Böyle bitiremeyiz, otuz dakikada, bakın, ne kadar soru sorulduğunu az önce gördünüz. Böyle bir usulümüz yok, karşılıklı konuşma usulümüz yok. Bitiremeyiz, böyle çalışamayız. Sonra gidersiniz, randevu alırsınız, detaylı konuşursunuz.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK –Türkiye’de, nitekim çocuk hastalıklarıyla, anne bebek sağlığıyla alakalı... 2002’yle kıyasladığımızda sayın vekillerimiz içeriyorlar ama 2002’yle kıyaslamak zorundayız çünkü en son iktidar oldukları dönem, AK PARTİ iktidarına iktidarı devrettikleri dönem 2002. Dolayısıyla, onların yaptığı ve bizim yaptığımızın kıyaslamasını yapmak bir siyaset icrasında en doğal, en tabii yöntemdir, bunu da gayet tabii ki yapacağız.

2002’de, canlı doğan her bin bebekten 1 yaşına kadar binde 31,5 ölüm oranırken bu, bugün itibarıyla binde 9,1’e düşmüş. Bu bizim için yeterli midir? Hayır, ama lütfen aradaki farka da bakalım ve bu anlamda da özellikle çocuk sağlığını ne kadar önemseydiğimizizin, çocuk sağlığıyla alakalı bir şey yapmak gerekiyorsa maddi ve teknik altyapı noktasında her türlü desteği de verdiğimizizin görülmesi lazım. SMA hastalarıyla alakalı bunu özellikle paylaşmak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanlığımızdaki ek ders ücreti karşılığı çalışan personelimize alakalı değerlendirmeler geldi, özlük haklarının olmamasıyla alakalı. Öncelikle şunu söyleyeyim: Bir vekilimizden -kimdi hatırlamıyorum- konuşmalar esnasında -yani notlarımda var ama şimdi tekrar onlara bakamayacağım- “İşte, Gençlik ve Spor Bakanlığında, Millî Eğitimde, Diyanette şartlar daha iyiyken sizin Bakanlığınızda şartlar iyileştirilmedi, oralarda iyileştirildi, sizinkinde iyileştirilmedi.” diye bir yorum geldi; bir defa bu yanlış. Diyanette, Millî Eğitim Bakanlığında, Gençlik ve Spor Bakanlığında ek ders ücreti karşılığı çalışan arkadaşlarımızın şartlarında iyileştirmeler yapıldı, doğru ama ancak bizim Bakanlığımızdaki şartlara yetiştirmek üzere yapıldı. Bakın, ben size ücretleri söyleyeyim: Millî Eğitim Bakanlığında, Gençlik ve Spor Bakanlığında otuz altı saat, Diyanet İşleri Başkanlığında otuz beş saat ek ders ücreti karşılığı ödeniyor. Biz bunu haftada otuz dokuz saat olarak belirledik ki ücreti olabildiği kadar çıkaralım diye ve bu kapsamda da haftada otuz dokuz saat, ayda yüz elli sekiz saat çalışma karşılığı 6.264 lira 96 kuruş net ödememiz var ek ders ücreti karşılığı çalışan arkadaşlarımıza.

Bir diğer hususu düzeltmem lazım; Bakanlığımızda 5 bin değil, hâlihazırda 2.822 kişi görev yapıyor. Ek ders ücreti karşılığı çalışan arkadaşlarımızla alakalı şu açıklamayı yapmam lazım çünkü ben bunu hem bir televizyon programında soru olarak geldiğinde açıkladım hem de illere gittiğimizde, il ziyaretlerinde, ben her ilde -eğer çok özel bir mazeret yoksa, zamanla ilgili bir sorun yoksa- muhakkak çalışma arkadaşlarımızla buluşuyorum, tek tek her bir çalışma grubunun varsa söyleyeceklerini dinliyorum. Nitekim, burada da -illerde- pek çok kere ek dersli arkadaşlarımız bu meseleyi gündeme getirdiler, kendilerine de çok açıkça söyledim; bakın, ek ders ücreti karşılığı çalışmak bir istihdam biçimi değildir, istihdam biçimi olmadığını arkadaşlarımız da gayet iyi biliyorlar. Nitekim, ek ders

ücreti karşılığı başlayıp KPSS'yle başka bir yere atanmışsa giden -veya eğitim sebebiyle veya evlilik sebebiyle- çeşitli sebeplerle ayrılan bir sürü arkadaşımız var. Ek ders ücreti karşılığı çalışmayı otomatikman bir istihdam sebebine dönüştürdüğünüzde, bu sefer diğer süreçleri tamamlayarak devam eden arkadaşlarımız açısından da bir haksızlık olacak. Ben bunu çok açıklıkla söyledim, bir kez daha söylüyorum. Yani çalışma arkadaşlarımızın başımızın üstünde yeri var. Onların şartlarını iyileştirmek, çalışma koşullarını düzenlemek için; daha mutlu, daha verimli çalışabilmeleri için oluşacak bütün altyapı çalışmalarını aralıksız devam ettiriyoruz. Nitekim, meslek içi eğitimden birtakım teknik ekipman desteğine kadar, personel takviyesine kadar pek çok çalışmayı bu bir yıl içerisinde çok hızlı bir biçimde hayata geçirdik ama yine aynı şeyi söylüyorum: Ek ders ücreti karşılığı çalışmak bir istihdam biçimi değil. Bunu çok net ve kesin bir biçimde ifade etmek istiyorum. Onun dışında, dediğim gibi, yani şartlarının kolaylaştırılması, birtakım sosyal imkânların sağlanmasıyla ilgili çalışmalarımızı da sürdürüyoruz, onu da paylaşmak isterim.

Yine, Ömer Fethi Gürer Bey sormuştu “Doktora yapan 10 personelinizin sorununu çözemediniz. Bakanlık kendi personelinin derdini çözemiyorsa diğerlerine ne yapabilir?” diye. Ben onunla ilgili de detayları vermiş olayım: 10 değil; Bakanlığımızda öğretmen, programcı, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, hemşire, istatistikçi, mimar, müfettiş, mühendis, fizyoterapist, kuruluş müdürü, şube müdürü, aile ve sosyal hizmetler uzmanı, daire başkanı, genel müdür yardımcısı olmak üzere toplam 38 doktora yapmış arkadaşımız var. Bakanlığımızda doktora yapan arkadaşlarımız kendi alanlarıyla ilgili mesleklerde ya da idari görevlerde çalışabiliyorlar. Görevde yükselme ve unvan değişikliği yönetmeliği kapsamında, personelden doktora öğrenimini bitirmiş olanlardan talep eden ve şartları uyanların atamaları sınavsız olarak yani görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavına girmeye ihtiyaç duymaksızın yapılabilir. Bu kapsamda da son dönemde kendi alanında doktora yapan bir şef, bir fizyoterapist ve bir de hemşire arkadaşımızın -3 kişi- bu şekilde ataması yapılmış. Demek ki diğer atanmayanlarla alakalı usulle ilgili bir problem var o yüzden, yoksa şartları oluşanların, şartları gerçekleştirenlerin atamasını yapıyoruz. Bunu sizinle paylaşmak isterim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; diğer detaylı tartışmalara geçmeden önce, müsaadenizle, öncelikle Sayıştay bulgularıyla alakalı yapılan değerlendirmelere ilişkin bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum. 18 -mali tabloyu etkilemeyen- bulgu tespit edilmiş yani “Bakanlık olarak iç kontrolle ilgili eksikliğiniz var.” demiş Sayın Bülent Kuşoğlu.

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; Bakanlığımız iç kontrol sisteminin oluşturulma çalışmaları, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 26 Aralık 2007 tarihli Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği çerçevesinde yürütülüyor. Bakanlığımızca, söz konusu tebliğ çerçevesinde, 2022-2023 yıllarını kapsayan Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı yine belirlenen standartlarda yürürlüğe kondu ve bu çerçevede de çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Bunun dışında, yine Bakanlığımız, Kurum içinden ve Kurum dışından dilekçeyle bildirilen şikâyet ve önerilerin kaydı, değerlendirilmesi ve raporlanması için 2022 yılında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İdari Eylem ve İşlemlerine İlişkin Hata, Usulsüzlük ve Yolsuzlukların Bildirimi ve Değerlendirilmesine Dair Yönerge'yi yayınladık. Öbür taraftan, yine İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunu oluşturduk 2022 yılı içerisinde ve devam eden süreçte sorumlu birimler tarafından değerlendirilen risklere ilişkin eylem planlarının oluşturulması, Bakanlık risk değerlendirme raporu hazırlanarak izleme ve yönlendirme kurulu aracılığıyla bunların oluşturulması, işlevsel ve etkin bir iç denetim sisteminin oluşturulması için çalışmalarımız aralıksız devam ediyor; bunu özellikle paylaşmak isterim.

İkincisi: Sayıştay raporuna göre, devlet bankasına aktarılması gereken aylıkların özel bankaya aktarılması ve bunun karşılığında promosyon alınması. “Bir il müdürlüğü ne mevzuatı uyguluyor ne de kuralları?” diye Sayın Aylin Cesur değerlendirme yapmış. Bahsi geçen konu Sayıştay raporundan daha önce, bunun altını çizmek istiyorum yani Sayıştay raporuyla konudan haberdar olmuş da işte, bulgu çıktığı için işlem yapmış değiliz. Sayıştay raporundan daha önce Bakanlığımız Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca tespit edilmiştir ve bu kapsamda, Bakanlığımız Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca 2 il müdürlüğü hakkında soruşturma açılmış olup biri hakkında soruşturma tamamlanmış, soruşturma raporu gereği ilgili birimlere gönderilmiştir, diğer il müdürlüğü hakkında ise mahallinde soruşturma devam ediyor. Ancak konuya ilişkin olarak Bakanlığımız taşra teşkilatındaki tüm harcama birimlerine de özel sermayeli bankalarda hesap açmama talimatı bir kez daha, daha sonrasında verilmiştir ve nihai olarak da 28 şubat 2022 tarihinde Bakanlığımız ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası arasında yapılan protokol gereği, bütün evde bakım destek ödemeleri 81 ilde Ziraat Bankası şubeleri aracılığıyla yapılmaktadır, bunu da sizlerle paylaşmak isterim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; “Sayıştay raporlarında bağışlarla ilgili tespitler var. Bir hayırsever bağışta bulunuyor, bu bağışın Bakanlığın kasasına girip girmediğinin tespitinin yapılmadığı Sayıştay tarafından tespit edilmiş. Bu bağışların nerede olduğu, kimin cebine girdiği tespit edildi mi? Rücu edildi mi?” diyor Aylin Cesur Hanım. Sayın Vekilin bahsettiği konuyla ilgili sadece bir vaka var Sayıştay raporunda, bu da aslında, hiç öyle kimin cebine girip girmediğinin sorulmasına gerek kalmayacak kadar somut bir vaka. Bunu sizinle hemen paylaşmak istiyorum: 2016 yılındaydı yanılmıyorsam, geçtiğimiz günlerde çünkü iade ettik o bağışı. 2016 yılında İstanbul’da bir vakıf bir şartlı bağış yapıyor 100 bin lira tutarında ve Türk lirasını döviz hesabımıza yatırıyor; birinci hata bu yani bağışı yapan vakıf yanlış hesap numarasına yatırıyor ve şartlı bağış kaydı döviz hesabına yapılmış.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – TL, döviz hesabına yatırılmaz ki; döviz, dövize yatırılır.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, işte, bir hata yapılmış orada. Banka “Döviz hesabında Türk lirası olmaz.” diye o Türk lirasını alıyor, bizim Bakanlığımızın Türk lirası hesabına aktarıyor fakat aktarıırken “şartlı bağış” kaydını görmüyor veya aktarmıyor. Dolayısıyla, bizim Türk lirası hesabımıza herhangi bir şartlı bağış olarak düşmediği için, bu genel cari şeyin içine katılıyor ve harcıyor. Burada herhangi bir özel kasıt yok, herhangi bir istismar yok yani yapılan bağış oradan almıyor ve yine Bakanlık hizmetlerinde kullanılıyor. Fakat bir süre sonra bu bağışı yapan vakfımız diyor ki: “Ben bunu çocuk hizmetlerinde kullanılsın diye yapmıştım, benim bağış şartım gerçekleşmediği için ödemedim parayı geri istiyorum.” Biz de ödedik, bu kadar basit, parayı iade ettik arkadaşlar; başka bir bulgu yok. Bağışlarla alakalı, Bakanlığımıza yapılmış herhangi bir bağışın usulsüz kullanıldığına ilişkin bir iddia yok. Bakın, bizim 81 ilde 2.500’e yakın sosyal hizmet kuruluşu birimimiz var, buralarda hizmet sağlıyoruz; bir tane münferit vaka var, onun da parasını geri verdik. Bu kadar net, bunu sizlerle özellikle paylaşmak istiyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; çok konuşulan, çok sorulan konulardan birisi “Eşi vefat etmiş kadınlara sosyal konut projesinde neden 3 çocuk sahibi olma şartını koydunuz?” diye... Hatta vekillerimizden birisi “Niye buna itiraz etmediniz? Siz bu düzenlemeyi nasıl kabul edersiniz, niye masaya yumruğunuzu vurmadınız?” gibi, böyle biraz da kışkırtıcı birkaç tavsiyede bulundu ama bu işi yapan zaten biziz. Dolayısıyla, kimseye itiraz edecek bir şey yok. Değerli arkadaşlar, bakınız, gerçekten bu açıklamayı yaptığımızda, kamuoyundan, sosyal medyadan vesaire birtakım yerlerden, medya organlarında bazı gazeteci arkadaşların itirazını gördüğümde arkadaşlarla şunu konuştuk: “Ya, biz doğru anlatamadık galiba.” Yani “Bu kadar açık, bu kadar anlaşılabilir bir şeye niye itiraz geliyor?” diye dönüp bir daha bir açıklama yapmıştık, hatta birkaç gazeteci arkadaşı da basın müşavirimiz aradı,

“Ya, bu işin mantığı şudur.” falan dedi. Fakat bu kadar gündeme gelince gerçekten şaşırdım. Yani bakın, çok temel bir şey var: Sosyal yardım mantığı, en dezavantajlı gruptan başlıyoruz, sonra desteklediğiniz grupları yavaş yavaş elimine edip aradan çıkarıp ondan sonra daha az dezavantajlı ya da ikisi arasında kıyas veya kademeler arasında kıyasladığınızda nispeten şartları daha iyi olanlara doğru yürürsünüz, bu işin temel mantığı budur. “Niye 3 çocuk?” Bakın, 18 yaş altı çocukları olup bakım ve gözetim sorumluluğu annede olan 3 ve üzeri çocuğu olan...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Neden 3 çocuk...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, işte anlatıyorum, bir müsaade edin.

...ve sosyal yardım ihtiyaçlısı bir kadın olmak demek, gerçekten desteklenmeye çok ihtiyacı olmak demek. Bakın, bunun Türkçesi –hani, halk diliyle söyleyeyim- çoluk çocuk ortada kalmış olmak demek. Önce 3 ve üzerini desteklersiniz, bir sene sonra 2 çocuk ve üzerini desteklersiniz, bir sene sonra 1 çocuk, bir sene sonra çocuğu olmayan ama desteğe ihtiyacı olan, eşini kaybetmiş veya sosyal koruma mekanizması olmayan kadınları desteklersiniz veya erkekleri desteklersiniz, illa kadınlar olması gerekmiyor.

Bakın, bizim sosyal yardım kalemlerimizin tematik başlıkları var. “Tematik sosyal yardım” dediğiniz, grup grup o alanda ihtiyacı olanların desteklenmesi. Son açıkladığımız gruplardan birisi Tip 1 diyabet hastası çocuklar. 0-14 yaş grubunun cilt altı şeker ölçümünü yapmak için çocukların parmakları... Bakın, bu, sahada karşımıza çıkan bir meseleydi; geçen sene, size tarih de vereyim. Tokat’a gittiğimizde bir baba, yanında 11 yaşında küçücük çelimsiz bir çocuk, parmak delik değişik. Geldi, “Ya, bu çocuğun her gün birkaç kere şeker ölçümü için perişan oluyoruz.” İşte, cihazın SUT kapsamına alınması vesaire bir sürü şey konuştuk. Onu da ayrıca çalışıyoruz Sosyal Güvenlik Kurumumuzla, onu da söyleyeyim, “Biz bunu ne yapabiliriz, nasıl destekleriz?” diye arkadaşlarla konuştuğumuzda dedik ki: Bunu bir sosyal yardım kapsamına alalım en azından sosyal yardım kullanıcısı ailelerin bu kapsamdaki çocuklarını destekleyelim. 11.500 çocuğun bu anlamda desteklenmesini öngörüyoruz, şu anda henüz daha süreç devam ediyor. Buna benzer dolayısıyla birtakım tematik başlıklar var. En az 3 çocuğu olan 18 yaş altı, bakın, çocuğu olan kadınlar sosyal yardım faydalanıcısı olma şartını yani gelir durumu, işte, diğer çalışma, istihdam vesaire durumunu sağlayamayan kadınlar desteğe, en azından barınma desteğine çok ihtiyacı olanlar demektir. Bunu sağladığımızda, yarın öbür gün 2 çocuk, 1 çocuk, hiç çocuğu olmayan vesaire gibi grupları destekleyeceğiz. Yani bu 3 çocuk fobisinin, ben, gerçekten muhalefet milletvekili arkadaşlarımızda bu kadar travmatik bir etki oluşturduğunu bilmiyordum. Bakın, yani bu gerçekten...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sayın Bakan, muhalefeti travmayla suçlayamazsınız!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, hayır. Bakın, 3 çocuğa niye itiraz ediyorsunuz? “3 çocuk” dediğiniz 3 ve üzeri, 4 olabilir, 5 olabilir.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Muhalefeti travmayla suçlayamazsınız!

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, bir saniye.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Bizi travmayla suçluyor Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim lütfen. Tamamlamamız lazım çalışmamızı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bakın, Anadolu’da çok çocuklu, 3 ve üzeri arkadaşlar...

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Muhalefeti travmayla suçluyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. Müsaade edin lütfen.

Tulay Hanım, siz sürekli bir şekilde yapıyorsunuz, rica ediyorum.

HDP Grubunun sözcüsüne de rica ediyorum; ya, yok böyle bir...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – 3 ve üzeri demek 3, 4, 5, artık bilemiyoruz yani sınırı bu. Bundan sonrası...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – 2 çocuğu olanın ihtiyacı varsa niye vermiyorsunuz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Efendim?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – 2 çocuğu olanın ihtiyacı varsa niye vermiyorsunuz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ama yoksul...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, lütfen, sorulara bakmadan siz sunumunuzu yapın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yoksulluk başka bir şey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, gün boyu soru soruldu, yorum yapıldı; artık siz cevaplarınızı verin, sorulara bakmayın lütfen.

Görüşmek isteyenler detaylı konularda sizi ziyarete gelsinler.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, yani bu açıklamaya ihtiyaç olmayacak kadar bize göre son derece açık, şeffaf, anlaşılabilir ve makul bir çalışma ama bu vesileyle, bir kez daha ne düşünerek ve nasıl hareket ederek yaptığımızı sizlerle paylaşmak istiyorum.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Muhalefet sıralarını çekiyor! O kaydı silsinler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir bürokrat arkadaşımız çekim yapıyor; doğru değil, yapmayın lütfen.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – O kaydı silsin lütfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Silin lütfen, Komisyonu çektiğiniz kısmı silin. Bakan Hanım talimat verdiyse kendisini çekebilirsiniz ama Komisyonu çekmeyin lütfen. O kısmı silin lütfen.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, şunu ifade etmem lazım: Biraz önce, sıralardan “Yoksulluk değil, çocuk sayısı mı önemli?” diye bir soru geldi. Değerli arkadaşlar, sosyal yardımlarımızın temel ve mutlak şartı 3294 sayılı Kanun’a göre sosyal yardım ihtiyaçlısı olmaktır zaten.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – 2 çocuğu olanın ihtiyacı varsa niye vermiyorsunuz?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir saniye, bir dakika Sayın Vekilim, bir...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorular soruldu, artık kimse bu saatte soru sormasın, rica ediyorum.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, bu ihtiyaç hâlinin yanına birtakım kriterler koyuyoruz ki en dezavantajlı gruptan başlayabilelim. Bunları...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son iki buçuk dakikanız Sayın Bakanım.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, müsaade edin, daha bir soruyu cevaplayabildim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Vallahi, gayet iyi, başından itibaren sorulara odaklandınız, hiç başka konulara girmeden cevap veriyorsunuz. Bence bu iki buçuk dakikada da cevaplayabileceğinizi cevaplayın, gerisini de yazılı alalım çünkü yarın uzun bir günümüz var, Millî Eğitim ve YÖK bütçelerini tartışacağız.

Buyurun lütfen.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam.

O zaman, Sayın Başkanım, hemen sosyal yardımlar ve yoksulluk iddiasına geçeyim çünkü o da çok konuşulan meselelerden birisi. “Bu kadar sosyal yardım yapmakla övünüyorsunuz; bu övülecek bir şey değil, bilakis utanmanız gerekir.” gibi yorumları oldu sayın vekillerimizin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Cumhurbaşkanlığı sitesinde yoksulluk farkı mı azaldı Sayın Bakan?

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Şimdi, onu ayrıca ben size cevabımı yazılı olarak da göndereyim.

Yoksulluk gayet tabii ki...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Azaldı mı, arttı mı Sayın Bakan?

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ben cevabımı göndereyim size inşallah. Hayır, şu anda, ben size...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, insicamını bozmayalım lütfen Bakanımızın. Sorulara çok az bir süresi kaldı.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Garo Bey, sorulan hiçbir soruya...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bürokratlar verecek cevabı.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Gayet tabii, bürokratlar veriyor Beyefendi, hepsini ben mi cevaplayacağım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydoğan, başka türlü olabilir mi yani? “Koca Bakanlık çalışmasın.” mı diyorsunuz?

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İdeal yönetim biçimi böyle midir yani? Her şeyi tek kişi mi bilecek? “Tek adam rejimi” diyorsunuz sürekli.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Bakanlığın sorumluluğunu taşıyacaksınız.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ben taşıyorum sorumluluğumu, gayet iyi biliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, son bir dakikanız kaldı.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sorulan hiçbir soruya cevap vermemek gibi ya da cevap vermekten kaçınmak gibi bir tutumumuz yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ondan bir endişemiz yok.

Buyurun lütfen.

ÂİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hiçbir sorudan da korkacak, çekinecek hâlimiz yok.

Gar0 Bey bir d0nemi soruyor. D0nemle ilgili değerlendirmeyi de ben size yazılı olarak g0ndereceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama Sayın Bakan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, rica ediyorum...

S0re bitmek 0zere.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam, dediğiniz model 2018’de sona erdi. Bunun değerlendirmesini g0ndereceğim ben size. Yoksullukla alakalı d0nemsel değerlendirmelerimizi verdik.

Şimdi, sosyal yardımlar meselesi... “Sosyal yardım artıyorsa yoksulluk artıyordu.” Hayır, tam tersi. D0nyanın b0t0n gelişmiş 0lkelerinde de bu b0yledir. Sosyal yardım hak temellidir, gelişmiş 0lkelerde, işte, hep anlatılır “Almanya’da doğar doğmaz hesabınıza Şu kadar para...” O zaman d0nyanın en fakir 0lkesi olması lazım Almanların, en fakir 0lke olması lazım. Niye doğar doğmaz 0oluğun 0ocuğun hesabına para yatırıyoruz? Hak temelli olduğu i0in işte. Hak temelli olmasının karşılığı, bakın, bir yerde sosyal yardımın ve sosyal hizmetin hak temelli olabilmesi i0in, orada ortalamanın 0zerinde bir refah d0zeyinden bahsetmeniz lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, s0reniz doldu. Son bir soruya daha cevap verip bitirelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – L0tfen, m0saade edin, bunu cevaplamam gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – S0reniz doldu.

Bu soruyu da cevaplayıp bitirirsiniz...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sosyal yardımın hak temelli olması ve tematik olmasının...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakana 15 dakika ek s0re verin Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, siz yoksunuz biz 0ok 0alıştık ka0 g0nd0r, yarın da devam edeceğiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, yani cevabım...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakana ek s0re verelim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir dakika ama Gar0 Bey, l0tfen... Ama yani dinlemeyecekseniz, ben, tamam, hepsini yazılı vereyim. Olur mu canım?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Size ek s0re istiyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam ben isterim s0remi, l0tfen.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, evet...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Erkeklere yarım saat ek s0re veriyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, bu ayrımcılığa itiraz ediyorum. Yani diğer Bakan arkadaşlarımıza on beş dakika ek s0re veriyorsanız ve bize vermiyorsanız...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Estağfurullah, 0yle bir Şey olur mu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Normalde bize yarım saat vermeniz lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok. Şöyle, ben, hakikaten, şunu söyleyeyim: Siz hemen başlar başlamaz sorulara cevap vermeye başladınız, birçok arkadaşımız daha farklı yorumlar da yapabiliyor; hakikaten soru temelli bir şekilde yarım saati de çok iyi değerlendirdiniz. O bakımdan söyledim, elbette devam edin ama yarın da mesaimiz var, sizin de var, bizim de var, bir yerde de noktalamamız gerekiyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, bir on beş dakika daha istiyorum. Toparlarsam bitirmeye çalışacağım.

GAMZE TAŞCIER (Ankara) – Sayın Başkan, tek kadın Bakanımıza daha fazla süre vermemiz lazım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun.

On beş dakika veriyorum.

Muhalefetin talebi ve Bakanımızın talebi üzerine on beş dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – “Sosyal yardımlar ve yoksulluk paralel gidiyor.” İddiası, gayet tabii, tabiatı itibarıyla doğru değil çünkü sosyal yardım ihtiyacı olanlara destekleme, devlet olarak destekleme gücünüz varsa bunu sosyal refahın artmasıyla açıklarsınız. Dolayısıyla, bizim 4 başlıktan 50 başlığa çıkarmamızın anlamı da budur. Sosyal yardımların -sosyal hizmet kısmından bahsetmiyorum bakın, kuruluşlar, şunlar bunlar; onlar zaten kitapçıkta ayrıntılarıyla kapasiteleri, sayıları, nerelere ne yaptık, onların hepsi mevcut ama- 4 başlıktan 50 başlığa çıkarılmasının anlamı da budur. İnsanların devletin desteğine ihtiyaç oldukları herhangi bir; bu, hastalık olabilir; bu, engellilik olabilir; bu –işte, biraz önce konuştuk- bir diyabet hastası çocuğun desteklenmesi olabilir; bu, asker ailesi, asker eşi, eşi vefat etmiş kadınların desteklenmesi, konut desteği, sosyal konutlar vesaire aklınıza gelebilecek bütün “doğumdan ölüme” temel mottomuz bu, Bakanlık olarak doğumdan ölüme, vatandaşlarımızın sosyal devletin desteğine ihtiyaç oldukları herhangi bir noktada yanlarında olmak. O yüzden de çalışmalarımızı çok ciddi, detaylı bir biçimde yapıyoruz. Asla popülist çalışmalar değil. Nitekim, size sunduğumuz kitapçıklarımızda da var, ben konuşmamın da bir bölümünde çok kısacık bir tek cümle olarak değindim. Şu anda ciddi anlamda bir veri ambarı oluşturuyoruz; 28 kurum ve kuruluşla doğrudan entegrasyonumuz var, Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi’ mizin ve buralardaki verileri çok sağlıklı, gerçek bir biçimde kullanarak “Müracaat eden kişinin gerçekten sosyal yardıma ihtiyacı var mı yok mu?”yu çok net bir biçimde tespit ediyoruz; bir, birinci basamak bu. İki: Bununla yetinmiyoruz, ayrıca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarımız yerinde de incelemeler gerek görürlerse yapıyorlar.

Bir vekilimiz “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları zorluyor.” Efendim, işte, “Sosyal yardımın kesilmesiyle tehdit ediyor.” vesaire gibi bir cümle kurdu. Bu, çok talihsiz bir itham. Geçen sene de bu itham geldi. Ben açıkça şu çağrını yaptım, yine yapıyorum, çok açık bir biçimde dedim ki: Bana getirin. Getirin ya, isim getirin.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tamam, getireceğim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Lütfen, peşine düşelim, beraber düşelim.

Bakın, çok net bir biçimde yapılan sistematik bir işlem var. Dolayısıyla, Bütünleşik Sosyal Yardım Sistemi’ miz bu anlamda çok şeffaf, çok hesap verebilir ve çok açıklanabilir bir sistem. Bunu bir defa sizlerle paylaşmak istiyorum özellikle ve bu anlamda da sosyal yardım desteklerimizi artırarak devam

ettireceğiz çünkü bizim temel hareket noktamız şu: “Biz, bu milletin ürettiği refahı, bu milletin daha az refaha ulaşan kesimlerine dağıtacağız.” diyoruz. Bundan daha doğal, bundan daha sosyal, bundan daha adil bir tutum olabilir mi?

Bir vekilimiz dedi ki: “Ya, cebinizden mi yapıyorsunuz?” Efendim, işte “AK PARTİ mi yapıyor?” Hayır, AK PARTİ cebinden yapmıyor gayet tabii ki bunu herkes biliyor. Devlet yapıyor, evet, devlet yapıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Hükümet yapıyor.” diyorlar.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Evet, Hükümet yapıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nasıl Hükümet yapıyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Nasıl yapıyor, ben söyleyeyim size. Bakın, nasıl yaptığını anlatayım ben size. (HDP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok. Lütfen, Sayın Bakana müsaade edin, sorulara cevap versin.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, bu devlet yirmi sene önce de vardı, yirmi beş sene önce de vardı. Yirmi beş sene önce sosyal güvenlik sistemi batak; SSK hastanelerinin kapılarında günlerce sıra bekleyen, taş betonun üzerinde yatıp tedavi olmayı bekleyen, ilacı için belediyelerin kapısında elinde reçeteyle bekleyen bir millet vardı. O zaman da vardı devlet ama o devlet o zaman yapmıyordu, şimdi yapıyor. Nasıl yapıyor? İçindeki siyasi iradeyle yapıyor. O siyasi irade de AK PARTİ Hükümetidir; beğenseniz de böyledir, beğenmeseniz de böyledir. Bütün bu hizmetleri yapan irade AK PARTİ iradesidir, tamam.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hepimizin vergileriyle yapıyor, devlet yapıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Tamam, hepinizin vergileri bundan yirmi sene önce de toplanıyordu, hem de cayır cayır vergi toplanıyordu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sükûneti sağlayalım lütfen, uğultu oluyor, rica ediyorum...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Dolayısıyla, AK PARTİ'nin bu anlamdaki millete olan hizmet silsilesini yadırgamayacaksınız, teşekkür edeceksiniz, eleştirileriniz varsa da başımızın üzerinde yeri var. Dolayısıyla, bu görüşmeler de zaten bunun için yapıyor. Bunu özellikle paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sorularınızı soru-cevap bölümünde sordunuz, şu anda soru bölümünde değiliz, cevap bölümündeyiz, lütfen müsaade edin, Sayın Bakan cevaplasın.

(Komisyon sıralarından “Propaganda yapıyorsunuz.” sesleri, gürültüler)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Gayet tabii yapacağım Beyefendi, niye yapmayayım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İlave sorulara hakkımız yok, öyle bir usulümüz yok.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ben bir iradeyi temsil ediyorum. Alırsınız, gayet tabii alırsınız!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir usulümüz yok.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Şimdi de hastane önlerinde bekliyorlar. Bir hafta sonraya randevu veriliyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ya, değil mi? Ertesi gün randevu almaya alıştığımız için haklısınız, bu itirazınızı çok anlayışla karşılıyorum. Dolayısıyla, şimdi, böyle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, bu saatten sonra sorulan sorulara lütfen bakmayalım, daha önce sorulan sorulara cevap verelim sadece.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İtiraz ediyorsunuz, çok haklısınız;bu kayıtlara geçmesi gereken bir itiraz, ben Sayın Vekilimize çok katılıyorum, çok alıştık hemen her şeyin ertesi gün olmasına, arada böyle aksamalar olunca gayet tabii ki itiraz etmesi gayet normal! Kendisine teşekkür ediyorum bunu hatırlattığı için.

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Bir hafta sonraya randevu veriliyor hastanelerde!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir uğultu var, gürültü var. Siz konuşurken böyle bir ortam olmasını eminim istemezsiniz, rica ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sataşın, benim süremden gidiyor, bir beş dakika daha eklenmesini isteyeceğim. Efendim, hakikaten süremden gidiyor yani bu tartışmalar...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sizi konuşturmak istemiyorlar Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Hayır, bakın, benim açımdan yazılı olarak sorulara cevap vermek mesele değil...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey, Bakan Hanım takdir etsin.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Ama gerçekten şu tartışma ve sizlerin huzurunda Bakanlığımızın bütçesini görüşüyor olmak bizim Meclise saygımız gereği, burada bu soruları olabildiği kadar -hepsini cevaplamam mümkün değil, gerçekten çok fazla ama en azından olabildiği kadar- ve zamanı da hakikaten verimli kullanabilmek için çok temel başlıkları söyleyip, cevap verip geçmek yolunu tercih ediyorum ama müsaade ederseniz birkaç açıklama yapmak istiyorum.

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, lütfen; soru bölümünü geçtik.

Sayın Bakanım, soruları duymayalım lütfen, daha önce sorular soruldu; onlara cevap bekliyoruz. Yeni soruları lütfen muhatap almayın. Yok böyle bir usulümüz, böyle bir usulümüz yok. Böyle bitmez, sabaha kadar yeni yeni sorularla devam ederiz. Bir usul konmuş, bir soru bölümü var; orada sorulan soruldu Sayın Bakanım, lütfen, yeni soruları almayın, önceden sorulmuş sorulara cevap verin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – “2002’ye kıyasla derin yoksulluğun giderek, daha çok arttığı, derin yoksulluğun bitirilmek istenmediği, sadece yönetildiği” gibi bir itiraz gelmişti; Gülizar Biçer Karaca Vekilimizin yaptığı değerlendirmeymiş. Bakın, ben size somut verilerle cevap vereceğim hiç yoruma girmeden: “2002 yılındaki 4 farklı sosyal yardım programını 2022’de 50’ye yükselttik.” dedik. 2002’de 1 milyon hane yardım alırken geriye kalan -ha, şunu söyledi arkadaşlarımız, başka vekillerimiz de: “2002’de 1 milyonda, şimdi 6 milyon oldu, 7 milyon oldu.” vesaire. 4 milyon küsurdu bizim açıkladığımız sayı itibarıyla, şu anda detayları hatırlamıyorum açıkçası, programda var zaten. Şimdi, 2002’den yola çıkarak söyleyeceğim- yardıma erişemeyen, devletin ulaşamadığı haneler... Asgari ücret üzerinden gidelim arkadaşlar, 2002’de asgari ücret dolar bazında bugünkü asgari ücretin -dolar üzerinden söylüyorum bakın, döviz üzerinden- yaklaşık üçte 1’i; şu andaki asgari ücret dolar kuru üzerinden 2002’deki asgari ücretin 3 katı. Buradan yola çıktığımızda, 2002 yılında asgari

ücret alanları bugüne göre değerlendirdiğimizde hepsi sosyal yardıma muhtaç vatandaşlardı. Tamam mı? “Derin yoksulluk” diyorsunuz ya, 2002’deki asgari ücretlilerin tamamı bugün bizim ölçülerimize göre sosyal yardım ihtiyacıydı. “1 milyon hane” diyorsunuz...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Şimdi de öyle.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir dakika, geleceğim ona; bir saniye, geleceğim.

Bakın, şu anda, o günkü koşullara göre, kura göre asgari ücret 3 katı olduğu hâlde biz destekliyoruz. Şu günkü asgari ücretin üçte 1’i olduğunu düşünün, o zaman ne kadar sosyal yardım ihtiyacı olacaktı, ne kadar derin yoksul olacaktı arkadaşlar? Somut matematikten bahsediyorum, bakın bir yorum yapmıyorum. (CHP ve HDP sıralarından gürültüler) Bir dakika, yorum yapmıyorum, somut gerçekten bahsediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, istediğiniz cevapları alma gibi bir kural yok, kusura bakmayın. Bir soru sordunuz, cevap veriliyor, bu hoşunuza gidebilir, gitmeyebilir; katılırsınız, katılmazsınız ama cevapları dinleyeceğiz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Yani bu gerçekler hoşunuza gitmiyor, farkındayım ama bu bir gerçek; yapacak bir şey yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - “Ben soru soracağım ve istediğim cevabı alacağım.” diye bir dünya yok, böyle bir şey yok.

Buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dolar enflasyonu yüzde 100.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – İşte, buna rağmen, buna rağmen; bak, dolar enflasyonu yüzde 100, buna rağmen böyle.

2002 yılında yeşil kartlılar...

(Uğultular)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Bir müsaade edin arkadaşlar.

Ama Sayın Başkan, ben cevap veremiyorum ki... Böyle olmaz arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Lütfen değerli arkadaşlar, bakın, burada Plan ve Bütçe Komisyonu olarak bütçeyi müzakere ediyoruz; bir uğultuyla, sürekli bir şekilde laf atmalarla, ilave sorularla bu süreci bitiremeyiz. Bir maratondayız, yarın Millî Eğitim Bakanlığı ve YÖK bütçesini konuşacağız, sonra başka bakanlıklarımızı; bu süreci böyle devam ettiremeyiz. Rica ediyorum, cevapları dinleyeceğiz, bir kısmı da yazılı gelecek. Bazı detayları da -tekrar söylüyorum- Bakan Hanımdan randevu alın, gidin, karşılıklı oturup detaylı bir şekilde müzakere edin ama bu ortam, öyle bir ortam değil; rica ediyorum...

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Sayın Başkanım, 2002 yılında yeşil kartlıların, işsizlerin, yardım alanların, asgari ücretlilerin hepsi yani toplumun yaklaşık yüzde 46’sı bu ölçüme göre sosyal yardıma muhtaç insanlar. Ayrıca, muhtaçlık ölçütünde faydalandığımız asgari ücretteki olumlu gelişmelerle sosyal yardım kapsamını da özellikle genişlettik. Hâliyle yararlanıcı sayısı artışı, yoksulluğun artması değil, daha fazla vatandaşımıza, daha fazla yardım çeşidiyle destek olunması anlamına gelir ve bu da tam olarak sosyal devlet ifadesidir; bu kadar net.

Öbür taraftan, Dünya Bankası verilerine göre... Burada kendisi yok ama Durmuş Bey, efendim, işte “Yirmi sene öncesinin en az gelişmiş ülkelerinin verileriyle konuşuyorsunuz, onlar bizim için kıyas değil artık.” dedi. Evet, onlar bizim için kıyas değil, onları, işte yirmi sene öncesinin o çok az gelişmiş ülkelerini kıyas olmaktan çıkaran irade de yine AK PARTİ iradesi. Yirmi yıldır bizim yaptığımız çalışmalar, onları kıyas olmaktan çıkaran çalışmalar. Oraya baktığımızda, Dünya Bankası verilerine göre, 2002 yılında mutlak yoksulluk içinde yaşayan kişi sayısının ülkemizdeki nüfusa oranı yüzde 38,8; bu oran 2019’da 12,6’ya düştü ve giderek de düşürmeye...

KADİM DURMAZ (Tokat) – 65 milyon nüfus vardı...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Oran, oran; Beyefendi, oran; sayılardan bahsetmiyoruz, orandan bahsediyoruz. “Oran” dediğiniz şey nüfusu göre oranlamasıdır, nüfus artarsa oran da aynı şekilde artar veya düşer. Ne olur, bu temel matematik bilgilerini de biz anlatmak zorunda kalmayalım, çok rica ediyorum.

Bakınız, yine, bu yoksulluk ve sosyal yardım ilişkisini...

Burada bitireceğim Sayın Başkan, bu konuyu cevaplayıp...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - 9 adet önergemiz de var Sayın Bakanım, tamamlarsanız sevinirim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Tamam efendim. Bunu topladıktan sonra devam etmeyeceğim.

Yine, bakın, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması’na göre, 2006-2021 yılları arasında eş değer hane halkı kullanılabilir fert gelirinin yüzde 50’si ve yüzde 60’ı dikkate alınarak belirlenen yoksulluk sınırlarına göre, göreceli yoksulluk oranımızda da iyileşme hâli söz konusu. Nitekim, 2006 yılında yüzde 20,6 olan göreceli yoksulluk oranı 2021 yılında yüzde 14,4’e gerilemiştir. Dünya Bankası ölçeklerini dikkate almayan, Birleşmiş Milletler ölçeklerini dikkate almayan, TÜİK verilerini dikkate almayan arkadaşlarımızı başka hangi matematiksel metotlarla, hangi verilerle ikna edeceğimizi ben gerçekten bilmiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, ek süreniz de tamamlanmıştır; geriye kalan hususları yazılı cevaplarsanız çok seviniriz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Sayın Başkanım, bir şeyi daha açıklamam lazım, çok özür diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son konu olsun lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Gerçekten zattalınıza saygısızlık yapmak veya şartları zorlamak, sabırları zorlamak gibi bir niyetim yok ama bu konu çok önemli ve çok manipüle edilen bir konu. Dolayısıyla, müsaade edin bunu aydınlatayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Bu son konu olsun lütfen.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANİ DERYA YANIK – Şimdi, bakınız, bir şey daha çok ciddi anlamda karıştırılıyor. 2021 yılında yaşanan küresel salgınla, dönemsel ihtiyaç sahibi vatandaşlara ulaşmamız nedeniyle 5,9 milyon hanemize yardım sağladık ama bu sayıyı, geçici yoksulluk diskine giren vatandaşlarımıza sağladığımız düzenli sosyal yardımlarla karıştırıyor arkadaşlarımız veya karıştırmak istiyorlar. Bakın, ikisi birbirinden çok farklı. Düzenli sosyal yardımlarla alakalı, bir defa, bir kez daha altını çizmek istiyorum; bakın, bir sosyal devlet refleksinin ne olduğunu göstermek bakımından. Bizim sosyal yardım ihtiyacı, sosyal yardım yararlanıcısı vatandaşlarımızın yüzde 82’si istihdama katılamayacak grup; engelliler, yaşlılar ve çocuklar. Dolayısıyla bunların zaten mutlaka desteklenmesi

lazım. Hani vekillerimiz diyor ya “Engellileri niye hane bazlı değerlendiriyorsunuz, onlar bireydir, birey olarak desteklemeniz lazım.” diye. Öyle desteklediğinizde bu sayı iyice artacak. Yüzde 82’si istihdama katılamayacak olanlar; dolayısıyla bizim sosyal devlet olarak desteklediğimiz gruplar. Bir defa bunu bir şey yapalım. Efendim, işte “Yoksulluk arttı.” Hayır, yoksulluğun artmasıyla alakası yok, bizim sosyal devlet olarak ihtiyaç sahibini arayıp bulmamızla alakası var. Yirmi sene önce siz gidip kimsenin ihtiyacı var mı, yok mu diye sormuyordunuz; o yüzden kimse yoktu; 1 milyon haneyi hâlâ konuşuyorsunuz ama biz yirmi yıldır kapı kapı dolaşıyoruz; kimin ihtiyacı var, kimin sosyal yardıma ihtiyacı var, buluyor ve ona göre tanımlıyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Bakanım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – O yüzden de rakam artıyor. Gayet tabii ki artacak çünkü biz bir sosyal devlet refleksi gösteriyoruz. Bunun yoksullukla değil, devletin, vatandaşın ihtiyacı olduğunda yanında olmasıyla ilgisi var.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gayet net açıkladınız, teşekkür ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANI DERYA YANIK – Teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyorum sorulara kapsamlı cevabınız için.

Yalnız, Komisyonumuz adına bir ricada bulunmak istiyorum: Yazılı olarak verilecek cevapları bir hafta, on gün içinde Komisyonumuza iletirseniz biz de gelen cevapları Genel Kurul görüşmelerinden önce arkadaşlarımıza iletmiş oluruz.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesabı okutuyorum.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesini okutuyorum.

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 9 adet önerge vardır.

1’inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
5	16.31	01	05.04	20.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinsli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi mi okutalım?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Gerekçe...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Ülkemiz, çocukların korunması ve gelişimlerinin gerektiği gibi sağlanması konusunda son yedi yıl dikkate alındığında giderek gerilemekte ve çocukların yoksulluğu artmaktadır. TÜİK verilerine göre çocuklarımızın üçte 1'i yoksuldur. Aileler çocuklarına bez ve mama almakta dahi güçlük çekmektedir. Çocukların günlük ihtiyaçlarının marketlerde kilitli kutularda satılmaya başlanması, toplumsal hayatın içinde asgari yaşamın ne kadar zorlaştığını göstermektedir. Çocuklarımızın bez ve mamaya ulaşmakta zorluk çekmesi nedeniyle, Bakanlık bütçesinin bu kaleminde ailelere yardım ve destek olunması için ödenek artırımı yapılmalıdır.

Bakanlığın hizmet konusu aile, çocuk ve kadın olmasına rağmen ne yazık ki 2023 bütçesinde yaşanan sorunların çözülmesi için yeterli kaynak ayrılmadığı görülmektedir. Bu amaçla, çocukların korunması, gelişimlerinin hak ettikleri koşullarda sağlanması ve ailelerin derinleşen yoksulluğun etkilerinden korunması adına, ilgili programda 20 milyar TL bütçe artışı yapılması gerekmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kabulde 2 el kalktı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, yok. Ben buradan görüyorum, merak etmeyin.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
06	16.67	01	05.04	20.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Dirayet Dilan Taşdemir

Garo Paylan

Mersin

Ağrı

Diyarbakır

(Uğultular)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, çok uğultu var, anlayamıyoruz önergeleri.

Garo Bey, gerekçe mi izahat mı?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, izahat.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, engelliler kadro bekliyor, bu konuda bir beyanatta bulunmadınız. Biz, kadro bekleyen engellilerin istihdamının artırılması için bütçenizin artırılmasını öneriyoruz. Tabii ki bütün bakanlıklara dağıtılması gerekir ama sizin bu konuda inisiyatif almanızı bekliyoruz ama engelliler bu konuda sizden yeterli ses duyamıyorlar.

Kadro bekleyen engellilerin atanması için bütçesinin 20 milyar TL artırılmasını öneriyoruz arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3'üncü önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
6	16.33	01	05.04	40.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinsli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Ülkemizdeki engelli vatandaşlarımızın çözüm bekleyen birçok sorunu toplumsal hayatın içerisine adapte olmalarına engel olmaktadır. Bu sorunların çözümünün bir ayağı da gerekli maddi desteğin sağlanmasıdır. Engelli vatandaşlarımız istihdam edilme ve iş gücüne katılma konularında zorlanmakta ve geçimlerini sağlamak adına ekonomik özgürlüklerini elde edememektedir.

Verilmekte olan destekle engelli vatandaşlarımız açlık sınırının bile altında bir destekle hayata tutunmaya mecbur bırakılmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında engelli vatandaşlarımız için ayrılan desteklerin çeşitlendirilmesi ve artırılması gerektiği ortadadır. Bu amaçla ilgili bütçe programında 40 milyar TL artış yapılması ve engelli vatandaşlarımıza verilen desteklerin en azından asgari yaşam standartlarına yükseltilmesi zaruridir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
8	16.32	01	07.01	20.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Dirayet Dilan Taşdemir

Garo Paylan

Mersin

Ağrı

Diyarbakır

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, izahat mi gerekçe mi?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gerekçe.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Evde üretim yaparak ev eksenli çalışan kadınlar güvencesiz durumdadır. Ciddi meslek hastalıklarına yakalanan ancak sosyal sigortaları olmadığı için kamusal sağlık hizmetleri kapsamında tedavi alamayan ev eksenli çalışan kadınların sağlık sigortaları yapılmalı ve kamusal sağlık hizmetlerinden faydalanmaları sağlanmalıdır.

Ev eksenli çalışan kadınların sağlık sigortalarının yapılabilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin 20 milyar TL artırılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
8	16.32	01	07.01	60.000.000.000 TL

Rıdvan Turan

Dirayet Dilan Taşdemir

Garo Paylan

Mersin

Ağrı

Diyarbakır

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dilan Hanım konuşacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, buyurun Dilan Hanım.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Biz bu önergeyle, istihdamda yer almayan kadınların, ev içinde harcadıkları emeği görünmez kıldığı için kadınların ev içindeki emeklerine karşılık, ekonomik ve sosyal haklardan faydalandırılmalarının eşitlik ilkesine uygun olduğunu düşünüyoruz, onun için de ev içi emek veren kadının sağlık ve emeklilik primlerinin bütçeden ödenerek emekli olmaları için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına 60 milyar TL ek bütçe...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza...

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Bitirmedim daha.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Efendim?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Cümle bitmedi.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bitmedi ama.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 60 milyar eklenmesini...

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – “Öneriyorum.” ağzımda kaldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Pardon, tamamlayın, özür dilerim.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ağzında kaldı.

DİRAYET DİLÂN TAŞDEMİR (Ağrı) – Söyledim, tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
8	16.67	01	05.04	20.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinisli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Ne yazık ki, kadınların toplumsal hayatın içinde güçlenmesi ve gelişmesi konusunda Bakanlık tarafından yeterli destek sağlanmamaktadır. Sadece çalışan kadınların değil ev işlerini üstlenen ev hanımlarının sorunları da son dönemde giderek artmaktadır.

İstihdam, iş gücüne katılım ve geçim sıkıntılarının yanı sıra İstanbul Sözleşmesi'nin kazanımları ellerinden alınan kadınlar için toplumsal hayatın içinde güvenli, refah ve mutlu bir yaşam sürmek zorlaşmıştır. Kadınların güçlenmesi ve statüsü konularında programlar ve politikalar uygulamakla görevli olan Bakanlık, bu alana ayrılan bütçeyle görevini gerçekleştirememektedir.

Önergemizle, ülkemizde yaşayan kadınların güçlendirilmesi adına Bakanlık bütçesinde 20 milyar TL ödenek artışı sağlanmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakan destek veriyor ama.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanın oy hakkı yok, biliyorsunuz; Komisyon üyeleri oyluyorlar.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
10	16.35	01	05.04	10.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Muhammet Naci Cinisli

Ankara

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Vatan savunmasında tereddüt etmeden canlarını ortaya koyan şehitlerimizin yakınları ve gazilerimiz için 2023 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde 12,4 milyar TL ödenek ayrılmıştır. Bu tutar, şehitlerimizin yakınları ile gazilerimizin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar düşünüldüğünde oldukça yetersiz görünmektedir. Şehit Yakınları ve Gaziler Programı'nın koordinasyonundan sorumlu olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesinde bu program çerçevesinde ayrılan ödeneğin daha fazla olması gerekmektedir. Şehit yakınları ve gazilerimizin ekonomik sorunlarla boğuşmak zorunda kalmaması ve çocuklarının geleceğe daha iyi hazırlanabilmesi amacıyla, önergemiz doğrultusunda ilgili programa 10 milyar TL ödenek ilave edilmesi gerekmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
11	16.34	01	05.04	100.000.000.000 TL

Durmuş Yılmaz

Ankara

Muhammet Naci Cinisli

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergenin gerekçesini okutuyorum.

Gerekçe:

Son açıklanan verilere göre ülkemizde açlık sınırı 7.500 TL'ye, yoksulluk sınırı ise 25 bin TL'ye yaklaşmıştır. Yapılan hesaplamalara göre ise nüfusumuzun yaklaşık olarak yüzde 70'i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Son dönemde enerji fiyatlarındaki yükseliş, hane halkının elektrik, doğal gaz ve diğer yakacak harcamalarını artırmış ve önümüzdeki yıl için bütçelerini olumsuz şekilde etkileyecek boyuta ulaşmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bu konudaki desteklerinin kapsamı ve miktarı yetersiz kalmaktadır. Yaklaşık 18 milyon doğal gaz ve 35 milyon elektrik konut abonesinin yanı sıra, yakacak olarak odun-kömür kullanan aileler de bulunmaktadır. Ülkemizde hane başına düşen ortalama elektrik tüketimi yıllık 5 bin TL'yi, yine ısınma amacıyla tüketilen yakıt bedeli de yıllık 10 bin TL'yi bulmaktadır. Yoksulluk sınırı altında yaşam mücadelesi veren tüm hanelerimiz için bu masraflarının yarısının Bakanlığın Yoksullukla Mücadele Programı kapsamında karşılanması çok önemlidir.

Önergemizle yukarıda belirtilen gerekçelerin karşılanması amacıyla Bakanlığın ilgili programına 100 milyar TL ödenek eklenmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Müteakip ve son önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

Program	Kurumsal	Finansman	Ekonomik Kod	Artırılan Miktar
11	16.34	01	05.04	8.938.000.000 TL

Bülent Kuşoğlu
Ankara

Kamil Okyay Sındır
İzmir

Emine Gülizar Emecan
İstanbul

Süleyman Girgin

Muğla

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe:

Sosyal güvenlik hakkı, Anayasa'mızın 60'ıncı maddesinde düzenlenmiş ve devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri almak ve teşkilatları kurmakla görevlendirilmiştir. Bu çerçevede insanca bir yaşam, toplumsal adalet ve eşitliğin sağlanması adına 1971 yılında ILO'nun 102 sayılı Sosyal Güvenliği Asgari Normları Sözleşmesi kapsamında sayılan 9 sigorta dalından biri olan aile sigortası ne yazık ki TBMM'de kabul edilmesine rağmen uygulanmamaktadır. Bu önergeyle yoksulluk, kadın ve çocuk yoksulluğunun çözümü açısından aile sigortasının Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesine eklenmesi önerilmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Önergeler öncesi okutmuş olduğum Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçesini oylarınıza sunuyorum:

(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2023 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının bütçe ve kesin hesabı kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için çok çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 3 Kasım 2022 Perşembe günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 21.52